

Netwerkstad fysiek & sociaal
Wonen & Leisure
Economie
Verkeer
Anders
Organiserend vermogen

STAD OP SCHERP

DECEMBER 2005

VOORWOORD

“Gooi dat sublieme idee op tafel”,

met deze slogan heeft de dienst RO/EZ zichzelf op scherp gezet en uitgedaagd om fris en onbevangen op onze stad en onze regio te vuren. De oogst daarvan geeft een kleurrijk beeld. Enkele samenvattende noties. De stad kan van kleur verschieten zonder de energie-balans te verstoren. Sterker, volgens een nieuwe theorie schijnt in het stadsleven dichtheid de efficiëncy van energie te volgen. Datzelfde stadsleven dat staat of valt met functionele conflicten. Ons –Polygronen- maakt het niet uit, wij weten daar juist maximale synergie uit te halen. In dezelfde zucht hebben we onze stad Groningen weten te mondialiseren tot Cybercity zonder het authentieke uit het oog te verliezen. De Groningse identiteit, pracht en trots blijft onze basis. Daar genieten we van, maar voortaan wel 24/7.

We worden een stad van “ruimte & rotzooi” en maken daar een perfecte symbiose van. In het rijke besef dat we eeuwig jong blijven. De toeloop op onze kennisinstellingen neemt ongekende vormen aan. Chinese en Indiase studenten voeren de buitenlandse boventoon. Net als zij hebben we lef en zijn tot grote risico's bereid. Voor onze kennisontwikkeling en nieuwe creatieve industrie experimenteren we tot het uiterste: de stad is ons laboratorium. De broedplaatsen in de restruimtes produceren talent op talent, even spraakmakend als toonaangevend. Het culturele rendement kent springtij. Het kan niet anders, de nieuwe U2 komt uit Groningen. Cultuur, architectuur en de gedurfde inrichting van de openbare ruimte zijn ons imago.

De spelende mens, de bezoeker, de liefhebber, de jongere oudere, de franse slag, de nerd, de kunstenaar of jan met de geruite sportpet, in onze heksenketel blijft plaats voor iedereen. Daar zullen we veel voor moeten doen en steeds vaker op eigen kracht. Dat betekent ook dat de individuele verantwoordelijkheid van iedereen steeds groter wordt. Tegelijkertijd zullen, waar nodig, alle groepen de gewenste aandacht krijgen. Met kleurrijke ideeën verdringen we de eenzijdigheid en armlastigheid. We zullen ons moeten blijven inleven en meedenken. Inderdaad, Energie = Multi Culti in het kwadraat. Daar hoort een zorgvuldig beheer en de zorg voor een goede omgevingskwaliteit, voor iedereen binnen bereik, nadrukkelijk bij.

De globalisering gaat zo snel, de Chinese muur kronkelt zich als wandelstructuur nu al door de stad. We worden ook nog eens de noordelijkste franse stad. We spreken over Guggenheim-Noord in plaats van Stationsgebied-Zuid. En voor de Sirtaki moeten we in de Griekse stadswijk Hydroikos zijn. Kortom, in 2015 vermaken we ons meer dan uitstekend in onze mooie stad. We blijven ook van onze regio houden blijkens de nieuwe woonvormen als “buitengewoond” en stadsranden die zich over het totale Ommeland uitstrekken. Het land wordt intenser beleefd met blokjes buitenom en door het slaan van bruggen. Van het nieuwe boerenleven hebben we ineens alle verstand. En geografisch gezien liggen we in 2015 zelfs al aan zee.

Begrijpt u er niks van? Lees dan de teksten hierna.

Voor u ligt een groot aantal ideeën voor straks. Op deze thema's zullen we moeten inspelen, want de stad groeit, ontwikkelt, vernieuwt en verandert. Deels vanzelf, deels door bewuste beleidsmatige ingrepen. De marges, zeker ook financieel, zijn echter klein, dus moeten we scherp

zijn. We hebben op zich een structuurplan met een planhorizon tot 2010. Deze en andere ideeën zullen we gebruiken om de opgaven voor de periode na 2010 te bepalen, maar ook om het bestaande beleid bij te slijpen, soms te verzwaren of te versnellen en zeer zeker te herschikken en waar nodig te vernieuwen.

Een boel creativiteit en een beetje gekte is onmisbaar voor een onderscheidende stadsontwikkeling. Te veel oorden op de aardbol lijken al op elkaar. Alleen door het aansporen tot uitzonderlijke prestaties en specialisaties en door het gestaag werken aan een herkenbare stadsstructuur kan het mooie van Groningen duurzaam zijn. Dat proces van bedenken en ontwerpen, van constructieve interactie met anderen, blijft essentieel voor de stad.

En het is nog leuk ook!

Willem Smink, wethouder RO

INLEIDING

Om goed in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen, hebben we met het College een gepeperd debat over de nieuwe -vooral fysieke- thema's afgesproken. Daartoe verkennen en bediscussiëren we in een eerste oriënterende fase alle mogelijke items voor de toekomst. De nadruk zal daarbij liggen op innovativiteit met 2015 als planhorizon. We dagen daartoe vernieuwende partijen uit - eerst intern en later extern - en vragen om originele en inspirerende beeldbepalende ideeën voor de stad. De komende jaren komen expliciete keuzes en identiteitsversterkende programma's en projecten meer centraal te staan. De toekomst van de stad zal naar onze stellige mening -veel meer dan in het verleden- besloten liggen in haar eigen kracht. Vanuit die sterkte en identiteit willen we anderen (rijk, ontwikkelaars, studenten, nieuwkomers, stadjes, creatieven, bedrijven) verleiden zich aan de stad te binden en bij te dragen aan de gewenste stedelijke ontwikkeling. Nieuwe ideeën, bij voorkeur onderscheidend, inspirerend, Gronings, creatief, zijn daarom de sleutelwoorden voor zowel inhoud als proces.

De dienst RO/EZ werkt dagelijks aan de stad. Vanuit dat werkveld zien we hoe de stad zich ontwikkelt, waar knelpunten te verwachten zijn of juist gouden kansen liggen. Wij hebben alle ro/ez-ers en ook andere diensten gevraagd aan te geven wat we op de stad zien afkomen. En wat dat ruimtelijk, maar ook sociaal, cultureel en voor het milieu betekent. En voor wie? En gevraagd te beschrijven hoe de stad kan profiteren van zo'n ontwikkeling of zich juist moet beschermen, verdedigen tegen die trend. Deze thema's hebben we nodig, want de stad groeit en verandert in hoog tempo. Maar de marges zijn klein, ook financieel. Dus moeten we scherp zijn. We hebben een structuurplan met een planhorizon tot 2010. Met deze nieuwe ideeën bepalen we de opgaven na 2010. Ook slijpen we het bestaande beleid bij. Soms zullen we moeten versnellen, herschikken en waar nodig vernieuwen

1^e verkennende fase: het proces

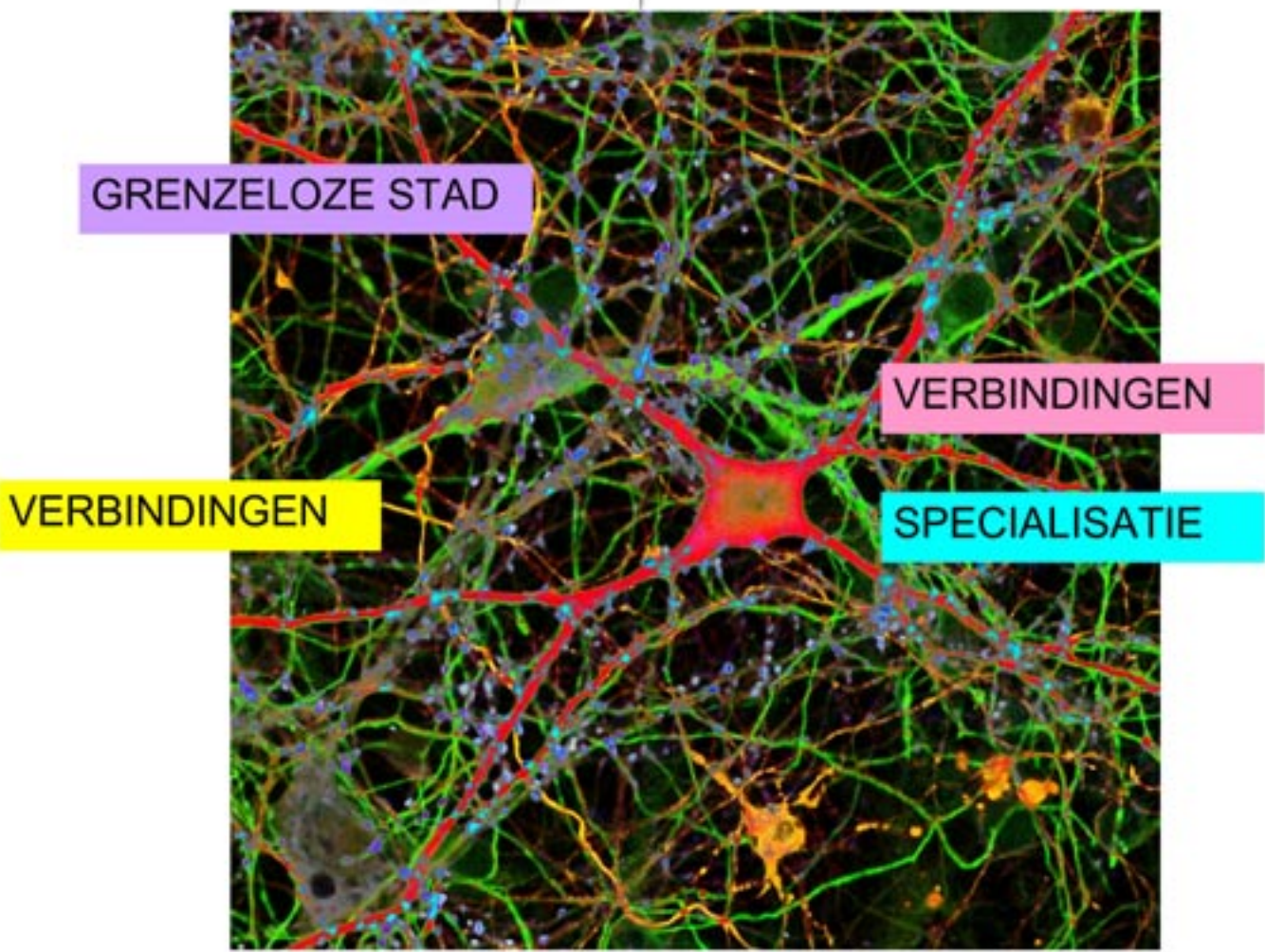
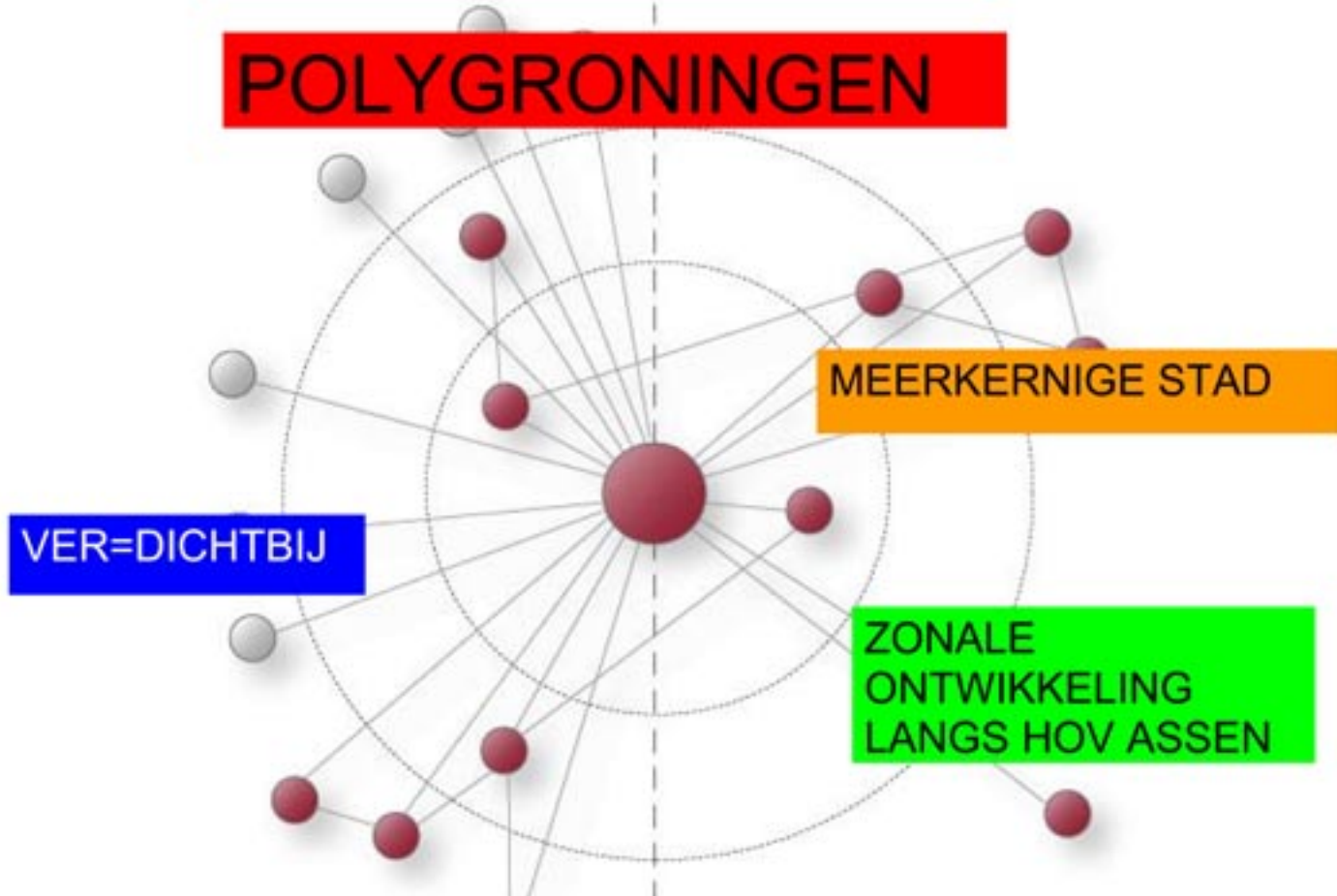
Voor de 1^e fase op weg naar (mogelijk) een nieuw structuurplan hebben we bewust gekozen voor een verfrissende aanpak, die wordt gekenmerkt door een kleine slagvaardige kerngroep, geadviseerd door een brede groep van ambassadeurs uit alle beleidsontwikkende afdelingen binnen RO/EZ en selecte deelnemers vanuit andere diensten. Deze ambassadeurs hebben binnen hun deskundige afdelingen als aanjagers van en motor voor deze discussie-items gefungeerd. De rijke oogst, even inhoudelijk als innovatief, is vooral aan hun enthousiame te danken. De afdeling Beleidsontwikkeling heeft centraal gestaan in de projectorganisatie en dit proces op geheel eigen -inspirerende- wijze geïnitieerd en geregisseerd. In deze eerste verkennende fase hebben we veel oog gehad voor de dienstoverstijgende belangen. Niet alleen hebben we de raakvlakken met bijvoorbeeld de sociale structuur, kennis en onderwijs, cultuur en milieu expliciet benoemd. Sterker, vanuit de andere diensten zijn eveneens bouwstenen en items aangedragen. In deze eerste fase lopen we daarom gelijk op met de concernbrede stadsanalyse. Deze brede heroriëntatie zal namelijk mede de ruimte binnen onze fysieke pijler bepalen.

Deze 1^e fase (oktober-december 2005) heeft zijn beslag gekregen in het voorliggende boekwerk "Stad op Scherp". Hierin zijn 64 ideeën uitgewerkt en rijk geïllustreerd, al dan niet in postervorm. In de periode tot aan de verkiezingen (7 maart 2006) zullen we vervolgens over een aantal van deze ideeën nader uit te werken. Dit doen we door 5 à 10 centrale thema's in nauwe samenwerking met een groep van externe adviseurs te selecteren. Deze geselecteerde thema's zetten

we vervolgens uit bij een aantal zorgvuldig geselecteerde bureau's of personen die hierover spraakmakende opvattingen hebben (zowel rechtdenkers als dwarsdenkers). Die bureau's krijgen maximaal 2 maanden (t/m eind februari 2006) de tijd om deze cruciale opgaven verder te brengen, tot een essay met vernieuwende planschetsen. Eindresultaat zijn uitgewerkte planschetsen als input voor ons ruimtelijk ontwikkelingskader. Op deze verdiepingsslag zullen wij begin maart 2006 nader stelling nemen en het College van advies dienen.

Het vervolg: de verkiezingsuitslag, het nieuwe College inclusief nieuw College-programma en een beoordeling door het College van de consequenties van de aldus aangescherpte fysieke thema's voor de toekomst. Dit zal ook het moment markeren, waarop het College een besluit neemt over de breedte en diepte van het vervolgtraject. Tot die tijd houdt het vrijdenken zeker niet op. Sterker, we gaan het debat scherp aan en houden zo het elan in de dienst!

POLYGRONINGEN

01 POLYGRONINGEN

De compacte stad gedachte verliest langzaam aan terrein. Het concept, gebaseerd op een monocentrische stad past niet langer op de huidige stedelijke gedragspatronen die veel meer kris-kras gaan, dan langs radialen. Mensen bewegen zich bovendien niet louter fysiek, maar maken veel gebruik van de nieuwe technologieën (mobieltjes, websites) om contacten te leggen, diensten te leveren of af te nemen, etc. Steden en stedelijke netwerken vormen de ruimtelijk-functionele afspiegeling van al die bewegingen. Plannen maken op basis van netwerkgedrag.

Groningen is al lang niet meer de compacte stad zoals de theorie doet vermoeden. Met winkelcentrum Paddepoel, de ontwikkelingen aan de Sontweg en straks Europapark en Zernike is er al een verschuiving zichtbaar naar een meer complete, multipoly stad. Het stedelijk netwerk, de polen en de verbindingen, vormen de drager van strategische ruimtelijke ontwikkelingen. De zones onderscheiden zich door verschillen in functies, dichtheid, bewoners, etc. Die verschillen maken het netwerk en de stad. Ze verbinden de clusters en domeinen die op hun beurt ook weer eigen identiteiten hebben. Die diversiteit maakt dat mensen zich tot domeinen aangetrokken voelen in een stad als stedelijk veld in de grenzeloze wereld.

Ver=dichtbij

Groningen zal zich in de toekomst verder ontwikkelen langs de lijn van de netwerkstad. De polen worden dan via uiterst snelle draden met elkaar verbonden. Juist de snelheid en zekerheid waarmee we van de ene pool naar de andere pool kunnen komen wordt cruciaal voor de toekomst. Die verbindingen maken verschillen en aanvullingen mogelijk.

Ruimtelijke gevolgen

- Extreme Specialisatie van concentraties; zoals onze wethouder RO al zei, we moeten op zoek naar specialisatie, misschien wel extreme specialisatie. Iedere kern heeft zijn eigen identiteit en is daarmee ook niet per sé bedreigend voor de andere kern. Zo kenmerkt de binnenstad zich door haar veelheid aan functies, historische elementen, horeca, kleinschaligheid. Terwijl het Europapark zich richt op sport, amusement, grootschaligheid, etc. Nieuwe functies bij concentraties moeten zoveel mogelijk gescreend worden op die identiteitsversterkende kant. Wat zijn de driving forces in de stad. Daar liggen de mogelijkheden, die plekken moeten ruimbauw krijgen. UMCG bijvoorbeeld moet zich maximaal kunnen ontwikkelen, en ook de Universiteit. Ook Paddepoel heeft voor de stad en de regio een eigen betekenis en zal dus moeten kunnen uitbreiden.
- Sterkere opkomst van grootschalige detailhandelsvoorzieningen zoals bijvoorbeeld een FOC en minder mogelijkheid tot sturing; GDV op Zernike (niet per sé bij de binnenstad). Maar dan passend bij het gebied. Dus GDV gericht op studenten, jong, wetenschap, kennis. Zernike is straks met de tram, in tijd gezien, net zo dichtbij de binnenstad, als nu de Sontweg. Bovendien kan GDV op andere plekken ook voor een stimulans of aanvullende identiteit van een andere kern zorgen. Op Zernike zorgt het bijvoorbeeld voor meer dynamiek en het biedt de kans dat ook andere stadjes dan studenten dit deel van de stad beter leren kennen. Zernike wordt zo meer onderdeel van de stad.
- Nieuwe/versterken concentratie zuidwest: kijken we naar de concentraties van voorzieningen en werkplekken binnen de stad dan valt mij op dat met name de zuidwest kant van de stad potenties heeft

voor een nieuw subcentrum. Het noorden (van de stad, maar ook een groot deel van de regio) heeft immers Paddepoel, het zuiden kent de Sontweg en omgeving en straks Europapark in het zuidoosten. Het ontwikkelen van een centrum in het zuidwesten krijgt meer potentie als straks ook Ter Borch is ontwikkeld. Het Martiniziekenhuis ligt zeer centraal en specialiseert zich vooral op medisch vlak. Wellicht kansrijk voor nieuwe ontwikkelingen. We zullen moeten nadenken over de samenhang en differentiatie tussen de clusters Peizerweg, Overwiningsplein en Martiniziekenhuis.

- De polen worden onderling verbonden. Die draden en polen vormen samen als het ware een kralensnoer door de stad. Die draden zijn potentiële ontwikkelingszones. Immers tussen 2 polen ontstaat vaak (vervoers)spanning. Inzetten op zonale ontwikkelingen is daarom ook gewenst; bijvoorbeeld de zone CS-Zernike; wanneer de ov-as tot ontwikkeling gaat komen creëren we een aanleiding die niet alleen een kwaliteitssprong voor het openbaar vervoer met zich meebrengt, maar die naar verwachting ook andere ontwikkelingen zal uitlokken. De verschillende kwaliteiten langs de as zullen zich verder versterken en ontwikkelen. Het Noorderstation, als knooppunt van openbaar vervoer voor de regio, zal andere functies aantrekken of mogelijk maken die passen bij die identiteit. Denk bijvoorbeeld aan een school, of een discotheek. Langs de gehele zone van Zernike naar het station zijn plekken die zullen transformeren. Deze ontwikkelingen gaan grotendeels hun eigen weg en vragen alleen sturing op identiteit, kwaliteit (a la Zuidas Amsterdam).

Grenzeloze stad

200.000 inwoners maximaal, aldus Henk Boldewijn. Oneens. Een netwerkstad kent vooralsnog geen maximum. Zowel binnen bestaande kaders als daarbuiten zijn de mogelijkheden nog niet benut. Het netwerk kan voortdurend uitgebreid worden met nieuwe bolletjes en draden. Natuurlijk neemt de afstand naar de binnenstad dan toe, maar met snelle vormen van transport is dat relatief. Het stedelijk veld verknoopt zich met andere stedelijke kernen in de regio. Natuurlijk blijft daartussen ruimte voor groen en blauw. Maar ook de bestaande structuur heeft nog volop groeipotentie. Wie weet heeft de stad in 2030 wel 300.000 inwoners. Na jaren van het vergroten van de persoonlijke fysieke ruimte, zien we stilaan tekenen van een tegengestelde trend ontstaan. Contacten, diensten verlopen steeds meer virtueel, via mobiele netwerken. Dat maakt dat het letterlijke ruimtebeslag van sommige functies in de toekomst zal afnemen. Groningen is een stad die zich kenmerkt door bescheidenheid in hoogten. Dat biedt volop kansen. Stad op stad bouwen. Gelaagde stad. Een écht intensieve stad. Met nieuwe concepten van wonen, werken, leven. Hoog maar met grote, misschien collectieve buitenruimten, een sportveld op het dak van een kantoor. Buiten de stad is dan ruimte voor groen, rust, riant en royaal wonen (2e woning?) en werken.

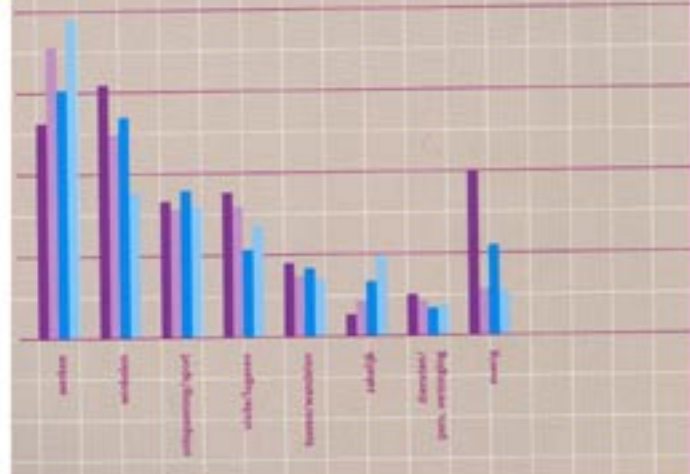
VENSTERSTAD

Druk, drukker, drukst

Iedereen heeft het drukker, we willen steeds meer. Duizend dingen op een dag. Tijd is een kostbaar goed en vrije tijd in het bijzonder. We vliegen van hot naar her om aan alle onze wensen tegemoet te komen. De 24-uurs economie maakt het mogelijk om onze tijd steeds flexibeler in te delen en onze activiteiten nog beter te plannen. Ons tijd-ruimtepatroon wordt nog breder en groter, met een enorm verplaatsingsgedrag tot gevolg. De interne bereikbaarheid van de stad komt onder druk te staan en ook voor de mens is het niet meer te behappen. Wat nu?

Combineren is het sleutelwoord, de vensterschool in het groot: **“Vensterstad”**.

Voor iedereen, voor elke activiteit die we ons maar voor kunnen stellen. De ontwikkeling van een klein soort stad in de wijk.

GRONINGEN "VENSTERSTAD"

De nieuwe tijden van Groningen

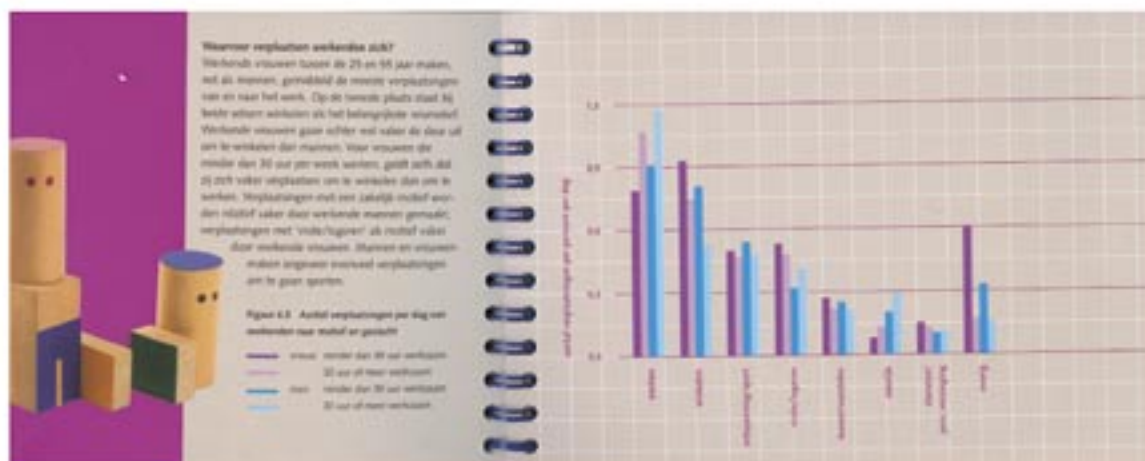
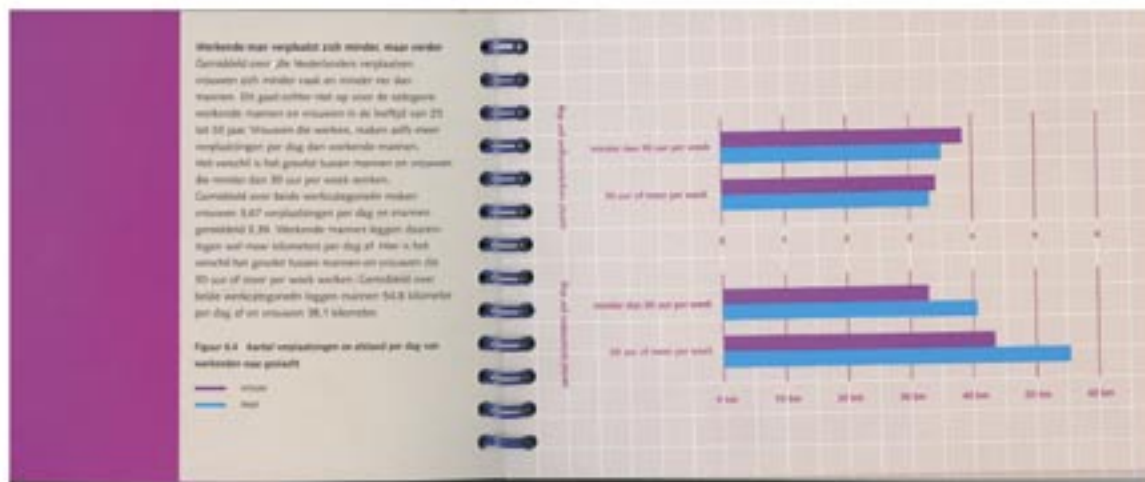
De trend: een nieuwe waardering voor de factor tijd

"Hé hallo, hoe gaat het met je ? Goed hoor, maar een beetje druk. "

Tijd is een kostbaar goed. Iedereen krijgt het steeds maar drukker en beleeft het als steeds drukker. Een harmonieus gezinsleven is niet genoeg, we willen ook een carrière op de werkplek en natuurlijk tijd voor onszelf en persoonlijke ontwikkeling. Dit geldt bovendien niet alleen voor onszelf, maar voor alle leden van de familie. Oma's en opa's hebben zelf hun eigen werk en vrijetijdsbesteding (de actieve ouderen) en staan minder snel klaar om de kleinkinderen op te vangen. De kinderen zelf hebben een druk weekschema met halen en brengen naar school, vriendjes, de sportclub en de zwemlessen. En pa en ma wisselen elkaar af in een strak gepland schema om aan ieders wensen te voldoen. Een trend die we niet alleen zien bij de tweeverdieners met kinderen. Ook andere groepen in de samenleving zoals de singles, stellen zonder kinderen en ouderen kenmerken zich steeds meer door een bewust gekozen drukke agenda. Omdat de vrij besteedbare tijd veel kleiner is, is deze ons veel waard. Tijd die we spenderen moet "quality time" zijn en besteed worden aan zaken die we zelf willen. We kiezen bewust voor meer vrije tijd en minder werken. Als tegenhanger van die drukte kiezen we ook bewust voor rust en gezelligheid thuis (cocooning) en voor een tijdje er tussenuit (sabbatical).

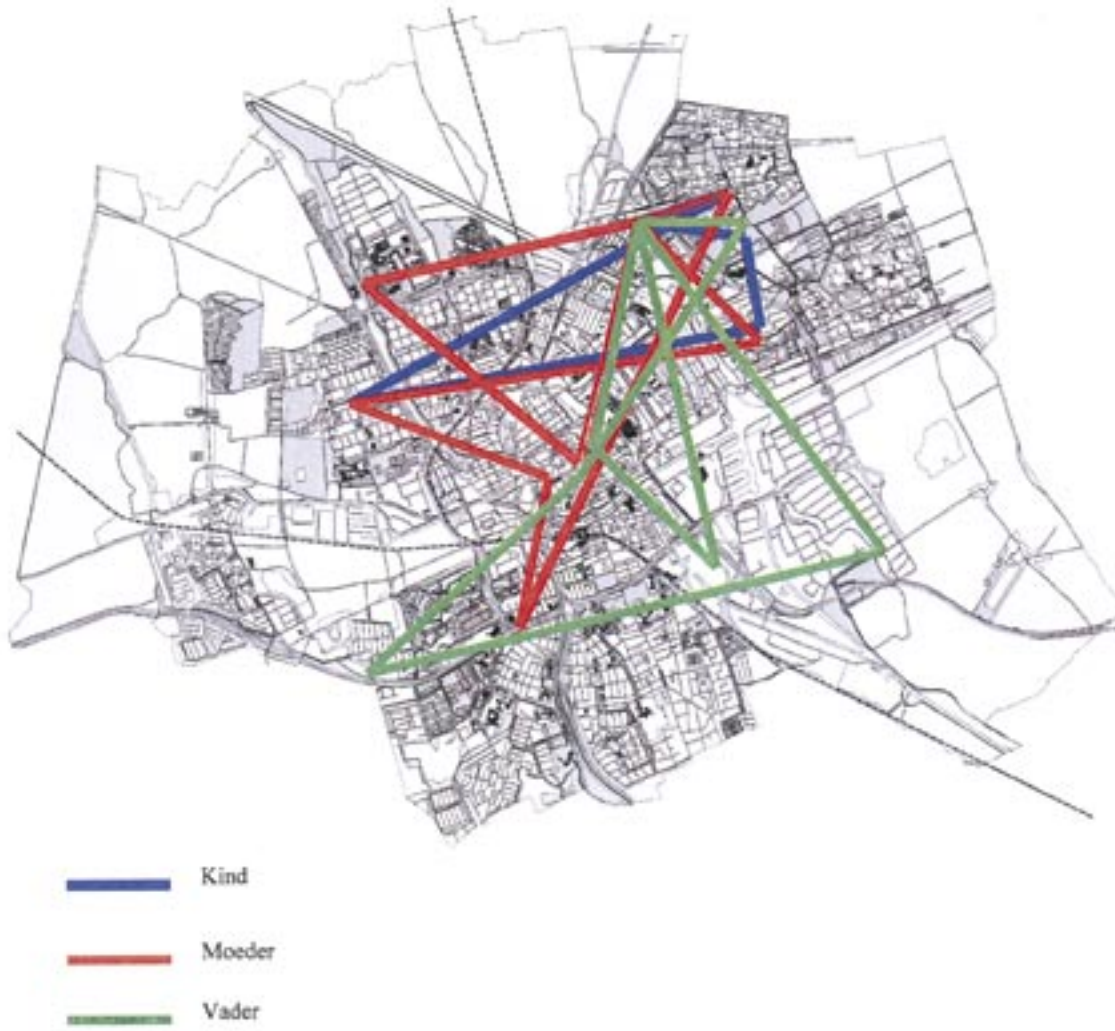
De oorsprong van deze trend ligt al een aantal decennia terug. Aan de ene kant ingegeven door bewust beleid van de overheid sinds de jaren vijftig (emancipatie van vrouw en man, toename van de arbeidsparticipatie van de vrouw), aan de andere kant een gevolg van de toenemende individualisering en de wens tot persoonlijke ontwikkeling. Ook onze

actieradius neemt toe, als gevolg van een toenemende welvaart en een verbeterde mobiliteit (globalisering), met gevolgen voor ons sociale netwerk (groter in aantallen en in afstand). De vrijetijdsindustrie en beleveniseconomie varen er wel bij. Het verplaatsingsgedrag is hierdoor veranderd: we verplaatsen ons steeds vaker en steeds verder per dag.

02

Tijd-ruimtepatroon van één dag

02

Kortom. Onze samenleving verandert, de diversiteit neemt toe. Mensen zoeken steeds vaker maatwerk: in hun werktijden, in de openingstijden van winkels en voorzieningen, in de kinderopvang, in de zorg en dienstverlening en in hun woonomgeving. Hoe zorgen we ervoor dat in een veranderende maatschappij de stad daarbij aansluit?

Op weg naar "24/7": duizend dingen op een dag

Voorwaarde voor een dergelijk tijd-ruimtepatroon is de mogelijkheid om je tijd flexibel in te kunnen delen. Door telewerken, ICT-mogelijkheden, de mogelijkheid om in deeltijd te werken, meer thuis of onderweg te werken, zijn we in staat onze werktijden steeds flexibeler in te richten. Ook de openingstijden van de winkels en voorzieningen passen zich daarbij aan. De faciliteiten voor zorg en opvang (van jong en oud, van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat) breiden zich steeds meer uit.

Stel dat deze trend zich inderdaad doorzet naar een maatschappij, waarin alles 24 uur per dag, 7 dagen per week doorgaat. Winkels zijn dag en nacht en in het weekend open, de vijfdaagse werkweek heeft zijn langste tijd gehad. We werken, leren, en studeren alleen nog op de tijdstippen en plekken die ons het beste uitkomen: ook 's nachts (we slapen nog maar vier uur per nacht, meer tijd is er niet) en in het weekend, thuis, in de sportkantine of de auto. De ICT-ontwikkelingen bieden ons deze mogelijkheden. Kantoren worden tot ontmoetingsplekken en opslagruimten voor het archief. Kinderen kunnen op alle tijdstippen terecht op de gecombineerde school met naschoolse opvang. Van ontbijt tot avondeten en het bad wordt verzorgd. School vindt niet alleen plaats op locatie, maar kan middels de ICT ook thuis of op andere plekken plaats vinden. De mens is een sociaal dier, dus face-to-face contacten blijven nodig. Ons sociale netwerk wordt steeds belangrijker, dus stelt eisen aan andere nieuwe ontmoetingsplekken. Deze 24-uurs samenleving stelt ons in staat om nog beter te plannen en onze tijd flexibel in te delen. We kunnen en willen nog meer dingen doen op één dag. Ons tijd-ruimtepatroon wordt groter (in tijd, in afstand) en drukker, met een enorm verplaatsingsgedrag tot gevolg.

"Vensterstad"

Fysiek betekent dit een enorme druk op de interne bereikbaarheid van de stad en dan met name de autobereikbaarheid. De auto is immers flexibel en levert maatwerk. Door de toegenomen druk zullen echter opstoppingen en files optreden, waardoor de auto geen zekerheid meer biedt om op tijd bij de volgende bestemming/afspraak te zijn. Als stad moeten we nog meer dan voorheen de fiets als volwaardig alternatief presenteren, want deze is ook flexibel en levert ook maatwerk. In de grote steden zien we al steeds vaker de bakfiets als alternatief vervoermiddel naar voren komen. Dit betekent een nog groter en beter fietsnetwerk (snel, droog, windvrij). Ook een fijnmazig en regelmatig OV-netwerk moet een oplossing voor de toenemende mobiliteit bieden.

Faciliteren is echter maar een tijdelijke oplossing. Op de lange termijn is een dergelijk verplaatsingsgedrag voor stad en regio niet meer te faci-

literen en ook voor de inwoners/burgers niet meer te behappen. Combineren wordt het credo, zodat we niet meer van hot naar her hoeven te vliegen om aan al onze persoonlijke behoeftes (en die van de familie) te voldoen. Het vensterschool-concept in optima forma: de ontwikkeling van de "vensterstad". In de vensterstad worden juist de verschillende activiteiten die deel uitmaken van een dagritme gecombineerd. Niet alleen voor kinderen, maar juist ook voor vaders en moeders, werkenden, studenten, zieken, ouderen, bejaarden. Dus zowel gericht op school, als op werk, op sport, cultuur, horeca, opleiding/cursussen, persoonlijke ontwikkeling, persoonlijke dienstverlening, zorg en sociaal buurtwerk en andere vrijetijdsbesteding. De ontwikkeling van een klein soort stad in de wijk. De vensterstad wordt de ontmoetingsplek van de wijk voor collega's, gezin en buurtgenoten.

Dus denk groot en niet klein:

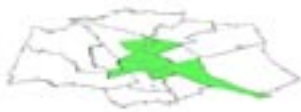
het Groninger Forum in het kwadraat,

de vensterschool 4 keer zo groot

geen vier maar tien tramlijnen in de stad

**het stationsgebied als mega-ontmoetingsplek
van de toekomst**

Mythe van de ongedeelde stad

Studenten en starters

Laagopgeleide ouders en jongeren

Jonge stellen

- Situatie verslechtert in wijken, die vernieuwing nog ontberen.
- Weinig integratie tussen groepen. Segregatie neemt toe.
- Dominante groepen drukken anderen weg.
- Uitleg zuigt leeg.
- Achterblijvers in het nauw.

AANPAK:

- Nog groter accent op de sociale kant van de wijkvernieuwing. Juist op dit onderdeel blijven we achter. Het is de oorzaak van non-integratie en non-participatie en maakt het verschil tussen perspectief en kansloosheid.
- Hoger percentage sociale woningbouw in nieuwe wijken (Meerstad, Ter Borch).
- Meer midden-en hoge inkomens, inclusief de top, centraal in de wijkvernieuwingswijken.
- Zernike als multi-functionele wijk met woningbouw en detailhandelsvoorzieningen.

MYTHER VAN DE ONGEDEEELDE STAD

De gemeente Groningen kent een lange traditie in het voeren van sociaal beleid. Op het fysieke vlak is dat met name tot uiting gekomen in de sociale woningbouw en de stadsvernieuwing. Met de huidige wijkvernieuwingsambities zetten we deze traditie onverminderd voort. Sterker, we hebben de laatste jaren onze ambitie verhoogd en naast de al eerder aangewezen hoog- en middenniveau wijken (qua opgave) nog een zestal nieuwe wijken voor vernieuwing toegevoegd.

In het Lokaal Akkoord dat de gemeente en de corporaties in 2002 hebben afgesloten, is een aantal uitgangspunten voor de wijkvernieuwing afgesproken. Allereerst is van belang het werken aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat in de wijken. Dit betekent een leefomgeving die schoon, heel en veilig is, een levendige en stabiele sociale structuur in de wijken waarin bewoners zich thuis voelen. Daar hoort een duurzame en gezonde leefomgeving bij, met voldoende goed bereikbare, toegankelijke voorzieningen. Voor de woningvoorraad geldt dat deze zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin past bij de woonwensen van mensen die in Groningen willen wonen. Dit betekent ook nadrukkelijk zorgdragen voor goede en betaalbare woningen voor de doelgroep van beleid: mensen die op grond van hun inkomen onvoldoende in staat zijn via de vrije markt in hun woonbehoefte te voorzien.

wijkvernieuwing loont

Uit de stadsmonitor blijkt nadrukkelijk dat wijkvernieuwing loont. De aangewezen wijken, waar we reeds tot uitvoering zijn gekomen, komen in de scores steeds dichterbij het stedelijk gemiddelde te liggen. Goede voorbeelden zijn Vinkhuizen en Paddepoel. Bewoners ervaren de uitvoering van de breed opgezette programma's als zeer positief en waarderen naast de fysieke aspecten (woning, woonomgeving) ook de verbeterde leefbaarheid, veiligheid en sociale samenhang van de wijken. Daarnaast blijken het tempo van uitvoering, de revitalisering van winkelcentra, de goede communicatie en het overleg met de bewoners succesfactoren.

Alle reden dus om voortvarend met het breed opzetten van programma's door te gaan. Tegelijkertijd zien we dat op locaties, waar de wijkvernieuwing nog niet, nauwelijks of onvoldoende van de grond is gekomen, de situatie sterk aan het verslechteren is.

Het gebied Noordoost en de Grunobuurt zijn daarvan treffende voorbeelden. Over Groningen-Zuid (Hoornse Meer/Park, Villabuurt) en de Binnenstad maken we ons om diverse redenen in dit verband minder zorgen. Het grootste probleem blijft echter de sociale samenhang tussen en binnen de wijken en de participatiegraad.

echter de kloof neemt toe

Een belangrijk subdoel van de wijkvernieuwing betreft de verbreding van de bevolkingssamenstelling met inbreng van meer midden- en hoge inkomens, mede bedoeld om onderwijsfuncties op een hoger niveau te brengen, het draagvlak van voorzieningen te vergroten en het zelfvertrouwen en participatiegraad onder de zittende bewoners op te peppen. Integratie is daarmee het sleutelbegrip. Maar boeken we op dit vlak wel resultaat? Integreeren we, behalve op ontmoetingsplekken als Binnenstad en Karding, wel zo sterk? Tussen de bevolkingsgroepen uit de verschillende wijken is de ontmoetingsratio al heel beperkt, op wijkniveau lijkt dit ook steeds sterker het geval te worden. Er lijkt sprake van een sluimerende verrijking en verarming tussen de verschillende wijken. Deze worden ook nog eens versterkt door trends als individualisering, langdurige werkloosheid en verhuisgeneigdheid onder de doelgroepen, die je juist graag had willen behouden. Deze verhuisgeneigdheid onder dergelijke groepen is vaak ook een directe consequentie van de nabijgelegen nieuwe stadsuitleg als vroeger het Hoornse Meer en Hoornse Park, momenteel Piccardthof en De Held en straks vooral Meerstad. Franse toestanden lijken ver van ons bed, maar kansloosheid en te homogene concentratie van bevolkingsgroepen in specifieke wijken blijven gevaarlijke combinaties. Op Nederlandse schaal had Fortuyn juist daar zijn aanhangers. En juist in deze wijken is de aversie tegen de overheid en andere, meer perspectief hebbende, groepen het grootst. En de sociale dynamiek het laagst.

In een recent eigen onderzoek naar de stedelijke leefstijlen zien we een sterke concentratie van studenten in de binnenstad en starters op de woningmarkt in de schil daaromheen.

Uit een sterkte-zwakte analyse van buurten (afd. Beleidsontwikkeling-RO/EZ).

Hierin zijn verschillende indicatoren verwerkt, t.w. 1. leefbaarheid: verhuisgeneigdheid, beoordeling eigen woonomgeving, subjectieve en objectieve veiligheid; 2. prijsindex particulier woningbezit; 3. risicowoningvoorraad en 4. geregistreerde werkzoekenden.

TYPE	HUISHOUDENS	%
A01 DEGELIJKE STUDENTEN	15637	37%
B07 BEWUSTE STARTERS	11354	27%
TOTAAL HUISHOUDENS:	41770	100%

03

Minder draagkrachtige ouderen en laagopgeleide jongeren met weinig perspectief zijn sterk dominant in het Noordwesten.

	TYPE	HUISHOUDENS	%
J42	EENVOUDIG VERGRIJSDEN	2604	26%
E17	JONGE GENIETERS	2155	22%
	TOTAAL HUISHOUDENS:	9669	100%

Jonge stellen, die hun toekomst met vertrouwen tegemoet zien en ook laagopgeleide jongeren met weinig perspectief zijn sterk vertegenwoordigd in het Noordoosten. De jonge stellen zitten vaak in hun eerste huis in nieuwbouwwijken met veel doorstroom. Zij zijn dan ook gegadigden om naar een nabijgelegen toekomstige stadsuitleg (Meerstad) te verhuizen.

	TYPE	HUISHOUDENS	%
G23	JONGE STELLEN	3600	25%
E17	JONGE GENIETERS	2532	17%
	TOTAAL HUISHOUDENS:	14577	100%

somber toekomstbeeld

Naar de toekomst toe verwachten we een groeiende dominantie van de studenten, mede onder impuls van onze inzet op kenniseconomie. In een aantal schilwijken zullen daardoor de bestaande bewonersgroepen zich op achterstand gezet voelen, een verschijnsel dat op dit moment al zichtbaar is in bijv. Binnenstad-Oost, de Korrewegwijk en de Schildersbuurt. De grootschalige uitleg in Meerstad zal de middeninkomens en jonge stellen met toekomstperspectief uit de Noordoostelijke stadswijken zuigen. Van de voortschrijdende wijkvernieuwing met sloop, samentrekking en renovatie van woningen worden de woningen duurder. Deze trend zal in combinatie met eveneens duurdere inbreidingslocaties langs de wijkranden voor verdere concentratie van en grotere sociale problematiek onder de lagere inkomensgroepen dieper in de wijk zorgen. Met weer als consequentie dat de nieuwe groepen op de inbreidings- en herstructureringslocaties aan de wijkrand zich verder van de wijk afkeren. Daar waar onder hen de focus al op de voorzieningen in en nabij de binnenstad ligt.

mogelijke oplossingsrichtingen: enkele voorbeelden

De vraag dringt zich hiermee op of het wensbeeld van “de ongedeelde stad” een mythe is of langs bepaalde lijnen alsnog binnen bereik komt. De huidige wijkvernieuwing draagt voor een belangrijk deel in positieve zin bij, maar heeft ook zeer zeker zijn keerzijdes. Naar mijn mening een

belangrijk item om nader te verkennen. Hieronder volgen daartoe enkele aanzetten in de gewenste richting:

- nog groter accent op de sociale kant van de wijkvernieuwing (juist op deze onderdelen blijven we achter en deze vormen de basis voor non-integratie, non-participatie en maken het verschil tussen perspectief en kansloosheid);
- hoger percentage sociale woningbouw in nieuwe wijken (Meerstad, Ter Borch) en projecten binnen relatief welvarende wijken (bijv. Helpermaar, Ciboga, binnen onze ontwikkelingszones Eemskanaalzone, Oosterhamrikzone, Westelijke Ringweg/Rietdiepzone, zone Laan Corpus den Hoorn/Van Ketwich Verschuurlaan);
- meer midden- en hoge inkomens, inclusief de top, centraal in de wijkvernieuwingswijken.
- marktconcepten en “selling points” voor minder favoriete wijken;
- servicezones (voor ouderen, gehandicapten, verslaafden, daklozen), waarin wonen, zorg en welzijn samengebundeld worden, uiteindelijk in alle wijken.
- specifiek doelgroepenbeleid mbt. studenten en ouderen.
 - betere spreiding van studenten over de stad;
 - bijv. geen nieuwe ouderenvoorzieningen in Paddepoel, juist de ruimte langs de kennislijn Hoofdstation-Binnenstad benutten voor studenten);
 - Zernike als multi-functionele wijk met woningbouw en detailhandelsvoorzieningen (Campus?);
- andere visie op basisonderwijs volgens het principe van de “ongedeelde stad”;

04 STAD OP SCHERP: HET ONTDEKKEN VAN DE ITEMS

Item: Verkleuren of verschieten?

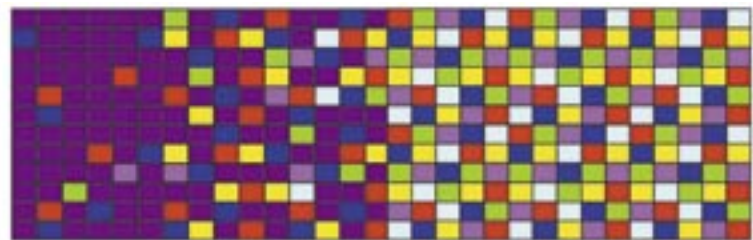
De trend: vervaging van grenzen qua functie en locatie

Door trends als verdienstelijking, out-sourcing, concentratie op core-competenties en ook de voorschrijdende technologische ontwikkeling zien we dat het aandeel kantoorwerkzaamheden binnen bedrijven de laatste 10-15 jaar sterk gestegen is. Daarnaast is het uiterlijk van de productie sterk veranderd, het is schoner en hoogwaardiger geworden. Veel productiewerk=computer werk en vindt plaats binnen een kantoor- of woonomgeving. Deze bedrijven vinden het belangrijk om in een hoogwaardige representatieve omgeving gevestigd te zijn en zijn steeds meer footloose. Clustering is niet meer noodzakelijk en/of profijtelijk. De nabijheid van gelijksoortige bedrijven en/of afnemers/toeleveranciers is veel minder belangrijk geworden, door de voortschrijdende mogelijkheden van mobiele communicatie. Een goed woon- en verblijfsklimaat, voldoende arbeidspotentieel en een rijk voorzieningsniveau (incl. kunst en cultuur) worden des te belangrijker.

De eisen die de verschillende activiteiten aan een locatie stellen, beginnen steeds meer op elkaar te lijken. Door minder belasting op de omgeving (schonere productie, meer aandacht voor verschijningsvorm), kunnen de activiteiten veel meer naast elkaar plaats vinden. Kantoren naast bedrijven, maar ook wonen naast kantoren en bedrijven. Daarbij komt dat voor allerlei activiteiten bereikbaarheid (lieft aan de snelweg) veel belangrijker wordt. Niet alleen de bouwmarkten en tuincentra willen op een bedrijventerrein gevestigd zijn, ook de (grootschalige) fitnesscentra, supermarkten en andere weidewinkels. Functie en concentratie is minder van belang, maar verschijningsvorm, kwaliteit en andere ruimtelijke aspecten (verkeer, parkeren, groene uitstraling, imago) des te meer. Het maakt niet meer uit of het kantoren, bedrijven, wonen of vrijetijdsbesteding is, als het ruimtelijk (incl. verkeerstechnisch) maar bij elkaar past.

Het is geen trend die we alleen op bedrijventerreinen zien. We zien het ook op steeds meer andere plekken in de stad gebeuren. Het onderscheid tussen werk- en woonlocaties is aan het verdwijnen en we willen bewust steeds meer multifunctionele zones en gebieden. Denk aan de transformaties in de Eemskanaalzone en Oosterhamrikzone, de westelijke Ringweg en de ideeën voor de Laan Corpus den Hoorn. Intense Stad-projecten waarin juist wonen wordt gecombineerd met (commerciële) voorzieningen en/of kantoren. De ontwikkeling van de binnenstad met Goln Raand, Wonen boven winkels en atelierwoningen. En ook voor de toekomstige ontwikkeling van het Stationsgebied Zuid staat multifunctionaliteit voorop.

Funcieverkleuring zien we niet alleen op bedrijventerreinen en in bepaalde zones in de stad, ook binnen functies en sectoren constateren we een "natuurlijke" funcieverkleuring. Bedrijven "verkantiseren", branches vervagen binnen de detailhandel (kocht je eerder theedoeken, worst en ondergoed bij de HEMA, nu kun je er verzekeringen afsluiten, een mobiele telefoon kopen en foto's laten ontwikkelen) en ook het wonen van 100 jaar geleden is anders dan het wonen van nu. Met andere woorden, de kleuren paars, rood en bruin op de kaart van nu zijn anders dan vroeger en zullen ook in de toekomst meer kleurschakeringen kennen. Hoe snel of langzaam deze veranderingen gaan is moeilijk te voorspellen. Wel denken we dat de factor tijd (24-uurseconomie, een andere waardering van tijd) van invloed is op het tempo van funcieverkleuring.

2005

2025

Anno 2015: een funcieverkleuring van terreinen en gebieden

Geleidelijk scenario: het verkleuren van bedrijventerreinen

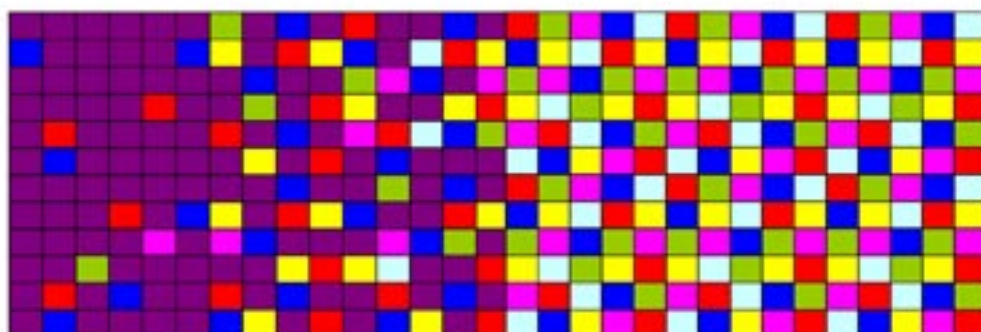
De mate van effect van een dergelijke ontwikkeling voor de toekomst is sterk afhankelijk van de planologische vrijheid die de overheid (rijk, provincie en gemeente) biedt. Een toenemende flexibiliteit aan rijkszijde ('stad en milieu'-experimenten, IMR-wet, ontwikkelingsplanologie) biedt meer ruimte, maar normen voor externe veiligheid zijn hard. In ons gemeentelijk beleid gaan we die richting al steeds meer op: meer aandacht voor wonen/werken, meer werken in de wijk, randen van bedrijventerreinen waar je ook op mag wonen, het toestaan van kantoren op bedrijventerreinen, de ontwikkeling van weidewinkels en FOC's aan de rand van de stad en het toestaan van meer detailhandelgerelateerde activiteiten op bedrijventerreinen.

Bij het voortzetten van een dergelijk beleid zullen we een langzame verkleuring van bedrijventerreinen zien, bijvoorbeeld van Westpoort, Meerstad en Zernike. Het blijft hoofdzakelijk paars, maar duidelijk met vele kleurschakeringen erbij. Detailhandel, leisure, sport en persoonlijke dienstverlening vinden steeds vaker een plek op deze terreinen en met name in overgangszones zien we meer rood, groen en blauw. De rest van de stad behoudt haar huidige vorm en identiteit, het stedelijk netwerk en de domeinen.

Funcieverkleuring

Bedrijventerreinen verkleuren

De eisen die verschillende functies aan een locatie stellen, beginnen steeds meer op elkaar te lijken. Door minder belasting op de omgeving (schonere productie, meer aandacht voor verschijningsvorm), kunnen de activiteiten veel meer naast elkaar plaats vinden. Bereikbaarheid wordt voor alle functies en sectoren steeds belangrijker en daarmee het bedrijventerrein een aantrekkelijke vestigingsplaats. Kantoren zien we naast bedrijven vestigen, maar ook wonen is steeds meer gewoon op een bedrijventerrein. Ook detailhandel zien we er steeds meer verschijnen. De bouwmarkten en tuincentra kenden we al, maar ook (grootschalige) fitnesscentra, supermarkten, Factory Outlet Centers en andere weidewinkels staan inmiddels in de rij.

2005

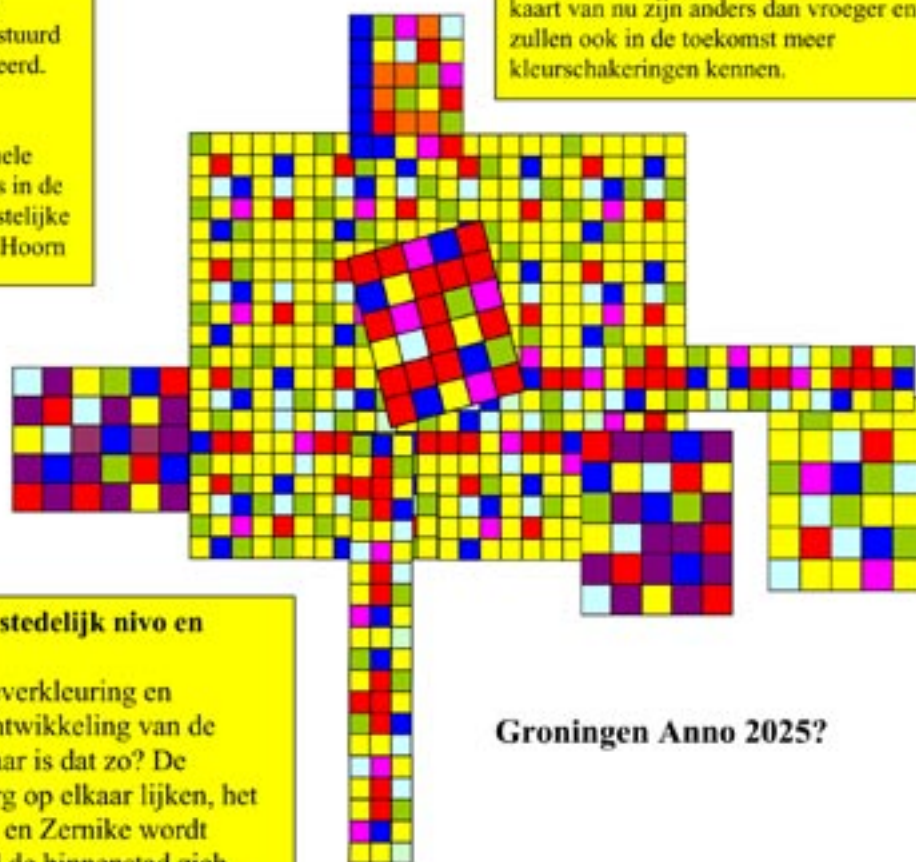
De stad verkleurt .

Deze verkleuring zien we niet alleen op bedrijventerreinen, ook op steeds meer andere plekken in de stad gebeurt het. Zowel vraaggestuurd (markt), als bewust door de overheid gestimuleerd. Het onderscheid tussen de stricte werk- en woonlocaties is aan het verdwijnen en we ontwikkelen bewust steeds meer multifunctionele zones en gebieden. Denk aan de transformaties in de Eemskanaalzone en Oosterhamrikzone, de westelijke Ringweg, de ideeën voor de Laan Corpus den Hoorn en Intanza Stad woonlocaties.

Paars is niet meer paars, rood is niet meer rood

Funcieverkleuring zien we niet alleen op bedrijventerreinen, ook binnen functies en sectoren constateren we een natuurlijke funcieverkleuring. Bedrijven verkantoreren, branches vervagen binnen de detailhandel (kocht je eerder theedoeken, worst en ondergoed bij de HEMA, nu kun je er verzekeringen afsluiten, een mobiele telefoon kopen en foto's laten ontwikkelen) en ook het wonen van 100 jaar geleden is anders dan het wonen van nu. Met andere woorden, de kleuren paars, rood en bruin op de kaart van nu zijn anders dan vroeger en zullen ook in de toekomst meer kleurschakeringen kennen.

2025

Groningen Anno 2025?

Funcieverkleuring: minder contrast op stedelijk nivo en meer contrast op buurtniveau

Tot nog toe gingen we er vanuit dat funcieverkleuring en functiemenging positief bijdraagt aan de ontwikkeling van de stad, met name op buurt en wijkniveau. Maar is dat zo? De verschillende woonwijken gaan wel heel erg op elkaar lijken, het onderscheid tussen Westpoort, Europapark en Zernike wordt steeds onduidelijker en waarin onderscheid de binnenstad zich nog van onze ontwikkelingszones?

04

Extreem scenario: het verschieten van grotere delen van de stad

Over de ontwikkeling van een werklocatie als Westpoort of een woonlocatie als Meerstad hebben we het in de toekomst niet meer. We ontwikkelen in plaats daarvan verschillende typen leefmilieu's, waarin gewoond, gewerkt, gewinkeld en gerecreëerd kan worden. Wijken en buurten ontwikkelen hun eigen identiteit. De levendigheid en dynamiek binnen een wijk nemen toe, omdat er de hele dag activiteit is.

Bewoners en/of andere gebruikers van de wijk kiezen voor een bepaalde leefmilieu en hebben eenzelfde beeld ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit van hun omgeving (hoogwaardige en minder hoogwaardig). Ze kiezen voor een specifieke identiteit (groen, water, ecologie, kennis, architectuur, cultuur, vrijetijdsbesteding). Het publiek is diverser, de onderlinge samenhang en sociale cohesie binnen een wijk is groter. De leefmilieu's zijn een andere invulling van de eerdere "domeinen". Nu minder naar functie, maar meer naar identiteit en omgevingskwaliteit gedefinieerd. Wat wel blijft is dat de verschillende leefmilieu's met de stad zijn verbonden middels het stedelijke netwerk. Het stedelijk netwerk biedt mogelijkheden voor ontmoeting en zorgt voor de binding met de (binnen)stad en de omgeving.

De nieuwe leefmilieu's zorgen voor een betere spreiding van de activiteiten, zowel in tijd als in locatie. Dit betekent een efficiënter gebruik van de schaarse ruimte die de stad nog biedt en een goedkoper OV-systeem (minder pieken en dalen). Bovendien is het extra flexibel omdat snel van functie kan worden veranderd (waar op dat moment maar vraag naar is), zonder dat het karakter van het leefmilieu verandert. Planologisch reserveren en zonering is niet meer noodzakelijk, omdat nieuw te ontwikkelen woon- en leefgebieden perfect aansluiten bij de reeds aanwezig leefmilieus in en aan de rand van de stad.

En wat kan dit betekenen voor verschillende beleidsvelden?

Economie. Strengere eisen aan vormgeving en ruimtelijke kwaliteit, een voorwaarde voor het naast elkaar kunnen functioneren van verschillende activiteiten, kunnen leiden tot een verdringingseffect voor de bedrijfssector. Ook het functioneren van de binnenstad kan onder druk komen te staan, door het ontstaan van subcentra aan de rand van de stad, al dan niet op bedrijventerreinen. En wat betekent dit voor de concurrentiepositie van binnenstad en stad op regionaal niveau?

Milieu. Hoe wenselijk is het dat we naast een bedrijf gevestigd zijn? Kan dat überhaupt met de huidige en toekomstige normeringen? In plaats van flexibeler, lijken een aantal normen steeds harder te worden (externe veiligheid, luchtkwaliteit).

Mobiliteit. Concentratie vs. spreiding van activiteiten. Minder clustering betekent meer versnippering en daardoor vaak meer mobiliteit. Ieder zijn eigen identiteit en tijdsbesteding betekent waarschijnlijk ook meer autoverkeer en minder draagvlak voor een breed OV-systeem.

Sociaal. Op het eerste gezicht geeft het een zeer harmonieus beeld: verschillende typen activiteiten en mensen bij elkaar, die gezamenlijk belang hebben bij en zorg dragen voor hun eigen bewust gekozen leefmilieu. Maar hoe veelkleurig is dat? Zullen de verschillende milieus op

termijn niet steeds meer op elkaar gaan lijken en verliest de stad haar kleur? En is draagkracht niet veel meer bepalend voor de keuze van een woonplaats dan identiteit? Krijgen we juist dure wijken en goedkope wijken?

Financieel. Hoe pakt dit financieel uit? Levert ons dit als stad meer of juist minder op? Gaat de markt niet te veel bepalen hoe de inrichting van de ruimte eruitgaat zien?

Organisatorisch. Hoe houden we als stad de regie? Betekent meer flexibiliteit juist ook niet veel meer sturing en regels om alles in goede banen te leiden?

Beïnvloedingsmogelijkheden

Gemeente en provincie krijgen van het rijk steeds meer vrijheid om zelf hun eigen locatiebeleid te ontwikkelen. Of de gemeente, provincie en/of regio daarin een versoepeling t.o.v. het huidige planologische kader toepassen is aan henzelf. Een forse discussie daarover is echter wel te verwachten, met name ook in provinciaal en regionaal verband. Minder sturing op functie en meer op verschijningsvorm/leefmilieu betekent namelijk wel dat de invloed van de overheid naderhand om te sturen kleiner wordt, dit kan alleen op de in het bestemmingsplan afgesproken criteria/randvoorwaarden. De marktvraag is bijvoorbeeld slecht te sturen en afhankelijk van waar op dat moment de meeste behoefte en schaarste is zullen de gebieden worden ingevuld. Of er derhalve een multifunctionele invulling of een monofunctionele invulling resteert, is op voorhand niet zeker.

Partners bij probleemoplossing

Probleemeigenaar is de gemeente. Zij is aan zet om haar beleid te bepalen. Afspraken in regionaal verband zijn wenselijk, in verband met de noodzakelijk ruimte voor activiteiten die we in de stad geen plek meer kunnen geven, maar ook in verband met de concurrentiepositie van Groningen t.o.v. de regio. Nu al zien we dat de provincie Drenthe de vestiging van kantoren langs de snelweg wel ondersteunt en de provincie Groningen niet (vb. Leek).

STAD AAN ZEE

DELFIJL
30 minuten →
← **SCHIERMONNIKOOG**
60 minuten

RELATIEVE AFSTAND

BEDRIJVIGHEID:
WATERGEBONDEN
EXTENSIEF RUIMTEGEBRUIK

Gemeente
Delfzijl

**GOEDE
VAARVERBINDINGEN**

WIN-WIN-SITUATIE

ESPLANADE

**FOCUS OP STAD EN REGIO, MET KANSEN IN TOTALE
NOORDEN, NOORD-DUITSLAND EN DE REST VAN EUROPA.**

Onderdeel van de stad of de regio

**FILE
VRIJ**

SCHIERMONNIKOOG

Het eiland Schiermonnikoog is, getuige de herkomst van de toerist, al onderdeel van de stad. In dik 1 uur ligt de Groninger op het Badstrand, de Unesco-wereld-erfgoed-kwaliteiten te bewonderen of een kop koffie 0,70 te nuttigen bij Hotel Van der Werff.

AFSTEMMING BEDRIJFSPROFIELEN STAD EN REGIO - DELFIJL

De verkantoring, de transformaties richting wonen, de wegduweffecten ten opzichte van hinderlijke bedrijven en de prioriteitsstelling van de kenniseconomie schreeuwen op verregaande SAMENWERKING.

WEDERZIJD'S BELANG

Delfzijl en Schiermonnikoog zitten op ons te wachten. Delfzijl kampt met verouderde industrie en heeft nieuwvestiging van bedrijvigheid nodig. Schiermonnikoog heeft de afgelopen jaren te maken met een lagere omzet in de horeca. Voor de stad dragen de Stad-aan-Zee -kwaliteiten bij aan ons goede imago en zorgen voor substantiële verbetering van ons vestigingsklimaat. Delfzijl geeft ons uitbreidingsruimte en ruimte om de gewenste slag naar de kenniseconomie te maken. Op het gebied van city-marketing geeft Schiermonnikoog zee n aan mogelijkheden voor combinatiebezoek en brainpower voor kennisontwikkeling, congressen en ideeën.

05 STAD AAN ZEE

De lofuitingen aan het adres van de Stad Groningen zijn in het jaar 2005 niet van de lucht. We blijven fietsstad no. 1 van Europa, hebben de beste Binnenstad, onze hoffelijkheid kent geen grenzen en we zijn de runner-up op de lijst van economisch best presterende centrumsteden in Nederland. Onze kenniseconomie, de aantrekkelijke binnenstad, het woon- en leefklimaat en de mooie woonomgeving: alle kwaliteiten worden uit de kast gehaald om de stad Groningen aan te prijzen. Nergens vinden we echter een verwijzing naar de zee, terwijl we echt wel aan zee liggen en het mooiste en breedste strand van Europa hebben. Vreemd, maar waar. Is dit een pleidooi om de getijdenwerking van het Reitdiep te herstellen? Neen, want dat zou forse investeringen vergen in het watersysteem van stad en ommeland en ons veiligheidsgevoel danig in de war brengen. Het antwoord ligt letterlijk en figuurlijk om de hoek.

Delfzijl

Met het kleiner worden van het absolute afstandsbeleg en het belangrijk worden van de relatieve afstand (uitgedrukt in reistijd) zijn de havens en de boulevard van Delfzijl, evenals het eiland Schiermonnikoog binnen het directe bereik van de stad gekomen. De havens van Delfzijl kunnen benut worden voor watergebonden bedrijvigheid en andere vormen van extensief bedrijfsmatig ruimtegebruik. Daarnaast geven de goede vaarverbindingen, buitengaats over zee en binnendoor via Delfzijl-Lemmer-IJsselmeer, de Ems en de Elbe, in combinatie met de agglomeratie-voordelen van de stad de havens een steeds groter potentieel. Een scherpe focus op stad en regio, met kansen in het totale Noorden, Noord-Duitsland, de rest van Nederland en relevante gebieden in Europa, maakt deze potentie.

Tegelijkertijd ligt een afstemming van de bedrijfsprofielen tussen stad en regio enerzijds en Delfzijl anderzijds voor de hand. De nakende verkantoring van de bedrijvigheid, de transformaties richting wonen, de slepende contour-discussies en daarmee de wegduw-effecten ten opzichte van hinderlijke bedrijven en de prioriteitsstelling van de kenniseconomie en daarmee annex "creative industries" schreeuwen om vergaande samenwerking. In relatie tot de schaarsheid van ruimte in en om de stad Groningen, is er niet alleen sprake van absolute functionele nabijheid. In relatieve termen komt Delfzijl daadwerkelijk dichterbij. Met haar nagenoeg congestievrije bereikbaarheid over weg, water en spoor, valt deze afstand zelfs helemaal weg. Delfzijl is een buitenwijk van de stad. We hebben zeehavens! Hetzelfde geldt natuurlijk voor al het andere wat Delfzijl ons te bieden heeft, inclusief een heuse Boulevard met alle bijbehorende toeristisch-recreatieve voorzieningen. We maken er een Esplanade van.

Schiermonnikoog

Het eiland Schiermonnikoog is, getuige de herkomst van zowel de verblijfs-toerist als de dagjesmens, al onderdeel van de stad. Ruwe schattingen hebben het over 25% tot 50% van het totaal aantal jaarlijkse bezoeken.

Locale ondernemers hebben in het verleden om deze reden al eens gepleit voor aansluiting bij de gemeente Groningen. Ook hier geldt dat "Schier" relatief gezien steeds dichterbij komt. Een nieuw pleidooi voor een brug of het laten dichtslippen van de waddenzee? Over mijn lijk. Het zit 'm opnieuw in de benodigde reistijd. Voor de verstokte autogebruiker vanuit bijv. Amsterdam komt Zandvoort op steeds grotere afstand te liggen. Op piekdagen loopt deze reistijd op tot minimaal 2 uur, en dan heb ik het nog niet eens over de benodigde tijd voor het vinden van een parkeerplek en de immense wandeling naar het strand. Over de drukte, de kwaliteit van het water en de gastvrijheid hoef ik het nog niet eens te hebben. Voor ons daarentegen is het mogelijk om vanaf zeg het Zuiderdiep in dik één uur op het Badstrand te liggen, de Unesco-wereld-erfgoed-kwaliteiten te bewonderen of een kop koffie voor de lieve somma van 70 Eurocent bij Hotel Van der Werff te drinken. Een glas water wordt kosteloos bijgeserveerd. En bekende Nederlanders genoeg.

wederzijds belang

Zitten Delfzijl en Schiermonnikoog nou op ons Groningers te wachten? Het antwoord is bevestigend. Sterker, ik weet het zeker. Op dit moment krijgt Delfzijl klap op klap. Een wethouder van Delfzijl wist me te verzekeren dat dit niet of nauwelijks met de hoge energieprijzen te maken had, maar veel meer een gevolg was van de sterk verouderde industriële basis. En dat deze vormen van bedrijvigheid nog uitsluitend in lagere loonlanden, waaronder ook Oost-Europa, kunnen gedijen. Met andere woorden, nieuwvestiging van bedrijvigheid en een kwaliteitsimpuls rondom de Boulevard is van levensbelang voor Delfzijl. Delfzijl kent nog veel meer potentie, maar deze laat ik in dit bestek vooralsnog onbenoemd.

Ook Schiermonnikoog zit in het slop. In de voorbije zomer (jaarschijf 2005) lag de omzet in de horeca van het eiland ca. 50% lager dan in voorgaande jaren. Ook in 2004 was de score al aan de magere kant. Dat heeft natuurlijk te maken met de ongunstige weersomstandigheden, de zware concurrentie van spotgoedkope all-in-vliegvluchten en wellicht de strubbelingen en patstellingen rondom overnames in de lokale hotelbranche. Kortom, het kan wel een impuls gebruiken. Of huisjesbezitters en erfgoed-adepten er ook zo over denken, is een tweede.

Voor de stad zijn het gunstige ontwikkelingen. Deze "Stad aan Zee"-kwaliteiten dragen fors bij aan ons goede imago (zie ook de intro) en zorgen voor substantiële verbetering van ons vestigingsklimaat. Daarnaast geeft Delfzijl ons zowel extra uitbreidingsruimte als ruimte om de ge-

05

wenste transformaties en de gewenste slag naar de kenniseconomie door te voeren. Op het vlak van City-marketing- en leisure geeft Schiermonnikoog zeeën van mogelijkheden voor combinatiebezoek en brainpower voor kennisontwikkeling, congressen en ideeën.

afweging

In mijn optiek liggen er rondom het thema “Stad aan Zee” ongekeerde mogelijkheden. Tegen de achtergrond van de huidige schaarheid aan ruimte in stad en regio en de even onvermijdelijke als gewenste transitie richting de kenniseconomie is een keuze voor een dergelijke samenwerking in feite een bijzonder kosten-effectieve investering in onze concurrentiepositie. Tegelijkertijd zijn we genereus in de richting van –in zwaar weer gekomen– collega-gemeenten. We geven Delfzijl en Schiermonnikoog nieuw perspectief en gebruiken al onze expertise om een kwaliteitslag te realiseren, respectievelijk de van nature bijzonder hoge landschappelijke, ecologische en natuurlijke waarden te beschermen. Op deze wijze beschouwd, zijn er alleen maar winnaars met “Stad aan Zee”.

Bijzonder interessant is ook het bestuurlijke spel. Kiezen we voor samenwerking op vrijwillige basis. Of gaan we het bestuurlijk via complexe wettelijke procedures, grenscorrecties of anderszins regelen. Ik ga voor de “lichte constructie”. Dat kost weinig tijd en is waarschijnlijk ook veel effectiever. De ervaring leert namelijk dat trends en ontwikkelingen zich in steeds mindere mate aan grenzen, laat staan gemeentelijke of provinciale grenzen, houden. Daarnaast heb ik ergens in mijn hoofd dat bij gemeentelijk grondgebied sprake moet zijn van aaneengeslotenheid. In dat verband vind ik overigens de Brabantse enclaves Baarle-Nassau en Baarle-Hertog wel prachtige –Belgische– precedenten. Om te beginnen maken we beide gemeenten onderdeel van de regio Groningen-Assen.

06 BINNENSTAD

ONTWIKKELINGEN EN TRENDS/VERKENNINGEN BINNENSTAD GRONINGEN

De multifunctionaliteit heeft de afgelopen een voortgaande groei te zien gegeven : er was groei in alle functies en deze groei vlakt nu af, wellicht is het maximum ook in zicht gekomen in de eindige ruimte van de binnenstad, en geeft verdere groei potentiële conflicten en problemen met bereikbaarheid. De waardering van het verblijfsklimaat is nog steeds stijgend.

Groei kan komen uit de derde dimensie (hoogte/diepte) en de vierde dimensie (tijd), moet gepaard gegaan met bereikbaarheids capaciteit (light rail, kabelbaan, nachtelijke vrachtttram).

Met name voor wonen wordt groei ook in de derde dimensie gezocht en gevonden.

Wat voor typen wonen in de binnenstad? Met name Degelijke Studenten (56%) en Bewuste Starters (26%). Veelal huishoudens met een laag inkomen. De groep gefortuneerde kosmopolieten komt niet hoger dan 1% (m.n. singels en Martinikerkhof). Groei van de laatste groep zal m.n. afhangen van de aanwezigheid van passend woning-aanbod voor dit segment.

De werkfunctie is op een hoog peil en verdere groei lijkt m.n. mogelijk aan de buitenkant van de diepenring.

Synergie: de vele bewoners consumeren maar ook de meer dan 10.000 werkconsumenten in en bij de binnenstad: besteden resp 75 en 30 euro per week.

De centrumfunctie van de binnenstad is m.n. binnen de stad zelf gegroeid: in de wijken is een grotere gerichtheid op de binnenstad. En de bovenregionale toevloeiing is gegroeid. Beide ontwikkelingen zijn conform de gewenste doelbereikingen.

Binnen de stad kan die hoge oriëntatie op het eigen centrum onder druk komen te staan door aanbod aan de stadsranden en in de regio, en via internet. E.e.a. kan versterkt worden doordat combinatiebezoeken op knooppunten en clusters buiten de binnenstad tijdsefficiëntie kunnen opleveren voor huishoudens. Maar ook daar valt in de binnenstad op in te spelen zoals met de drive-supermarkt in de parkeergarage van de tramtunnel in Den Haag (en iets soortgelijks eerder Alkmaar).

De centrumfunctie van de binnenstad voor de omliggende regio wordt goed gehandhaafd op een alleszins aanvaardbaar peil. Het is zeer de vraag of daar nog veel te winnen valt. Immers, ze zijn vaak goed op de hoogte waarvoor je wel en niet naar de binnenstad zou moeten

Maar in dit nabije gebied kan oriëntatiegroei op de binnenstad van de centrumstad mogelijk voortkomen door schaalprocessen die leiden tot lokaal aanbodverlies: verlies aan bijv. postkantoren, banken. Tegenkracht: winkels in polynucleair netwerk: bijv. Vrijbuiters Roden met ook een ANWB-kantoor.

Op bovenregionaal niveau blijft de concurrentie met andere steden om de gunst van de steeds mobielere en kritischer consument groot (zo blijken bijv. disco's in Duitsland een behoorlijk bereik te hebben in een groot deel van noord-Nederland en doet Ikea Groningen het goed zolang de nw Ikea Oldenburg nog niet open is).

Groningen handhaaft zich uitstekend in deze strijd, en heeft kennelijk een goede aantrekkingskracht voor m.n. dagbezoek over grotere afstand. Tegelijk komen veel consumenten uit diezelfde gebieden nog helemaal niet, of niet vaak. Inspanningen gericht op de bovenregionale consument lijken zo gezien makkelijker vruchten af te werpen dan inspanningen op

de nabije regio (onze huidige doelstelling).

Bevolkingsgroei in het verzorgingsgebied en bereik van de binnenstad kan bijvoorbeeld in het geval van het Zuiderzeelijnplusplus scenario een aanzienlijke impuls betekenen en bijdragen aan de dynamiek van de binnenstad.

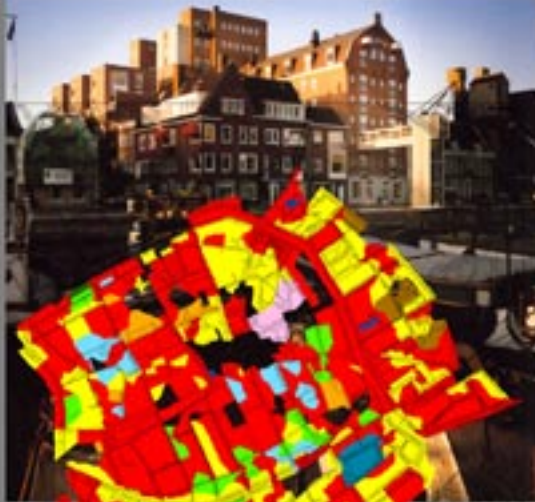
TRENDS ECONOMIE EN MAATSCHAPPIJ

(Mega-)Trends die en rol kunnen spelen in SWOT-aspecten van de binnenstad:

- empower me (het beste uit jezelf willen halen), customization (maatwerk, personal touch, lifestyle), twinsumerism (communities of choice: groepen met gedeelde productvoorkeuren, ervaringen uitwisselen: peer-to-peer tips), multi-channeling distributie, kopersgemeenschappen
- behoefte aan grotere winkels, tevens schaalverkleining/brand-stores; van groeiemarkt naar vervangingsmarkt; blurrend aanbod: verdergaande branchevervaging, cross-overs, maar tegelijk superspecialisatie (juist ook in food); binnenstad-FOC's; Binnensteden kunnen niet zonder winkels maar winkels kunnen op goed bereikbare locaties en samengebald binnen een aantrekkelijk vormgegeven centrum (meubels): winkels kunnen wel zonder binnensteden
- ontmoetingsplekbehoefte, nw soort plekken tussen prive en openbaar (zgn. third places), blurring spaces: kans voor Groninger Forum, behoefte face-to-face groeit ook door toename onpersoonlijke contacten
- tijd/ruimte aspect, blurring times
- mbt de duurzaamheidstrend worden geen ruimtelijk-relevante aspecten voor de binnenstad onderkend, hooguit mbt gebiedssegmentering

BINNENSTAD : lifecycle gaan steeds sneller, branches nauwelijks meer te typeren >
 definitief afscheid van distributieplanologie >
 naar (regionaal) ruimtelijk beleid

Focus aandacht: binnenstad moet zijn/blijven: **verrassend/inspirerend, multifunctioneel, ontmoeten**
 Alert zijn op effecten aanbodvergroting elders in de polynucleaire regio, maar geen bescherming binnenstad,
 anders: onvoldoende prikkels voor dynamiek en vernieuwing. Vernieuwende wisselwinkels in binnenstad waarnaar steeds
 'gesolliciteerd' moet worden

- MOSAICTYPEN GEBIED 1:
 CENTRUM / BINNENSTAD**
- Degenieke Studenten
 - Bewuste Starters
 - Levensgenieters
 - Jonge Doeners
 - Eenvoudige Vregriden
 - Jonge Genieters
 - Gelukkeerde Koopwoningen
 - Multiculturele Doordelers
 - Teverden Ouderen
 - Vroegde Klassen

06

Onderzoeken geven verder aanwijzingen dat :

- A-gebied sterk blijft; B/C-gebieden onder druk, maar m.n. impulsen kunnen krijgen door bevolkingsgroei allochtonen; in Groningen bovendien bronpuntenbeleid
- Multi-channelling van binnenstadwinkels die winkels sterker maakt, vooral sport&spel, media, electronica (minder in mode, maar dat is en blijft sterk punt van grote binnensteden)
- Verdwijnen zullen (m.n. door e-shopping): traditionele reisbureaus, platenwinkels, fotowinkels, antiquariaten
- Opkomst van: ambacht, persoonlijke dienstverlening (nagelstudio, tattoo/piercing etc)

RICHTINGGEVENDE BELEIDSLIJNEN:

Beleid richten op optimaliseren adaptatievermogen om vernieuwing tijdig te accommoderen: vergt orgware met flexibiliteit (uitruil/trade-off binnen totaal-niveau voor (sub)-gebieden ?), maar ook fysieke innovaties die verbouwing makkelijk maken (duplex/triplex-achtig?), nieuwe verrassende formules mogelijk maken (a la sony metreon, fnac, the apartment NYC met bijv. Ikea in Forum, Nike Spirit Room Berlijn etc). Gebiedssegmenten voor winkels, diensten en horeca ontwikkelen binnen de binnenstad is in Groningen nauwelijks realiseerbaar en niet nodig op deze schaal. Op basis van lifestyle te ingewikkeld, op basis van koopverwantschap/complementariteit/interdependentie enigszins mogelijk, maar hoeft niet gestuurd.

'To binnenstad or not to binnenstad'. De plekverwachting moet kloppen, loyalty opbouwen (bijv. ook via soort kaart als bonuskaart, gerichte aanbiedingen doen, gepersonaliseerd wijzen op passende nieuwigheden), anders snel terrein verloren. Ook evenementenbeleid is daarbij belangrijk.

Groninger binnenstad moet sterk merk blijven, steeds op de shortlist van tripjes te staan (top of mind awareness, een lovemark krijgen en houden)

Lifecycli gaan steeds sneller, branches nauwelijks meer te typeren > definitief afscheid van distributieplanologie > naar (regionaal) ruimtelijk beleid.

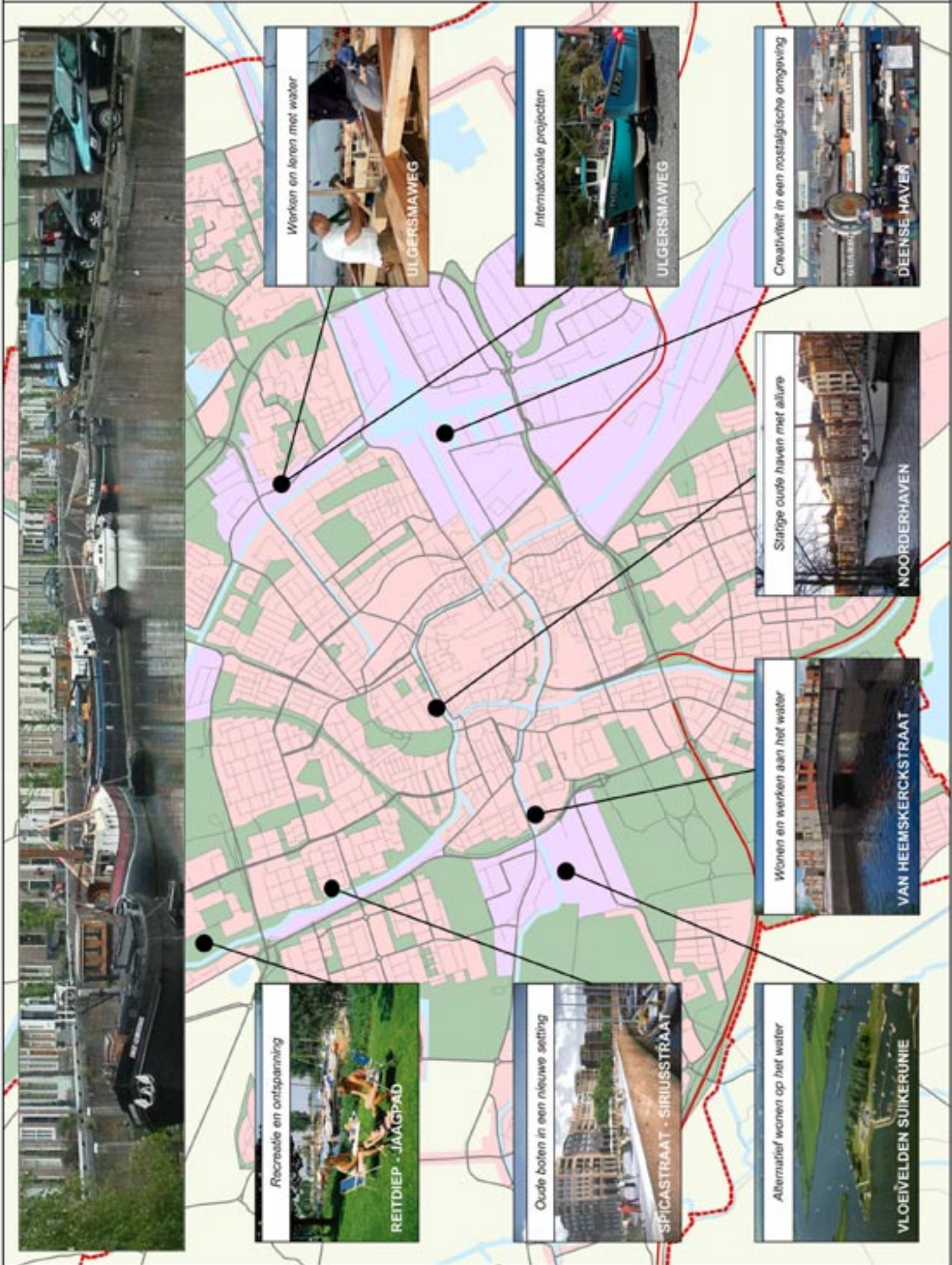
Focus aandacht: binnenstad moet zijn/blijven: verrassend, vernieuwend. Alert zijn op ruimtelijke koopstroom-effecten van aanbodvergroting buiten de binnenstad in de polynucleaire regio (POP!), tegelijk: geen bescherming binnenstad, anders onvoldoende prikkels voor dynamiek en vernieuwing

Ruimte voor vernieuwende wisselwinkel(s) in binnenstad waarnaar steeds 'gesolliciteerd' moet worden.

Gerelateerde thema's/beleidsplannen:

Polynucleaire stad/regio, tijd-ruimte beleid, verkeer, leisure

2005 - 2015 - 2025
GRONINGEN HAVENSTAD NU EN IN DE TOEKOMST
'Een slok water voor een hap grond'

07 GRONINGEN HAVENSTAD NU EN IN DE TOEKOMST

Een slok water voor een hap grond

Aanleiding

Groningen is al eeuwen een havenstad. Centraal gelegen en met goede vaarverbindingen naar open zee en de grote meren in Friesland en Duitsland, is het een fantastische pleisterplaats. Groningen heeft op nautisch gebied het een en ander te bieden, dat kan meer benut worden vanuit toeristisch én werkgelegenheidsoogpunt. De stad heeft voor de varende toerist en de eigen inwoners nog veel meer te bieden en die kunnen langs de havenkades in Groningen watertanden. Door het water in en om de stad zowel kwalitatief als kwantitatief te versterken kan het beeld Er gaat niets boven Groningen opnieuw versterkt worden. Verschillende doelgroepen die met water te maken (willen) hebben kunnen een plek krijgen in Groningen, de stad voor iedereen.

In dit voorstel gaat het om de aanvulling op bestaande havens. De profilering van nieuwe en bestaande havens zal bij de uitwerking van dit voorstel nader bekeken moeten worden.

Naast de recreatieve kant leveren de havens ook actief een bijdrage. Met name kan er in een enkele haven gewerkt worden bijvoorbeeld aan schepen van de oude beroepsvaart, er kunnen replica's gebouwd worden, gelegenheid bieden om oorspronkelijke vissersschepjes uit het Middellandse Zeegebied of Oostzeegebied te herstellen maar wat let ons om ook (vissers)boten uit andere oorden te halen. Hierbij kan gedacht worden aan China - Vietnam. Maar ook uit andere landen kent Groningen veel inwoners die geïnteresseerd zijn / gemaakt kunnen worden. In ieder geval uitgedaagd kunnen worden voorstellen te doen.

Wat te bereiken

1. aantrekken van toeristen zowel passief als actief met eigen boten, vergroten van de verblijfsduur
2. aanjagen van de werkgelegenheid door "herstelwerven voor oude schepen"
3. werkplaatsen voor werkloze jongeren en allochtonen door het opknappen van oude (vissers)boten
4. verbeteren brandveiligheid en verminderen CO² uitstoot Noorderhaven
5. bestaande grachten opschonen
6. haven voor varende bruine vloot, te bezichtigen replica's - herstelde beroepsvaart en vissersboten uit andere werelddelen inclusief terras en eetcafé
7. uitbreiding ligplaatsen alternatief wonen / werken in "waterkantoren"
8. uitbreiding ligplaatsen woonschepen
9. creëren nieuwe haven voor alternatief wonen op het water
10. creëren van een jachthaven met alternatieve camping in / nabij ecozone Zernike

Waar

Ad 3 Ulgersmaweg

Ad 4 Verplaatsing van boten uit de Noorderhaven waar een hestelplan

voor is (subsidie?) en waaraan gewerkt wordt zodat ze met voorrang naar een toplocatie = nieuwe haven kunnen

Verplaatsing / uitkopen van wrakken Noorderhaven en een deel naar Deense Haven of andere haven (vertrek containerterminal?) Milieumaatregelen voor overige schepen en heroverwegen of de gemeente meer regels wil stellen aan de vrijhaven-Noorderhaven en op een andere locatie minder regels stelt.

Ad 6 Reitdiep op driesprong Spicastraat - Siriusstraat

Ad 7 Hoendiep - Van Heemskerckstraat (omvormen kantorenlocatie in woonwerkwaterkantoren

Ad 9 Vloevelden Suikerunie (na inkrimping bietsuikerindustrie)

Ad 10 Reitdiep - Jaagpad (ten gunste van binnenkomend scheepvaartverkeer welke niet de stad in wil. Er is openbaarvervoer naar het centrum beschikbaar (tramhalte?)

Het is nabij sportvoorzieningen en te realiseren campus voor studenten. Er zijn vaak sportwedstrijden en eenvoudige camping dichtbij, is voor het sportcomplex Zernike een goede aanvulling.

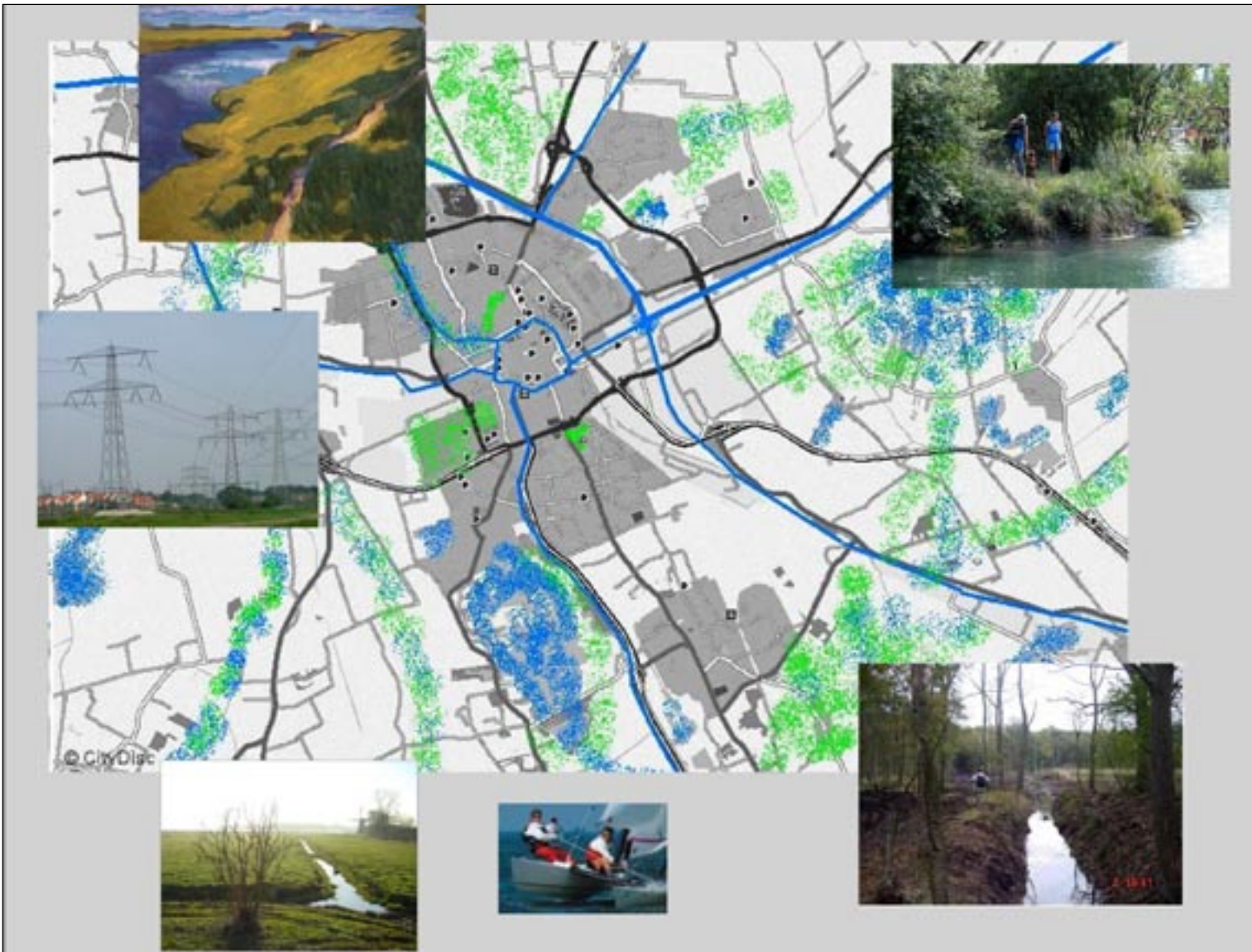
De klus

Langs bestaande waterwegen in de stad nieuwe havens aanleggen, werkgelegenheid vergroten en bestaande havens versterken waardoor de stad haar naam als havenstad weer eer aan doet want:

- er liggen prachtige schepen, bruine vloot - schepen uit andere werelddelen
- er komen door nieuwe ondernemers (?) gerestaureerde (vissers?) schepen uit andere werelddelen
- er functioneren weer scheepswerven
- er ontstaat werkgelegenheid voor vaklieden en er ontstaan werkplekken
- de diepenring wordt een grachtengordel
- uitbreiding horeca en
- uitbreiding kampeergelegenheid.

Het kan allemaal gerealiseerd worden onder het motto:

EEN SLOK WATER VOOR EEN HAP GROND

**Functionele netwerken:
conflicten?**

FUNCTIONELE NETWERKEN: SYNERGIE EN CONFLICT

De stad Groningen onderhoudt relaties met de directe omgeving, met het grotere verzorgingsgebied Noord-Nederland, maar ook met “de wereld”. Daarnaast zijn er tal van interne relaties. Deze relaties zijn functioneel in de zin dat inwoners van de stad elders werken, dat inwoners uit de omgeving in Groningen werken, Groningse bedrijven en instellingen verrichten diensten en produceren goederen. Deze worden regionaal tot mondiaal vermarkt. De kennis van kennistad Groningen wordt al helemaal in een mondiaal netwerk uitgewisseld, maar daarnaast evengoed regionaal. Relaties zijn er verder in bestuurlijke en culturele zin. Deze relaties komen tot uitdrukking in zichtbare en minder zichtbare netwerken: verkeer, goederenvervoer, communicatienetwerken, energienetwerken, waternetwerken, sociale netwerken, commerciële netwerken. Ook de natuur in en om de stad functioneert als netwerk, ontleent zijn kwaliteit daaraan. De stad functioneert als de verschillende netwerken functioneren. Daarnaast is het de vraag of er sprake is van synergie tussen de netwerken of eventueel van conflicten.

Ligging en verbindingen

Voor veel (niet alle) relaties is de ligging van Groningen van belang. Groningen ligt binnen Nederland in de periferie. Ofwel: op welke plaats in een groter netwerk van functionele relaties ligt Groningen. De zichtbare structuur van verkeersverbindingen is uitdrukking van de positie van de stad. Een typering:

- Goede verbindingen over de weg (A28 en A7) met midden-Nederland, Randstad en Duitsland.
- Goede verbinding per spoor alleen naar het zuiden; overigens laagwaardig lokaal spoor. Internationale verbinding mag geen naam hebben.
- Groningen ligt aan de landelijke hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl (daarmee ook aan internationale vaarweg). Tevens via het Eemskanaal verbonden met zeehaven. Door de ontwikkeling van de Eemskanaalzone komt de stad meer aan deze verbindingen te liggen.
- Luchtverkeer: luchthaven Groningen Airport Eelde is na baanverlenging een goede regionale luchthaven.
- Internet: Groningen ligt prominent aan de digitale snelweg (Tycom).
- Groningen ligt in de huidige situatie niet in een internationale corridor. Deze is potentieel aanwezig in de vorm van de Noordelijke Ontwikkelingsas (NOA): Amsterdam-Groningen-Hamburg-Kopenhagen-Stockholm.
- Groningen ligt centraal in een landschappelijk zeer verscheiden gebied, op de grens van een gebied met een grotendeels natuurlijke waterhuishouding (zuid) en een technisch-beheerste waterhuishouding (noord).

Rijksbeleid m.b.t. functionele relaties

- Volgens de nota Pieken in de Delta is Noord-Nederland de schakel tussen de Randstad en Noordoost Europa. De Nota Ruimte bevordert aansluiting van de Ruimtelijke Hoofdstructuur op de belangrijkste Europese grootstedelijke gebieden en structuren uit oogpunt van nationaal belang. De meest noordelijke strategische verbinding van de Randstad met de Noordwest-Europese steden Bremen, Hamburg en Kopenhagen verloopt via het nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen.
- De Nota Ruimte wijst Groningen aan als een van de zes nationaal stedelijk netwerken. Volgens de Nota Ruimte bestaat de nationale ruimtelijke hoofdstructuur uit de zes stedelijke netwerken, enkele economische kerngebieden en de hoofdverbindingen.
- Stedelijke netwerken passen in de rijksstrategie “bundeling van verstedelijking en infrastructuur”. Stedelijke netwerken kenmerken zich door een goede bestuurlijke organisatie waardoor ze samen meer te

bieden hebben. Inzet is centrumvorming in die netwerken, benutten van agglomeratievoordelen, benutten van schaarse ruimte en bestaande infra, groter draagvlak voor voorzieningen.

Intensivering en conflicten met andere netwerken

Trends m.b.t. functionele netwerken zijn: intensivering en schaalvergroting. De drijvende krachten daarachter zijn: technologische ontwikkeling, de vrije markt (winstmaximalisatie, kostenminimalisatie, flexibilisering, winstneming op kortere termijn), arbeidsparticipatie (tweeverdieners), mobiliteitsontwikkeling,

Functionele netwerken worden door de intensivering zwaarder belast. Het duidelijkst is dat te zien bij het verkeer, zowel personen- als goederenvervoer. Ook de verplaatsingen in de privésfeer belasten het netwerk relatief zwaar.

Ook andere netwerken worden intensiever benut: transport van energie (elektriciteit, gas, vloeibare brandstoffen), water (oppervlakte en per pijpleiding, schoon en vuil), communicatie (breedband lokt nieuwe toepassingen uit, die weer tot meer vraag naar bandbreedte leiden).

Het groen-blauwe ecologische netwerk doet niet mee aan deze moderne hectiek. Of toch: klimaatverandering leidt tot pieken in de waterafvoer. Het netwerk moet hiervoor geschikt gemaakt worden, ondermeer door noodwaterberging en retentiegebieden. Dit vraagt ruimte en oplossingen in de sfeer van gecombineerd ruimtegebruik.

De vraag is of, waar en wanneer netwerken conflicteren ten gevolge van de intensivering en hoe daarop ingespeeld moet worden. De stad is een netwerk, maar juist ook de verknoping van veel netwerken.

De ontwikkeling van de netwerken in en rond de stad vertoont groei, intensivering en verdichting, toename van complexiteit en tempo (omloopsnelheid).

Het functioneren van de netwerken kost ruimte, energie, materialen en heeft een uitwerking op de leefomgeving (lawaai, ecologische schade).

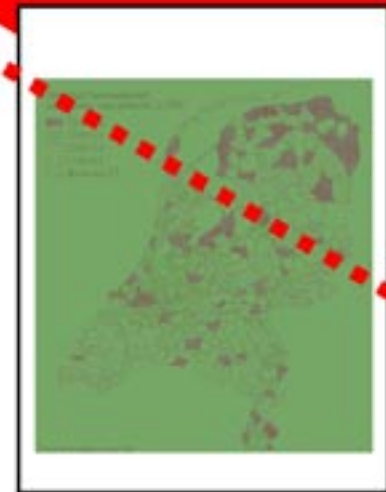
Dit vereist keuzen, ook ruimtelijke. Indien de ruimtelijke ordening van de stad sowieso wordt gekenmerkt door verdichting en intensivering moet in beeld gebracht worden welke conflicten dat met zich mee brengt en hoe deze kunnen worden gereguleerd. Daar zit een prijskaartje aan.

De beleidsopgave is de gewenste functionele netwerken te bevorderen en te creëren (sterke en zwakke), conflicten tussen netwerken te herkennen om de functionaliteit van alle netwerken te waarborgen.

Dit kan eventueel ook leiden tot andere geografische (of ook functionele) keuzen als dat meer perspectief biedt voor een goede synergie.

ARM-LASTIG NO.

Het Noordoostelijk deel van Nederland, de Regio en de stad is arm.

We gaan voor werk. Aanpakken en rap wat.

We hebben de ruimte, een mooie balans tussen groen en rood, drukte en rust, bevinden we ons tussen de Randstad en de economische centra in Noord-Duitsland en hebben we als regio en als stad een dominante positie in het Noorden. Met ons groot aantal jongeren en studenten bezitten we een verassend potentieel. De creatieve en innovatieve industrie heeft de toekomst. Denkkraft in plaats van paardenkracht. Nieuwe slimme ontwikkelingen bedenken en uitproberen in het Noorden.

- **Benut de ruimte.**
- **Verbindingen zonder max. snelheid tussen Groningen — Amsterdam en Berlijn.**
- **Experimenten, weinig regels, makkelijke vergunningen in Noordoost.**
- **Jongeren, kennis, creatieve en innovatieve industrie.**

09 ARM-LASTIG NOORDOOST

Als je het kaartje van de armoedeverdeling in Nederland bekijkt springt het roodgekleurde gebied in het Noordoosten erg in het oog. Groningen, Friesland en Drenthe scoren naast de grote steden zeer laag voor wat betreft de inkomens. In grote delen van het Noorden zit meer dan 10% onder het minimaal niveau.

Zoomen we in op de regio Groningen – Assen, dan valt op dat opnieuw het Noordoostelijk deel het armst is en ook in de stad wordt de Noordoostelijke helft gekenmerkt door lage inkomens.

Het kan toch haast geen toeval meer zijn.

Natuurlijk krijgen we dan onmiddellijk als reactie; het grote aantal studenten als tijdelijke lage inkomens en het grote aantal jonge werzoekenden die altijd naar de stad trekken in de hoop om een baan te vinden. En voor de regio en Noordoost Nederland wordt snel aangegeven dat het leven daar toch wel erg goedkoop is, de huizenprijzen absurd laag en iedereen heeft een moestuin zodat het wel meevalt met die armoede. Ja, gelukkig maar dat een behoorlijke groep zich aardig kan redden en of de prijzen daar juist niet laag zijn door gebrek aan geld...

Eén kant van de zaak is toch gewoon het ontbreken van werk, de hoge werkloosheid en de relatief zwakke positie van de economie. De grotendeels oude agrarische structuur is langzaam aan het uitsterven en verplaatst zich naar goedkopere productiegebieden in de wereld, de traditionele industrie heeft al eerder een omwenteling meegemaakt en de vervanging door nieuwe perspectiefrijke sectoren doet zich maar aarzelend voor. In de stad is de dienstverlening sterk vertegenwoordigd en vormen de topvoorzieningen op het gebied van medische zorg en onderwijs belangrijke pijlers. Dat maakt ons tegelijk behoorlijk afhankelijk van deze sectoren. De noodzaak om ze vast te houden en te versterken is groot en de risico's bij verdergaande concentratie in de Randstad zijn voor Groningen enorm.

Waarom is het Noorden eigenlijk minder aantrekkelijk als vestigingslocatie? Het is twee uur verder rijden en dus twee uur extra verwijderd van de klanten, de mainports en de functies die nodig zijn voor toelevering en netwerk.

Maar in principe hebben we de ruimte, een mooie balans tussen groen en rood, drukte en rust, bevinden we ons tussen de Randstad en de economische centra in Noord-Duitsland en hebben we als regio en als stad een dominante positie in het Noorden. Met ons groot aantal jongeren en studenten bezitten we een verrassend potentieel. De creatieve en innovatieve industrie heeft de toekomst. Denkkraft in plaats van paardenkracht. Nieuwe slimme ontwikkelingen bedenken en uitproberen in het Noorden.

We gaan deze prima punten in de toekomst in de verf zetten en de nadelen ombuigen. Er is meer voor nodig dan een aardig woningbouwplannetje en natuurontwikkeling. We gaan voor werk.

En dus:

Toch, en rap wat, een snelle verbinding per openbaar vervoer tussen Groningen en Amsterdam en Groningen en Hamburg/Berlijn. Op de A7 en de A28 mag je voortaan 180 rijden. Van twee uur wordt

de afstand naar de Randstad opeens nog maar 80 minuten.

In het Noordoostelijk deel van de regio Groningen – Assen doen we niet meer pietluttig over grote ruimten en/of gebouwen die nodig zijn voor de economische versterking, werkgelegenheidsprojecten en experimenten.

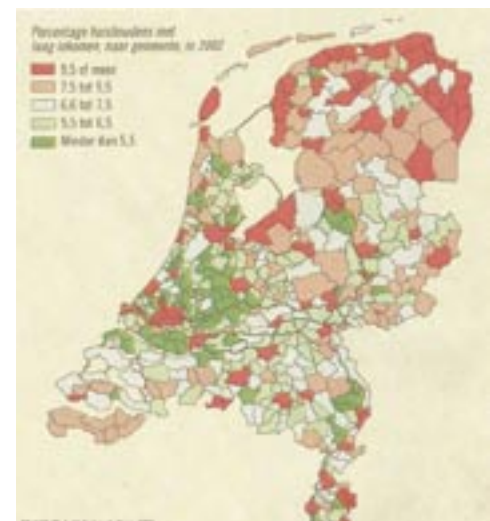
In het Noordoostelijk deel van de stad doen we minder pietluttig met werkfuncties, bieden ze de ruimte en geven ze een dominante positie langs de belangrijkste verbindingswegen en Kolibri-assen.

In dat deel van de stad worden de regels versoepeld en kun je makkelijker een bedrijfje aan huis beginnen, je woning verbouwen of een winkeltje starten.

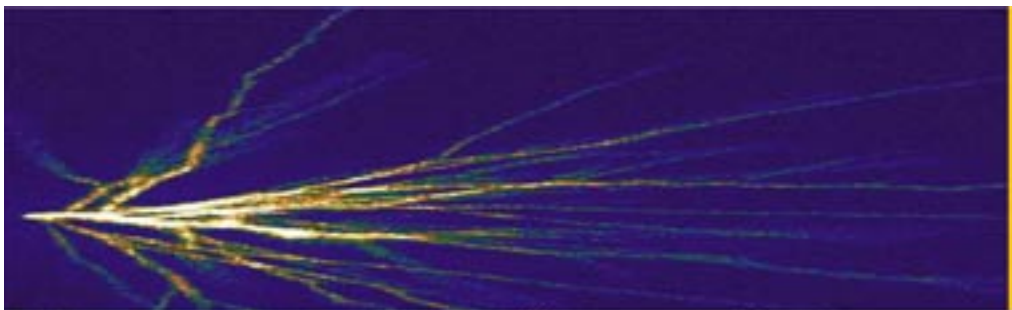
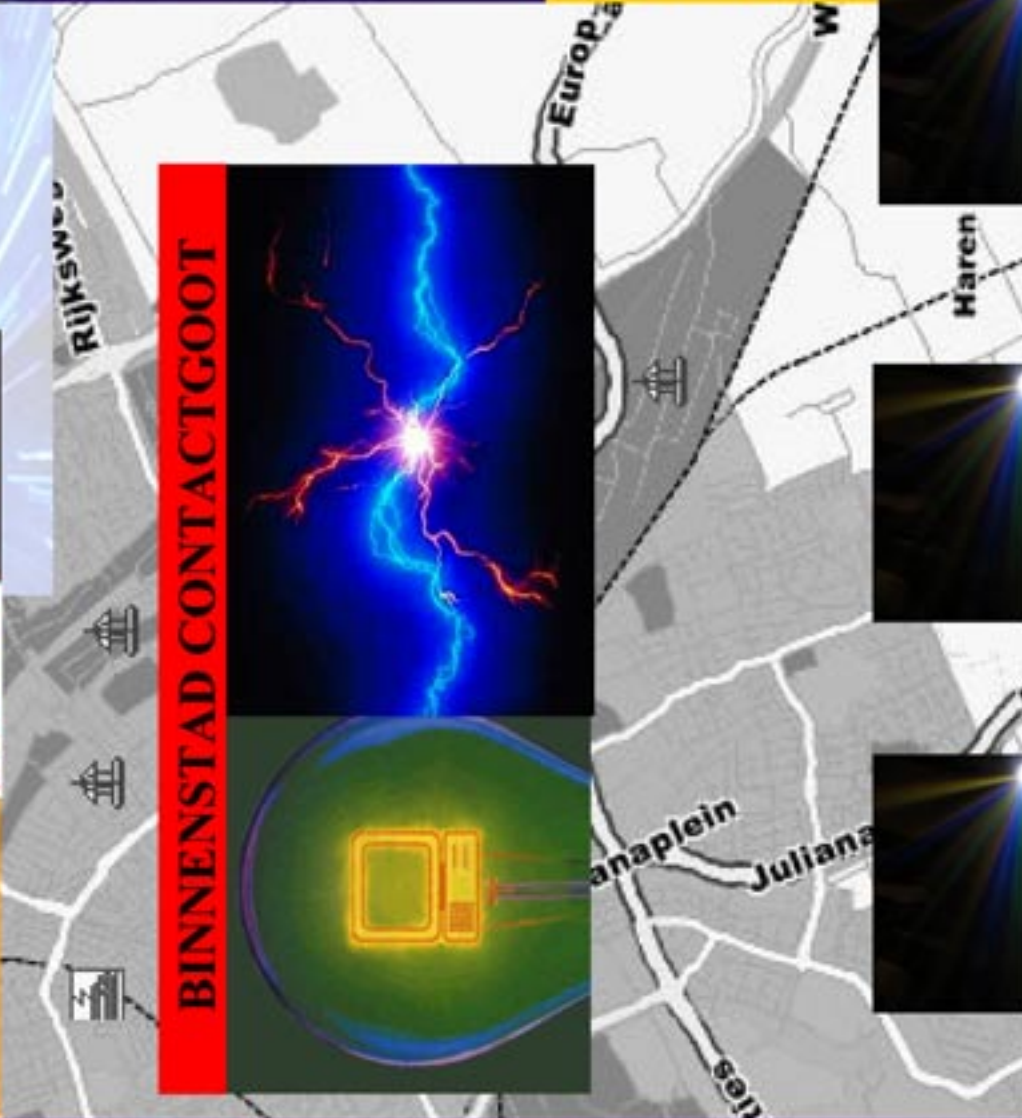
Groningen moet een inspirerende stad blijven voor jongeren en studenten.

We richten ons meer op de relatie en de samenwerking met Noord-Duitsland.

We zetten alles op alles om onze positie als hoofdstad van het Noorden en Stedelijk Netwerk te versterken. De topvoorzieningen en m.n.: Kennis, ICT, cultuur en innovatie; de creatieve industrie worden in de watten gelegd en gestimuleerd.

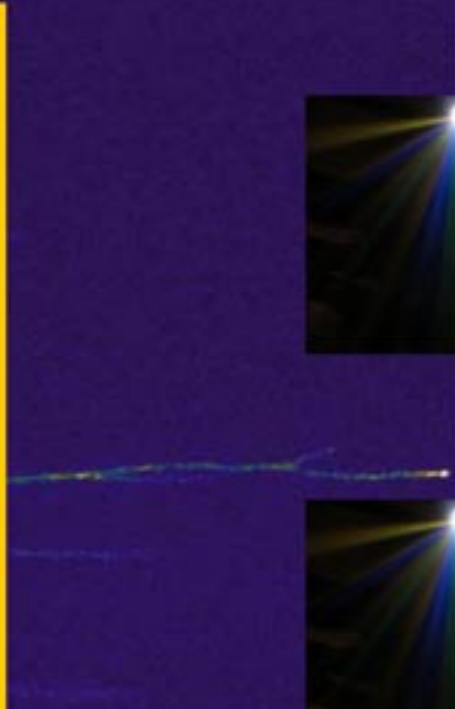
**NWE
EBBINGESTR
RUIJTE
VOOR FLEX
MEETINGS**

**24/7
CONTACT**

**24/7
LICHT**

CYBERCITY

10 CYBERCITY

Kaartjes voor de schouwburg, een half brood, 4 eieren, en 2 flessen Grolsch beugel. Een nieuwe broek, een reisje naar Vietnam, een kapvergunning. Stemmen voor een nieuwe gemeenteraad, pillen van de apotheek, het laatste boek van Mulisch. Die belangrijke nota, Sinterklaasgedichten, discussies over de buurt, een bewonersbrief, een huis bekijken, het laatste nieuws.

En dat allemaal met een toetsenbord, een scherm en een draadloze verbinding met HET NET.

De deur uitgaan hoeft niet meer voor zit soort bezigheden. Niet meer voor (een deel van) je werk, boodschappen, reizen, etc. Dat scheelt een hoop energie voor de toch al drukke stadjer.

Waar brengt ons het net? Blijven we binnen? Loopt de binnenstad leeg? Verdwijnt het winkelapparaat en is het centrum straks louter nog een vermaakplaats? Welke activiteiten maken dat we elkaar per sé willen ontmoeten, welke zaken willen we proeven, voelen, ruiken, horen voordat we ze aanschaffen? En wat betekent dat voor de (binnen)stad?

Communicatie, communicatie, communicatie

Onderzoek wijst uit dat thuiswerken niet de vaart heeft genomen die in eerste instantie gedacht werd, dat de winkels in de binnenstad niet direct hun deuren hoeven te sluiten nu veel zaken via het net te verkrijgen zijn.

Werken in teamverband maakt het werken op kantoor noodzakelijk. Fysieke aanwezigheid heeft bovendien vaak ook een sociale betekenis. E-mail communicatie wint het nog steeds niet van het face-to face overbrengen van de boodschap.

E-commerce is niet per sé bedreigend voor het bestaande winkelaanbod. Het blijkt slechts voor bepaalde producten te werken. Die producten die relatief goedkoop zijn of waarvan de kwaliteit vooraf bij de consument bekend is. E-commerce werkt steeds vaker als versterkend van de fysieke winkelresultaten. Winkels die zowel via internet als fysiek hun waren aanbieden, trekken extra klanten en hebben ook ruimte nodig om de uitgifte van die internetgoederen, de extra service die ermee gepaard gaat, te organiseren. Bijvoorbeeld de Hema, die via internet fotoafdruk-mogelijkheden (foto-albums, kalenders, mokken, etc) aanbiedt. Thuisbezorgen is mogelijk, maar ook afhalen bij een van de vestigingen kan.

De mens is een sociaal dier. We willen elkaar blijven ontmoeten. Het lijkt wel of onze drang naar communicatie, naar 'socializing' oneindig is. De grens lijkt nog lang niet bereikt. Nieuwe technologische ontwikkelingen maken communicatie makkelijker en ondersteunen kennelijk een behoefte die veel groter is dan gedacht. Mensen staan voortdurend in contact met elkaar. Via internet en mobiele telefonie gaan de contacten sneller, verder weg, oppervlakkiger. Communicatie wordt harder, directer. Ontmoetingsplekken moeten aansluiten bij die hang naar flitsontmoetingen, snel even zeggen hoe het gaat, in korte tijd iets maken, bespreken of bekijken. Lokaal, landelijk, wie weet zelfs op wereldniveau.

Tegelijk kunnen de minder mobiele juist door de verdere uitbreiding van het internet vereenzamen. Als nagenoeg alles aan producten en diensten via het web te krijgen is, behalve de echte mensen, dan bestaat de kans dat deze groepen uitgesloten raken van menselijke contacten.

Door functievoerschuiving ontstaan 'gaten' in steden, in wijkcentra. Maar de meeste winkels zullen zich specialiseren zoals bijvoorbeeld in

de branche van de reisbureau's, wijnwinkels, boekenwinkels (Athena's boekhandel, Godert Walter) te zien is. Supermarkten specialiseren zich met themaweken. In de japanse week kunnen alle producten in die sfeer opgesnoven en geproefd worden. Dat worden de lokkertjes, daarmee komen mensen nog naar de winkel en zo blijven ze impulsaankopen doen. De standaardproducten zijn al lang ingevuld en verstuurd via het net. Die boodschappen staan al klaar. Boodschappen doen wordt letterlijk wandelen door een proeftuin.

In de binnenstad zal ook verdergaande specialisatie optreden. Winkels moeten iets extra's te bieden hebben. De mix aan functies (horeca, cultuur, winkels, wonen) blijft het succes van de binnenstad. 1 reisbureau meer of minder zal niet tot revolutionaire wijzigingen leiden. Internet biedt hier juist kansen. In de vorm van ondersteuning van de aanwezige kwaliteit en in het verder verspreiden, regionaal, landelijk, internationaal, van de binnenstedelijke kwaliteit. Marketing Groningen kan daar wellicht nog een steentje aan bijdragen.

Dreiging is er wel voor centra, buiten de binnenstad waar die kwaliteit niet direct aanwezig is. Bijvoorbeeld Paddepoel. Nu nog het centrum voor het noordoosten van stad en regio. Wat als straks alle doelgroepen het internet gebruiken? Ook ouderen, ook de lager opgeleiden en ook de zwakkere economische groepen? Heeft Paddepoel dan nog genoeg te bieden? Nu is het ook een plek voor ontmoeting, maar blijft dat zo als de primaire functie op een andere manier vervuld kan gaan worden?

Bowling, bingo, borrels en bolknaks

Dubbele dreiging is hier aan de hand, want bovengenoemde groepen kunnen gezien hun leeftijd en sociaal-economische status eerder in een isolement terechtkomen als juist een plek als Paddepoel functioneel verloren gaat.

Deze dreiging geldt misschien ook voor andere plekken in de stad.

Verse groente blijven we halen in Paddepoel. Daarnaast moeten we het centrum veel meer inrichten op de sociale functie die het heeft en vooral moet blijven behouden. Een bowlingbaan, een buurtcentrum met klaverjasmiddagen, 65+ uurtjes voor zwemfanaten, in combinatie met steengrillen bij de C1000. Paddepoel is vooral een plek voor gezinnen

10

en ouderen en moet ook in die sfeer zoeken naar functieverhuizing. Minder detailhandel meer sociale ontmoetingsplek. Discussieruimtes, steunpunt voor het groene kruis, aanleunwoningen, dansclubs, meer speeltoestellen, ruimtemogelijkheden voor familiebijeenkomsten, etc. Een tramverbinding met de stad is fijn, voldoende parkeergelegenheid, veilige looproutes essentieel.

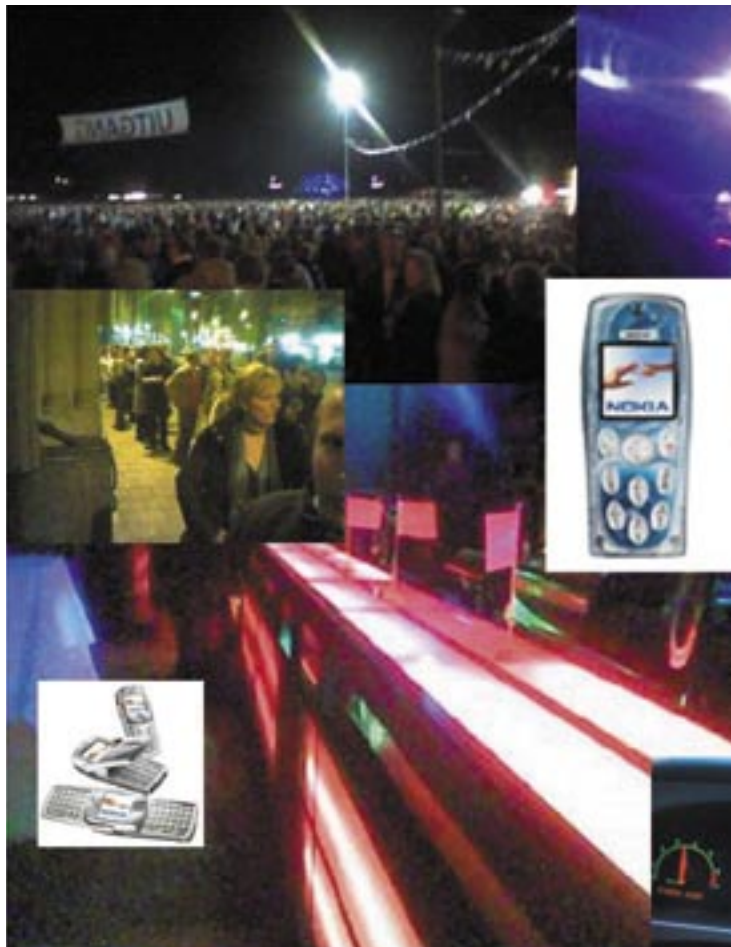
Meetingmalls, contactgoot

De stad moet tegelijk ook inspelen op de behoefte aan contact, want die lijkt alleen maar toe te nemen. Mensen doen steeds meer, sneller. Vliegen van de ene hype naar de andere. Een paar uur achter de pc, even een paar lotgenoten in de ogen kijken en dan hup weer werken aan een andere activiteit, of sporten, loungen, etc. De binnenstad wordt een supercontactplaats. Gericht op entertainment, kennis en cultuur. Het Forum breidt zich uit over de gehele Grote Markt. De binnenstad

wordt 'Meeting Mall'. Met ruimtes, vrij van indeling waar wisselende activiteiten plaats kunnen vinden. Bijvoorbeeld een fototentoonstelling van een aanstormend talent, een wetenschapsquiz, een studieavond over de toekomst van de RUG, workshops, een kerstmarkt, etc. Er ontstaat als het ware een contactgoot.

Het station wordt de plek waar lokale, nationale en internationale contacten vorm gaan krijgen. De stationslocatie beschikt over flexibele ruimtes die gebruikt kunnen worden om korte meetings te faciliteren. De meeste van die ontmoetingen zijn zakelijk. Snelle businessdeals, een broodje, een korte presentatie van nieuwe producten, etc.

De stad biedt net als de digitale wereld een web van lijnen en knooppunten, waar beweging en ontmoeting plaatsvindt. Het ene uur hier en het volgende op een andere plek. De stad als een lichtnet, waar telkens een ander lampje brandt. Maar licht is er altijd.

BUITENGEWOOND

Olievlek of ommeland?

De doorsnee stedelijke uitleg leidt tot steden die zich als olievlekken over het land uitstrekken. Ook de stad Groningen is de afgelopen eeuw tot meer dan het dubbele van haar omvang gegroeid. Eén van de sterke punten van de stad Groningen blijft echter, vergeleken met de Randstad, de nabijheid van het 'omeland', van de leegte en niet te vergeten: van het Wad, wereldnatuurmonument van de eerste orde. Om als stad ook in de toekomst aantrekkelijk te blijven én verdere verwijdering tussen stad en 'omeland' tegen te gaan is een ommekeer in denken over uitbreiding van de stad van belang. Geen uitleg aan de stadsrand, maar buitens op grotere afstand, snel verbonden met de stad.

Vizier op het noorden

Lokaliseren van dergelijke buitens in het noorden biedt kansen voor het oplossen van problemen in die regio. Problemen met leefbaarheid en bereikbaarheid enerzijds en anderzijds bodemdaling, daaraan gerelateerde zoetwatertekorten en daar weer aan gerelateerde beperkingen voor de landbouw. Stad en ommeland profiteren van elkaar, zijn voor elkaar van meerwaarde. De Stad wordt naar het Wad gebracht en het Wad krijgt een belangrijke betekenis voor de Stad.

Nieuwe allianties: de Stad naar het Wad en vice versa!
De Stad kan naar het wad gebracht, maar minstens zo belangrijk is het brengen van het Wad naar de Stad. De stad breidt 'buitengewoon' uit, op grotere afstand. Bij het wad, het water, het buiten. Deze vooruitgeschoven 'posten' hebben alleen kans van slagen als ze goed én snel met de stad verbonden zijn: via verbeterde bestaande verbindingen over weg en spoor, maar ook via nieuwe verbindingen – met de hover in een kwartier van Baflo-buiten naar de Westerhaven en met de turbotube in 10 minuten van Eenrum naar de stad.

Nieuwe buitens zorgen voor een sociale impuls aan de dorpen, voor een nieuwe levendigheid op het lege land. Amfibisch wonen, waterwonen, wonen op de kwelder, wijds wonen in Warffum, de (B)uit(en)huizermeeden, Wehe water, Laag-Leens...

BBB: Bel, Berging, Bijzondere gewassen
Dijkdoorbraken langs de waddenzeedijk maken dat het proces van natuurlijke opslibbing van land weer door kan gaan. De noordelijke rand van Groningen kan weer stijgen en zo uiteindelijk betere bescherming bieden tegen de zee. Op de jonge kwelders kan een heel bijzonder milieu ontstaan: met volop waterdynamiek, bijzondere woonvormen tussen bijzondere vormen van akkerbouw: lamsoor- en zeegrasvelden, mosselbanken en oesterfarms: bijzondere teelten van de toekomst.

Langs het Reitdiep liggen kansen voor het creëren van een 'zoetwaterbel': door gronden onder te laten lopen wordt een bel gecreeerd die brakwater tegen kan gaan en kan voorzien in de groeiende behoefte aan zoet water. Ook hier: gecombineerd met een uniek woon- en recreatiemilieu.

RAND

de Groninger 'rand' en haar betekenis

Aanleiding is het denken over de grenzen van stad en regio. Grenzen worden vaak gekenmerkt door randen, echter in fysieke vorm zijn deze steeds moeilijker waar te nemen. Waar liggen deze tegenwoordig, wat betekent een grens, hoe ziet de rand er uit? Wat is de rand van de stad nu en wat is de rand van de stad straks? De virtuele grens van de stad ligt voor veel Groningers verder dan de stadsgrens van de stad.

De stad en het Ommeland vormen één geheel en zijn als het ware onlosmakelijk met elkaar verbonden. De stad kenmerkt zich door het Ommeland. Het Ommeland is ontstaan door de stad. Door de stad Groningen niet als rand te zien, maar juist de stad en het Ommeland als rand te beschouwen en zich in de beleefswereld van de Groninger te verplaatsen ontstaat een heel nieuwe rand. Deze rand gaat zelfs verder dan alleen de provinciale grens.

Doel is de kracht van de geconcentreerde Stad tegenover de kracht van de ruimte van het Ommeland te versterken. Geen schaalvergroting, maar meer een balans vinden met alle kernen in de regio.

Doel is het duidelijker kunnen definiëren van de fysieke grens van de stad, zonder steeds weer de discussie en het ontwerp voor de stadsgrens opnieuw te bedenken. De stadsgrens is weliswaar nog wel aanwezig, maar kan versterkt worden door de grens te verleggen naar de culturele randen die door de inwoners, bezoekers van Groningen als zodanig worden ervaren.

Doel is op regionaal gebied verstandig met dorps- en stadsuitbreidingen om te gaan en te voorkomen dat elke plaats zijn eigen bedrijfsterein en nieuwbouwwijk op de meest mooie en opvallende locaties te plannen. Dit geeft versnippering wat de kracht en het contrast van de stad en ommeland tenietdoet.

Het betekent door de randen meer aandacht te geven in de stad en de stad meer aandacht te geven in de "buitenposten" ontstaat een interessante relatie. De randen bestaan vaak uit locaties die door de Groningers en toeristen regelmatig worden aangezien. Een voorbeeld is Delfzijl. Delfzijl wordt vaak gezien als haven van Groningen, echter niet als woonplaats. Concentreer alle havenactiviteiten op deze plek, dus ook die van de stad en breidt het wonen niet verder uit, maar situeer deze op een locatie waar mensen graag wonen. Andersom kan in de stad meer accent worden gelegd op de relatie naar Delfzijl. Geef Delfzijl vorm in de stad. Door bij de inrichting van de stad juist rekening te houden met het feit dat in noordoostelijke richting de Groninger Haven ligt.

Het betekent het slechten van bestuursgrenzen van gemeentes en provincies. Geen autonome structuurvisie, maar een regiovisie, waar de structuurvisie van Groningen onderdeel van uitmaakt. Het opzetten van een overkoepelend regiobestuur. Geen schaalvergroting maar ruimtelijke ordening op hoger niveau waarbij zorgvuldig wordt omgegaan met bestaande stedelijke, landschappelijke en culturele waarden. Niet denken in barrières, maar in kansen voor zowel stad als Ommeland.

STAD

1 2 RAND - STAD!

De Groninger “rand” en haar betekenis

Aanleiding is het denken over de grenzen van stad en regio. Grenzen worden vaak gekenmerkt door randen, echter in fysieke vorm zijn deze steeds moeilijker waar te nemen. Waar liggen deze tegenwoordig, wat betekent een grens, hoe ziet de rand er uit? Wat is de rand van de stad nu en wat is de rand van de stad straks? De virtuele grens van de stad ligt voor veel Groningers verder dan de stadsgrens van de stad.

De stad en het ommeland vormen één geheel en zijn als het ware onlosmakelijk met elkaar verbonden. De stad kenmerkt zich door het Ommeland. Het Ommeland is ontstaan door de stad. Door de stad Groningen niet als rand te zien, maar juist de stad en het Ommeland als rand te beschouwen en zich in de belevingswereld van de Groninger te verplaatsen ontstaat een heel nieuwe rand. Deze rand gaat zelfs verder dan alleen de provinciale grens.

De stad en alle andere kernen in het Ommeland hebben ieders hun eigen randen bepaald. Elke kern heeft een eigen bedrijventerrein, die min of meer allemaal hetzelfde uitzien. Tevens worden bij elke kern woonwijken gesitueerd, waar duidelijk het begrip “kopiëren – plakken” is toegepast. De randen zijn versnipperd. Juist door de rand in een ander vorm terug te brengen, zullen stad en Ommeland weer een krachtiger uitstraling hebben qua stedelijkheid en landschap. Breng meer contrast aan.

Doel is de kracht van de geconcentreerde Stad tegenover de kracht van de ruimte van het Ommeland te versterken. Geen schaalvergroting, maar meer een balans vinden met alle kernen in de regio.

Doel is het duidelijker kunnen definiëren van de fysieke grens van de stad, zonder steeds weer de discussie en het ontwerp voor de stadsgrens opnieuw te bedenken. De stadsgrens is weliswaar nog wel aanwezig, maar kan versterkt worden door de grens te verleggen naar de culturele randen die door de inwoners, bezoekers van Groningen als zodanig worden ervaren.

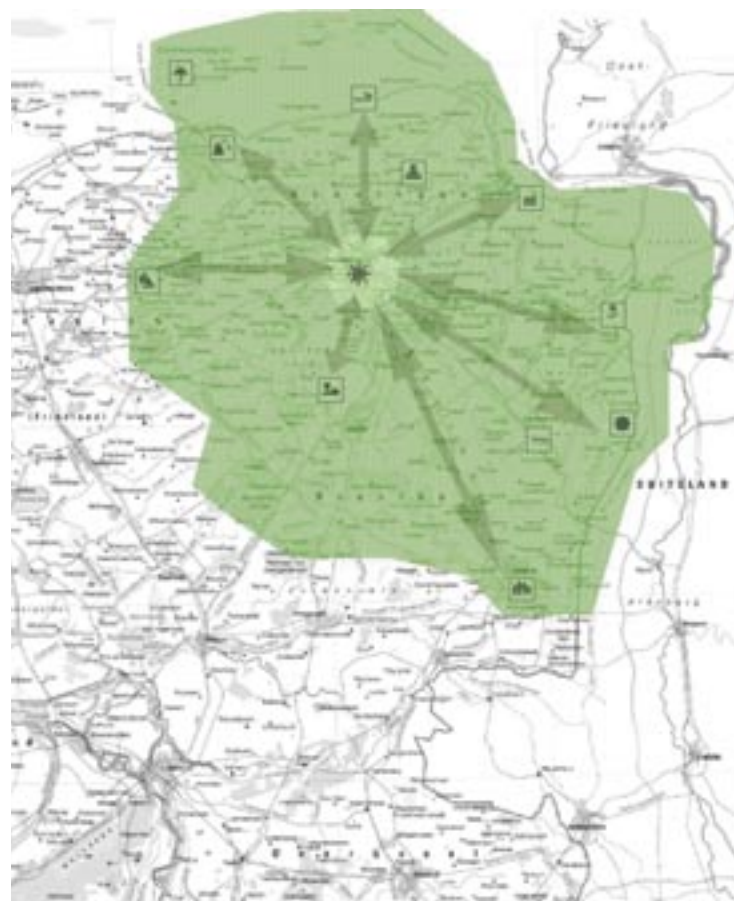
Doel is op regionaal gebied verstandig met dorps- en stadsuitbreidingen om te gaan en te voorkomen dat elke plaats zijn eigen bedrijfsterrain en nieuwbouwwijk op de meest mooie en opvallende locaties te plannen. Dit geeft versnippering wat de kracht en het contrast van de stad en ommeland teniet doet.

Het betekent door de randen meer aandacht te geven in de stad en de stad meer aandacht te geven in de “buitenposten” ontstaat een interessante relatie. De randen bestaan vaak uit locaties die door de Groningers en toeristen regelmatig worden aangedaan. Een voorbeeld is Delfzijl. Delfzijl wordt vaak gezien als haven van Groningen, echter niet als woonplaats. Concentreer alle havenactiviteiten op deze plek, dus ook die van de stad en breid het wonen niet verder uit, maar situeer deze op een locatie waar mensen graag wonen. Andersom kan in de stad meer accent worden gelegd op de relatie naar Delfzijl. Geef Delfzijl vorm in de stad. Door bij de inrichting van de stad juist rekening te houden met het feit dat in noordoostelijke richting de Groninger Haven ligt.

Nieuweschans was in het verleden al een “buitenpost” voor het leger. Hier moest men aan voorbij om Groningen binnen te komen.

Tegenwoordig passeren duizenden mensen Nieuweschans bij de “Poort van Groningen”. Deze kan nog meer worden versterkt. Misschien is het wel een idee om de stad Groningen al te laten zien in Nieuweschans door middel van manifestatie of kunst? Voor de stad zou het interessant zijn te kijken naar wat er zoal binnen- komt bij de “Poort van Groningen”. Zo wordt Groningen op een andere locatie ervaren. Ander voorbeelden zijn Schiermonnikoog, Lauwersoog, Noordpolderzijl, Bourtange, Ter Apel, enz. Uiteraard is dit een opgave waarvoor een verdere uitwerking moet worden gemaakt.

Het betekent het slechten van bestuursgrenzen van gemeentes en provincies. Geen autonome structuurvisie, maar een regiovisie, waar de structuurvisie van Groningen onderdeel van uitmaakt. Het opzetten van een overkoepelend regiobestuur. Geen schaalvergroting maar ruimtelijke ordening op hoger niveau waarbij zorgvuldig wordt omgegaan met bestaande stedelijke, landschappelijke en culturele waarden. Niet denken in barrières, maar in kansen voor zowel stad als ommeland.

R A N D - S T A D !

HET PERSPECTIEF.

Het evenwicht tussen Regio Noord en Zuid is ver te zoeken op het gebied van economie, werkgelegenheid, woningmarkt en voorzieningen. Dit heeft tot gevolg dat er een 'drain' plaatsvindt en de segregatie sterker wordt. Een meer uitgebalanceerde marktpositie rond de stad zal voor een meer volledig en ge differentieerd netwerk zorgen.

Dit kan niet met een fietspad en een bruggetje.

Het moet met een stevig statement::

Van Hondsrug naar Reitdiep.

We geven de rivier de oude lopen weer terug, er wordt ruimte gemaakt voor het Reitdiep. Op een enkele plek ontstaat een enorme breedte, de waterstand varieert met de val van veel of weinig regen. De ruimte rond de rivier fungeert als uiterwaarde. Het Reitdiep als waterberging zoals altijd al de bedoeling was. Meer water, bijna al de zee.

En rond deze brede rivier, soms eraan, soms in de uiterwaarden liggen de oude maar straks ook de nieuwe wierden. Aantrekkelijke woon- en werkplekken voor groepen saamhorigen en voorzieningen voor bewoners en gasten, voor iedereen. Hogere, opgeworpen gronden (uit de uitgegraven beddingen) waar woningen, dicht op elkaar, samen droge voeten, eigen stijl, uitkijkend over het water. Te beginnen bij Zernike, in de buurt van Aduard, Adorp, Oostum, enz. Een nieuw perspectief.

13 VAN HONDSRUG NAAR REITDIEP, HET PERSPECTIEF

Het noordelijk deel van de regio Groningen – Assen bevindt zich in de regenzone terwijl in het zuiden het zonnetje er lustig op los schijnt. Dit ongeveer het beeld dat je kunt krijgen als er gekeken wordt naar de economische positie en ontwikkelingen van de beide regiodelen, de werkgelegenheid, de woningmarkt, de situatie voor wat betreft de voorzieningen, enz. Het evenwicht tussen Noord en Zuid is ver te zoeken en dit heeft tot gevolg dat er een 'drain' plaatsvindt en dat deze segregatie alleen maar sterker wordt.

Voor de regio en dus ook de stad Groningen zou het een goede zaak zijn als er een meer evenwichtige situatie zou ontstaan zodat de huidige woon- en werkmilieu's in het noordelijk deel niet verder verschaald en uitgehold worden en de druk op het zuidelijk deel geen overspannen vormen aanneemt. We zijn gebaat met meer gelijkmatig verdeelde kansen en problemen zodat er meer mogelijkheden en keuzes gecreëerd worden en het stedelijk netwerk, sociaal, economisch en fysiek, ook aan de noordzijde goed kan functioneren.

Dat krijgen we niet voor elkaar door hier en daar een bruggetje of een fietspad aan te leggen en wat woningen rond te strooien. En het argument: het Noorden is nog zo mooi onontdekt en authentiek snijdt ook weinig hout.

Er zal, voortbordurend op de unieke, sterke, dragers die er te vinden zijn in bijvoorbeeld het landschap en de hechte sociale structuur, een stevige investering plaats moeten vinden.

Er moet een beeldmerk neergezet worden dat een aantrekkelijke aantrekkingskracht uitoefent op mensen en functies om naar het Noordelijk deel van de regio te komen. Waarom zouden we wel de Blauwe Stad, de Eelder-/Peizermaden met de woningbouwlocatie Ter Borch, en Meerstad kunnen realiseren en terugdeinzen voor een dergelijk plan in Noord?

We pakken de sterkste regionale kabel die er is om het ontwikkelings-idee aan op te hangen.

Het water van de Drentse Aa en de Hunze dat vanuit het Zuiden naar de stad loopt, het centrum omvat en als Reitdiep slingerend naar de Waddenzee stroomt. De Noord-Zuid verbinding van onze regio, de navelstreng van Groningen, lange tijd de belangrijkste ontwikkelingsas.

De Hondsrug via de stad naar het Reitdiepdal.

De eeuwenoude ontwikkeling van de Hondsrug, de hogere zandgronden met bijzonder gewaardeerde woon- en werkmilieu's, lommerrijk en statig met af en toe een vergezicht over de laaggelegen gronden aan weerszijden.

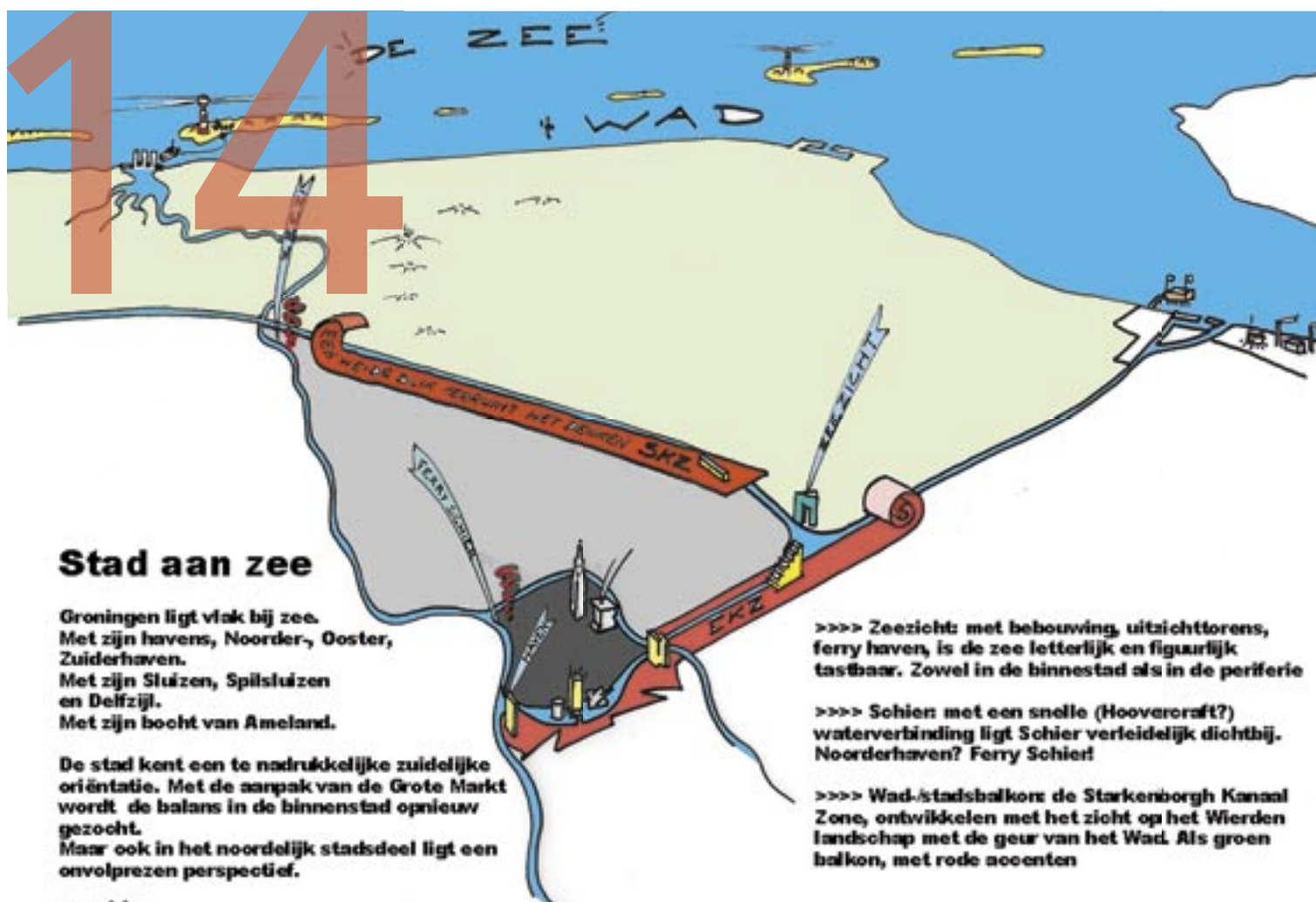
De Stad, de stadsrand aan de zuidkant die zo verschilt van die aan de noordkant, inspelend op de landschappelijke verschillen en de tijdgeest, vorm en functies van de stad. De binnenstad, het Hoge en Lage der Aa, de torens, de dynamiek, de concentratie, oud en nieuw.

Het Reitdiepdal, het brede, meanderende, water en de subtiele hoogteverschillen, de dijken, de wierden en de oude dorpen erlangs, de vergezichten, de diepte, het perspectief.

De belofte van de zee.

We geven de rivier de oude lopen weer terug, er wordt ruimte gemaakt voor het Reitdiep. Op een enkele plek ontstaat een enorme breedte, de waterstand varieert met de val van veel of weinig regen. De ruimte rond de rivier fungeert als uiterwaarde. Het Reitdiep als waterberging zoals altijd al de bedoeling was. Meer water, bijna al de zee.

En rond deze brede rivier, soms eraan, soms in de uiterwaarden liggen de oude maar straks ook de nieuwe wierden. Aantrekkelijke woon- en werkplekken voor groepen saamhorigen en voorzieningen voor bewoners en gasten, voor iedereen. Hogere, opgeworpen gronden (uit de uitgegraven beddingen) waar woningen, dicht op elkaar, samen droge voeten, eigen stijl, uitkijkend over het water. Te beginnen bij Zernike, Aduard, Adorp, Oostem, enz.

Stad aan zee

Groningen ligt vlak bij zee.

•Met (hoge) bebouwing kan die link én bij de binnenstad, én aan de stadsrand letterlijke en figuurlijk veel meer gestalte krijgen.

Partijen: ontwikkelaars, gemeente, architecten

•Het Starckenborgh kanaal is de 'achterkant van de stad.

Kanaal slibdepot, begraafplaats, marginaal bedrijventerrein.

De SKZ zone; een groen balkon met uitzicht tot de zee. Weids, fietsen, wandelen, met rode accenten; waaronder ook wonen.

Het noordelijk stadsdeel hervint aan trots. Stad aan zee.

Partijen: ontwikkelaars, corporaties, gemeente, provincie.

•Er gaat een bus naar Schier. Een ferry in de Noorderhaven brengt Reitdiep en de zee tot in de stad. Alleen het gaan wordt al een belevenis. De reis als 'vakantie', Schier als doel.

•Partijen: Kool, gemeente, provincie, regio, Schier

15 HOMO LUDENS (DE SPELENDE MENS)

In 2015 benaderen we de wereld van het spel in de stad vanuit het oogpunt van het kind en houden ons ook bezig met dingen die belangrijk zijn voor het kind: Recht op spel, Veilig spelen, Speelwaarde en Samen spelen.

Er is beleid ontwikkeld dat is gericht op een ieder die verantwoordelijk is voor het spelen van kinderen op speelplekken. Natuurlijk is daar bij de indeling en inrichting van de openbare ruimte rekening mee gehouden.

Spelen is voor kinderen meer dan een spelletje of tijdverdrijf. Spelen is belangrijk voor een evenwichtige ontwikkeling. Voor elk kind betekent dit; kunnen spelen in een uitdagende speelomgeving op speelplekken die de fantasie en verbeelding weten te prikkelen. Kinderen hebben het recht om te spelen en moeten daarin serieus genomen worden. Spelen draagt bij aan een gezonde lichamelijke en geestelijke ontwikkeling. Wij hebben het tot onze taak gemaakt om anderen steeds weer bewust te maken van het belang van spelen. Speelplekken functioneren als plekken voor ontmoeting en integratie. Een plek om samen te komen, met elkaar te spelen en om van elkaar te leren. Op speelplekken kunnen alle kinderen, ook kinderen met een handicap, samen spelen en plezier maken!

De plekken zijn flexibel. Niet altijd is vanwege de levensbestendige woningen de bevolkingssamenstelling in een buurt gelijk. De inrichting van speelplekken, van 0 tot 80 houdt daar gelijke tred mee. Afhankelijk van

de specifieke behoefte van de doelgroep worden speelmodules aan- en afgevoerd en worden stedelijk binnen de doelgroepen modules uitgewisseld en is er een roulatie schema. Op deze wijze blijft de speelomgeving uitdagend en prikkelen.

De taak van de beheerdienst is er ook een stuk eenvoudiger en goedkoper op geworden. Natuurlijk zijn de speelvoorzieningen en de omgeving duurzaam. Mocht er onverhoopt door slijtage of vandalisme reparatie nodig zijn wordt direct de beschadigde module weggehaald en een vervangende module geplaatst. De kinderen kunnen verder spelen, en het nodigt niet uit tot meer vandalisme. In de werkplaats wordt de module hersteld waarna hij of kan worden teruggeplaatst of worden uitgewisseld of gaan rouleren.

Spelen heeft duidelijk de plek gekregen die ze verdient.

16 DE LEUKE STAD

Globalisering en Groningen. De gevolgen? Hoofdkantoren en marketingafdelingen trokken weg, het einde van de suikerindustrie is in zicht, wat blijft over in de stad?

Antwoord: De regionale economie. Zorg, bestuur en onderwijs voor het Noorden. Zakelijke en creatieve dienstverlening voor de regionale markt zijn hier geconcentreerd en hebben het overgrote deel van hun bedrijfsrelaties in de centrale stad. Groningen is en blijft het Amsterdam van het Noorden.

Hoe kan de stad profiteren van deze ontwikkelingen? Hou de mensen binnen de grenzen! Als bewoners en als ondernemers. In deze sectoren werken veel hoogopgeleiden. Zie het UMCG, Martini, RUG, Hanzehogeschool, Provincie, Gemeente, Rechtbank, de zakelijke dienstverlening. 53% van deze hoogopgeleiden wonen nu in de regio. Zie ook de dagelijkse files.

Voor hoogopgeleiden worden stedelijke consumptiemilieus steeds belangrijker, voor uitgaan en recreëren, wonen en werken. Zorg voor een stedelijk alternatief! Niet meer milieus van het type Beijum of De Held. Wel meer Plantsoenbuurt, meer Oosterpoort. Maar dan met grotere woningen. En dan wel betaalbaar. Bijvoorbeeld in de Eemskanaalzones, Europapark, Meerstad of de Suikerfabriek.

Gevraagd worden recreatieve consumptiemilieus: nieuwe stedelijke woongebieden waar je om de hoek een borrel kunt drinken maar ook een koe kunt zien. Steeds meer tijd zit in stedelijke recreatie: uitgaan, en restaurantbezoek, in buurten met aantrekkelijke architectuur, galerieën, werkplaatsen. Dus meer Noorderhaven, Korreweg, A-Kerkhof maar ook meer Kaap Hoorn en een tweede Noorderplantsoen tot in de polders. Haal het landschap de stad in. 90% van het groenbezoek van stedelingen gebeurt om de hoek, in het park, op groene routes.

Groningen heeft haar toekomstige economie al in huis. De mensen nog niet. De leuke stad is voor hen Groningens grootste asset. De leuke stad is haar toekomst. Maak er meer van!

ZUINIG OP WAT JE HEBT: WEES ER TROTS OP!

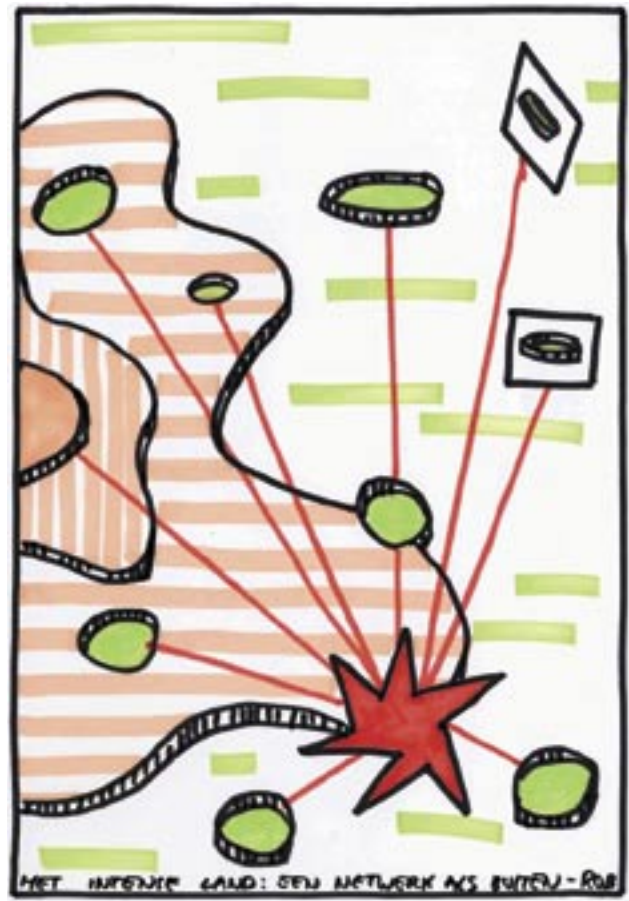
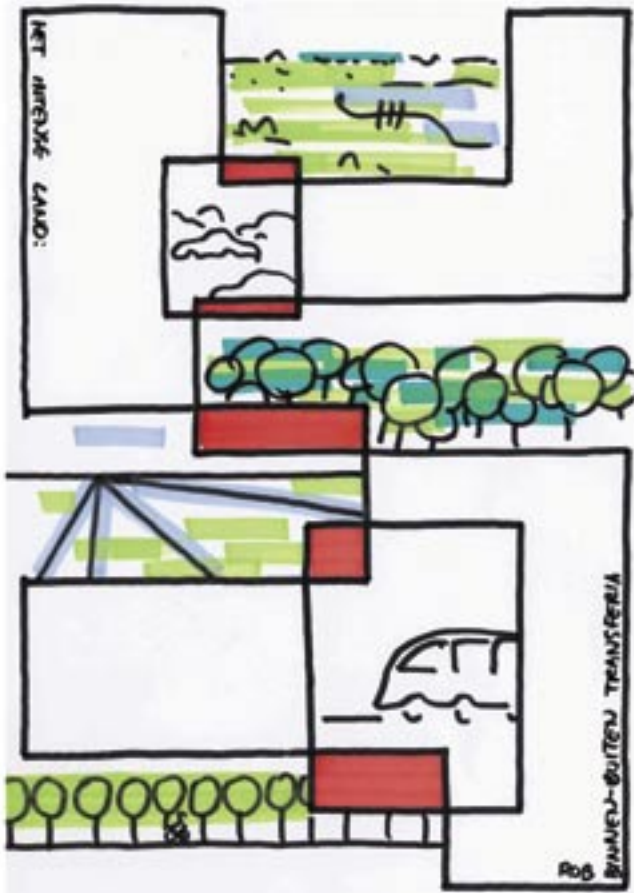
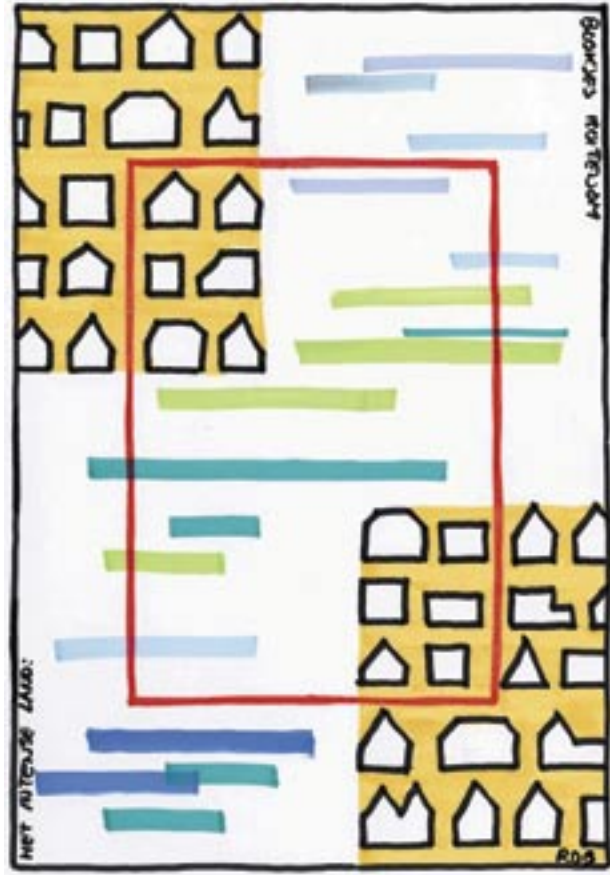
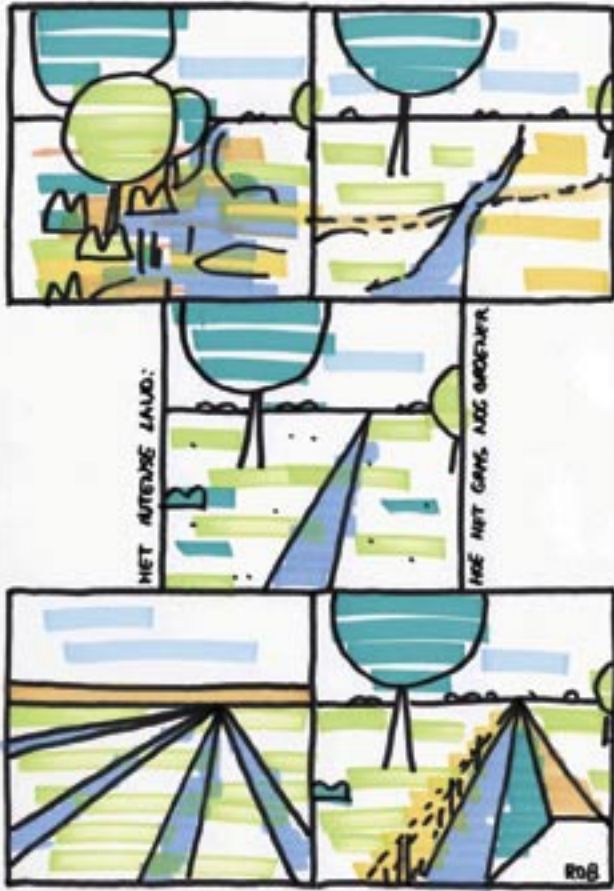
2015

De wijkvernieuwing die we in 2005 bedachten is afgerond. De doelstellingen van het Lokaal Akkoord zijn grotendeels gehaald. Groningen heeft een groot aantal wijken ingrijpend vernieuwd. Kinderen brengen een groot deel van de dag door in de Vensterschool, buiten zijn volop mogelijkheden om veilig te spelen, en aan de rand van de wijk ligt een sportveld waar de school en de sportvereniging hun activiteiten uitvoeren. De Vensterschool biedt niet alleen voor kinderen, maar ook voor hun ouders en grootouders vele mogelijkheden: sporten, internetten, lezen, een cursus. Er tegenover zien we het dienstencentrum voor ouderen waar je met al je vragen terecht kunt. Het winkelcentrum heeft een zodanig assortiment dat je alleen voor heel speciale zaken naar de Binnenstad of Ikea moet, en het is er fris en gezellig.

Iedere wijk heeft zijn eigen imago: je weet niet alleen je straat en huisnummer blindelings te vinden, maar de wijk waar je woont voelt goed, want hij hoort bij jou, en jij bij de wijk. De OV-kaart is afgeschaft, de studenten zijn weer gewoon op de fiets gaan zitten, de tram is er dus niet gekomen, en lijn 8 verbindt als vanouds de wijken weer onderling met elkaar, en maakt het je mogelijk om je vrienden in een andere wijk op een gemakkelijke manier te bereiken. Het betaald parkeren is heel gewoon geworden en er is een fiks aantal buurtstallingen verschenen, waarin ook ruimte is gemaakt voor de fiets. Er wordt beperkt gewerkt: thuis op zolder of in de uitbouw, in het onderhoud van de wijk en in de voorzieningen die de wijk ter beschikking heeft: winkels, scholen, dienstcentra. Werk is er vooral voor starters en voor diegenen die met steun van de Sociale Dienst werkervaring opdoen in onderhoud en dienstverlening. Het werken concentreert zich overigens op bedrijventerreinen en kantorenparken, waar door hoogbouw intensiever gebruik van gemaakt wordt. Buurtregisseurs stimuleren buurtactiviteiten voor hen die dat willen: buurtcultuur, sport en bewegen, vrijwilligerswerk. Kortom: het is goed wonen en we willen het graag zo houden.

En daar zit 'm dan de kneep. Want we zijn zo tevreden over de grote prestatie die we hebben verricht met de wijkvernieuwing, dat we al weer uitkijken naar de volgende grote operatie. We hebben onze organisatie zo ingericht op een dergelijke grootse en brede aanpak dat we op zoek gaan naar een nieuwe uitdaging van een dergelijke omvang. En dat moeten we nu net niet doen.

Het is dan immers hoog tijd om alles wat we gemaakt hebben, alle kansen die we bewoners en wijken gegeven hebben, om daar zorgvuldig mee om te gaan. Om de investering die we gedaan hebben rendabel te maken. We gaan het “goede behouden”, we houden de boel op orde: “schoon, heel, veilig en gezond”. We gaan alle voorzieningen die we tot stand gebracht hebben echt gebruiken, en van alle mogelijkheden die ze bieden, gebruik maken. Het “Gemeentelijk Ontwikkelbedrijf” stopt er mee en trekt zich terug uit de wijk. Die wordt teruggegeven aan hen die de wijk gebruiken en in stand houden: de bewoners, de corporatie, de school, de beheerder. Partijen die in staat zijn om dat zorgvuldig en goed te doen, omdat ze zuinig zijn op hun bezit en er graag trots op willen blijven.

18 HET INTENSE LAND

Mijn project is een vierluik.

Dat het er vier zijn is een gevolg van de beschikbaarheid van tijd. Dat het een serie is geworden werd bepaald door het onderwerp dat juist in de breedte zijn kwaliteit moet vinden. Ik begin met een moederblad en laat dan vier "inzendingen" volgen.

HET INTENSE LAND

Steden ontstonden vanuit het land.

Het land handhaaft zich dankzij de stad.

De groter dan gemiddelde tegenstelling heeft in het Groningse de stad meer stad gemaakt en het land meer land gelaten.

Maar de tegenstelling wordt steeds zwakker. De stadsrand vervaagt.

Nieuwe stadswijken noemen zich "buiten wonen". In Winsum kom je dezelfde huizen opnieuw tegen.

Is het mogelijk ter stimulering voor de verdere groei van de stad het oude contrast opnieuw op te voeren?

Het lijkt mij niet. Want behalve de vorm is ook de inhoud van de stad verschoven. De overgang stad-land wordt vandaag de dag heel anders ervaren dan jaren geleden. Maar gebleven is de wederzijdse inspiratie, het evenwicht, het bestaan-dankzij-elkaar.

In de uitlegfase die achter ons ligt en waar de stadsgrenzen steeds meer verweekten, waren veelal opdringen en tolereren de werkwoorden. Ik denk dat in de hedendaagse uitgelegde wereld opnieuw de uitdaging tussen stad en land leidend thema moet zijn.

Ik denk dat een nieuw structuurplan scenario's moet bevatten om opnieuw de verhouding tussen beide op scherp te zetten.

Laten we zoeken naar de betekenis van de overgang, bijvoorbeeld zoals Herman de Coninck dat deed in Ubud:

Tien kilometer buiten Ubud is er een plek
waar bij zonsondergang een paar honderdduizend
reigers hun vaste boomtak komen opzoeken.
Van zes tot halfzeven blikkert de lucht met al dat wit
tegen het nachtblauw in. (.....)
(Ik denk dat poëzie de wetenschap is van het missen.
Heel goed weten wat, dat maakt het wetenschap.
En daar dan op wachten. Een lege plek.
En ineens overvlogen worden door betekenissen

Ik vervolg met vier voorstellen die niet een groots plan voor nieuwe grenzen zijn, maar ideeën om via een gericht participerend onderzoek tot grenswaarden te komen.

Projectvoorstel 1:

Hoe het groen nog groener, dan wel blauw...

In de afgelopen (en komende) jaren heeft (zal) de stad zich zeer zichtbaar versterk(t)(en). Het omliggende land is daarentegen weinig of niet aangesproken op zijn kracht.

Ik stel voor met een landelijke inhaalslag de stad verder uit te dagen.

Ik stel voor, na de intense stad, op specifieke plaatsen en op eigen wijze het land te intensiveren.

Vormen van intensiveren:

1. Ecologisch verdichten, vergroting van diversificatie, uitgroeien tot hoogwaardige soorten.
2. Bestaande beeldmerken meer richten en versterken en daarbij de verschillen tussen landschapstypen vergroten: bomenrand wordt bos, sloot waterland, naast het volle het lege land.
3. Het meer zichtbaar maken van historische authenticiteit, waarbij b.v. losse elementen worden verbonden tot routes en zo een verhaal kunnen vertellen, tijd maken. (zie studie stadsweg)
4. De beleving van landschappen vergroten door deze in meerdere lagen aan te bieden. Zie Hannover-MVRDV of het boomkronenpad.

Mogelijke plaatsen van intensiveren.

Rand Beijum-Kardinge, gebied tussen van Starckenborg en Zernike-Selwerderhof, slibdepots Eemskanaal, Helperzoom, Klieftdiep-Tochtsloot, terreinen suikerfabriek, ...

Partners / partijen te betrekken:

Omwonenden, natuurorganisaties, waterschappen, ontwerpers,...

Werkwijze:

De genoemde en andere vormen van intensivering nader uitwerken en koppelen aan plaatsen.

Per plaats / vorm een werkgroep instellen die met een concreet plan moet komen.

Gebundeld aanbieden als "het intense land"

18

Projectvoorstel 2:

Blokjes buitenom

De nieuwe buitenwijkbewoners zijn i.h.a. wellicht de meest buiten wonende stadgers. Maar het is de vraag hoeveel betekenis dit heeft.

Veel nieuwe bewoners kiezen primair voor de kavel, de school, de parkeerverzorging, enz..

Als het er om gaat de stadsrand nieuwe betekenissen te geven, lijkt het vanzelfsprekend dat juist deze groep mensen zich hierover uitsprekt.

Het voorstel is om de buitenwijken te voorzien van “blokjes buitenom”: fiets- wandelroutes waarmee de buurten als het ware met groffe stekken aan hun omgeving worden gehecht.

Delen van routes zullen bekend zijn; andere delen zullen ontbreken; er zullen “bruggetjes” geslagen moeten worden.

Voorgesteld wordt dat per buurt een groep bewoners met ontwerpers op pad gaat en tot een duidelijk voorstel komt. Alle routes tezamen leveren een nieuw Gronings buitenboekje.

Natuurlijk, over zoveel jaar wordt een route / een buurt weer ingehaald door verdere stadsgroei. Geen probleem lijkt mij. Als een reeks slaperdromer-waker toont de groeiende reeks routes de wording van stad en land.

Projectvoorstel 3:

Binnen-buiten transferia

De stadsmens wil op tijden naar “buiten”, zoekt zich een meest directe route en zucht als het landschap ineens voor zijn voeten ligt. Vanaf nu kan het denken zich verruimen.

De buitenmens moet naar stad om iets specifiek te doen. Hij oriënteert zich op de Martinitoren en gaat op pad. Over de grens wordt het zaak zich te concentreren op wat nodig is en de leuke dingen te bewaren voor daarna.

De kwaliteit van ieders “reis” wordt sterk bepaald door de overgang stad – land. Daar schakelt de moderne mangamens om. Hoe beter de transformatie hoe meer echte stadsmens of buitenmens men wordt.

We maken transferia waar vervoerssystemen aan elkaar worden geknoopt. Waarom ook niet voor de reizen in het hoofd...met de fiets, het voetenwerk. En hier gaat het dan niet alleen om functionele voordelen, hier gaat het juist om de inhoud / betekenis van het reizen.

De plaatsen voor schakeling lijken vrij goed aanwijsbaar / voorstelbaar. Hun kwaliteiten zullen uiteenlopen: van een natuurlijk goed tot ondoorzichtig, tot...

Voorgesteld wordt dat koppels bestaande uit ontwerpers en kunstenaars op pad gaan, transferplaatsen benoemen, de kwaliteiten daarvan aangeven, voorstellen hoe deze te verbeteren / veranderen.

De verzameling van alle aanbevelingen levert de visie / het overzicht op waarmee daadwerkelijke plannen kunnen worden gemaakt.

Projectvoorstel 4:

Een netwerk als buiten

De heldere tegenstelling stad – land (en dan heb ik het over de beleving en niet zozeer over de fysieke verschijning) is niet meer. Grenzen zijn vervaagd. Via zijn computer is menig buitenmens stadser dan veel stadgers. Voor veel stadgers is het verborgen buiten (ruïnetuin) in hun buurt meer buiten dan het weiland achter de stad. Ooit waren de uitspanningen (Hamming) buitenplaatsen bij uitstek, nu zijn ze vaak vanzelfsprekende onderdelen geworden van de stedelijke structuur. Wat weet de stadsmens nog van zijn directe buiten? Wellicht weet hij meer van eiland X waar hij met vakantie was en waarover hij een gedetailleerde correspondentie voert met een vakantiegenoot uit België. Zou zusterstad San Carlos gezien kunnen worden als een nieuwe stadsgrens?

Iedere Groninger heeft zijn eigen netwerk van binnen- en buitenplaatsen, waarmee zij/hij haar/zijn stadsgrens markeert.

Weten hoe menig netwerk er uit ziet geeft de stad een nieuwe plek op de kaart...en herdefinieert de grenzen op die kaart.

Voorgesteld wordt:

Plaatsen te zoeken waar Groningers hun persoonlijke netwerk kunnen tonen.

Deskundigen te vragen vanuit al deze schema's een stadskartaar te tekenen en een methode te maken hoe deze interactief en daarmee steeds wisselend te laten zijn.

Laten we beginnen met een proefopstelling van b.v. studenten van de Hanzehogeschool.

Een in te stellen werkgroep schrijft een scenario.

19

GRENZEN AAN DE GROEI - KLEURRIJKE IDEEËN -

Beeld Groningen 2015 (met een doorkijk naar 2025)

Het klimaat is veranderd het is warmer of juist kouder, er is vaker sprake van hoog water. De gezinsverdunding zet nog steeds door omdat steeds meer mensen een tweede woning zoeken in de laatste delen van Nederland waar het minder druk is.

Het openbaar vervoer en de fiets beginnen het langzaam te winnen van de auto door dat de kwaliteit van het openbaar vervoer is toegenomen en de brandstofprijzen de pan uitrijzen.

De bevolking van Nederland daalt en vergrijsst. In Groningen is nog steeds sprake van een relatief groene bevolking doordat jaarlijks vele nieuwe buitenlandse studenten naar Groningen komen om te studeren. De eerste gated communities zijn ontstaan. Er staat weliswaar geen hek, maar er rijdt wel een beveiligingsdienst rond.

De meeste produktieindustrie is vertrokken en de landbouw beperkt zich tot zeer grootschalige en overige landschapsbeheer. Er dreigt een overschot aan eengezinshuizen en is de vraag naar kleinere flexibele eenheden en nieuwe vormen van wonen gericht op combinaties van alleenstaanden en andere groepen neemt toe: kangoeroewonen, libellewonen, groepswonen op basis van levensstijl of spiritualiteit.

Wonen en werken begint steeds meer door elkaar te lopen en het onderscheid wordt steeds onduidelijker. Doordat er sprake zal zijn van nog meer maatwerk, het bedienen van niches, het verdwijnen van de eenheidsworst, specialisatie in vraag en aanbod zullen veel burgers zich nog verder terugtrekken binnen de eigen groepen. De tweedeling zal toenemen.

Door de hoge energieprijzen vragen de meeste klanten om een nul-energiewoning.

Woningbouw in Groningen in 2015.

De woningbouw vindt na 2015 plaats op een vijftal plekken. Het centrum-stedelijk wonen wordt ontwikkeld aan Eemskanaalzone en het Oosterhamriktracé, waar tot 2025 capaciteit is en voor de rest aangevuld met de opvolgers van de intense stad op verschillende andere lokatie in de bestaande stad.

In de naoorlogs wijken vindt de woningbouw vooral plaats door de volgende fasen in de herstructurering.

De uitleg wordt minimaal tot 2025 in Meerstad gerealiseerd.

Willem Smink zei enige tijd geleden al eens in een interview dat Groningen na Meerstad af is. Dit zal wel gelden voor de uitleg, maar zoals Jan Abrahamse al zei in de Noorderbreedte: "Uiteindelijk is de stad is nooit af, omdat de context waarbinnen de steden of regio's zich ontwikkelen, zich aanpassen en veranderen om nieuwe kansen te creëren. Maar dat zal denken wij plaatsvinden binnen de grenzen van 2025".

Wij hebben een aantal ideeën om dit in te kleuren, bijvoorbeeld het openlucht museum voor moderne architectuur.

OPENLUCHT MUSEUM VOOR MODERNE ARCHITECTUUR

Ondanks dat Groningen of juist omdat Groningen overal in de stad nieuwe en bijzondere architectuur toevoegt en heeft toegevoegd zien wij daarin een aanleiding om met een attractie Groningen op de kaart te zetten als het architectuurmekka van Nederland!!

Dit kan door een architectuurpark te ontwikkelen. Zoals andere steden openluchtmusea uit het verleden bieden kan Groningen zich onderscheiden door een openluchtmuseum voor het nú en de toekomst te ontwikkelen.

In dit openluchtmuseum kunnen vernieuwende woonvormen worden gepresenteerd, combinaties van wonen en werken, kantoren, voorzieningen alles is mogelijk. Maar binnen het kader van vernieuwing en de toekomst.

Dit attractiepark moet een aanleiding bieden om vervolgens in en om de stad de andere bekende vernieuwende projecten te bezoeken als bijvoorbeeld het Wallhouse, het Groninger Museum, CiBoGa, Zernike, de projecten van Intense Stad etc.

Een aantal plekken lijken zich te lenen voor een dergelijke attractie. In de eerste plaats lijkt Meerstad voldoende ruimte te bieden, maar dan zal dit park moeten worden ingepast in het huidige programma.

Een andere lokatie is het gebied tussen Beijum en Lewenborg. Hierdoor kan naast Karding een impuls worden gegeven aan deze wijken.

20

GRENZEN AAN DE GROEI - KLEURRIJKE IDEEËN -

Beeld Groningen 2015 (met een doorkijk naar 2025)

MOBIEL WONEN EN RECREËREN OP HET WATER

In de Verenigde Staten ruilen steeds vaker gepensioneerden hun boeltje in voor een luxe camper en trekken vervolgens rond. Op basis van dit thema zou een drijvende variant kunnen worden ontwikkeld. Bied in het meer van Meerstad langs het Reitdiep mogelijkheden om je woonboot aan te leggen en aan te sluiten op de voorzieningen. Als je na verloop van tijd uitgekeken bent op je plekje zoek je een nieuwe plek. Om dit mogelijk te maken moet het aantal aansluitmogelijkheden hoger zijn dan het aantal drijvende huizen.

Toen vorig jaar iedere gemeente beleid moest ontwikkelen voor de permanente bewoning van recreatiewoningen bleek dat in de gemeente Groningen geen enkele recreatiewoning staat. Dit biedt volgens ons een kans. Allereerst kan dit drijvende concept ook voor recreatiewoningen worden ingezet. Daarnaast is er een duidelijk trend dat steeds meer mensen een huis voor de door de week in de drukke delen van het land afwisselen met een huis voor in de weekenden en vakanties in de rustige delen van het land. Ook voor deze vraag zou dit concept een rol kunnen spelen.

21 GRONINGEN SURFT MEE OP DE GRIJZE GOLF: CARE-CITY

Groningen, stad en ommeland vormen een veilige en aantrekkelijke woonomgeving voor ouderen. Steeds meer woningen in omliggende dorpen, bungalowparken worden bevolkt door actieve ouderen uit de Randstad. Zij kiezen voor wonen in een landelijke omgeving, rustig, veilig, gezond. Een trend die zich wel eens in verhevigde mate kan doorzetten nu de naoorlogse geboortegolf er aan komt. Men keert de verstedelijkte Randstad de rug toe en koopt voor relatief weinig geld een aantrekkelijk huis in een mooie omgeving. Projecten als de Blauwe Stad, Meerstad en veel andere woningbouwprojecten in een groene/blauwe setting in de regio worden overspoeld door de grijze golf van actieve, welgestelde ouderen.

Bij dit thema past het om te onderzoeken wat de nieuwe bouwopgaven zijn voor deze doelgroep, zo kan worden gedacht aan “de nieuwe hofjes”.

Groningen een stad van hofjes. Gebouwd in een tijd van grote rijkdom, waarbij eeuwen terug al zorg was voor de oudere mensen. Vandaag de dag zijn oude mensen ‘rijk’, hebben genoeg te besteden. Ze worden wel oud en behoeftig. Ze kunnen met een beetje ondersteuning vast lang voor zichzelf en elkaar zorgen.

Opgave: bedenk de nieuwe bouwopgave, nieuwe bouwvormen van wonen en leven of te wel “de nieuwe hofjes van Groningen”.

Ook op het gebied van voorzieningen zal de grijze golf effect hebben. Natuurlijk is er veel behoefte aan zorgvoorzieningen, geconcentreerd in zorgzones: wonen, zorg, voorzieningen en openbaar vervoer bij elkaar. Daarnaast zal ook de binnenstad veel aantrekkelijker voor ouderen moeten worden: op ouderen afgestemde winkels, horeca, musea, cultuur en verblijfsruimte. Pathé heeft nu al een filmochtend voor ouderen. Bij de ontwikkeling van het Groninger Forum moeten we rekening houden met de behoefte van ouderen. Vermaakstad voor ouderen.

Bang voor een negatief stempel? Niet nodig: naast ouderen zijn er in onze stad zoveel jongeren dat compenseert en zorgt voor een mooie mix van leeftijden en sferen in de stad.

DE KIOSK 2015

De samenleving vormgeven op wijkniveau

Contacten moet je organiseren

Van Meiboom tot Kiosk

Kiosk: schaalniveau voor de buurt

Kiosk: Hart in de wijk

Kiosk: bron van informatie en contacten

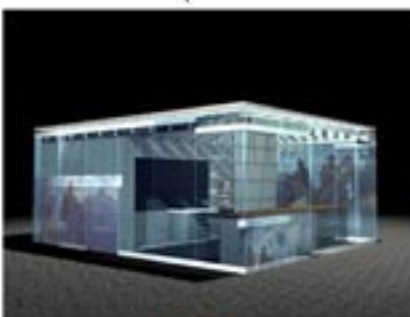
Van Compacte Stad naar Compacte Wijk

Offline Online

Leven in de brouwerij: de kiosk als de buurt

De Kiosk: er zit muziek in

De opgave voor morgen: geef vorm aan de buurt

22 DE KIOSK

In 2015

Ideeën voor een nieuw structuurplan.....

Gevraagd is om nieuwe, creatieve ideeën voor een nieuw structuurplan. Intergraal, samenhang in de diverse beleidssectoren, maar wel uitgewerkt. Dat laatste ben ik nog niet, de opgave is daar veel te mooi voor....

Je ziet de stad in haar huidige verschijningsvorm. Mooie wijken, prachtig Stadshart, prijs na prijs. En allemaal op een thema. De veiligste, de mooiste.

En wat hebben die thema's nu met elkaar te maken denk je. Wat is de samenhang. Dat zijn de mensen.

We evalueren ons kapot. Om te kijken wat we er van kunnen leren. We bedenken Huisje Boompje, Auto... We bedenken mooie stadswijken en we hebben een beleid van scheiding, ordening en opereren op diverse schaalniveau's.

Bijvoorbeeld voor buurtcentra, winkelcentra, ontmoetingsplekken.

We trekken cirkels om wijken, bekijken hoeveel 0- tot 5-jarigen er wonen en plaatsen een wipkip, bij 12-18 jarigen wordt de cirkel groter en worden de hangplekken minder intensief geplaatst.

Zo ordenen we de Stad en maken mooie woonwijken.

De samenleving die ontstaat is er één van individualisme, van netwerken, van contacten die niet automatisch meer bij de burens liggen. De samenleving verandert.

Aan de andere kant zie je een ongelooflijke hang naar menselijk contact. En die beweging wint wat mij betreft. De aanzet is er; er is nog nooit zoveel gekeken naar zogenaamde "Human Interest" programma's. Weliswaar in de beschermde omgeving van de eigen woonkamer en de TV maar toch.....de interesse naar andere mensen is er nog, gelukkig.

Kijk maar naar het ontwikkelen van Thema's, van Culture evenementen Van Noorderzon. Allemaal signalen dat er behoefte is aan een identiteit en menselijk contact. Frank Mohr schreef er toen die nog leefde mooie stukjes over.

Hoe moeten we de samenleving, op de verschillende schaalniveau's, (wat een afschuwelijk woord eigenlijk) van een wijk, buurt identiteit geven, We moeten af van doelgroepen, van belangengroepen, van indelingen als jongeren, ouderen.

We leven toch met elkaar in een buurt, wijk???

De samenleving vorm geven in de buurt is wat mij betreft de opgave voor het nieuwe structuurplan.

En hoe doen we dat??

Hoe voorkomen we wijken die alleen woonwijken zijn en die omwille van het schaalniveau alleen bestaan uit huizen en kijkgroen.

We zien ontwikkelingen, waarbij de winkelcentra meer en meer de ontmoetingsplekken worden voor mensen, kijk maar naar de prikborden bij Albert Heijn, lees maar de nota Zorgen voor Morgen. Maar voor winkelcentra is beleid, een bepaald schaalniveau nodig, je moet er bijna verplicht met de auto heen, gezien het schaalniveau.

Het idee

De Kiosk

Ja echt: De kiosk, waarom wel in Parijs, Barcelona, Londen en niet in Groningen.

Kom op zeg.....

We zetten in alle wijken een kiosk, met de prioriteit voor wijken waar alleen woningen staan (De Held, Reitdiep) gerund door een particulier, waar je een krantje kunt kopen, waar een bankje staat, waar je de buurt ontmoet

Waar je kunt lezen wat er allemaal in de buurt te doen is, waar een mens in staat die alles weet van de buurt, een ontmoetingsplek. Geen anoniem plein. Je moet de samenleving faciliteren om samen te leven, je moet een plek organiseren die bijna automatisch het middelpunt is van de wijk, waar wat te halen valt. Geen incidentele plek zoals een buurtfeest, een tijdelijk kunstproject, maar een kiosk.

Kleinschalig, wars van structuren, zone's doelgroepen: gewoon een kiosk.

En natuurlijk als je weet wat er te doen is, kun je daar heen met de tram en verder met de horizontale roltrap. De structuren, toekomstvisies, thema's laat ik met groot vertrouwen graag over aan de planologen, stedenbouwers, corporaties en anderen.

Maar een kiosk terug in de buurt. Voor de buurt en van de buurt. Dat is mijn idee voor de toekomst..

Word ik oud of zit ik op de goede golfbeweging.....

Sturen op Leef!omgevingskwaliteit

Groningen is een compacte stad
Maar je woont er buiten
in een wijk
waarin ook landschap is

Groningen is een compacte stad
Maar er waait een frisse wind
doorheen
En dat hoor je

Groningen is een compacte stad
Alles is nabij
De stad voert je mee met de
stroom
Naadloos stroomt de stad
Niet over
Maar door

Groningen is een compacte stad
Met ruimte om te leven

Kwaliteit is kracht

Burgers beoordelen hun leefomgeving steeds kritischer en kijken daar de overheid op aan. Bezuinigen op beheer en openbare ruimte leidt tot standaardisatie en verlies van kwaliteit. Een woning in een groene, gezonde, levendige leefomgeving geeft waarde aan vastgoed, levert welzijn op en hecht mensen aan hun buurt in de stad.

Verkeer is welzijn

De schaalvergroting leidt tot meer verkeer. Stadgers reizen door de dag heen steeds verder door hun stad. Verkeer is de sleutel tot de aantrekkelijke compacte stad en een gezonde regio. Luchtkwaliteit, geluidsoverlast, ruimte voor groen, bereikbaarheid, op tijd komen, parkeren, kunnen overstappen: het komt samen bij de bewoner.

Is Groningen in staat om zowel bereikbaar als leefbaar te blijven en wat is daarvoor nodig? Kunnen we nieuwe, kwalitatief hoogwaardige verkeersconcepten realiseren en voldoende mensen motiveren de trein, bus, tram (lightrail) en de fiets te nemen?

STUREN OP LEEF!OMGEVINGSKWALITEIT

De trend: De behoefte aan een goede omgevingskwaliteit neemt toe

Groningen heeft het imago van een stad met een (relatief) goede leefomgevingskwaliteit. Zeker in verhouding met de randstad is de luchtkwaliteit in Groningen nog goed, is de geluidsoverlast beperkt en heeft de omgeving een hoop natuur te bieden.

Daarnaast zijn we de schoonste, veiligste en hoffelijkste stad, en hebben we de beste binnenstad.

We zien de laatste tijd echter ook, dat de burger steeds kritischer oordeelt over de eigen leefomgeving en daar de overheid, en vooral de gemeente, op aan spreekt.

Daarbij staat het thema gezondheid momenteel volop in de belangstelling. De effecten van een slechte leefomgevingskwaliteit op de gezondheid worden steeds duidelijker: van luchtverontreiniging ga je eerder dood, veel lawaai is slecht voor je gezondheid en een verloederde leefomgeving versterkt dit. Omgekeerd is bewezen, dat een groene woonomgeving positieve gevolgen heeft voor het welzijn van de bewoners.

Daarnaast hechten we steeds meer aan onze vrije tijd en willen we die ook optimaal beleven. Naast alle 'ver weg' vakanties brengen we een groot deel van onze vrije tijd door in en om de eigen woonomgeving (buiten spelen in de wijk, hardlopen langs het Reitdiep en ontspanning in het Noorderplantsoen). We zijn kritische consumenten geworden en we stellen daarbij meer eisen dan vroeger.

De (mondige) burger hecht steeds meer aan een gezonde, groene, schone en gezonde woonomgeving zonder overlast!

In de context hiervan zien we de volgende aanpalende ontwikkelingen (divers en tegenstrijdig).

1. De toenemende financiële druk op kwaliteit

Ook in Groningen is de financiële druk op ruimte groot, waardoor het realiseren van een goede kwaliteit steeds lastiger wordt, met name als gevolg van de eigen bezuinigingen en de toenemende invloed van de marktpartijen op de planinhoud en -kwaliteit.

Steeds vaker is de uiteindelijk gerealiseerde hoeveelheid groen in een project toch minder dan vooraf gedacht, vooral vanwege financiële redenen (Meerstad moet een uitzondering worden). Hetzelfde geldt voor het beheer van de openbare ruimte. Lage beheerbudgetten leiden tot meer eenvormigheid en standaardisatie bij de aanleg en het beheer van het groen.

Daar tegenover staat dat een goede omgevingskwaliteit een financiële meerwaarde geeft aan een woning en daarmee ook aan het gebied. Een woning in een schone, groene en rustige leefomgeving brengt meer geld op. Kortom: investeren in kwaliteit levert zeker op (midden)lange termijn meer geld op. De vraag is of we ons wel voldoende bewust zijn van deze waarde en wie er uiteindelijk het voordeel van heeft.

2. De rol van de overheid verandert

De invloed van de gemeente op het planproces vermindert en woningbouwcorporaties, projectontwikkelaars, aannemers en particulieren

hebben een grotere invloed op de ontwikkeling van een gebied en de kwaliteit daarvan. Dit betekent dat de gemeente op een andere manier haar regierol moet invullen om het collectieve belang, bijvoorbeeld de kwaliteit van de leefomgeving, binnen het plan te borgen.

De vraag is hoe voor de betrokken partijen in Groningen op termijn de balans uitslaat tussen het rendement op de korte termijn en de waarde van een goede kwaliteit op de langere termijn.

3. De mobiliteit neemt toe, maar wordt ook schoner

De mobiliteit in en rond de stad zal ook de komende periode verder toenemen: de files in de spits worden langer, ondanks alle ingrepen op de zuidelijke rondweg. Dit zal nadelige gevolgen hebben voor de geluid- en luchtkwaliteit rondom deze wegen. Op de overige bestaande infrastructuur kan het verkeer slechts tot op zekere hoogte toenemen (onder het motto: vol = vol). Dit betekent dat ook de gevolgen voor de lucht- en geluidskwaliteit daar minder ernstig zullen zijn. Bovendien zullen de auto's de komende jaren schoner worden.

De vraag is in hoeverre Groningen in staat is om, ondanks de toenemende mobiliteit, zowel bereikbaar als leefbaar te blijven en wat daarvoor nodig is. Zal Groningen in staat zijn om nieuwe, kwalitatief hoogwaardige verkeersconcepten te realiseren en daarmee voldoende mensen kunnen motiveren de trein, bus, tram (lightrail) en de fiets te nemen?

4. De regels lijken steeds strenger

De landelijke regels voor natuurbeheer, veiligheid, lucht- en waterkwaliteit worden gaandeweg strenger, deels vanwege Europese regelgeving. Vaak bestaat de indruk, dat daardoor de ruimtelijke ontwikkeling 'op slot' wordt gezet. In Groningen speelt dat zeker nog niet, maar we moeten er bij nieuwe ontwikkelingen wel rekening mee houden.

Het risico hiervan is dat heel sterk de focus uitgaat naar het opvullen van de (grenzen van de) regels, zowel vanuit de 'ontwikkelaars' als vanuit de overheid, terwijl het eigenlijk gaat om de omgevingskwaliteit die je als stad wilt behouden of realiseren.

5. Economische ontwikkelingen bieden soms voordelen

Groningen heeft de ambitie om een kennisstad te worden. Vanuit leefomgevingskwaliteit biedt dit ontegenzeggelijk voordelen. Een kantoorgebouw veroorzaakt minder overlast dan een productiebedrijf. Ook neemt kenniseconomie in zijn algemeenheid minder ruimte in.

Daarnaast wordt aangenomen dat voor de kenniseconomie minder verkeer noodzakelijk is, en dat het verkeer meer flexibel is in de tijd (meer spreiding over de dag). Dat moet in de praktijk echter nog maar blijken. Bereikbaarheid lijkt voor veel bedrijven juist veel belangrijker te worden.

23

6. Functieverkleuring stelt andere eisen aan (het borgen van) kwaliteit

Waar vroeger verschillende functies ruimtelijk sterk gescheiden waren, gaan ze nu steeds meer door elkaar heen lopen. Mede door verminderde belasting van bedrijvigheid op de woonomgeving (schonere productie, meer kenniseconomie) kunnen verschillende functies die eerder ruimtelijk sterk gescheiden moesten zijn, nu steeds meer gemengd worden. Dit maakt ook meer combinaties van wonen en werken mogelijk (werken in de wijk en wonen op bedrijventerreinen). Functiescheiding is in die gevallen geen voorwaarde meer om je omgevingskwaliteit te borgen. Hierdoor is er wel meer creativiteit in de ruimtelijke inrichting nodig: hoe orden je de verschillende functies binnen een gebied, wat laat je wel toe en wat niet, hoe maak je de gebruikers (zowel burgers als bedrijven) mede-verantwoordelijk voor de kwaliteit, etc.

Daarnaast vraagt een gebied met gecombineerde functies een ander beheer van de openbare ruimte. Een wijk met alleen wonen stelt andere eisen aan de infrastructuur dan een gebied waarin verschillende functies zijn ondergebracht.

7. Houden we de stad compact?

De ruimte in de stad is beperkt. Daarom willen we de stad graag compact houden: intensiveren, stapelen, integreren, combineren, etc. Belangrijk voordeel daarvan is dat we minder aanspraak maken op de (milieu) kwaliteiten van het landschap in de directe omgeving. Het zal echter veel creativiteit vergen in de compacte stad de leefkwaliteit op peil te houden. Duidelijk is dat we hierbij moeten differentiëren; de overlast in de binnenstad mag hoger zijn dan in een rustige woonwijk. We willen wel beide als woonmilieu handhaven.

Daarnaast zien we veel uitbreidingen buiten de stad, zoals Reitdiep, Meerstad en Ter Borch. Dergelijke wijken bieden een woonomgeving van hoge kwaliteit, maar maken wel veel aanspraak op landschappelijke ruimte. Door deze ontwikkelingen (wonen en werken aan de randen van de stad) gaan oorspronkelijke landschapskwaliteiten verloren en worden de ecologische gebieden en verbindingzones bedreigd. Een ander gevolg is de toename van de mobiliteit in de stad, over grotere afstanden (tussen buitenwijk, de binnenstad en andere werk- of verblijfplekken in de stad).

8. Meer regionale relaties

De ontwikkeling van de stad staat niet op zichzelf, maar past in het scala van regionale bewegingen (bijvoorbeeld de regiovisie Groningen-Assen). Eén van die bewegingen is dat grote (milieubelastende) productiebedrijven zich niet meer bij de stad vestigen, maar bijvoorbeeld naar Hoogezand gaan, waar hiervoor meer ruimte beschikbaar is.

Daarnaast zien we dat bijvoorbeeld in Hoogezand, Tynaarlo en Leek/Roden grote uitbreidingen van woongebieden worden gerealiseerd, die ongetwijfeld inwoners uit de stad zullen aantrekken. Groningen kan daar de voordelen van een specifiek stadsmilieu met veel voorzieningen tegenover zetten, maar dan zal de kwaliteit daarvan wel optimaal moeten zijn.

23

De scenario's: doemscenario of kiezen we voor een droom?

Een somber, maar reëel toekomstscenario zou kunnen zijn:

- Ons imago van leefbare stad is verslechterd, we weten de mensen onvoldoende te binden aan de stad, veel hoger opgeleide mensen trekken naar andere grote steden
- Het is ons niet gelukt om Groningen bereikbaar te houden; de auto's zijn schoner geworden, maar het gebruik is dusdanig toegenomen dat de milieubelasting per saldo toe neemt; hierdoor worden ruimtelijke plannen steeds vaker gefrustreerd worden door de strenge regels
- De functiemenging van wonen en werken wordt niet goed gereguleerd, waardoor steeds vaker overlastsituaties ontstaan; bewoners grijpen naar juridische middelen en bedrijven hebben onvoldoende uitbreidingsmogelijkheden.
- De ontwikkeling van de kenniseconomie stukt, mede omdat veel hoger opgeleide mensen uit Groningen weg trekken.
- Groningen strekt zich verder uit buiten de stadsgrenzen ten koste van het omringende landschap en ecologische structuren; de stadsranden verrommelen en vervagen.

Een beter, kwalitatief haalbaar toekomstscenario zou kunnen zijn:

- De kwaliteit van de leefomgeving (en het beheer daarvan) is een belangrijke sturingsfactor bij (ruimtelijke) ontwikkelingen in Groningen
- We zijn ons bewust van de (financiële) meerwaarde van omgevingskwaliteit en handelen daar ook naar; dit geldt ook voor alle bij onze stad betrokken (markt)partijen
- We hebben het imago van een stad met een goede leefomgevingskwaliteit weten te behouden: gezond, schoon, veilig en weinig overlast!
- Doordat we in staat zijn om te voldoen aan de hoge eisen die de 'gemiddelde inwoner' van Groningen stelt aan zijn of haar leefomgeving, weten we nog steeds mensen te binden aan de stad (zowel bewoners als bezoekers)
- Om Groningen zowel leefbaar als bereikbaar te houden wordt optimaal gebruik gemaakt van alternatieve vervoersmiddelen: P&R, transferia, bus en tram (lightrail). Daarnaast is het autoverkeer een stuk schoner geworden
- De economie in Groningen is schoner geworden; bedrijven met forse milieubelasting zijn verdwenen uit het stadsbeeld; hierdoor kunnen verschillende functies steeds vaker zonder problemen worden gecombineerd
- We zijn er op die manier in geslaagd de stad 'redelijk' compact te houden, waardoor we minder aanspraak hoeven te doen op het landschap rond de stad, inclusief de ecologische structuren
- Daardoor blijft het mogelijk om in de onmiddellijke omgeving van de stad te recreëren in een waardevol cultuurhistorisch landschap of een interessant waterrijk natuurgebied
- Omdat er veel kwalitatief hoogwaardig wonen in de stad wordt gerealiseerd, kan de aanleg van Meerstad meer gefaseerd plaatsvinden en wordt er meer natuurontwikkeling gerealiseerd.

De conclusie: een uitdaging

Het realiseren van de gewenste kwaliteit van een stad is een prioritaire taak van de gemeente: het is een kwestie van goed ruimtelijk beleid en zorgvuldig beheer met voldoende aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast is het een kwestie van regie. Zijn we in staat om de gewenste kwaliteit ook concreet te maken, te realiseren en vervolgens ook te handhaven. Er spelen zoveel factoren een rol, en er zijn zoveel partijen betrokken. Het goede voorbeeld van de gemeente bindt de anderen. Het resultaat in de binnenstad is een goed voorbeeld dat het zo kan werken;

de beste binnenstad hebben we al, nu de rest van de stad!

VERMAAKTE STAD

Prikkels, hypes en thrills. Snel, Afwisselend en Inspirerend. Cultuur en Amusement. Binnen en Buiten. Evenementen. Gronings en Internationaal.

De Binnenstad, Het Stationsgebied, Europapark, Zernike, Kardinge, Martinihal, Noorderplantsoen, Vermaak de Stad.

24 DE VERMAAKTE STAD

De afgelopen 20 jaar zijn vermaak en entertainment een steeds sterkere rol gaan spelen in het leven van alledag. Het is allang niet meer zo dat de media vooral op nieuws, en een beetje op kennis en cultuur gericht zijn, dat we tevreden zijn met een dagje naar het strand, een wandeling in het park en uitzien naar de meikermis. We willen geëntertaind worden, het moet snel en afwisselend, kleurig en veel, voorzien van thrills en hypes, opvallen en prikkelen.

Thuisvermaak

Het aantal Nederlandse televisiestations is toegenomen van 3 tot minstens 12, er zijn veel meer vooral op jongeren en de regio georiënteerde radiozenders, er is nu een onafzienbare keus aan tijdschriften, een verslaving aan games is niet abnormaal en via internet en de webcam krijgen we de intiemste beelden toegestuurd terwijl we gelijk met 20 mensen zitten te msnen. De hele dag zijn vooral jongeren en zij die jong willen blijven bereikbaar voor een prettig maar vluchtig en een enkele keer zakelijk contact en anders duiken we in onze eigen wereld met een DVD-tje of met onze MP3. Je zou dus zeggen dat er bijna geen reden meer is om anderen op te zoeken. Je hebt thuis alles onder handbereik en kunt dat ook nog eens overal mee naar toe nemen. De hele dag vermaak en je hebt er niemand bij en voor nodig. Het leven in een coconnetje ligt op de loer en er zijn er heel wat die zich daar een flink aantal uren per dag in terugtrekken.

Stadsvermaak

Tegelijk zien we een explosieve ontwikkeling van leisure en vermaak in de stad. De vermaaksindustrie is booming zowel in omzet als in arbeidsplaatsen. De vraag is kennelijk zeer groot en de bedragen die hieraan besteed worden enorm. Veel mensen maken tijd vrij en kunnen het zich veroorloven om zich te vermaken. Het is een essentiële activiteit geworden. En er moet dus wel iets geboden worden. Veel en afwisselend, om te kicken en mijn eigen groep te ontmoeten, om eens iets anders te proberen en uit je cocon te komen. Veel functies in de stad zou je kunnen zien als vermaak. Van terrasjes tot winkelen, van sporten en fitness tot het casino, van musicals tot Swinging Groningen, van danceparties tot een personeelsavond in middeleeuwse sfeer.

De stad zal deze voorzieningen en activiteiten steeds meer gaan accommoderen. De bewoners en bezoekers verwachten, eisen, dat ook van de stad. De activiteiten die je in Groningen kunt doen en de evenementen die in de stad gehouden worden of juist het ontbreken daarvan vormen het imago van de stad en bepalen de positie die de stad inneemt. Naast de voorzieningen, de gebouwen, de mensen op straat, enz wordt, zowel voor de eigen bewoners als voor de (potentiële)bezoekers, de aantrekkelijkheid van de stad bepaald door wat er te doen is. Evenementen op sport, cultureel, feest, vermaak, enz -gebied. Gericht op de specifieke doelgroepen die we in de stad hebben en willen boeien en de groepen die we graag willen aantrekken. Waarop mikken we? Assen heeft motoren, Heerenveen het ijs. Groningen heeft studenten, kennis en cultuur. Wat zien we in de toekomst op ons afkomen?

Er moet ruimte geboden worden, letterlijk en qua beleid. De overheid moet meewerken aan initiatieven, mogelijkheden creëren, het gewenste imago bepalen, geschikte locaties inrichten voor deze dominante activiteiten.

Plekken en gebouwen waar grote stromen mensen naar toe gaan, die flexibel gebruikt worden, veel ruimte vreten en veel invloed uitoefenen op hun omgeving qua verkeersaantrekking, beeld en hinder.

Het zal vooral te merken zijn in de binnenstad als ons meest prominente podium van Noord Nederland. En daarnaast op de verschillende, goed bereikbare en ruimte biedende, knooppunten rond de binnenstad. Locaties met een eigen karakter/profiel en die ruimte bieden voor een specifiek soort vermaak.

De binnenstad, het concentratiepunt voor verschillende leefstijlen, met een enorme variatie aan gespecialiseerde voorzieningen, dicht bij elkaar, gericht op uitwisseling en cross-over, creatief, cultuur, winkels, uitgaan, vermaak zowel binnen als buiten.

Het Zernike, een vernieuwende stedelijke plek voor de combinatie tussen wetenschap, kennis, innovatie en vermaak.

Het Europapark voor de combinatie sport, dancefeesten, media-evenementen, outdoor.

Enz.

Enz.

GRONINGEN
JONG
EXPERIMENT
DYNAMISCH
NOORDERSLAG
LIBESKIND
NIEUWE GARDE
GEDURFD
A STAR IS BORN
VEEL

MENDINI
VERRASSEND
WALLHOUSE
CENTRUM

INSPIREREND
MUSEUM
STUDENTEN
KOOLHAAS
GRONINGENGIST
HOTSPOT

PUDDINGFABRIEK
NOORDERZON
ONYX
TOLERANT
NATALINI

INTENSE STAD
VERNIEUWEND
FEEST

HEDJUK
BLUE MOON
ACTIEF
BINNENSTAD
FRANK MOHR INST.

VENSTERSCHOLEN
VERA
CREATIEF
EISENMANN

MUZIEK
GRASSI
EUROSONIC
COOP HIMMELBLAU
WIJKVERNIEUWING
FORUM

NOORDERLICHT
ZAHA HADID
STADSMARKERING
TRADITIE

FOREVER YOUNG

OPDRACHT: BROEDPLAATSEN, VRIJPLEKKEN, CROSS-OVER, POPACADEMIE, VJ-OPLEIDING, CLIPPALIS, EVENEMENTEN, ARCHITECTUUR, NIEUWE MEDIA, DESIGN, BIENALE,

FOREVER YOUNG - GRONINGEN

Groningen is een stad die dynamisch is en jong, waar nog iets mogelijk is, ondernemend, risico's niet mijndend en soms recalcitrant en tegen beter weten in, gistend.

Natuurlijk, dat heeft te maken met onze jonge bevolking en het grote aantal studenten in de stad, de kennisinstituten van de RUG en de HHS, de startende bedrijfjes, de sterk aanwezige creatieve industrie met: design en ambacht, media, marketing, cultuur, ICT en life science.

Maar het heeft zeker ook te maken met de binnenstad, oud naast nieuw, veelkleurig, tolerant, de grootste concentratie mensen, arbeidsplaatsen en topvoorzieningen in Noord Nederland met ook een onbetwiste centrumfunctie voor een zeer groot gebied dat niet bij de grens ophoudt. Het klimaat in de stad is bijzonder. Door de jonge dynamiek leeft de stad intens. De drukte op straat, de cafés en eethuizen, de theaters en spontane activiteiten die opeens opbruisen, plekken als de Puddingfabriek, netwerken als De Nieuwe Garde, Het Frank Mohr Instituut. Initiatieven als GroningenGist, Restplaatsen, de dakwandelingen, het comité Grote Markt en (inter)nationale hoogtepunten als: Eurosonic, Noorderslag, Noorderzon, Noorderlicht.

En het is niet voor niks dat we manifestaties als: A Star is Born, de videopaviljoens van oa Peter Eisenmann, Tschumi en CoöpHimmelb(l)au, de eerste bouwwerken van Rem Koolhaas en Zaha Hadid, Blue Moon, het stadsmarkeringsproject van Daniel Libeskind, de Italianen in de binnenstad en het Wallhouse van Hejduk in de buitenstad, aantreffen. Waarom start de Giro in Groningen, hebben we de beste binnenstad en de effectiefste wijkvernieuwing?

Ach, misschien komt het ook wel doordat een jonge bevolking leidt tot een jonge gemeenteraad en een jong college.

Groningen heeft wat te betekenen! Het is een fantastische stad!

Veel mensen hebben hier de tijd van hun leven. Zijn er trots op hier gestudeerd te hebben en volwassen te zijn geworden. Het is tegelijk een stad waar je nooit op uitgekeken raakt en waar je in al je levensfasen geïnspireerd en goed kunt leven en het is een stad waar je regelmatig naar toe moet als je nieuwe ontwikkelingen niet wilt missen.

Dat moeten we koesteren. Groningen, forever young!

En dus moeten we creativiteit, innovatie, kennis en de durf om verder te gaan dan de gebaande paden centraal stellen.

- Er moeten 'vrije kavels' komen waar zonder uitgebreide regels experimenten uitgeprobeerd kunnen worden.
 - Er moeten cross-over netwerken gestimuleerd worden en gistende bijeenkomsten georganiseerd worden waar gewerkt wordt en informatie uitgewisseld wordt en nieuwe kennis ontstaat.
 - Er moeten podia en evenementen komen om internationaal te laten zien wat voor betekenis we bezitten en wat we voor de rest kunnen betekenen.
 - Er moet elk jaar een creativiteitsthema worden bekendgemaakt en gebouw of een plein beschikbaar worden gesteld.
 - Natuurlijk wordt Eurosonic voelbaar in heel de stad en daardoor in de wereld en komt er een popacademie, een VJ-opleiding, een clippaleis gesponsord door MTV.
 - Vanzelfsprekend komen er op het stationsgebied een aantal paviljoens betaald door : Italië, Duitsland, China, Microsoft, Sony, KPN en de Gasunie die permanent een beeld geven van de nieuwste ontwikkelingen op het vlak van: ICT, Life Science, kennis, kunst en cultuur, design en architectuur, waar opleidingen worden gegeven en evenementen worden gehouden en waar de biennale van Groningen te zien is.
- De Groningse kwaliteit en de traditie die we hebben op het gebied van vernieuwing is het uitgangspunt voor de toekomst.
 - De gemeente stimuleert dit door processen en projecten die hierop gericht zijn te ondersteunen, vertrouwen te geven en behulpzaam te zijn bij de realisatie en soms door het voortouw te nemen en zelf, samen met partners, creatieve ideeën te ontwikkelen en uit te voeren.
 - Er moeten meer broedplaatsen komen waar kunstenaars maar zeker ook wetenschappers en startende ondernemers de ruimte vinden om ideeën te laten ontstaan en te verwezenlijken en te leren op eigen benen te staan.

Steken we energie in (de economische kansen voor) duurzame energie ?

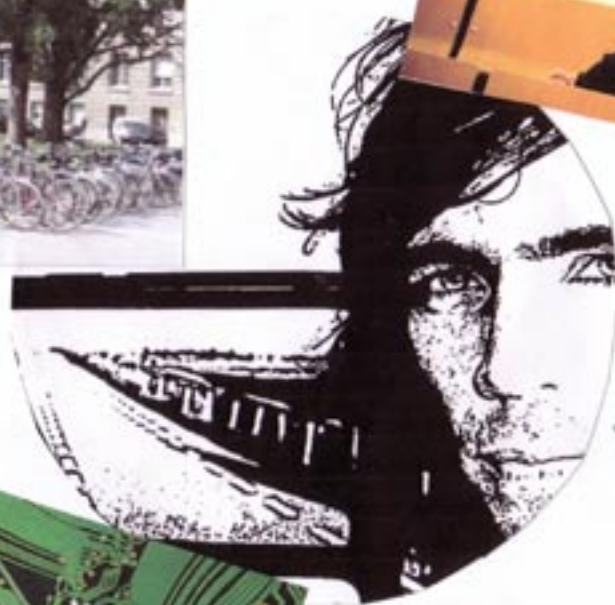
Groningen als brandpunt van energieontwikkelingen:

Energiebewuste vervoersconcepten

Groningen heeft een kennisvoorsprong

**Stadsleven:
Dichtheid volgt de efficiency van energie**

Kenniseconomie heeft cultuur nodig

Energie als economische factor van betekenis

Energie als investering in kwaliteit

We bedenken het niet alleen in Groningen, maar we voeren het ook hier uit

Kortom: de tijd is rijp voor een doorbraak op energiegebied!

26 STEKEN WE ENERGIE IN (DE ECONOMISCHE KANSEN VOOR) DUURZAME ENERGIE?

De trend: Meer draagvlak voor duurzame energie en energiebesparing

Energie is momenteel hot item. De prijzen rijzen de pan uit, de gasvoorraden worden zichtbaar kleiner en de effecten van de klimaatverandering worden steeds meer zichtbaar.

Hierdoor is het draagvlak voor duurzame energie groter dan ooit. Dit merk je bij de burger, het bedrijfsleven en bij de overheid.

- De burger is zich meer bewust van zijn of haar energiegebruik (en –rekening).
- Het bedrijfsleven wil investeren in duurzame energie.
- De overheid is zowel op lokaal, provinciaal, rijks- als Europees niveau actief.
- De noodzaak om op de regionale woning- en kantorenmarkt te onderscheiden neemt toe

Dit geldt in heel Nederland, maar zeker ook in Groningen.

Kortom: De tijd is rijp voor een doorbraak op energiegebied!

Groningen heeft een 'kennis-voorsprong'!

Groningen heeft in Nederland en inmiddels ook in Europa een naam als (kennis)centrum voor (duurzame) energie? Energy Valley is een goed functionerend podium, waarin zowel de overheid, de RUG, Hanzehogeschool als het bedrijfsleven zich sterk maken voor duurzame energie. Daarnaast is er het Energieconvenant Groningen, waarin gemeente, provincie, Shell, Gasunie en Nuon gezamenlijk vernieuwende energieconcepten ondersteunen.

Doelstelling van Energy Valley is versterking van de (kennis)economie door uitbouw en concentratie van energiegerelateerde activiteiten in Noord Nederland. Deze doelstelling past ook bij de ambitie van Groningen om zich de komende jaren steeds meer richting kenniseconomie te ontwikkelen (energie als één van de speerpunten van het Akkoord van Groningen).

Groningen is vindplaats van energie

Groningen heeft het unieke van de plek met zich mee: vlakbij het Slochtergasveld en ook bovenop een ondergrondse bron van diepe aardwarmte, wat op zich niet uniek is, maar wel in combinatie met de bovengrondse stedelijkheid unieke toepassingsmogelijkheden geeft.

Echter: de uitvoering is weinig zichtbaar en onvoldoende onderscheidend

Er wordt veel onderzocht, bedacht en ontwikkeld in Groningen, maar nog weinig (structureel) in praktijk gebracht. De afgelopen jaren stijgt het aantal activiteiten op gebied van duurzame energie wel, maar het is nog weinig zichtbaar: de Stadgers zien er weinig van. Zowel bij het openbaar vervoer als de woningbouw en de bedrijventerreinen zien we nog te weinig toepassingen van duurzame energie om onderscheidend te zijn.

Plannen en ambities zijn er wel in Groningen (met name in het Kli-

maatbeleid), maar dat moet voor een belangrijk deel nog worden uitgevoerd en geïncorporeerd in de aangrenzende beleidsterreinen van woningbouw, bedrijfsterruinentwikkeling, verkeer en ruimtelijke planning. Kortom: alle omstandigheden zijn gunstig, maar we grijpen onze kans nog niet.

De scenario's

Als we op dezelfde voet doorgaan is Groningen op weg naar een doemscenario:

- Dan is de kennisvoorsprong en het voordeel van de plek (bovenop de Gasbel) verloren en onbenut;
- Dan is de inzet op de uitbouw van de energiesector als economische pijler mislukt;
- Dan nemen de kosten voor het halen van klimaatdoelstellingen en luchtkwaliteitseisen toe;
- Dan blijven we tot op de lange termijn afhankelijk van fossiele brandstoffen, externe ontwikkelingen terwijl de schaarste steeds verder toeneemt;
- Dan blijven de energieprijzen stijgen, zowel voor wonen en werken (incl. verkeer), met grote nadelige gevolgen voor de economie en met name de lagere inkomens.

Wij gaan er echter vanuit dat er wel wat verandert. Het is alleen de vraag in hoeverre Groningen daarin een rol wil spelen. Zeker is dat als Groningen haar kans niet pakt, dat dan een andere gemeente deze rol als energiekenniscentrum zal overnemen en energie als concurrerend item op de woningmarkt zal opeisen..

Droomsenario: Groningen als brandpunt van energieontwikkelingen

- Groningen wordt energiehoofdstad van Nederland, maar is ook internationaal één van de meest aansprekende centra in het 'energie-kennisnetwerk'.
- Groningen is hét centrum voor onderzoek en opleiding op het gebied van (duurzame) energie.
- Belangrijke energie-innovaties worden in Groningen bedacht en door Groningse bedrijven in productie genomen en op de markt gezet.
- Groningen onderscheidt zich op de woningmarkt met een hoge energetische kwaliteit: bijzonder, comfortabel en prijszeker

Niet alleen bedenken we het hier, we voeren het hier ook uit. Dat zien we terug in een koerswijziging van het Groningse energiebeleid. Toepassing van duurzame energie is vanaf nu uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkelingen (in plaats van het onderzoeken van mogelijke opties die eventueel in aanmerking komen voor, met alle mogelijke mitsen en maaren). Pilotprojecten voor nieuwe energie-innovaties worden hier uitgevoerd. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld (wagenpark, fietsgebruik, werkplaatsen, kantoren). Er wordt volop gebruik gemaakt van duurzame energiebronnen. Deze koerswijziging wordt door betrokkenen (bedrijfsleven, burger, en de overheid zelf) niet beschouwd als een

26

last, maar meer als een kwaliteitskenmerk, een economische waarde (zeker op langere termijn) en een concurrentievoordeel.

Gevolgen voor de stad

Vanzelfsprekend zal Groningen als energiehoofdstad er niet totaal anders uitzien. Wel zijn er accentverschuivingen.

Bedrijvigheid

- Bedrijven met energiegerelateerde activiteiten zijn een belangrijk onderdeel van de Groningse economie,
- Groningen als energiehoofdstad trekt ook andere (schonere) bedrijvigheid aan, en vormt zo ook een belangrijke impuls voor de verdere uitbouw van de Groningse kenniseconomie
- Energie werkt als 'trigger' voor meer samenwerking op bedrijventerreinen (meer Terreinwinst);
- Energie wordt een vestigingsfactor, op elk bedrijventerrein wordt gebruik gemaakt van duurzame energiebronnen
- Bedrijven zien daar ook duidelijk zelf de (economische) meerwaarde van in.

Stedebouw en woningbouw

- Bij nieuwbouw en herinrichting zal de keuze voor de energie-infrastructuur al in een vroeg stadium van het planproces een belangrijke rol spelen.
- Indien nodig stemmen we het stedebouwkundig concept hierop af; op lange termijn blijkt dit ook rendabel (energetisch effectief bouwen).
- Met name bij hoge dichtheden (de compacte stad) kiezen we steeds vaker voor collectieve (duurzame) energiesystemen.
- Meer keuzes voor energie-infrastructuur: gas, electriciteit, warmte, zon en wind.
- Toepassing van duurzame energie blijkt een belangrijk concurrentievoordeel, met name als kwaliteitskeurmerk: de woning behoudt zijn (financiële) waarde en is dus een goede investering; naast lagere energierekeningen zijn woningen vaak meer comfortabel.
- Kortom: energetisch duurzaam en economisch duurzaam gaan hand in hand.

Verkeer

- Er wordt optimaal gebruik gemaakt van alternatieve vervoersmiddelen: P&R, transferia, bus, lightrail en tram, waarbij steeds vaker gebruik wordt gemaakt van duurzame energiebronnen; Het openbaar vervoer is compleet veranderd en wordt veel intensiever gebruikt.

Ruimtelijke planning

- Nabijheid van voorzieningen zoals winkels, creche, school in de directe woonomgeving en koppeling van voorzieningencentra aan openbaar vervoer en lightrailverbindingen wordt een speerpunt van ruimtelijke planning

Beïnvloedingsmogelijkheden/partners bij probleemoplossingen

De invloed van de gemeente op het planproces vermindert. Woningbouwcorporaties, projectontwikkelaars, aannemers en particulieren hebben een grotere invloed op de ontwikkeling van een gebied en dus ook de wijze waarop duurzame energie daarin haar plek heeft. Dit betekent dat de gemeente op een andere manier haar regierol moet invullen om het collectieve belang te borgen, inclusief de toepassing van duurzame energie.

Er zijn veel partijen betrokken. Aanjager is nog steeds Energy Valley, waarin overheid, bedrijfsleven, RUG en Hanzehogeschool voorspoedig samenwerken. De RUG en Hanzehogeschool zijn vanzelfsprekend goede partners. Ook de energiebedrijven willen wel, evenals andere (markt)partijen die op wat voor wijze ook aan Groningen gebonden zijn. Hier geldt ook dat er een aantrekkingskracht uitgaat van een duidelijke keuze voor energie en bereidheid tot investeren lokt ook investeringen uit.

Energie als stedelijke opgave geeft impuls aan economie

TRENDS IN DE ECONOMIE 2015

Groningen Suikerstad

Van de suikerindustrieën is er nog slechts 1 actief, de CSM in Hoogkerk. Het conglomeraat van de Suikerunie werkt met name in Zuid-Nederland. Er is een enorme slag gemaakt van bulkproductie naar niche producten die wereldwijd worden ingezet en verkocht. Een leidende partij in de voedingsmiddelen sector waar 5x zo veel mensen werken, maar dan in hele andere functies dan nu. Het terrein van de Suikerunie is omgezet in een schemerzone van het nieuwe wonen en werken, met veel aandacht voor atelierachtigen.

Naast delen van het Sontplein, is dit een tweede stadsvernieuwingsgebied waar velen zich thuisvoelen in internationale gezelschappen met een hoog kennis nivo en veel sociale betrokkenheid. De anonimisering van de jaren 2000 is hier definitief afgeschud.

De samenleving is duurzaam geworden

Er zijn veel wijkenergiecentrales die met name gestookt worden op ondergronds aangevoerd huisafval. Via een buizensysteem. In lay out Meerstad is dit voor het eerst op zeer grote schaal toegepast. Groningen staat bekend om zijn duurzaamheid en energiekennis.

Huis van de Economie

In economisch (ondersteunings) verband zijn er aantal grote fusies en samenvoegingen geweest. Zo is er 1 Huis van de economie waarin syntens, nom, de gemeente groningen en de provincie groningen zijn opgegaan. Er zijn nog balie functies in Emmen en Leeuwarden. De ondersteuners zijn veel op de weg, en zijn met name actief in het stimuleren van export en innovatie. Er heerst verder een excellent startersklimaat met enorme financierings ondersteuning oa mogelijk geworden door het ophogen in Brussel van de steunplafonds. Wel wordt ook hier een enorme concentratie in bepaalde economische sectoren nagestreefd oa door positieve subsidie discriminatie. Nederland en ook Groningen durven te KIEZEN.

Bevoorrading over water

De toevoer van bouwmaterialen aan Meerstad vindt ten dele plaats via openbare laad- en losterminals. Dit soort zaken worden voorgeschreven in aanbestedingen. De modal shift wordt gestimuleerd en duurzaam vervoer elektromotoren/aardgas etc naar de eindbestemming is de standaard. Fenomen als bierboot ed zijn gemeengoed. Ook de supermarkten worden ten dele multi modaal bevoorrad. De gemeente heeft dan ook een 5- tal openbare laad- en loskades in beheer op verschillende plekken in de stad.

Toerisme

Nederland wordt zelf steeds meer wonen in een museum(land). De slag bij de G27/31 gaat dan ook steeds meer om het inkomende (chinees-indiaas) toerisme. Marketing Groningen is 4 x zo groot en voert campagnes in deze landen. Jaarlijks worden er top evenementen georganiseerd voor het verwende toeristische publiek.

Ciga- en Bodenterrein zijn afgebouwd

ZSP en Bodenterrein zijn de kennisomgevingen waar alles gebeurt. Ciboga is dan ook een buurtpark geworden, een groene long voor de kenniswerkers van het Bodenterrein en UMCG.

Internationalisering

Excelleren doet Groningen samen met RUG en Hanze in een klein aantal, maar wel mondiaal erkende vakgebieden, oa energie en nanotechnologie. Kennisbedrijven uit deze sectoren vestigen zich nabij deze kennisinstellingen. Met als gevolg grote groepen buitenlandse professoren, studenten en veel vliegverkeer rond Eelde. Rondom Eelde is een enorme stimulans voor bedrijfsgebouwen ontstaan n.a.v. de gerealiseerde baanverlenging. De vliegwielen draaien en Groningen lijkt goed gekozen te hebben.

Gevolg is o.a. noodzaak voor veel studentenhuisvesting, dit wordt gevonden in het OMBOUWEN van leegstaande kantoren. Er staan veel kantoren leeg door het vertrek van dienstverlening naar lagelonenlanden en doordat veel kantoorgebruikers goedkoper uit zijn op de industrieterreinen. Ook in de combinatie wonen/werken. Kantoren die nog wel bestaan zijn veelal verzamelgebouwen geworden, waar styling en sfeer een belangrijke rol spelen. Ook het wegvallen van de scheiding tussen wonen en werken speelt een rol: er wordt thuis gewerkt, in auto's/vliegtuigen, in regus concepten en zo af en toe bij de eigenlijke baas. Ook dit heeft het fileprobleem verder geneutraliseerd.

Dienstverlening

Om files en congestie te bestrijden en om ambtelijke dienstverlening te vergroten werken de ambtenaren in tweeploegendiensten. Ook worden hier hele groepen werklozen bij ingezet. Zo heeft elke RO/EZ-afdeling 5 werklozen in dienst, die ze begeleidt, coacht en die naar werk geholpen moeten worden.

Door deze shifts met de overlap van 1 uur is file leed niet meer aan de orde en wordt het openbaar vervoer renderend. Ook de ziekenhuizen werken op deze manier. Spreekuren beginnen al om 6 uur in de ochtend. De dagcolleges op de universiteit lopen van 10-10. De 24 uren- economie is werkelijkheid.

Ook worden er bij files meteen maatregelen genomen: verordeningen waarin boetes opgelegd wordt als men met minder dan 3 personen in een auto zit, even- en onevendagen beleid. Het grote infrastructuur geld is definitief voorbij. Slimme ict-toepassingen maken bovendien een zeer efficiënt weggebruik mogelijk.

Wonen op water

Het water/de waterbuffers en de hoge kosten om te bouwen op slechte grond worden voor een belangrijk deel ondervangen door wonen op het water.

27

Schaalvergroting

Groningen heeft 3 megasupers, integraties van Mediamarkt, Gamma, tuinland en de ouderwetse supermarkt. Sontweg en Europapark zijn dé lokaties en 1 nieuwe lokatie aan de Oostelijke Ringweg aan de route naar Meerstad. Binnensteden worden steeds meer voor recreatief winkelen gebruikt, het aantal m² winkels is afgenomen. Er wonen weer meer mensen in de (binnen)stad. Horeca en leisure worden steeds dominantier.

Loslaten van de scheiding wonen-werken

Er wordt volop gewoond op bedrijventerreinen, met onder andere een grotere sociale veiligheid, minder criminaliteit en een intensiever ruimtegebruik tot gevolg. Milieuregels bij de individuele bedrijven zijn zeer streng en maken dit mogelijk. Naast traditionele bedrijven zijn op de terreinen ook steeds meer dienstverleners en vroegere kantoorgebruikers neergestreken, verkantoring. Ook in de wijkwinkelcentra is de menging toegenomen, naast winkels zijn hier ook allerlei bedrijven neergestreken

28

GRENZEN AAN DE GROEI - KLEURRIJKE IDEEËN - *Beeld Groningen 2015 (met een doorkijk naar 2025)*

VENSTERSCHOLEN: THE NEXT GENERATION

Wonen en werken raken meer en meer vervlochten, zowel op schaal van de stad (zuid b.v.) als op de schaal van individuele huishoudens. In een aantal Nieuwe Wijken tref je redelijk wat bedrijfjes aan huis aan. In Silvermeer en Van Starckenborgh herbergt ca. 10% van de woningen een bedrijfje. In Reitdiep, zijn er dat maar weinig, maar daar is veel belangstelling om een bedrijfje te starten. In deze drie buurten zou een netwerk van ondernemers gestart kunnen worden, dat ook betekenis voor de buurt zou kunnen krijgen, zoals vroeger de middenstand dat had. Werkers hebben andere belangen wat betreft de omgeving dan woners, bedrijfjes worden zichtbaar, gevestigde ondernemers kunnen startende bedrijven ondersteunen, anderen worden geïnspireerd etc. Om dit netwerk te stimuleren kan De Vensterschool een nadrukkelijke nieuwe rol krijgen. Hier kunnen de ondernemers-aan-huis elkaar ontmoeten, hier kunnen vergaderruimtes worden geboden, hier kan een telefoniste/receptioniste voor een groep verschillende ondernemers als loket fungeren en kunnen tenslotte functies als wasserette en kinderopvang een plek krijgen. Hier kan de gewenste kruisbestuiving plaatsvinden.

29

SUMMER IN THE CITY

De trend is warme zomers, vakantie in eigen land, veel actieve ouderen. Groningen stad en provincie worden ontdekt als aantrekkelijke vakantie bestemming voor Nederlanders en buitenlanders. De provincie leent zich uitstekend voor actieve recreatie: fietsen, varen, kanoën, wandelen. Ideaal voor sportieve rustzoekers. En bovendien: relatief goedkoop.

De stad moet daarop inspelen. De binnenstad moet de hele zomer bruisen van de activiteiten. De watersport staat centraal: de diepenring wordt veel aantrekkelijker, de kades opgeknapt, vervallen en lelijke woonboten verwijderd, verkeer naar de buitenkant. Terrassen aan het water (referentie Utrecht), veel scheepvaart, ieder jaar Groningen Welvaart. Volop culturele evenementen, muziek concoursen, summer school. RUG organiseert zomercursussen. Noorderzon duurt 4 weken.

Kortom er is veel te beleven in de stad.

30

GRONINGEN KENNISSTAD

Het aantal buitenlandse studenten groeit sterk, doelstelling RUG: 5000 buitenlandse studenten in 2010. Stel: de groei van de laatste jaren zet zich door, dan hebben we in 2015/2020 zo'n 20.000 buitenlandse studenten, de helft van alle studenten aan de RUG!

Dan worden we een echt internationale stad, de voertaal op de RUG wordt volledig Engels. Maar niet alleen daar, ook in de stad. Er komen steeds meer Engelstalige voorzieningen, bedrijven, scholen.

Groningen wordt een stad met een sterk internationaal imago, drijvend op de kurk van creativiteit en kennis. Natuurlijk hoort daarbij een razendsnelle verbinding met de Randstad en Noord-Duitsland, maar daarnaast vooral ook razendsnelle internetverbindingen.

Ons vernieuwde imago is: internationaal, vernieuwend, jong, creatief, innovatief. Dat zal ons geen windeieren leggen. Er ontstaat een zeer interessant vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven die gedijen in dit klimaat. Veel incubators gerelateerd aan de RUG/UMCG. Zernike Science Park wordt booming, evenals UMCG-Noord.

De oude economie heeft afgedaan, oude productie bedrijven sluiten en de cultuurhistorisch interessante panden worden hergebruikt door bedrijfjes passend bij de nieuwe economie.

31

KWALITEIT BINNENSTAD OP SCHERP

15 jaar gelden zijn we gestart met Binnenstad Beter. Streven naar een hoge kwaliteit en aantrekkelijkheid. Resultaat: forse groei van het aantal bezoekers, een hoge waardering en voor de komende 2 jaar het predikaat: De Beste Binnenstad van Nederland.

Een mooi resultaat, maar geen reden om achterover te leunen. Er doen zich een aantal trends voor die een inbreuk kunnen zijn op de kwaliteit van de binnenstad en op de belangstelling van bezoekers. De kwaliteit van de binnenstad staat onder druk door de toenemende verrommeling, leegstand, éézijdig winkelaanbod, minder aantrekkelijke straten. Het bezoek aan de binnenstad heeft te leiden onder veranderingen in koopgedrag (perifere centra, andere kernen en internetwinkelen) en door veranderingen in vrije tijdsbesteding (meer individueel, meer thuisgericht en vooral heel veel keuze en variatie in recreatieve mogelijkheden). Onder invloed van deze trends zullen we nieuwe speerpunten voor de binnenstad moeten formuleren.

Bij Binnenstad Beter was één van de centrale thema's het opschonen van de openbare ruimte. Ruimte voor Ruimte betekende een hoogwaardige inrichting, weg met alle onnodige obstakels en een geordende inrichting. Langzaam maar zeker lijkt het moment gekomen om weer opnieuw een opschoningoperatie te gaan starten. Enerzijds omdat het aantal bezoekers aan de binnenstad voortdurend toeneemt, maar anderzijds omdat de claims op de openbare ruimte toenemen: lukraak geparkeerde fietsen, oprukkende marktcramen, straatmeubilair, afvalbakken, uitstallingen, terrassen..... Het wordt tijd voor een herijking van Ruimte voor Ruimte.

De aantrekkingskracht van de binnenstad moet worden versterkt door de aanpak van onaantrekkelijke straten:

- **Wonen in winkels.** Groningen is verhoudingsgewijs de stad met een zeer groot winkelloppervlak. In de toegangswegen naar de binnenstad zijn in de afgelopen eeuw op de begane grond woningen om gezet in winkels. Door verschillende factoren oa door onze eigen ingrepen leiden sommige straten een noodlijdend bestaan. Het terug omzetten naar wonen kunnen in vele opzichten een uitkomst zijn: levendigheid, sociaal veilig, architectonisch etc. hoezo wonen boven winkels, wonen in winkels.
- **Boulevard Zuiderdiep.** Het Zuiderdiep is de enige echte boulevard van Groningen. En kan zich qua ruimte meten met menig franse boulevard. De ruimte wordt echter onvoldoende benut als verblijf of flaneergebied. Dus ofwel het asfalt eruit en het water erin, dan wel het asfalt eruit ten nadele van de weinige bussen die er nu nog gebruik van maken en herinrichten voor een beter gebruik
- **Flaneerroute Diepenring** De diepenring vormt een uniek gebied, het water, oude schepen, de kaden, de fraaie gebouwen. Als de binnenzijde van de diepenring verkeersvrij wordt gemaakt (invoeren VCP binnen de ring) ontstaat een fantastisch verblijfsgebied. Een zondagse flaneerroute bij uitstek, met terrasjes, restaurants, cultuur.

32

DE ANDERE ENERGY VALLEY

Aardappelmeel en suikerindustrie hebben het vandaag de dag zeer moeilijk. De Europese Unie helpt ons van de titel suikerstad af en de boeren draaien zelf de AVéBé de nek om. Groningen kennisstad betekent dat we voor deze Groningse delfstoffen nieuwe toepassingen moeten uitvinden. Van aardappelmeel worden dashboard voor auto's gemaakt en koolzaad en suikerbieten kunnen worden gebruikt voor energie. Wie weet wat je nog meer kunt doen met onze agrarische producten. De laboratoria van RUG en UMCG moeten zich samen met de productiebedrijven gaan toelagen op het ontwikkelen van nieuwe toepassingen. Wie weet een aanvulling op Energy Valley.

Openbaar doorgevoerd

Dit thema gaat uit van het optimaliseren van het openbaar vervoer binnen de huidige ringwegstructuur. Binnen de ringwegstructuur is er de OV stad. De huidige fijnmazige autostructuur wordt het nieuwe Openbaar Vervoer lijnennet. Omgekeerd krijgen de auto's veel minder ruimte; het huidige OV lijnen-net. De structuren worden als het ware omgewisseld.

De auto's die van buiten de stad komen worden verzameld in transferia langs de ringwegstructuur. Dit zijn niet de transferia die nu gemaakt worden, maar echte supertransferia. Vanaf deze transferia, de stad in, neemt het openbaar vervoer het over.

Het Openbaar Vervoer van deze toekomst is veel meer dan de bus alleen. Van kameel tot tram, van koelies tot dolmus en van taxi's tot riksja's. Deze openbaar vervoersorten zijn in staat om de reiziger van deur tot deur te vervoeren. De reiziger sms't Dolmus naar 9292. Via de GSM provider kan de locatie van de reiziger worden bepaald, zodat de Dolmus binnen 5 minuten voor de deur kan staan. Alles staat ten dienste van de stadsreiziger. Vooral de winst aan ruimte die niet meer nodig is om de auto's te parkeren kan op een geheel eigentijdse manier worden ingevuld. Geparkeerde auto's zullen voorgoed uit het stadsbeeld verdwijnen. Op dat moment is er pas echt sprake van openbare ruimte.

Autostructuur

OV structuur

Het Atelier

(CREATIEF MET) PARKEREN

Parkeren, een steeds belangrijker punt bij planvorming. Als het niet goed is geregeld, een bron van veel irritatie en altijd een grote beslaglegger op onze schaarse grond. Anderzijds moeten we niet meer ontkennen dat de auto een gegeven en parkeren dus een noodzaak is, ongeacht alle pogingen om de auto te weren.

Onze parkeerplaatsen en parkeergarages hebben ruimten van ongeveer 2,50 meter x 5 meter (= 12,5m²) per plaats plus een langsrijstrook van minstens 5 meter breed. Nogal veel m² voor een functioneel gebruik van een beperkt aantal uren per week. Immers veel plaatsen worden slechts voor een beperkt aantal uren per week gebruikt doordat we op zondag bij het voetbalstadion, op zaterdag bij Albert Heijn en binnenstad, door de week bij de school en werk en 's avonds thuis een parkeerplaats willen. Per auto zijn dus ook meer parkeerplaatsen nodig. En telkens is het overgrote deel van de parkeerplaatsen zonder auto ook slechts 'een parkeerplaats zonder auto'. Geen alternatief gebruik, geen dubbelgebruik. Dat is te duur, dat kunnen we ons, gegeven alle schaarste, niet veroorloven. We moeten creatiever met grond en geld omgaan

Enkele mogelijkheden:

I. Dubbelgebruik van terreinen

Scholen worden met name 's ochtends en in mindere mate tijdens de andere ophaal/brengtijden druk bezocht door autoverkeer. Alle goedbedoelde anti-automaatregelen werken slechts beperkt. Door een schoolplein dubbelfunctie te geven (deel afzetten tijdens de halve uren voor en na schooltijd) en geheel open te stellen tijdens de schooluren en vrije dagen, kan het effectieve gebruik van de grond rondom de school sterk worden verhoogd. Naast de dubbelfunctie kan ook het aanzicht van het speelterrein/parkeerplaats sterk worden verbeterd. In weekenden kunnen centraal gelegen schoolpleinen als gewoon parkeerterrein worden gebruikt op de bij II genoemde wijze. De afzetting kan op verschillende wijze, schuifhekken zijn hiervan slechts een mogelijkheid.

II. Valetparkeren.

Op veel plaatsen in de wereld, zo ook bij Schiphol en vele hotels in Nederland, is valetparking normaal. In Tokyo, Japan functioneert het al zeker twintig jaar. Het werkt als volgt:

- Uitgangspunt is een als parkeerplaats bruikbaar gebied (zoals afgesloten straat, (school)plein, gewone parkeerplaats)
- De automobilist die zijn auto wil parkeren doet bij de entree twee dingen. Hij meldt hoelang hij ongeveer wenst te parkeren en geeft de autosleutel aan een professionele beheerder/parkeerder. Deze prof parkeert de auto op zodanige wijze op de parkeerplaats plaatst, dat de auto zo min mogelijk ruimte inneemt. De auto neemt dan slechts zoveel ruimte in als hijzelf groot is.
- Op het moment dat de auto weer wordt opgehaald wordt, met zo min mogelijk verplaatsingen van andere auto's, je auto weer voor je opgehaald

Voor het effectief en efficiënt parkeren kunnen de parkeerders worden opgeleid. Het voordeel van deze wijze van parkeren is dat:

- a. Het zo min mogelijk meters in beslag neemt
- b. Onbekende onverlaten niet tegen je auto kunnen aanrijden (alleen de prof rijdt op het parkeerterrein)
- c. Er bewaking is over je auto
- d. Per auto aanzienlijk lagere parkeerlasten (geen bouw nodig van dure garages of parkeerplaatsen waarop vele meters doorrijruimte noodzakelijk is)

Door op deze manier met grond om te gaan en geen parkeerplaats aan te leggen die 24/7 als parkeerterrein functioneert is het mogelijk ruimte

- a. dubbel te gebruiken
- b. mogelijk gronden een aangenamer uitstraling te geven als ze niet als P-terrein in gebruik zijn.
- c. aanzienlijk minder meters grond aan parkeren op te offeren
- d. aanzienlijk minder, dure, parkeerplaatsen in openbare of bebouwde voorziening aanleggen.

Ter aanvulling het volgende: mocht publiek-valetparking verder worden uitgewerkt en een onderzoek ter plaatse in het valetland bij uitstek, Japan, noodzakelijk zijn dan ben ik te allen tijde (zelfs tijdens vakantie) en van harte bereid hieraan deel te nemen.

Schnell und slow. stop and go

20% van het verkeer dat over de ringweg rijdt is doorgaand verkeer. De laatste 80% is bestemmings-verkeer voor de stad. In dit thema worden binnenstadse verkeersstromen uit elkaar getrokken en door middel van fysieke ingrepen gelyken van elkaar gescheiden en geoptimaliseerd.

SCHNELL UND SLOW

De stadswegstructuur en de snelwegstructuur worden zichtbaar van elkaar gescheiden. Duidelijk moet zijn dat de stadswegstructuur onlosmakelijk met het stadsweefsel vergoed is. Het verstel van de voornamelijk historische radialen hierin een kans. De Hereweg wordt ontzien van het doorgaande auto-verkeer kan weer een echte Here weg worden. De snelwegstructuur wordt losgeoppeld van de stad, door die in een "tube" te stoppen. De stadsweg is dan voor de stad en de snelweg is dan door de stad.

Nagesteven moet worden dat maximaal de helft van het verkeer dat via de Zuidelijke Ringweg moet, over de stadsstructuur wordt afgewikkeld. Dit is mogelijk als niet alleen het doorgaande verkeer, maar ook een gedeelte van het regionale verkeer op de snelwegstructuur wordt afgewikkeld. Dit kan door een drietaal uitwisselpunten tussen stads- en snelwegstructuur te maken op slimme plekken die een stukje verwijderd zijn van het Julianaplein, bijvoorbeeld bij het Vrijheidsplein en het Europaplein. Het Julianaplein wordt geen uitwisselplek, maar juist de plek waar de scheiding der structuren tot norm verheven wordt. Het Julianaplein wordt dan het "visi-tekaartje voor de stad en de regio".

STOP AND GO

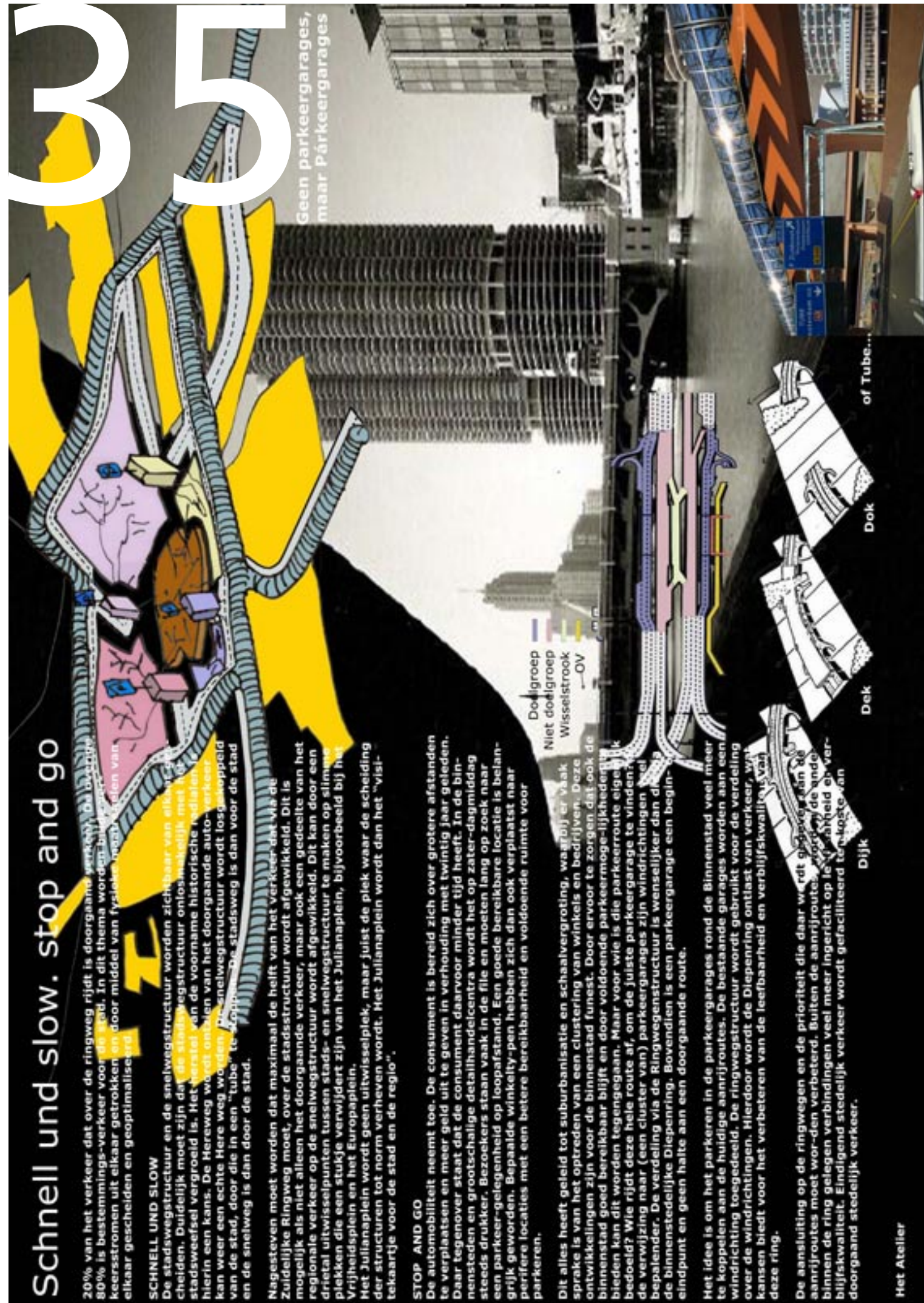
De automobiel neemt toe. De consument is bereid zich over grotere afstanden te verplaatsen en meer geld uit te geven in verhouding met twintig jaar geleden. Daar tegenover staat dat de consument daarvoor minder tijd heeft. In de binnensteden en grootschalige detailhandelcentra wordt het op zaterdagmiddag steeds drukker. Bezoekers staan vaak in de file en moeten lang op zoek naar een parkeer-gelegenheid op loopafstand. Een goede bereikbare locatie is belangrijk geworden. Bepaalde winkeltypen hebben zich dan ook verplaatst naar perifere locaties met een betere bereikbaarheid en voldoende ruimte voor parkeren.

Dit alles heeft geleid tot suburbanisatie en schaalvergroting, waarbij er vaak sprake is van het optreden van een clustering van winkels en bedrijven. Deze ontwikkelingen zijn voor de binnenstad funest. Door ervoor te zorgen dat ook de binnenstad goed bereikbaar blijft en door voldoende parkeermogelijkheden te bieden kan dit worden tegengegaan. Maar voor wie is die parkeerroute eigenlijk bedoeld? Wie rijdt deze hele route af, om de juiste parkeergarage te vinden? De verwijzing naar (een cluster van) parkeergarages zijn windrichtingen wel bepalender. De verdeling via de Ringwegstructuur is wenselijker dan de binnenstedelijke Diepenring. Bovendien is een parkeergarage een begin-eindpunt en geen halte aan een doorgaande route.

Het idee is om het parkeren in de parkeergarages rond de Binnenstad veel meer te koppelen aan de huidige aanrijroutes. De bestaande garages worden aan een windrichting toegevoegd. De ringwegstructuur wordt gebruikt voor de verdeling over de windrichtingen. Hierdoor wordt de Diepenring ontlast van verkeer, wat kansen biedt voor het verbeteren van de leefbaarheid en verblijfskwaliteit van deze ring.

De aansluiting op de ringwegen en de prioriteit die daar wordt gegeven aan de aanrijroutes moet worden verbeterd. Buiten de aanrijroute worden de andere binnen de ring gelegen verbindingen veel meer ingericht op de verblijfs- en verblijfskwaliteit. Eindigend stedelijk verkeer wordt gefaciliteerd ten koste van doorgaand stedelijk verkeer.

Het Atelier

Geen parkeergarages, maar Parkeergarages

of Tube...

Dok

Dek

Dijk

36 EEN NIEUW VCP VOOR GRONINGEN BINNEN DE RING

30 jaar geleden werd voor de binnenstad het VCP ingevoerd, omdat we het zat waren, al dat doorgaande verkeer door de binnenstad. Met Binnenstad Beter hebben we nog een stap verder gezet in het terugdringen van het autoverkeer. Een ieder is tevreden over het resultaat. Echter de druk van het autoverkeer op de stad neemt toe. Dagelijks komen zo'n 130.000 auto's op de stad af, dat aantal zal de komende tijd alleen maar toenemen, terwijl de verkeersinfrastructuur binnen de ringwegen niet zal toenemen. Voor rigoureuze verkeersdoorbraken lijkt geen draagvlak. Hoe vangen we al dat verkeer dan op? Hoe te zorgen voor een bereikbare stad, die bovendien aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te verblijven?

Het antwoord zou hetzelfde kunnen zijn als 30 jaar geleden: een VCP voor de stad binnen de ringwegen. Het centrale deel van de stad wordt in sectoren verdeeld, zodat doorgaand verkeer niet meer mogelijk is. Deze gebieden zijn alleen vrij toegankelijk voor bewoners en publieke diensten. Alle overige bezoekers kunnen bij "stadspoorten", bij de ringwegen, een toegangkaart kopen, voor 2 euro per uur kan men op de beschikbare parkeerplaatsen parkeren, voor de parkeergarages betaalt men extra. Bij de "stadspoorten" komt voldoende ruimte om goedkoop te parkeren. Alle stadspoorten liggen aan een tramlijn, met de tram kan men snel en comfortabel naar de bestemming. Potentiële locaties voor "stadspoorten nieuwe stijl": Europapark/Hunzevijver; Kardinge; Zernike; Peizerweg/Hoendiep; Stationsgebied-Zuid; Hereweg/Kemkensberg; De Hoogte; Reitdiepshaven; Martini Tradepark.

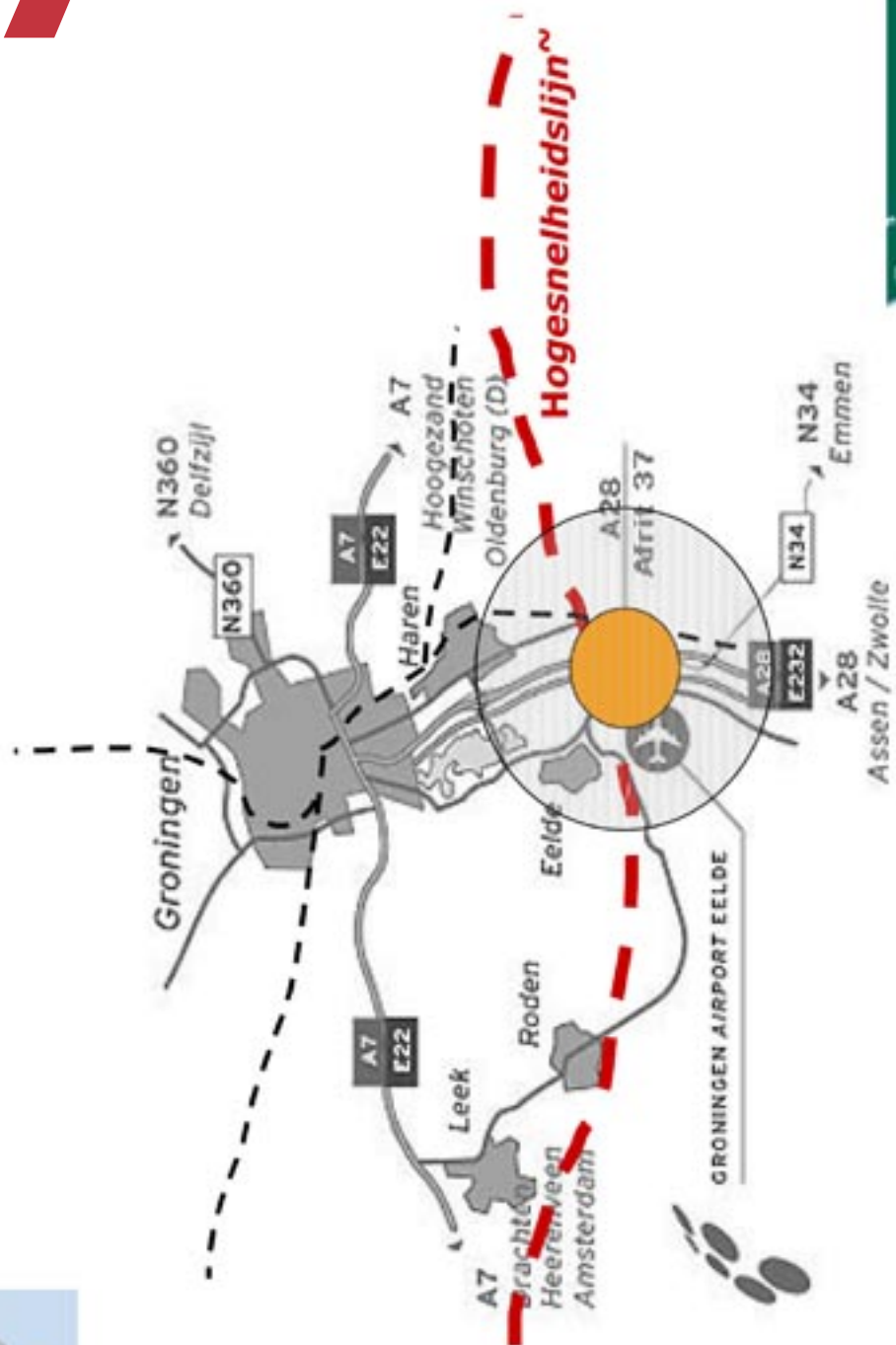
37

Het Idee:
 "Laat de Hogesnelheidslijn niet aanlanden op Groningen CS maar bedien Groningen Airport Eelde"

Pluspunten:

- ~ gunstig gelegen aan A28, N34, spoorlijn Groningen - Utrecht
- ~ goede verbindingen met het achterland (busverbindingen bestaand en toekomstig), mogelijk aanleggen tramverbinding CS - Martini-ziekenhuis - Groningen Airport Eelde
- ~ zeer centraal gelegen tussen Groningen en Assen, middenin het Regiovisiegebied met 489.000 inwoners
- ~ economische stimulansen, onder andere van de luchthaven, en mogelijkheid tot economische groei
- ~ doortrekken naar Duitsland is relatief eenvoudig, eventueel verlenging naar Moskou en Thessaloniki (studie EU)
- ~ geen inbreuk in de bestaande stad (sloop, geluidhinder, etc.)
- ~ mogelijkheid tot goede parkeer- en overstapmogelijkheden (P+R, transferium, etc.)

38 "WAAR HET OM DRAAIT"

Rotondes en verkeerspleinen zijn de huidige veelgebruikte inrichtingsvormen voor kruisingen en knelpunten. De middenterreinen of binnen-cirkels worden en passant nog even aangekleed of geheel aan hun lot overgelaten. Vaak karakterloos, kleurloos en soms zelfs vormloos. Immers deze binnen terreinen lijken niet functioneel en dus worden ze verwaarloosd zowel in ontwerp als budgettering.

Deze punten waar het omdraait kunnen heel goed als visitekaartjes van de stad gezien worden; iedereen rijdt er tegenaan.... Het zegt iets over de plek, de wijk en de stad. Over kwaliteit en zorg en het levert identiteit.

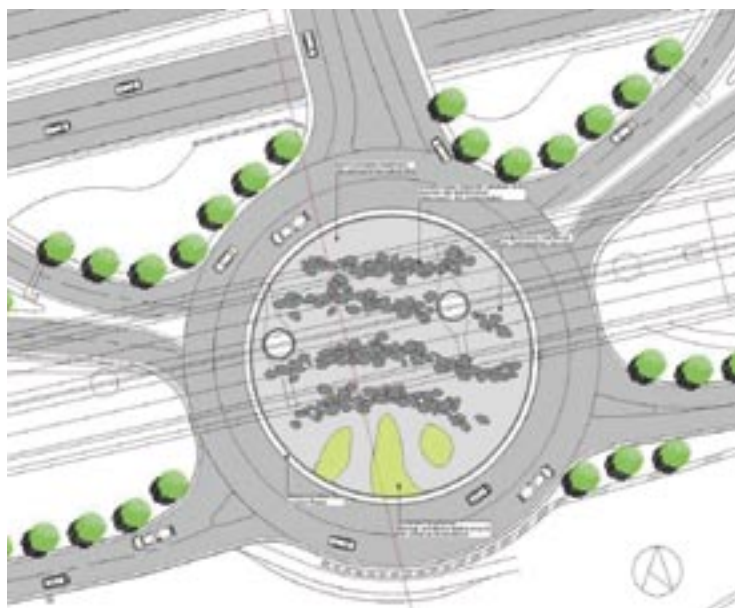
Groningen heeft relatief veel met kunst. Dat is zeer waardevol omdat gevoel andere wegen zoekt als binnen het normale raamwerk en dat levert veel extra.

In mijn optiek kunnen we rotondes en verkeerspleinen veel meer identiteit geven. Visitekaartjes van de plek, de buurt, de wijk en zelfs de stad laten worden.

Hoe? Door naast het gebruikelijke collectief van verkeerskundigen, civieltechnici en ontwerpers ook kunstenaars en ecologen aan deze projecten toe te voegen. Als deze rotondes als een apart project "in voorraad" worden ontworpen kunnen ze snel in de werkelijkheid worden gerealiseerd.

In de opdracht kunnen speciale items worden toegevoegd zoals bijvoorbeeld historiciteit (relatie met geologische of monumentale waarden ter plekke) of Groningse cultuur.

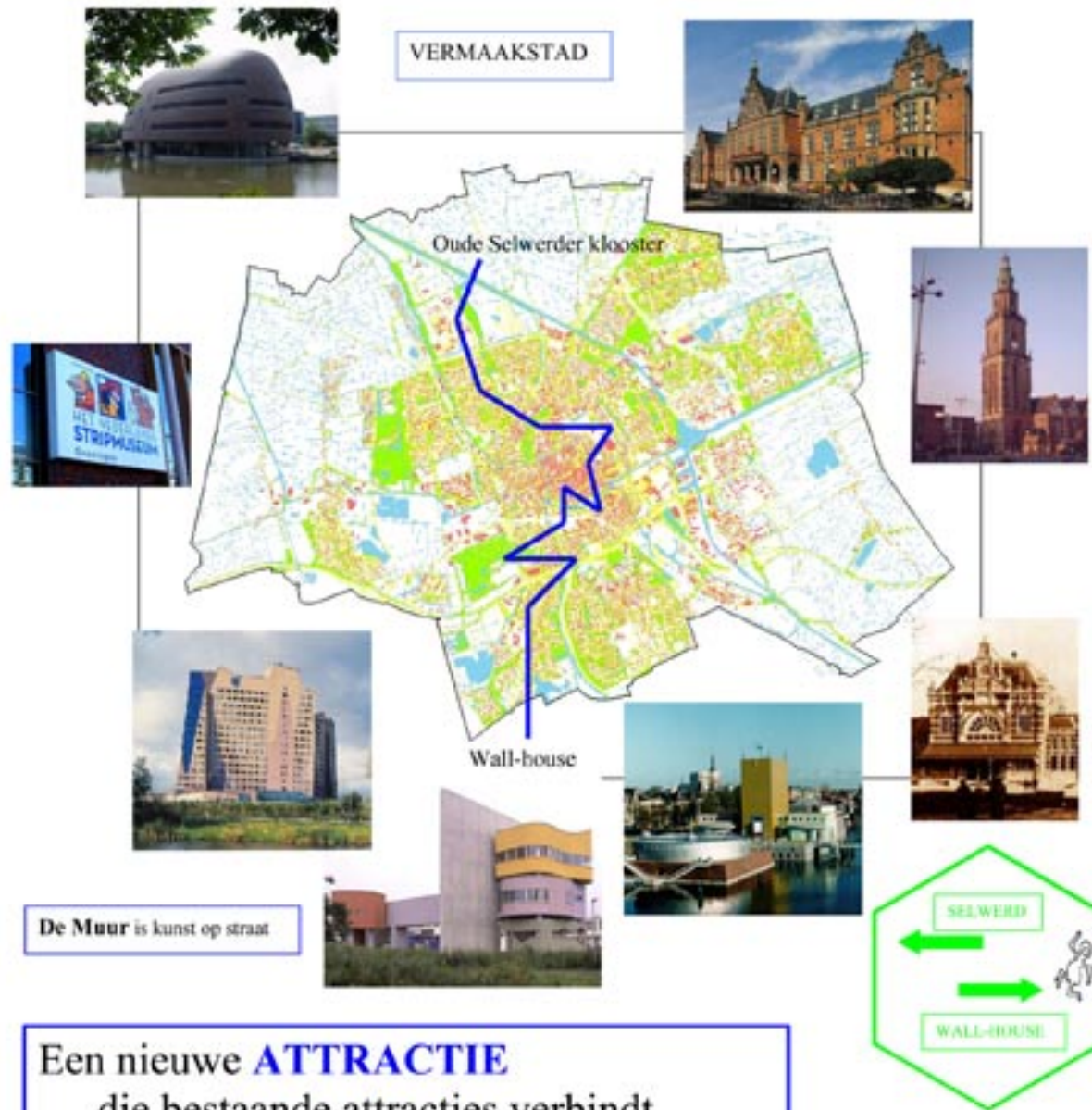
Het zijn maar kleine plekken, maar juist deze plekken zijn de punten waar het om draait.

DE MUUR

BELEVENIS ECONOMIE

De Muur is een lijn die het noorden van de stad met het zuiden verbindt. Het bestaat soms uit een echte muur, soms uit bijzondere stenen. Is soms uitgevoerd in steen, soms in ander materiaal. Het blijft echter een doorlopende lijn.

TRACÉ

Klooster Selwerd →
 Zernike → Paddepoel Zuid → Noorderplantsoen →
 CiBoGa → Binnenstad → RUG → Grote Markt →
 Herestraat → Groninger Museum → Hoofdstation →
 Stripmuseum → Paterwoldseweg → Stadspark →
 Martinitradeceentre → Gasuniegebouw →
 Overwinningsplein → Corpus den Hoom Zuid →
 Wall-house

PARTICIPATIE

Wijken en straten kunnen een deel van de muur adopteren / bouwen. Er kunnen tevens zijtakken worden aangelegd die onderdelen van de stad met de wijken of straten verbinden. De zijtakken verbinden oost met west en scheiden noord en zuid.

39 DE MUUR

De trend in de samenleving is de ontwikkeling naar de 'belevenis' economie. Als stad willen we een plaats zijn waar het gebeurt. En als we in de toekomst een stad met aantrekkingskracht willen blijven, dan zullen we voortdurend ook ons profiel als vermaakstad moeten blijven ontwikkelen. Winkels en horeca zijn daarbij niet voldoende. Martinatoren, Mosterd en Groninger Koek raken op en misschien kan de Muur z'n uitwerking hebben. In Groningen is ruimte voor meer attracties van formaat. Attracties is de trend in de samenleving. Groningen kan bestaande attracties (Groninger Museum, Stripmuseum) verbinden door een nieuwe attractie te maken.. De Muur kan ondersteunend zijn in de zoektocht naar identiteit. Steden en wijken willen zich steeds meer profileren met een unieke identiteit. De Muur is een duidelijk aanwijsbaar statement.

Het idee: de Muur.

In het zuiden van de stad ligt het Wall-House: een muur, waar het huis aan vastkleeft. De Muur is daar een duidelijk statement. In het noorden van de stad liggen de restanten/muren van het klooster Selwerd, die een verbinding vormen met het verleden.

Het idee is een Muur te bouwen, die het noorden met het zuiden van de stad met elkaar verbindt.

De Muur is niet overal even hoog; soms is de muur zelfs erg laag. De Chinese muur, de Berlijnse muur en andere muren: zij scheidde mensen, maar zijn nu attracties van formaat.

De Groningse Muur verbindt mensen, en loopt (zoals het Pieterpad van Pieterburen naar St. Pietersberg) als een lint door door de Stad.

Fysieke consequenties

De muur is een verbindende lijn, bestaat soms uit een echte muur, soms uit bijzondere stenen, (zoals aan het begin van de Herestraat waar vroegere Herepoort in de straat wordt verbeeld).

De muur is een doorlopende verbindingslijn.

Soms uitgevoerd in steen, soms in ander materiaal. Soms alleen een tegel met een kruisje erop (zoals bij Baarle-Nassau de grens tussen België en Nederland wordt aangegeven als doorlopende lijn), maar wel een doorlopende lijn.

Effect op de omgeving.

De muur geeft het pad aan. De muur verbindt. De muur verbindt het noorden met het zuiden. De muur spreekt tot de verbeelding.

Participatie.

Wijken, straten kunnen een deel van de muur adopteren/ bouwen.

Er kunnen zij-takken/muren aangelegd worden. Zij-muren kunnen belangrijke onderdelen van de stad met de muur verbinden. Die dwarsmuren verbinden oost met west, en scheiden noord en zuid. De muur is kunst, op straat. De muur is 'kunst op straat'.

Tracé.

Voorstel voor tracé is in de maak. Denkbaar is dat aan de muur de volgende attracties liggen: de muur begint bij Selwerd/klooster (via stadsmarkering) langs Zernike, Paddepoel Zuid, dan Noorderplantsoen, doorsteken naar Ciboga, dan naar de Binnenstad, langs de RUG, natuurlijk over de Grote Markt, langs de Herestraat, over de singel naar GroningerMuseum, langs Hoofdstation, langs Stripmuseum, langs de

Paterswoldseweg, Stadspark, Martinitradepark, Gasuniegebouw, langs Overwinningplein, naar Corpus den Hoorn Zuid, naar het Wall-House. Totale lengte ongeveer 10 km. Het traject is bewegwijzerd. Onderweg zijn verschillende rustmomenten in te bouwen. De Muur kan gelopen worden in 2 uur, maar met het bezoeken van de langsliggende attracties kan het zolang duren als je zelf wilt. De Muur hoeft niet in één keer gelopen te worden.

Het proces.

Aandachtspunten voor vervolg:

Kunst op straat

Beheerparagraaf

Watermuur

Van oud naar nieuw

Oude stadsmuur gedeeltelijk meenemen

Informatiezuilen plaatsen langs de route, waar ook de info over bezienswaardigheden in de omgeving van de zuil opstaan

In de bibliotheek info halen over de route.

GAIN ROOIE PEPERS, MOAR STAMPOT MOUS MIT SPEK

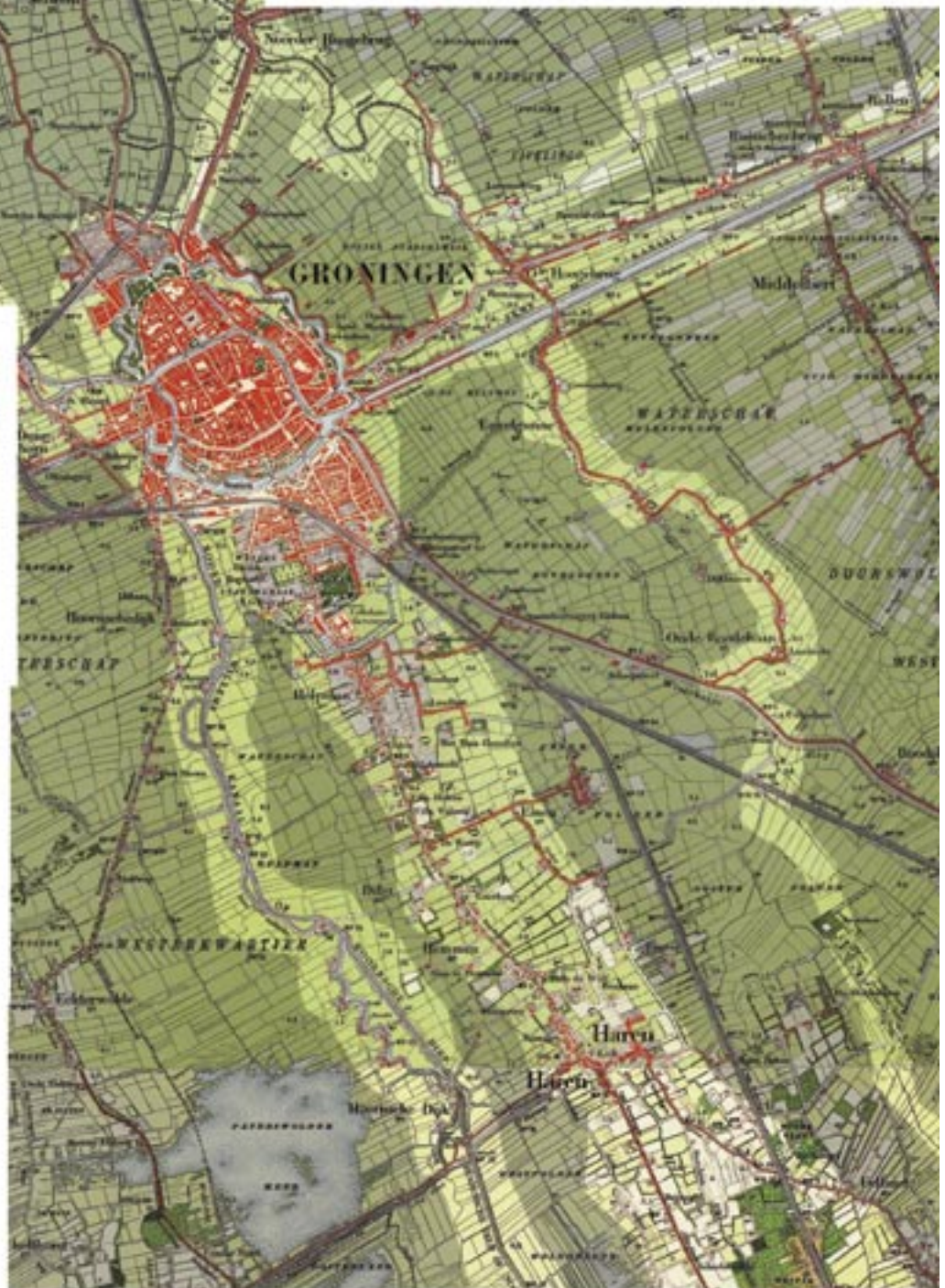

Uit de enorme populariteit van schrijvers als Geert Mak blijkt de waardering de men in Nederland en zeker in het nuchtere Groningen geeft aan het landschap wat zo kenmerkend was voor Nederland rond 1900 voor het slechten van de verdedigingswallen en de tweede wereld oorlog. De Leeuwarder Courant heeft deze maand een boekje uitgegeven waar de lezers de 100 mooiste plekjes uit Friesland mochten uitkiezen. Stuk voor stuk waren dit locaties waar de tijd lijkt te hebben stilgestaan. Ook in de stad blijkt de waardering voor de oude structuren uit het succes van de Hunze zone, het in takt laten van de Terborghlaan etc. Groningers zitten niet niet te wachten op rode pepers, torenhoge ambities en abstracte structuren, maar op herkenbare structuren van vroeger; stampot mous mit spek

Oude structuren als basis voor een nuchtere Groningse ambitie sober maar goed. Een nieuw structuurplan zal dan ook als basis hebben een netwerk van oude structuren bijvoorbeeld de kaart van Groningen van rond 1900. Oude radialen zijn ondergesneeuwd door (snel)wegen, kanalen en spoorwegen. Rijdend over de A28 herken je met moeite de Hondsrug en de Drentse A, terwijl dit de aders zijn waariangs Groningen is ontstaan. Dit houdt niet in dat de klok terug gezet moet worden maar dat kansen gecreëerd moeten worden om de historie van Groningen leesbaar te maken.

Oude structuren vastleggen en als kader gebruiken als bijvoorbeeld de basis van een eventuele herstructurering van een wijk als Selwerd. Het terugbrengen van de route Moestraat - Oude Adorperweg zal dan het belangrijkste infrastructurele element moeten zijn in plaats van het koesteren van stedenbouwkundige structuren uit de jaren 60. Historische structuren stoppen niet bij de grenzen van de stad, zo zal de ontwikkelingen van Groningen ook moeten plaatsvinden. Ontwikkelingen als kralen langs het snoer van de Hondsrug, het Wierdenlandschap, de Drentse A, de Hunze, het Damsterdiep.

Oude structuren gebruiken om op aantrekkelijke locaties het landschap te benutten voor functies die bijdragen aan het oorspronkelijk karakter van de plek. Vroeger waren dit hoge, droge en strategische locaties voor de adel, de rijken en de rovers (bijvoorbeeld de Heeren van Selwerd); nu kunnen dit bijvoorbeeld terpen worden in de Koningsvliakte in een campussetting waardoor het landschap van achterkaas naar landschapstuin transformeert.

40 NIKS RODE PEPERS

Groningen op volle vaart in de 21^e eeuw zit niet te wachten op rode pepers, torenhoge ambities en abstracte structuren, maar op stampot mous mit spek.

Uit de enorme populariteit van schrijvers als Geert Mak blijkt de waardering de men in Nederland en zeker in het nuchtere Groningen geeft aan het landschap wat zo kenmerkend was voor Nederland rond 1900 voor het slechten van de verdedigingswallen en de tweede wereld oorlog. De Leeuwarder Courant heeft deze maand een boekje uitgegeven waar de lezers de 100 mooiste plekjes uit Friesland mochten uitkiezen. Stuk voor stuk waren dit locaties waar de tijd lijkt te hebben stilgestaan. Ook in de stad blijkt de waardering voor de oude structuren uit het succes van de Hunze zone, het in takt laten van de Terborchlaan etc.

Oude structuren als basis voor een nuchtere Groningse ambitie sober maar goed. Een nieuw structuurplan zal dan ook als basis hebben een netwerk van oude structuren bijvoorbeeld de kaart van Groningen van rond 1900. Dit houdt niet in dat de klok terug gezet moet worden, maar dat kansen gecreëerd moeten worden om de historie van Groningen leesbaar te maken.

Wanneer oude structuren vastgelegd zijn en als kader gebruikt worden voor bijvoorbeeld de basis van een eventuele herstructurering van Selwerd zal het terugbrengen van de route Moesstraat – Oude Adorperweg het belangrijkste infrastructurele element moeten zijn in plaats van het koesteren van stedenbouwkundige structuren uit de jaren 60.

Historische structuren stoppen niet bij de grenzen van de stad, zo zal de ontwikkelingen van Groningen ook moeten plaatsvinden. Ontwikkelingen als kralen langs het snoer van:

- de Drentse A van het Balloëveld tot Schiermonnikoog (dus meer doen met oude meanders dan als vijvers in Corpus den Hoorn)
- de Hondsrug van Emmen tot aan de Grote Markt
- het Wierdenlandschap van de Waddenzee tot de oude stadswallen
- het Damsterdiep van de Oosterhaven tot aan Borkum
- de Hunze vanaf Odoorn (?) tot de samenloop met de Drentse A bij Zernike (?)
- de stadsweg van Oosterhogebrug tot Appingedam of Delfzijl

Veel van deze radialen zijn ondergesneeuwd door (snel)wegen, kanalen en spoorwegen. Rijdend over de A28 herken je met moeite de Hondsrug en de Drentse A, terwijl dit de aders zijn waarlangs Groningen is ontstaan.

Op aantrekkelijke locaties kan het landschap benut worden voor functies die bijdragen aan het oorspronkelijk karakter van de plek. Vroeger waren dit hoge en strategische locaties voor de adel, de rijken en de rovers (bijvoorbeeld de Heeren van Selwerd); nu kunnen dit bijvoorbeeld terpen worden in de Koningslaagte in een campussetting waardoor het landschap van achterkant naar landschapstuin transformeert.

41

41 RESTRUIMTE:

Het jongste project van Nieuwe Garde, de stichting voor jonge creatieven die zichzelf sinds vorig jaar april al meerdere malen op de kaart zette met frisse innovatieve projecten. Projecten die getuigen van een bewuste vorm van naïviteit en van een flinke portie lef. Een grootse kick-off in het Groninger Museum was de start, inmiddels tellen we meer dan 700 leden en Nieuwe Garde Rotterdam startte afgelopen april. Dat bewijst weer eens dat je niet teveel moet praten maar vooral gewoon moet doen.

Vandaar RestRuimte

Wat is het idee? Eenmalig investeren in een modulaair interieur dat in een willekeurig leegstaand pand binnen één dag opgetrokken kan worden. Een interieur met drie functies:

Werkplekken:

Nieuwe Garde vat het begrip ‘creatieven’ breed op. Dat kunnen zowel copywriters als beeldhouwers en videokunstenaars zijn. RestRuimte biedt jong talent voor een aantal maanden een plek. Of ze nu willen schrijven of grote installaties willen realiseren. Om de ontwerpers een zo efficiënt mogelijk interieur te kunnen laten maken zal het Human Technology Center (onderdeel Hanzehogeschool Groningen) voor het interieur een gebruikersonderzoek doen. Het interieur biedt zo aan creatieven uit verschillende disciplines een plek zodat de werkomgeving als inspirerend zal worden ervaren. Bovendien geeft een mooie ruimte creatieven de mogelijkheid zich goed te kunnen presenteren naar bijvoorbeeld klanten.

Theehuis:

Onze vertaling van een plek waar je naast het drinken van een kopje thee of koffie ook ruimte hebt om aan een grote gezamenlijke tafel, op de overloop tussen alle werkplekken, zelf een schaar of een notebook ter hand te nemen. Of waar je rustig kunt vergaderen omdat de sfeer niet gedomineerd wordt door aanwezige muziek en dienbladen met drank. Voor bijvoorbeeld nog studerende creatieven een uitkomst. Een open sociëteitsfunctie, waar de meeste interactie tussen binnen en buiten plaatsvindt. Enkele dagdelen in de week zullen we dan ook letterlijk de deuren naar de straat open zetten zodat ook geïnteresseerden mee kunnen genieten en deel kunnen nemen in een broeinest van creativiteit of gewoon een kop thee kunnen komen drinken. Ook voor presentaties en exposities die in het pand plaatsvinden, worden de buurtbewoners uitgenodigd.

Hotelkamer:

‘Ik hoorde dat Kees van Twist er ook al in geweest is’

‘O ja, hoe was dat?’

‘Mocht ie niet zeggen’

Hoewel de Hotelkamer een vreemde eend in de bijt (een hotelkamer kenmerkt zich door afgeslotenheid en solitude) past ze toch heel goed binnen RestRuimte. Logeren is een nomadische en tijdelijke bezigheid die de zintuigen op scherp zet. Andere geluiden, andere vloerbedekking, alles anders. De tijd die wordt doorgebracht in een hotel is rest-tijd. Het verblijf is immers geen doel op zich- maar zeker geen verloren tijd. De hotelkamer van Restruimte heeft bovendien een geheim. Elke logee voegt eigen werk toe en neemt ook weer iets weg. Ook is er een

gastenboek, alleen in te zien door de gasten. Pas na twee jaar is dit boek toe aan publiciteit en zal het worden uitgegeven. In het boek zullen de namen te vinden zijn van mensen die door bijvoorbeeld een workshop of een lezing bijdragen aan het creatieve klimaat in Groningen. Zoals Joost Alferink, Lewis Blackwell, Max Kisman en Maarten Corbijn dat al deden in het afgelopen jaar op uitnodiging van Nieuwe Garde.

Omdat deze functie ook los van de anderen kan bestaan en een hoge mediagevoeligheid heeft, zal de hotelkamer als pilot voor RestRuimte gelanceerd worden.

Waarom RestRuimte?

Juist nog niet of niet meer gedefinieerde niches in de stad zijn een vruchtbaar schemergebied. In de discussie over de ‘creatieve stad’ is meerdere malen naar voren gekomen dat het juist de overgebleven reststukjes stad zijn waar nieuwe initiatieven en concepten ontstaan. Deze -ad hoc- invullingen leveren niet alleen een bruisender straatbeeld op maar zijn ook te vertalen naar economische waarde. Dit is een constatering die voor heel Nederland geldt. Daarom wil RestRuimte een prototype inrichting ontwikkelen die culturele ruimte toevoegt door juist ongebruikte fysieke ruimte tijdelijk in te nemen en daarmee twee vliegen in een klap slaan: ten eerste het culturele klimaat verbeteren door de nieuwe creatieve klasse zichtbaar maken voor het grote publiek en hen uitnodigt te participeren. Ten tweede wordt het monofunctionele gebruik van de binnenstad op een frisse manier ter discussie gesteld en de publieke ruimte verlost van de verloren uitstraling die lege panden hebben. En mochten we daarin zo goed slagen dat het pand weer verhuurd wordt, dan vertrekt RestRuimte naar het volgende pand.

Poorten naar het OOSTEN

EUROPEES
CREATIEVE STAD
IN HANZE-KETEN

Oslo
Kopenh
Hamburg
Berlijn
Oldenburg
Groningen
Bremen

Minerva

UMCG

Ciboga Wonen-Werken-Creeren

Boterdiep Leren-Maken-Beleven

Ebbingestraat Winkelen-Mode-Trends

Noorderzon

Dance

Bloemsingel 10

Makerij Boterdiep

't Binnenhuis

Winterzon

HOTEL DAGMAR

KWENTØJ

Moorluftweg 9 +9 a - e

OP MAAT 69,-

SIMPLON

EAST VILLAGE IN GRONINGEN?

Cultureel rendement van de creatieve sector aan het Boterdiep

Het is sinds 2002 onomstreden dat de creatieve bedrijfstak van eminent belang kan zijn voor stedelijke ontwikkeling. In dat jaar publiceerde Richard Florida zijn baanbrekende studie naar het effect van creativiteit op de economische ontwikkeling van steden: *The Rise of the Creative Class*. Inmiddels is de creatieve sector uitgegroeid tot de absolute lovebaby van bestuurders en beleidsmakers.

Creatieve bedrijfstakken omvatten zowel de kunsten en de cultuur, media en entertainment als de creatieve zakelijke dienstverlening: van reclame, vormgeving, design en architectuur tot het ontwerpen van computer-games.

In Nederland werken nu al meer dan 230.000 mensen in deze sector en de groei van de werkgelegenheid in deze sector ligt bovengemiddeld.

Ook Den Haag heeft het belang van de creatieve sector ontdekt. Onlangs verscheen de beleidsbrief 'Creatief vermogen', een co-productie van de ministeries EZ en OCW. Deze nota heeft als uitgangspunt dat creativiteit een essentieel element is van de moderne kenniseconomie. De economische kansen zijn tweeledig. Het 'reguliere bedrijfsleven' moet meer zicht krijgen op de mogelijkheden die de creatieve sector biedt, waardoor een bron van ideeën voor de ontwikkeling en benutting van nieuwe technologieën en producten kan ontstaan. Omgekeerd moeten creatieve bedrijfstakken worden gestimuleerd meer oog te krijgen voor marktmogelijkheden. Het kabinet heeft voorsnog(!) 15 miljoen euro uitgetrokken voor het programma 'Creatieve Industrie'. Daarbij zijn de volgende actielijnen uitgezet:

1. actief verbindingen leggen; er wordt 8 miljoen uitgetrokken voor projecten die de verbinding tussen economie en cultuur stimuleren, de Creative Challenge Call.
2. financiële condities voor creatieve bedrijven worden versterkt; er komt een nieuw op te richten bureau voor cultuurmecenaat voor aantrekkelijker cultureel beleggen, randvoorwaarden rondom intellectueel eigendom verbeteren; de positie van de auteur wordt versterkt door de invoering van een alternatief licentiesysteem, Creative Commons.
3. internationalisering intensiveren; versterking van de creatieve exportpositie
4. cultuurmanagement verder professionaliseren; ondernemerschap in het kunstvakonderwijs; ondernemerschap van gesubsidieerde instellingen en flankerend beleid uitzetten bij Kunst&Zaken.

Volop kansen dus, maar...

In de vijftig pagina's tellende nota komt de stad Groningen in zijn geheel niet voor! Ook niet in de bijlagen met lijsten betrokken personen en organisaties. De beleidsbrief bevat geen voorbeelden uit Groningen, geen (kennis)instellingen uit Groningen en geen personen uit Groningen.

Ook Groningen erkent het belang van de creatieve sector. Begin dit jaar hebben we de manifestatie 'Groningen Gist' gehad waarin creatief Groningen spelenderwijs de mogelijke verbindingen tussen economie en cultuur heeft verkend en blootgelegd. Het evenement werd alom-

gewaardeerd maar heeft beleidsmatig en programmatisch niet tot een passend vervolg geleid, ook niet in het Akkoord van Groningen. Toch is de Creatieve Stad dichterbij dan we durven denken!

Er loopt een innovatie-as door Groningen

Er zijn verschillende initiatieven die samen kunnen uitmonden in de totstandkoming van een centrale Innovatie-As, dwars door Groningen. Een creatieve as die loopt van noord naar zuid. Van Zernike, via het Boterdiep & CiBoGa en het UMCG naar de oostzijde van Grote Markt en vervolgens naar de Puddingfabriek en de Mediacentrale in het zuiden. Voor Zernike zijn er uitgebreide plannen voor ruimtelijke vernieuwing die van dit science park een meer toegankelijk en prettige verblijfsomgeving maken. Het wordt een bruisend gebied; een campus voor technisch-wetenschappelijke innovatie. In het zuiden hebben we de bestaande bedrijvenclusters op het gebied van media, geluid en beeld in de Puddingfabriek en sinds kort ook de Mediacentrale. Deze oude elektriciteitscentrale heeft een nieuwe bestemming gekregen als katalysator voor nieuwe media en nieuwe internettechnologie. Op en rondom het Boterdiep – de jongste, kansrijke schakel in de as – kan met gerichte investeringen en beleid een kunstzinnige, creatieve en bedrijfsmatige zone worden gecreëerd waarvan de gehele stad economisch profijt kan hebben.

In het plangebied Boterdiep zijn al de Machinefabriek, het Platformtheater, Simplon en het pand Bloemsingel 10 gevestigd. Met deze voorzieningen, panden en activiteiten staat het fundament voor de bedrijfsmatige creatieve clustering op een centrale plek grenzend aan de Binnenstad. Zoals East Village voor New York de culturele broedplaats is op het gebied van muziek, mode, kunst en cultuur kan in de grote panden aan het Boterdiep een bloeiende bedrijfsmatige en creatieve klimaat ontstaan waarin ondernemers en kunstenaars elkaar vinden, stimuleren en inspireren.

Een goed voorbeeld van een bestaand creatief bedrijf is Opmaat, de meubelmakerij aan het Boterdiep. Met gericht beleid moet het lukken om meer creatieve, innovatieve en kunstzinnige ambachten te concentreren op deze plek. Door de aanwezigheid van webdesigners, gespecialiseerde drukkerijen, reclamebureaus, meubelmakers, architectenbureau's, fotostudio's, interieuradvies, lijstenmakers en stoffeerdiers ontstaat vanzelf een bedrijfsmatige en creatieve innovatie-zone. Een clustering van het Kunstvakonderwijs in dit gebied zorgt voor nog meer natuurlijke aanloop en kruisbestuiving.

Logischerwijs profiteert ook de Ebbingestraat van de creatieve productiecapaciteit en het levendige klimaat aan het Boterdiep. De verbinding naar de andere zijde van East Village is snel gemaakt. Achter het Boter-

42

diep begint het medische cluster; het UMCG met haar onderzoek en biomedische incubators. De creatieve sector gaat daar automatisch over in de Life Sciences Innovatiehoek. Ook is het relatief nog maar een klein stapje naar de oostzijde van de Grote Markt – middenin het stadshart – waar in 2012 het Groninger Forum verrijst, het Huis van Informatie en Geschiedenis. De Informatie Innovatie?

Dit voorstel beoogt de ontwikkeling van een creatieve zone aan het Boterdiep. Deze ontwikkeling staat niet op zichzelf maar is de ontbrekende schakel in een stedelijke innovatie-as. Het Boterdiep is centraal gesitueerd en is potentieel een fantastische locatie. Het ligt op loopafstand van de binnenstad, is de verbindende schakel tussen CiBoGa en Ebbingestraat. Er staan voldoende, weliswaar vervallen, grote en historische panden. Het is er ruim en ruimtelijk maar tegelijkertijd toch overzichtelijk. Het is een afgebakend en een beheersbaar gebied. Het Boterdiep is 'braakliggend' terrein. Het leent zich met deze eigenschappen voor een tweede Folkingestraat-achtige ontwikkeling maar kan door de clustering van kunstvakopleidingen en creatieve bedrijvigheid uitgroeien tot veel meer. Er hebben zich (nog) geen grote projectontwikkelaars op gestort, er is een fanatieke en welwillende club ondernemers, de gribus is er nog betaalbaar en er zijn al bestaande creatieve en culturele voorzieningen aanwezig.

Cruciaal is de uitbouw van voorzieningen. Zoals gezegd zouden de kunstvakopleidingen van de Hanzehogeschool een stevig begin kunnen zijn. En een concrete en logische uitwerking van het Akkoord van Groningen. Verspreid over het gehele Boterdiep (eventueel een overloop naar het CiBoGa-terrein) met een gezamenlijke kantine in één gebouw. Geconcentreerd maar ook apart. Dit maakt bovendien een fasegewijze en maatwerk aanpak van concentratie van de opleidingen mogelijk.

Het Boterdiep zou af moeten van de auto's op de middenstrook en het liefst ook geen drukke, doorgaande verbinding moeten zijn. Minimaal een 30km-zone. De stoepen zijn er breed. Terrassen, braderieën, bankjes en boompjes zijn er mogelijk. Met de middenzone (parkeerhavens) erbij zijn de openluchtmogelijkheden nog veel groter (lunchconcert door conservatoriumstudenten, filmprojecties, bands). Het geheel kan de uitstraling krijgen van een hippe levendige buurt. Een wijk waar het gebeurt. East Village in Groningen?

De insteek is cultureel ondernemerschap, niet alleen kunst. Vandaar het Culturele rendement. Maar de grote winkelketens moeten er worden geweerd. De biologische slager past nog net in zo'n concept, een Trekpleister of Kruidvat duidelijk niet.

Tot slot; creativiteit en ook creatieve industrie zijn niet maakbaar, niet afdwingbaar. Sterker nog: gesubsidieerde creativiteit is vaak het begin van het einde! Het enige wat we als overheid kunnen en moeten doen is daar waar het broeit de ruimte om te bruisen geven. En op het Boterdiep broeit het! Dit projectvoorstel kan rekenen op draagvlak bij de

verschillende winkeliers- en wijkverenigingen in het gebied (o.a. Golden Rand, Ebbingestraatkwartier), bij het kunstenaarscollectief COB10, bij het Platformtheater, bij Nijestee, en bij een ontwikkelaar. De handen jeuken. Dus als we meehelpen de randvoorwaarden te creëren gaat de rest vanzelf!

43 OPEN LAND OPEN GEEST

Katalysator van Initiatieven en Projecten - KIP

De Zolder kijkt

'Stad op Scherp' zoekt naar nieuwe items voor Groningen. Opmerkelijk in een stad die zich al decennia lang met gemak vernieuwt en van nieuwe items voorziet. De potentie die de stad Groningen met het oog op de toekomst in zich heeft, vormt al jaren inspiratiebron en uitgangspunt. Van creatieveling tot consument, het is deze nuchtere, open blik die haar verdere ontwikkeling zo dynamisch en onuitputtelijk maakt. Zou het zo kunnen zijn dat dit 'creatieve vermogen' verblindend werkt en zelf onderwerp van discussie is worden?

Gaat het tegenwoordig om potentie die potentie in zich heeft, om ontwikkelingen die te ontwikkelen zijn, om processen die zich op processen richten en om creativiteit die creatief moeten zijn? Zou het zo kunnen zijn dat de geforceerde nadruk op nieuwe items, nieuwe ontwikkelingen, nieuwe processen en nieuwe creativiteit de praktijk van (levende! bestaande! zich ontwikkelende! creatieve!) initiatieven en projecten overschaduwet?

De Zolder denkt

Op de meeste zolders in Groningen ontstaan ideeën. Deze zien niet snel het daglicht, maar zijn wel creatief en potentieel, juist omdat ze in de marge ontstaan en het daglicht (nog) niet gezien hebben. Zou het zo kunnen zijn dat hierdoor het idee is ontstaan dat er naar creativiteit en nieuwe items gezocht moet worden?

Ze zijn niet zichtbaar voor de buitenwereld, wel voor de wereld waarin ze zijn ontstaan. Maar dat ze niet zichtbaar zijn, betekent niet dat ze er niet zijn. En juist omdat ze lang en vaak niet zichtbaar zijn, onderscheiden ze zich van de gezochte creativiteit en de hang naar nieuwe items. Zou het niet interessant en zinvol zijn om de zoektocht naar nieuwe items om te keren en te onderzoeken wat de potentie is van bestaande initiatieven en projecten?

KIP richt zich niet op het tekort of de behoefte aan nieuwe items of creativiteit, maar op de potentie op het raakvlak van bestaande en nieuwe initiatieven en projecten, op de verhouding tussen wat is en wat kan.

KIP richt zich niet op het creëren of forceren van nieuwe items en creativiteit of op de zoektocht naar ideeën, maar op de ontdekking ervan.

KIP kijkt niet vooruit, maar om zich heen.

KIP kanaliseert, infiltreert, breekt open, koppelt, dikt aan, kleedt uit, transformeert, verwerpt, neemt aan, combineert, dunt uit, accepteert, bundelt, distribueert.

De Zolder ontdekt

KIP = inhoud, plaats, vorm.

Inhoud: vertegenwoordigers van initiatieven en projecten.

Plaats: plaats in de nieuwe oostwand van de Grote Markt.

Vorm: open ateliers, workshops, symposia e.d.

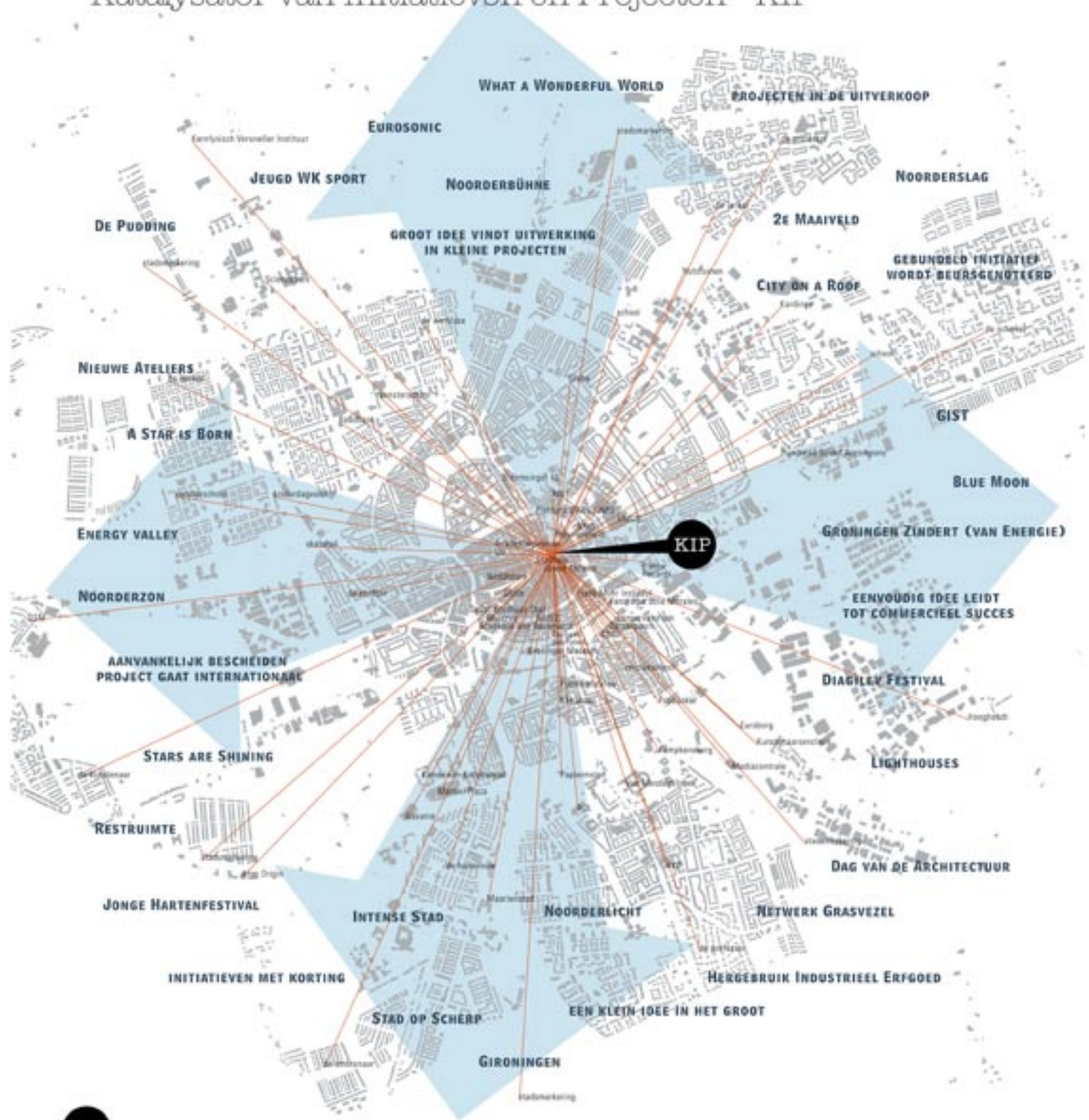
Op een vaste plek vormen vertegenwoordigers van projecten en initiatieven een raamwerk waarin ideeën verder ontwikkeld, uitgewerkt of uitgevoerd kunnen worden. KIP is daarmee niet alleen een organisatie of stichting, maar ook een kruispunt, een bijeenkomst, een prikbord, een platform, een studio. Ideeën kunnen uitgewisseld worden, van elkaar worden overgenomen, aangescherpt, in samenwerking worden uitgevoerd, met nog betere ideeën gecombineerd worden, of simpelweg in de uitverkoop worden gegooid. Ideeën kunnen uitwerking zoeken, projecten kunnen inhoud zoeken, wensen kunnen realistische plannen zoeken.

KIP probeert geen creatieve stad te creëren, maar de bestaande creatieve stad te stimuleren en te versterken.

KIP is geen plek om voor € 1,50 inspiratie uit de muur te trekken. De aanwezige potentie laat zich niet verzinnen, laat zich niet creëren. Ze is al aanwezig, duidt op een mogelijkheid, ze laat zich ontdekken!

Open Land Open Geest

Katalysator van Initiatieven en Projecten - KIP

KIP - inhoud - plaats - vorm

Inhoud:
vertegenwoordigers van initiatieven en projecten

Plaats:
plaats in de nieuwe oostzijde van de Grote Markt

Vorm:
open ateliers, workshops, symposia e.d.

Op een vaste plek vormen vertegenwoordigers van projecten en initiatieven een netwerk waarin ideeën verder ontwikkeld, uitgewerkt of uitgevoerd kunnen worden. KIP is daarmee niet alleen een organisatie of stichting, maar ook een knooppunt, een bijeenkomst, een peikhord, een platform, een studio. Ideeën kunnen uitgewisseld worden, van elkaar worden overgenomen, aangevuld, in samenwerking worden uitgevoerd, met nog betere ideeën gecombineerd worden, of simpelweg in de uitwerking worden gegooid.

Ideën kunnen uitwerking zoeken, projecten kunnen inhoud zoeken, mensen kunnen realistische plannen zoeken. KIP probeert geen creatieve stad te creëren, maar de bestaande creatieve stad te stimuleren en te versterken. KIP is geen plek om voor € 1,50 inspiratie uit de muur te trekken. De aanwezige potentie laat zich niet verliezen, laat zich niet creëren. Zo is al aanwezig, duidt op een mogelijkheid, ze laat zich ontdekken!

© De Zitter, Bureau Plaan - WJ Landingsma/Plaan - beeld architecten - 2014, met Plaan.nl

44 HYDROIKOS

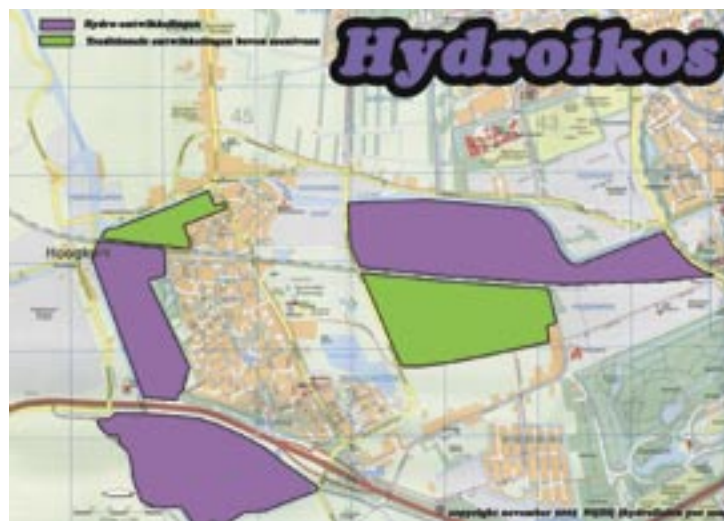
Ons thema is WATER. Een onderwerp dat zonder twijfel het item van de komende decennia zal zijn. Niet alleen voor ecologen, hydrologen, prinsen en aqualogen maar ook voor u en ons. Nu is water op zich niet zo bijzonder maar de verwachting is dat onze samenleving er de komende jaren toch zeer nadrukkelijk mee geconfronteerd gaat worden en niet alleen in de positieve zin van het woord.

Als gevolg van de klimaatsverandering ontstaan milieuproblemen. Overvloedige regenperiodes waardoor de waterafvoer problematisch gaat worden. Maar ook de stijging van de zeespiegel en de bodemdaling als gevolg van gaswinning gaan voor ons een belangrijke rol spelen. Wij durven de stelling aan dat gebieden die onder de zeespiegel liggen per saldo gebieden zijn die ongeschikt zijn om te bebouwen volgens de huidige bouwcultuur. Dat besef zal de komende jaren sterk gaan groeien. Wil men in deze gebieden toch iets duurzaam gaan realiseren dan zal het roer om moeten. Vergelijkbaar met het bouwen in de Limburgse uiterwaarden. In de zomer is dit prachtig, vlak bij de rivier. Maar er schuilt een groot risico in. Als er veel regen valt zijn deze uiterwaarden juist bedoeld als buffer. Bij extreme waterval is Limburg in last. Iedereen kent de beelden van ondergelopen woningen en de minister-president die in een bootje langs komt om met eigen ogen te constateren hoe erg de situatie is. Onbenullen zijn het die hebben toegestaan om daar te bouwen volgens de oude bouwtradities. Indien er gebruik gemaakt was van op de situatie aangepaste bouwmethodes dan was er niets aan de hand geweest. Eigenlijk zijn wij in Groningen net zulke onbenullen als wij nog steeds toe blijven staan om onder de zeespiegel te blijven bouwen. Tenzij.....

Met HYDROIKOS willen wij inspelen op de bedreigingen van het wassende water en van de nood een deugd maken. We laten ons hierbij niet leiden door doemdenken maar hebben ons op de mogelijke problematiek geconcentreerd en daarbij uiteraard op de kansen georiënteerd die er liggen voor onze dierbare stad, onze provincie en ons land. We hebben gekeken hoe wij onze visie tot nut kunnen laten zijn voor velen. In eerste instantie Groningen maar al snel zullen vele gemeenten in de lage landen en wellicht ver daarbuiten voor onze stadspoorten staan te dringen om het Groninger voorbeeld te volgen. Naast het bieden van een oplossing voor een toekomstige bedreiging bieden we ook een oplossing voor een aantal andere "actuele" problemen binnen de gemeentegrenzen.

Het principe

HYDROIKOS is overal toepasbaar in lager gelegen gebieden zoals polders kwelders, uiterwaarden etc. Onze regio is dus uitermate geschikt. Maar kan ook bijvoorbeeld aanvullend zijn voor de uitbreiding Meerstad om de tekorten op dat project op te kunnen vangen. Om het meer tastbaar te maken hebben we een concreet voorbeeld uitgewerkt. De suikerfabrieken worden door Brussel de komende jaren de nek omgedraaid. De vrijkomende gronden dienen een nieuwe bestemming te krijgen. Maar om de vloeivelden geschikt te maken voor normale bouwgrond zijn forse investeringen noodzakelijk. Wij draaien de zaak om. Het kantelen als het ware van denkriching. We graven de grond waar noodzakelijk af en verkopen deze bijvoorbeeld als vruchtbare grond aan de tuinders die zich steeds meer op de schrale Drentse zandgronden gaan vestigen. Op de afgegraven locaties ontstaan hierdoor als vanzelf bouwrijpe watervelden waar we de nieuwe woonstructuren in kunnen aanbrengen. De zogenaamde Hydro-ontwikkelingen. De bulk van de vrijkomende bodemmateriale krijgt echter een andere bestemming. Dit wordt benut op andere delen van de terreinen. Op deze locaties brengen we juist extra grond op zodat deze juist weer boven de zeespiegel komen te liggen. Op deze gronden zal het traditionele wonen gerealiseerd kunnen worden. (zie kaart)

Het plan is verder uitgewerkt op basis van aanname rond de verplaatsing c.q. sluiting van de fabrieken, maar is zoals gezegd in basis geschikt voor de planontwikkeling in vele gebieden, zowel in als buiten Nederland. Veengebieden, polders, uiterwaarden, grindgaten, meren, rivieren etc. zijn geschikte locaties om de door ons voorgestelde aanpak te realiseren.

Waterberging

Landelijk zal de komende jaren ongeveer 200.000 hectare grond moeten gaan dienen als overloopgebied, waar overtollig water de ruimte moet krijgen om overstromingen elders te voorkomen. Het ruimtebeslag dat dit met zich mee brengt is bijna even groot als een provincie. Dat is een enorme oppervlakte. Als je die gebieden benut om daar de woningen conform het plan HYDRIOKOS te bouwen dan kun je die gebieden toch gebruiken als "bouwgrond" en zo complete waterwoonwijken realiseren. De verwachting is dat over 20 jaar ongeveer 20 procent van de totale bouwproductie uit woningen bestaat die op, of aan het water liggen. Dat percentage zal vervolgens alleen maar stijgen.

HYDROIKOS

Visie op de ontwikkelingen van overmorgen

Overvloedige schaarste

Het stinkt niet meer het ruikt anders

Een markt moet je creëren

Waterbasis voor Groninger welvaart

Een oplossing is niet voldoende

Mestvergisting: Schijf aan het energieprobleem

Waterballet

DE oplossing ligt buiten het kader

Principeschets

Bovenwijksevoorzieningen ondergronds

Openbaar vervoer een punt maar geen eindpunt

Economie meer (drijf)vermogen

Ecologie komt bovendrijven

Woningnood studenten opgelost

Welstand eindelijk creatief inzetbaar

Amfibietheater

Voor Groningen geen zee te hoog!

Braindrain van NIJDIJ b.v. i.o.

Alles uit deze uitgave mag worden gebruikt, gestolen en gejat maar wel voor eigen risico

44

Type woningen en bewoning

Woningen hoeven niet persé te drijven. Ze kunnen ook op palen staan of op een soort caissons gebouwd worden die op de bodem staan en gaan drijven als het waterpeil boven een bepaalde hoogte stijgt. Ook bij de vorm hoeft allang niet meer aan de rechthoekige bakjes, zoals ze nog in een veelvoud in de grachten aangetroffen worden, gedacht te worden. Ook architectonisch zeer verantwoorde ontwerpen zijn al beproefd en voldoen in ruime mate aan de eisen welke wonen op het water met zich mee brengt.

Waterstedenbouwkundige structuren

Het ruimtelijk denken krijgt een nieuwe creatieve impuls. Nieuwe structuren moeten worden ontwikkeld. Legio mogelijkheden zijn er en talloos zijn de combinaties welke te maken zijn. Lijnstructuren, cirkelstructuren, sneeuwvlokstructuren en verbindingsstructuren. Op onderstaande voorbeelden zijn deze duidelijk te herkennen. Uitgangspunt moet te allen tijde zijn dat per boot de woning bereikbaar moet zijn.

Ecologische drijvende eilanden

Vanwege bevolkingsgroei, oprukkende verstedelijking en behoefte aan nieuwe bouwgrond, gebruiken steeds meer landen de ruimte in zee om kunstmatige eilanden aan te leggen. Wij gaan dit ook realiseren in ons plangebied. Niet om de behoefte aan bouwgrond te vergroten maar juist om er natuur op aan te brengen. Op deze wijze creëren we ecologische steppingstones waarop vogels vlinders etc. De drijvende eilanden zorgen voor zuivering van het water. Ze zijn een broedplaats voor jonge vissen en vogels en zorgen voor meer divers groen in de buurt.

Drijvende constructies hebben als voordeel dat ze snel kunnen worden geconstrueerd en gemakkelijk kunnen worden verplaatst, uitgebreid of verwijderd. Ideaal voor het beoogde doel.

Drijvende eilanden zijn uiteraard niet nieuw. In het Titicacameer op de grens van Peru en Bolivia kun je drijvende eilanden zien. Hierop wonen de UROS indianen al honderden jaren. Om de 2 maanden legt men er een nieuwe toplaag van totora-riet op. Er zijn eilanden bij die al zo oud zijn dat ze een dikte van 25 meter hebben bereikt.

Flexibiliteit

De geschiedenis heeft ons geleerd dat na verloop van tijd een wijk aan herstructurering toe is. In de huidige traditioneel opgezette wijken zijn dit megaoperaties doordat de woonvoorzieningen van de mensen locatiegebonden zijn. In HYDROIKOS is dit geen probleem. Indien gewenst kan het gebied heringericht worden en kan gekozen worden voor een andere waterstedenbouwkundige opzet. De waterwoningen zijn eenvoudig te verslepen. Ook kunnen burens die ruzie met elkaar krijgen uit elkaar geplaatst worden. Flexibiliteit is één van de extra voordelen die in het plan opgesloten zit.

Kansen

De Diepenring willen we ontlasten van het huidige woonbotenbestand. Dit dient sterk uitgedund te worden. Water is een kwaliteit. De Hoge

en het Lage der A bewijzen dat. Het zicht op het water moet weer terug komen in de stad. De Noorderhaven moet ook weer als haven worden gebruikt. Momenteel is het haast onmogelijk om er enig water te ontdekken. Het is op dit moment wellicht vloeken in de kerk maar onontkoombaar om de kwaliteit van de Diepenring op een hoger peil te brengen. Wat zich op dit moment binnen de Diepenring bevindt aan “woonboten” is in een fors aantal gevallen de term niet waard.

Tot op heden is het lastig om dit probleem op te lossen omdat alternatieve plekken ontbreken. Ons plan voorziet in een oplossing. Een fors deel van de “woonboten” zal worden verplaatst naar HYDROIKOS. De vrijkomende ligplaatsen zullen, afhankelijk van de locatie, deels worden beschikbaar gesteld aan authentieke varende schepen. Deze ligplaatsen krijgen geen nieuwe vergunninghouders maar kennen een zelfde regime als aan het Hoge der A van kracht is. De ligplaatsen worden daarbij omgezet in aanlegplaatsen hetgeen recht doet aan het roerende idee van een schip. Op deze wijze wordt een kwaliteitssprong gemaakt die het aanzien en de beleving van Groningen, stad aan het water, zeer ten goede zal komen.

Vervoer

Voor vervoer wordt in principe ingezet op alle bestaande vervoermodaliteiten. Echter om het gebruik van autoverkeer te ontmoedigen wordt niet ingezet op verlagen van parkeernormen en het aanleggen van te weinig parkeerplaatsen. Wij zijn voorstander van verleiding. Met stroop vang je meer dan met azijn. De verleiding zit hem volgens ons in de alternatieven die geboden worden. Ontbreken van alternatieven is de dood in de pot. Extra treinhalt op de lijn Groningen Leeuwarden zijn hierbij een must. Daarom worden er nieuwe haltes aangelegd te weten: HYDROIKOS-west, Hoogkerk en HYDROIKOS-oost. De twee hoofddoelen en de daartussen liggende stations zijn daardoor gemakkelijk en snel bereikbaar. Dankzij de realisering van het regionale project Kolibri-OV-netwerk is de gehele regio vlot en comfortabel bereikbaar. Daarnaast zetten wij, gezien de gunstige situering aan de eerder genoemde waterhoofdwegen om het gebied, in op snel en frequent personenvervoer over het water. Door gebruik te maken van eigen vervoer middels elektrisch aangedreven fluisterboten en taxivaartuigen. Door de inzet van dit soort boten zal de overlast voor de overige bewoners nihil zijn en de vervuiling van het water tot nul gereduceerd worden. Natuurlijk kan er ook gebruik gemaakt worden van waterbussen en watertaxi's naar Groningen-Diepenring en vice versa.

Desgewenst ook naar de regio. Natuurlijk wordt het vervoer per fiets gestimuleerd door aan te sluiten op de belangrijke fietsstructuren aan de randen van het gebied.

Stimuleren betrokkenheid bevolking door stimuleren particulier opdrachtgeverschap

Ontwikkelaars hebben in de historie bewezen weinig risico's te durven en te willen nemen. Zo zal het, op een enkeling na, met deze nieuwe voor hen vreemde waterontwikkeling niet anders gaan. Daarom denken

44

wij dat het verstandig zal zijn om het particuliere opdrachtgeverschap te stimuleren, mogelijk gebundeld in, dan wel gekoppeld aan waterwoongemeenschappen of waterwooncorporaties.

Heksenketel

Wij kunnen helaas onze ideeën in het korte tijdsbestek (3 dagen) allemaal niet uitwerken wij hebben helaas niet de beschikking over een compleet AtelieR. Ook komen er steeds nieuwe ideeën bij. Daarom hebben wij een heksenketel in het leven geroepen waarin de ideeënsoep of toverdrank nog nader gestalte moet krijgen en waarin het blijft borrelen en gisten totdat de juiste toverformule is gevonden. Toch willen we u die doorkijk niet onthouden.

In plaats van er gaat niets boven Groningen, zal het nieuwe adagium worden: **“Voor Groningen geen Zee te hoog”**.

Bij de Zuiderhaven kan een parkeerhaven voor stadsbezoek per boot worden aangelegd. Als een soort Venetië maar dan wel op Groninger leest geschoeid. Nuchter en met overtuiging.

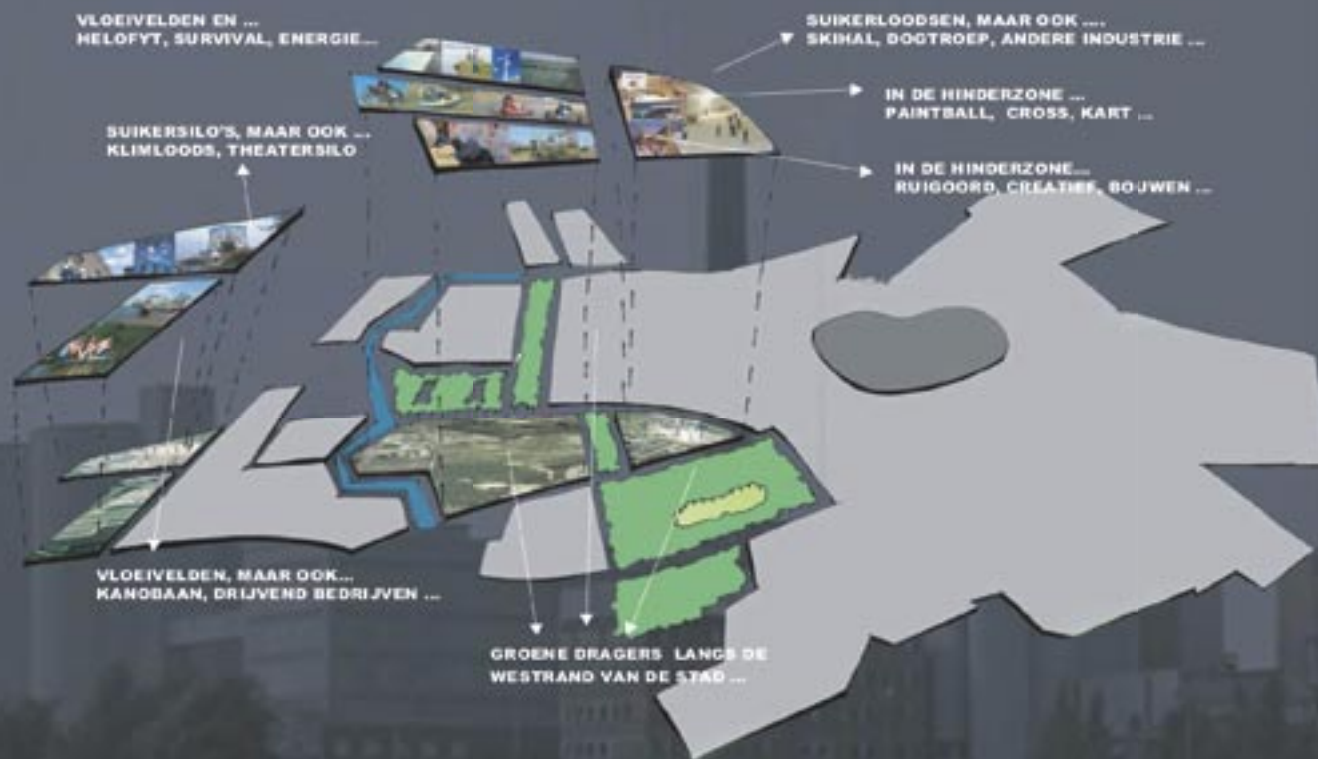
We verwachten dat we zo alvast kunnen inspelen op een ontwikkeling in de toekomst die het hoofd biedt aan een mogelijke stijging van de zeespiegel. In HYDROIKOS ontstaat het bouwen en wonen van de toekomst in een nieuwe wijk/stadsdeel en wellicht een nieuwe stad. Want als je eenmaal bereid bent om de kaders wat ruimer te zien dan is stadsuitbreiding toch nog mogelijk. Ondanks dat we bij de fysieke stadsgrenzen zijn angekommen.

Een deel van het benodigde geld dient alvast in een ontwikkelingsmaatschappij gestopt te worden, waarbij de rente opbrengsten moeten voorzien in de dekking van de plan kosten en wel zodanig dat op voorhand al een geldelijke reservering aanwezig is. Dit is temeer noodzakelijk ter stimulering van het particulier opdrachtgeverschap.

45 RIJK VAN SUIKER

Van het 'Rijk van suiker' naar een verrijking ...

De economische realiteit van suiker lijkt bitter. Inkrimping van de suikerproductie in Europa kan ervoor zorgen dat CSM en Suikerunie op zoek moeten naar nieuwe bronnen van inkomsten, willen zij op termijn hun deuren niet moeten sluiten. Daar waar niet alleen CSM 'rijk wordt van suiker', is suiker ook voor de stad Groningen van belang: suiker biedt werkgelegenheid en bepaalt al jaren de identiteit van de westrand van de stad. De onzekere toekomst kan ook worden gezien als kans voor een heel eigen ontwikkeling van deze van oorsprong industriële, ruige kant van de stad. Een ontwikkeling waar functieverdichting, vrijheid, flexibiliteit en transformatie centraal staan. Een ontwikkeling gericht op een nieuw, bruisend hart van de stad Groningen: dynamisch, met ruimte voor de 'rotzool' makers van de stad én recht doend aan het 'werkend' verleden.

Van rijk van suiker tot rijk van ruimte en rotzool...

Functieverdichting + vrijheid + flexibiliteit in gebruik van gebouwen en vloeivelden = extra inkomsten = veilig stellen toekomst suiker

Vrijheid = Vrij omgaan met milieuzoneringen
 -> silo's, loodsen (tijdelijk) ook voor andere functies
 -> vloeivelden met een tweede functie: drijvende bedrijven, floating survival, waterberging, energie...
 -> 'lege plekken' in milieuzones geschikt voor rotzool en geluid producerende functies: motorcross, paint-ball en andere ruige recreatie bijvoorbeeld...

Flexibiliteit = op jaarbasis 100% benutting van gebouwen en vloeivelden, door ...
 3 maanden gebruik als vloeivelden, loodsen of silo's EN 9 maanden als theater, klimwand, energiebuffer, visveld

Transformatie stap voor stap

Door ruimte te bieden aan functies die op korte termijn - samen met de suiker- maar ook op een langere termijn - wellicht zonder suiker- kansen voor de stad bieden verschiet het ruige 'Rijk van de suiker' niet van kleur, maar licht een kleurrijke toekomst in het verengde van de ruige wereld van nu in het verschiet.

Een bruisend hart waar industriële werkgelegenheid wordt gecombineerd met overlast veroorzakende recreatie: ruigoord, dogtroep, cross, creatie, modder, bouwen, survival ...
 Een plek die voor de energie- en watervoorziening van de stad een rol kan gaan spelen.
 Rijk aan industrieel erfgoed en ruim in het werk.

In het Rijk van suiker, ruimte en rotzool slaan overheid en CSM de handen ineen: samen zoeken naar een kleurrijke toekomst!

RIJK VAN RUIMTE EN ROTZOOI

46 47

GRENZEN AAN DE GROEI - KLEURRIJKE IDEEËN - *Beeld Groningen 2015 (met een doorkijk naar 2025)*

NIEUWE BOEREN IN DE GEMEENTE GRONINGEN

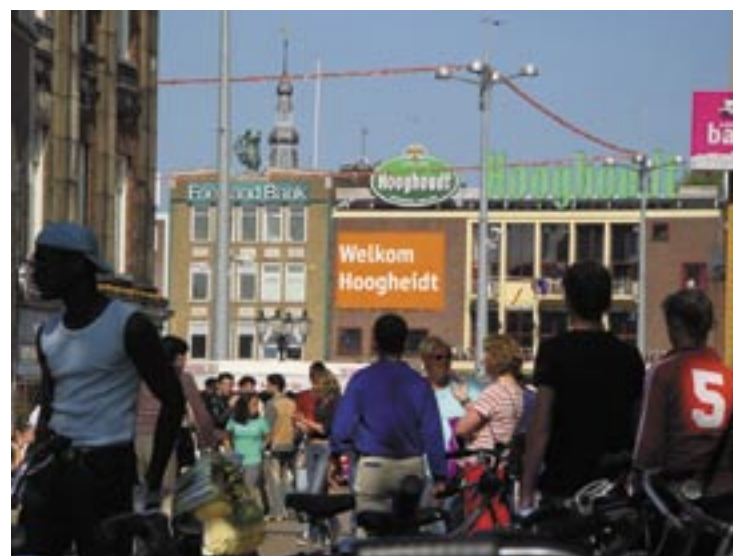
Aan de noordkant van de stad ligt een eeuwenoud cultuurlandschap dat bewaard moet worden. In dit bijzondere cultuurlandschap bevinden zich de laatste boeren van de stad. Een aantal van deze boeren zal door de schaalvergroting in de landbouw verdwijnen, een ander deel zal juist het cultuurlandschap verder aantasten door de toevoeging van een nog grotere prefab ligstal. Ook dreigen veel van deze cultuurlandschappen omgezet te worden in nieuwe natuur. Dit zou voorkomen moeten worden.

Ons kleurrijke idee is: Neem deze boeren in gemeentelijke dienst als beheerders/beheerders van het landschaps- en cultuurpark aan de noordkant van de stad.

NOORDERLICHT OP DE GROTE MARKT

De Grote Markt is een (te) grote, grijze vlakte. Die wordt met de komst van de nieuwe oostwand al wat intiemer, maar als finishing touch stellen wij een ontwerp van het middendeel voor, dat

- meer kleur heeft dan nu
- vanaf omringende hoogtes kan worden overzien (ook meenemen in de oostwand)
- een zuidelijk tintje heeft, bijvoorbeeld mozaiek (onze gele steentjes)
- iets te maken heeft met Groningen als cultureel centrum
- geschikt is voor de functies waarvoor de Grote Markt wordt gebruikt (markt, optredens, happenings, oversteken, slenteren, terrasjes ontworpen wordt met medewerking van een fotograaf en een wetenschapper

CULTUUR: AUTHENTIEKE BELEVENISSEN

In 2001 werd in twee veel besproken studies een beeld gegeven van de toekomst van de kunsten in Nederland. In het jaarrapport 2001 van het Sociaal Cultureel Planbureau werd voorspeld dat er voor de huidige kunstvormen over dertig jaar geen publiek meer is. Jongere generaties zouden op zoek zijn naar een nieuw kunstidoom en bijbehorende presentatiemogelijkheden. Inmiddels is dit beeld door recenter onderzoek genuanceerd: door de positieve effecten van het cultuureducatiebeleid zal over vijftien jaar een nieuw kunstpubliek zijn intrede doen.

In de tweede studie (Tussen competentie en competitie) schetsten de auteurs drie toekomstscenario's voor de gesubsidieerde cultuur (c.q. de traditionele kunsten).

Volgens het meest pessimistische scenario zullen de kunsten, elk overheidsingrijpen ten spijt, de strijd om het publiek verliezen van andere (commerciële) aanbieders in de vrijetijdsindustrie. De kunsten marginaliseren tot een kleine niche in de markt. (marginalisering).

Een iets positievere toekomst wordt geschetst in het tweede scenario: door een harde overlevingsstrijd en het adequaat inspelen op de vraag van een (nieuw) publiek zal cultuur zijn plaats de komende decennia weten te behouden (consolidering).

Het derde scenario is het meest optimistisch: in een tijd van verdere verzakelijking en schaalvergroting (het ontstaan van megaconcerts) zullen de traditionele kunsten opnieuw worden ontdekt (herwaardering).

Tendensen die op dit moment van belang zijn en de komende jaren zullen toenemen:

- Smaakindividualisering en de zap-cultuur (geen langdurige verbondenheid met club of activiteit maar van het ene naar het ander zappen).
- Internationalisering en clustering: grotere nadruk op de ontwikkeling van bepaalde geografische gebieden (Regiovisie), samenwerking met Duitsland (Oldenburg, Hamburg, Bremen).
- Globalisering (The World is Flat). Consequenties voor welvaart in Westeuropa en dus voor de culturele infrastructuur.
- Toenemende populariteit van historiserende architectuur op Vinex-locaties, het ontstaan van de gated communities als antwoord op de nostalgische behoefte aan veiligheid en vertrouwdheid met de buurt.
- Verdergaande digitalisering met de daarbij nieuwe tijdsbestedingen van jongere generaties (MSN'en, de wereld van de games en andere virtuele werkelijkheden). De nieuwe technologische mogelijkheden zullen consequenties hebben voor het aanbod en de inrichting van filmhuizen, musea, pop- en andere concertzalen). Een goed voorbeeld van een gebouw dat perfect aansluit bij deze ontwikkelingen is het recentelijk in Amsterdam geopende Muziekgebouw aan 't IJ.
- voortgaande ontwikkeling van de beleveniseconomie met bijbehorende aandacht voor de bijzondere ervaring, de hype, thematentoonstellingen, grote festivals en andere mega-activiteiten.

Toenemende behoefte aan authentieke belevenissen

Tegenover steeds agressiever wordende beeldcultuur en het overvloed van het digitale aanbod staat de exclusiviteit van de live experience. Er is een toenemende populariteit van de attractie van live-events in de betekenis van echt/authentiek. Voorbeelden: Antonie Kamerling, voort-

gekomen uit pulp (GTST) trekt live in het theater een breed, nieuw publiek.

Verder: aandacht voor cultureel erfgoed (de geschiedenis van de eigen omgeving) als reactie op de globalisering. De interesse voor cultureel erfgoed en de geschiedenis van de eigen omgeving zal groeien. Dit blijkt onder meer uit onderzoek van het SCP van dit jaar (rapportage Cultuurminnaars en cultuurmijders). Verder blijkt er een positief verband zien tussen de aanwezigheid van (historisch) erfgoed in een stad en de vestiging van hoog opgeleide huishoudens in dit soort steden.

Het Groninger Forum speelt in op de toenemende belangstelling voor erfgoed met het ontwikkelen van een nieuwe voorziening in het hart van de stad.

Met het Groninger Forum wordt cultuur geconcentreerd in de binnenstad. Daarom verdienen bijzondere initiatieven in de nieuwe 'stadsdelen' (Euroborg, Zernikegebied) extra aandacht: bij nieuwbouwprojecten bijvoorbeeld één huis als vrijplaats of als sky-box voor cultuur ontwikkelen. De te verwachten groeiende behoefte aan kleinschaligheid (de bijzondere winkeltjes in de wijken), warenmarkten met ecologische producten, duurzaam bouwen zal vooral in de wijken tot bloei komen.

Tegenover de verdergaande commercialisering en schaalvergroting de toenemende populariteit van de slow-movement, waarin de aandacht voor het echte, het authentieke, het aardse, het onbedorvene, het duurzame, het exotische, het pure, niet gemanipuleerde, het kleinschalige centraal staat.

De consequenties van bovenstaande ontwikkelingen voor cultuur in de stad.

De digitalisering gaat gepaard met een behoefte aan het echte, het tastbare, het authentieke. De kunsten zullen dus van publiek verzekerd blijven. Dit betekent dat we, afgezien van cultuureducatie, in de bestaande cultuurgebouwen moeten blijven investeren om ze bij de tijd te houden en geschikt te maken voor de presentatie van een zich steeds vernieuwend aanbod en de daarbij behorende toepassing van nieuwe technologieën. Het stadsbestuur heeft ervoor gekozen om ons muziekgebouw (De Oosterpoort) op de huidige locatie te handhaven. In de toekomst zal er echter fors geïnvesteerd moeten worden om het gebouw bij de tijd te houden. (Liefst plat en nieuw gebouw op deze locatie)

De verwachting is dat Groningen de komende tien jaar niet spectaculair groeien. Voor een stad met (op termijn) 200.000 inwoners beschikt Groningen over een zeer uitgebreid (cultureel) voorzieningenniveau, zeker als daar het Groninger Forum bijkomt. De basis is dus (ook voor de komende jaren) op orde. Programmatisch gezien zou Groningen zich echter nog beter op de kaart kunnen zetten.

Groningen Culturele hoofdstad 2022

De positie van Groningen als culturele hoofdstad zou de komende jaren verder moeten worden ontwikkeld. Als we echt ambitie hebben op cultureel gebied moeten we onze nek zover mogelijk uitsteken en Groningen kandidaat stellen om in 2022 Europese hoofdstad te worden (dit jaar valt samen met 350 jaar Groningse Ontzet). Eventueel (of misschien zelfs bij voorkeur) samen met Bremen, Hamburg en Münster. In de aanloop naar 2022 zouden we in Groningen alvast vierjaarlijks een grootschalig festival moeten ontwikkelen (de Olympiade) om de kandidatuur van de stad zoveel mogelijk te promoten. De fysieke consequenties kunnen gevarieerd zijn: denk aan nieuwe podia in de open lucht, nieuwe festivallocaties e.d.

Gemeente Groningen OC&W 2008

Een podium voor nieuwe muziek, nieuwe media en cross-overs voor een jong publiek

Groningen mist een multifunctioneel podium voor (nieuwe) muziek en mediakunst en cross-overs met andere disciplines (poëzie, popmuziek theater); een mix tussen het Muziekgebouw aan 't IJ (hedendaagse en nieuwe muziek) en het Edith Russ Haus in Oldenburg (nieuwe mediapresentaties). Een nieuwe voorziening, gericht op een jong publiek (jongeren, studenten, derfters, veertigers), uitgerust met de laatste technologische snufjes). Uiteraard met een spannende architectuur. Als nieuw zwartepunt in de stad en tegenwicht voor het Groninger Forum. Locatie: Euroborg, het 'mediapark', goed bereikbaar met het openbaar vervoer.

In het verlengde hiervan ontwikkeling van een "crossing boarder" festival; mix van verschillende disciplines voor een nieuw publiek.

Gemeente Groningen OC&W 2008

Studenten soap

Groningen is met 40.000 studenten een jonge stad. De studenten zouden meer bij cultuur betrokken kunnen worden. Zowel wat betreft participatie (een nieuw podium) als productie. Als opvolger van de het in de jaren tachtig immens populaire feuilleton Mussengang (wekelijks te volgen in de Universiteitskrant) introduceren wij het idee van de Studenten Soap op Oog TV; publiek verzekerd, stimuleert talentontwikkeling, begeleiding van ervaren regisseurs, dramaturgen en scenarioschrijvers. Verder profilering van één van de belangrijkste onderscheidende kenmerken van de stad.

Gemeente Groningen OC&W 2008

Aandacht voor de homocultuur

Groningen zou een aantrekkelijker stad kunnen zijn voor homoseksuelen (het aantal homoseksuelen in de stad is immers een graadmeter voor de aanwezige tolerantie, en dat is weer bepalend voor de creatieve stad, volgens de drie T's van Richard Florida: Technologische kennis, Talent en een Tolerante leefomgeving.) Uit de stad horen wij dat het steeds slechter gaat met de homocultuur, de tolerantie neemt af. Het COC zit weggestopt in het Platformtheater (letterlijk zonder ramen), de enige homodancing is de Golden Arm en de enige kroegen de Ritz en El Rubio.

Als Groningen een creatieve stad wil blijven moeten we investeren in de homocultuur: de Gay Culture Games, een chique café met een podium voor culturele soirees, een sociëteit, een gay-kwartier, kortom de ramen moeten weer open.

Gemeente Groningen OC&W 2008

48

Items voor de toekomst

A. Groningen als Europese hoofdstad

De positie van Groningen als culturele hoofdstad zou de komende jaren verder moeten worden ontwikkeld. Als we echt ambitie hebben op cultureel gebied moeten we onze nek zover mogelijk uitsteken en Groningen kandidaat stellen om in 2022 Europese hoofdstad te worden (dit jaar valt samen met 350 jaar Groningse Ontzet). Eventueel (of misschien zelfs bij voorkeur) samen met Bremen, Hamburg en Münster. In de aanloop naar 2022 zouden we in Groningen alvast vierjaarlijks een grootschalig festival moeten ontwikkelen (de Olympiade) om de kandidatuur van de stad zoveel mogelijk te promoten. De fysieke consequenties kunnen gevarieerd zijn: denk aan nieuwe podia in de open lucht, nieuwe festivallocaties e.d.

B. Een nieuw podium voor nieuwe muziek, nieuwe media en cross-overs voor een jong publiek

Groningen mist een multifunctioneel podium voor (nieuwe) muziek en mediakunst en cross-overs met andere disciplines (poëzie, popmuziek theater); een mix tussen het Muziekgebouw aan 't IJ (hedendaagse en nieuwe muziek) en het Edith Russ Haus in Oldenburg (nieuwe mediapresentaties). Een nieuwe voorziening, gericht op een jong publiek (jongeren, studenten, dertigers, veertigers), uitgerust met de laatste technologische snuffjes). Uiteraard met een spannende architectuur. Als nieuw zwaartepunt in de stad en tegenwicht voor het Groninger Forum. Locatie: Euroborg, het 'mediapark', goed bereikbaar met het openbaar vervoer.

In het verlengde hiervan ontwikkeling van een "crossing border" festival; mix van verschillende disciplines voor een nieuw publiek.

C. Meer aandacht voor jongeren en studenten: Studenten Soap op OOG-tv

Groningen is met 40.000 studenten een jonge stad. De studenten zouden meer bij cultuur betrokken kunnen worden. Zowel wat betreft participatie (een nieuw podium, zie boven!), als productie. Als opvolger van het in de jaren tachtig immens populaire feuilleton Mussengang (wekelijks te volgen in de Universiteitskrant) introduceren wij het idee van de Studenten Soap op oog TV; publiek verzekerd, stimuleert talentontwikkeling, begeleiding van ervaren regisseurs, dramaturgen en scenarioschrijvers. Verder profilering van één van de belangrijkste onderscheidende kenmerken van de stad.

D. Aandacht voor de homocultuur

Groningen zou een aantrekkelijker stad kunnen zijn voor homoseksuelen (het aantal homoseksuelen in de stad is immers een graadmeter voor de aanwezige tolerantie, en dat is weer bepalend voor de creatieve stad, volgens de drie T's van Richard Florida: Technologische kennis, Talent en een Tolerante leefomgeving.) Uit de stad horen wij dat het steeds slechter gaat met de homocultuur, de tolerantie neemt af. Het COC zit

weggestopt in het Platformtheater (letterlijk zonder ramen), de enige homodancing is de Golden Arm en de enige kroegen De Rits en El Rubio (voor het Benidormpubliek).

Als Groningen een creatieve stad wil blijven moeten we investeren in de homocultuur: de Gay Culture Games, een chique café met een podium voor culturele soirees, een sociëteit, een gay-kwartier, kortom de ramen moeten weer open.

Tot slot

Bijzondere aandacht voor cultuur in de stadsdelen die het komende decennium tot bloei zullen komen: de Euroborg met de Helpmancentrale als interessante nieuwe cultuurlocatie (het Birtwhistle-festival dat onlangs plaatsvond met een interessante mix tussen de traditionele kunst (NNO) en nieuwe media (Prime en Pavlov) vormde een interessante voorbode van andere culturele (media) activiteiten in deze ruimte.) Idee: een nieuw podium in dit nieuwe stadsdeel. Aansluitend aandacht voor het Zernikegebied, Ciboga en Boterdiepzone als nieuwe concentratiekernen: dus verdere ontwikkeling van de meerpolygonale stad.

nieuw VCP

Kwaliteit binnenstad op scherp

Teamsport

Summer in the city

Care-city

**1
idee
maakt
nog
geen
stad**

Kennisstad

**noordelijkste
Franse stad**

**Food
City**

Groningen goes East

De andere Energy Vally

49 GRONINGEN GOES EAST

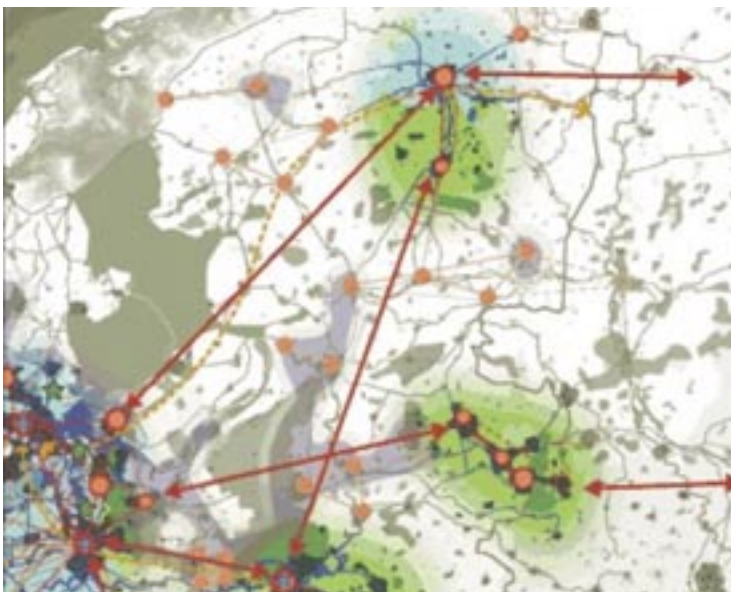
Elsevier oktober 2005: Groningen doet het beter dan Zwolle. Alsof we uit bij Ajax hadden gewonnen. Het is waar, ten opzichte van de Randstad ligt het gunstiger maar toch ook gewoon aan de A28. De vraag blijft hoe lang dit duurt. So if you can't beat them join them! Oftewel Zwolle de enige stad boven Utrecht waar we wat mee zouden moeten.

Voor het oosten geldt iets anders. De Europese Unie breidt uit naar het noordoosten. Noord-Duitsland en de Oostzee pakken hun kans. Als het ooit wat wordt met de Eemshaven is het nu of te wel in het Oosten komt de zon op.

Het gaat gebeuren in het Oosten. Niet alleen in China, maar ook in Centraal-Europa, waar de nieuwe EU-landen tot ontwikkeling zullen komen. Duitsland zal hier een belangrijke rol in spelen. Door onze bijzondere ligging, kunnen wij ook participeren. We kunnen onze kennis daar naar toe brengen, door het verwerven van consultancy-opdrachten. We kunnen daarnaast Oost-Europese studenten naar onze universiteit en hogeschool halen.

Fysiek betekent dit dat we onze voorkeur verschuiven naar het oosten van de stad. Het (oost) Europapark wordt de entree, het park zelf, maar ook de omgeving kan veel dienstverlening huisvesten. Onze oriëntatie op de omgeving wordt daarmee heel anders. Het ontwikkelingsaccent komt op de oostkant van de stad te liggen en de verbinding met Oost-Groningen, Oldenburg, Bremen, Hamburg, Kopenhagen worden van groot belang. We gaan nieuwe relaties aan met steden in Duitsland, Polen, Denemarken. Topprioriteit heeft een volwaardige spoorverbinding, met in later instantie een magneetzweefbaan van Berlijn via Hamburg naar Groningen. Het gedeelte van Groningen naar de Randstad komt er dan ook wel omdat de Randstad zich ook wil aansluiten bij de oostwaartse oriëntatie we keren het dus om!

Kortom, we verschuiven onze focus van West naar Oost. Vergeet de Randstad en ga verbanden aan met Warschau. Groningen goes East!

50

TEAMSPORT

Nederland individualiseert en de ontzuiling is reeds voltooid. Als we niet oppassen sport straks iedereen in commerciële centra. Teamsport (verenigingen) als hockey, voetbal, basketbal etc. maakt dat jonge mensen met elkaar en tegen elkaar zich mentaal en fysiek ontplooiën. Het is een activiteit die ouders iets laat doen met hun kinderen. De ontmoetingsplaats van volwassenen van verschillende sociale geledingen, de plek waar vrijwilligers het gratis en voor niets doen, goedkoop middel voor maatschappelijke cohesie.

Kortom meer aandacht en inzet zowel ruimtelijk als financieel voor teamsporten is de opgave.

51

HOOGHOUDT UIT DUBLIN

15 Jaar geleden was Ierland nog één van de armste landen van Europa, anno 2005 nagenoeg de rijkste. Jonge Europese schoolverlaters vluchten naar Dublin voor werk. Dublin : Europa als Groningen : Nederland. Er is meer aan de hand dan Europese subsidies en lage vennootschapsbelasting. We moeten op zoek naar andere key-factors oftewel Hooghoudt versus Jameson.

52

DE NOORDELIJKSTE FRANSE STAD

Groningen geldt als de noordelijkste Italiaanse stad, dat vanwege zijn architectuur. Groningen geldt echter ook, dat als je verkeerde bomen op de verkeerde plek op het verkeerde moment zonder vergunning kapt, het de wethouder zijn kop kan kosten. Het lijkt erop dat je zelfs voor opgeschoten onkruid een vergunning moet vragen. De natuur doet zo op zijn eigen manier zijn best, iepen zijn nagenoeg verdwenen en ook voor kastanjes moeten we het ergste vrezen. Het alternatief: platanen groeien snel, zijn zeer decoratief, staan tot eind november in het blad en zijn zelfs bestand tegen dikke lagen asfalt. En voor wie het niet gelooft zijn bijkans monumentale platanen oftewel we maken van Groningen een Franse stad.

53 GRONINGEN GEZOND

TREND:

Aandacht voor gezondheid, gezond ouder worden. Men wil jong en energiek zijn, mooi en vitaal. Mensen worden steeds ouder en hebben steeds meer aandacht, tijd en geld voor lichamelijk en geestelijk welzijn. Men heeft veel tijd voor zichzelf, dat levert investeringen in lichaam en geest op.

STAD ALS LABORATORIUM:

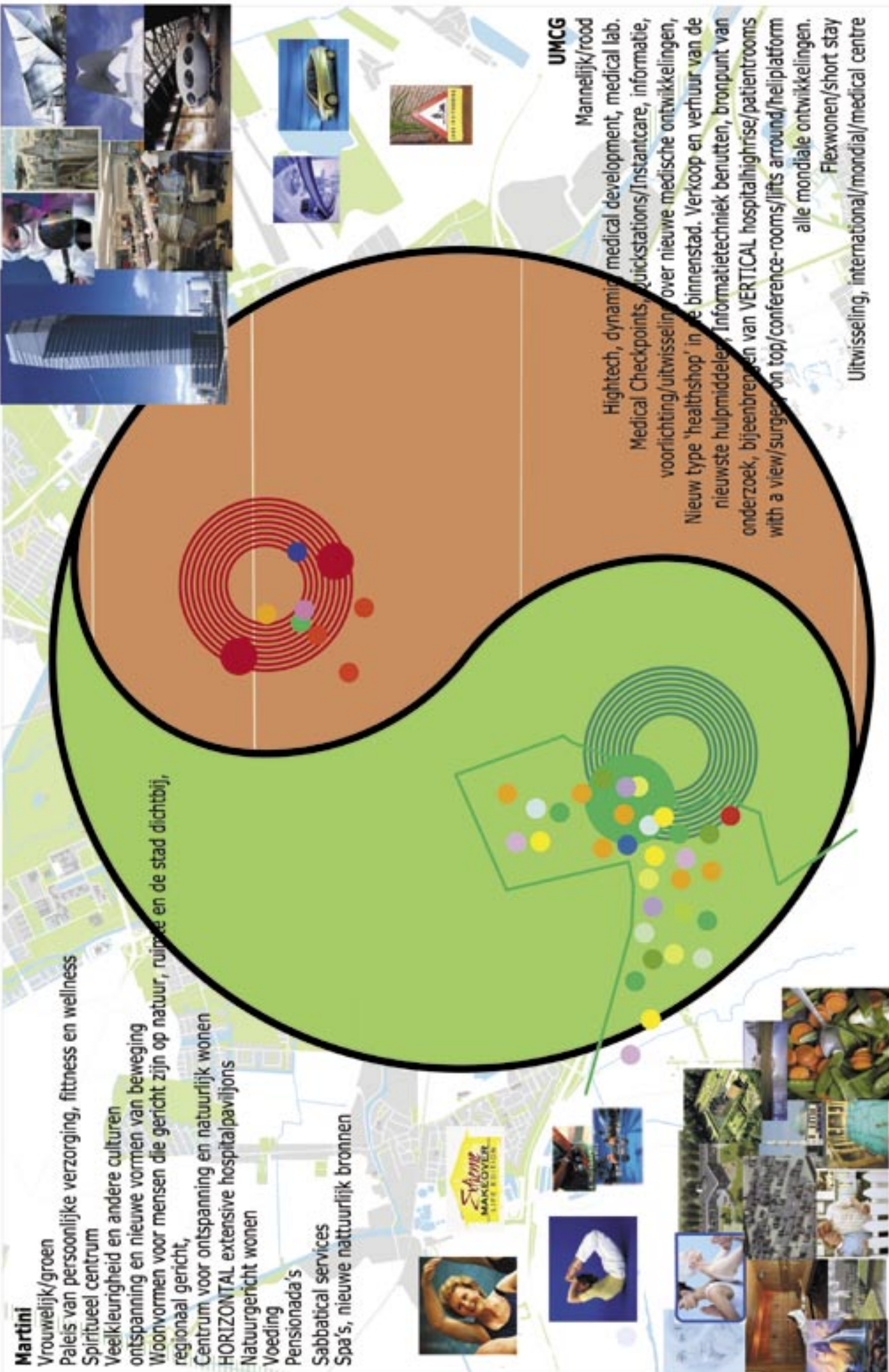
De compacte binnenstad, haar voorzieningen en faciliteiten zorgt voor de nodige impulsen om denken, ontdekken, ontwikkelen en uitwisselen in gang te zetten: stad als laboratorium.

Het ommeland, (proeftuin) biedt de kans om ontdekkingen in praktijk te toetsen en biedt de ruimte voor optimale ontwikkeling van het fysieke en geestelijke welzijn van de mens.

YIN/YANG:

Twee polen (complementair), waar het UMCG en omgeving sterk is in het ontwikkelen van nieuwe concepten, daar speelt men in de omgeving van het Martini Ziekenhuis op in: hier worden nieuwe methodes, programma's en hulpmiddelen getoetst en in praktijk gebracht.

Martini

- Vrouwelijk/groen
- Paleis van persoonlijke verzorging, fitness en wellness
- Spiritueel centrum
- Veelkleurigheid en andere culturen
- ontspanning en nieuwe vormen van beweging
- Woonvormen voor mensen die gericht zijn op natuur, ruimte en de stad dichtbij, regionaal gericht,
- Centrum voor ontspanning en natuurlijk wonen
- HORIZONTAL extensive hospitalpaviljons
- Natuurgericht wonen
- Voeding
- Pensionada's
- Sabbatical services
- Spa's, nieuwe natuurlijk bronnen

UMCG

- Mannelijk/rood
- Hightech, dynamisch medical development, medical lab.
- Medical Checkpoints, Quickstations/Instantcare, informatie, voorlichting/uitwisseling over nieuwe medische ontwikkelingen,
- Nieuw type 'healthshop' in de binnenstad. Verkoop en verhuur van de nieuwste hulpmiddelen, Informatietechniek benutten, bronpunt van onderzoek, bijeenbrengen van VERTICAL hospitalhighrise/patientrooms with a view/surgery on top/conference-rooms/lifts around/heliplatform alle mondiale ontwikkelingen.
- Flexwonen/short stay
- Uitwisseling, international/mondial/medical centre

TREND: Aandacht voor gezondheid, gezond ouder worden. Men wil jong en energiek zijn, mooi en vitaal. Mensen worden steeds ouder en hebben steeds meer aandacht, tijd en geld voor lichaamelijk en geestelijk welzijn. Men heeft veel tijd voor zichzelf, dat levert investeringen in lichaam en geest op.

STAD ALS LABORATORIUM: De compacte binnenstad, haar voorzieningen en faciliteiten zorgt voor de nodige impulsen om denken, ontdekken, ontwikkelen en uitwisselen van (stad als laboratorium) in gang te zetten.

HET OMMELEND (tuin voor de stad) biedt de kans om ontdekkingen in praktijk te toetsen en biedt de ruimte voor optimale ontwikkeling van het fysieke en geestelijke welzijn van de mens.

YIN/YANG: Twee polen (complementair), waar het UMCG en omgeving sterk is in het ontwikkelen van nieuwe concepten daar speelt men in de omgeving van het Martini op in, hier worden nieuwe methodes, programma's en hulpmiddelen getoetst en in praktijk gebracht.

54 STOFWISSELING EN ENERGIEHUISHOUDING

In dit voorbeeld is als onderlegger voor het nieuwe structuurplan onderzocht en getoetst in hoeverre het landelijke gasnet van invloed is op stad in ruimtelijke zin. Bekeken is wat de kansen zijn voor natuurontwikkeling en waar in de ecologische structuren rond en in de stad onlogische of ontbrekende verbindingen zijn. Het opsporen daarvan heeft geleid tot een nadere uitwerking van het gedeelte tussen de Elderbaan en de Koningslaagte. De ontbrekende delen moeten een nieuwe energiedrager gaan worden voor de bewoners van de stad.

'Humble and obedient'

In en vooral ook rondom de stad zijn netwerken van energie aanwezig. Een deel van de stofwisseling en energiehuishouding in de stad is bij elk huishouden bekend. Het betreft de aanvoer van gas, elektriciteit en water. De meest bekende afvoer is het rioleringsstelsel. De meeste systemen zijn onzichtbaar onder de grond verstopt. Enkele zijn zichtbaar en heel bekend zoals hoogspanningsmasten of een nieuw verschijnsel, zoals straalzenders. De invloed van deze stofwisseling op het dagelijks leven of de inrichting van de stad is grotendeels onbekend bij de bewoners. Soms haalt een systeem het nieuws zoals bij lekkage van een smeerpijp of in positieve zin bij de aanleg van een compleet glasvezelnetwerk en zijn we plotseling een kennisstad.

De invloed van energienetwerken op de ruimtelijke inrichting kan enorm zijn vanwege (wettelijk) vastgelegde zones. Meestal gaat het dan om beperkingen in het gebruik van de omgeving van een systeem uit oogpunt van veiligheid. Zo mag binnen 50 meter aan weerszijden van een hoogspanningsmast geen woonbebouwing worden gerealiseerd, totaal de maat van een voetbalveld. In een aantal gevallen is om die beperkende reden gezocht naar het combineren van hoofdtracés, ook wel in combinatie met verkeersinfrastructuur, waar ook beperkende zones gelden uit oogpunt van milieu (meestal geluid). Bij de verkeersinfrastructuur (weg, spoor en water) is al lang bekend dat een combinatie met natuur en milieu een verrijking geeft. De investeringen zijn relatief klein en de biodiversiteit is groot. Zoals in de verkeersinfrastructuur een hiërarchie herkenbaar is (van autosnelweg tot woonerf), zo is dat ook bij energiesystemen. Om van een aardgasveld in Slochteren gas in de woning te krijgen is een compleet distributienetwerk nodig, vergelijkbaar met de bloedcirculatie in ons lichaam, hoewel bij gas of bij riolering geen sprake is van een gesloten en cyclisch systeem.

Wel zijn er buizen met verschillende diameters en pomp- en regelstations nodig. Bijzonder genoeg is bekendheid met de locatie van dit netwerk onder de grond geen gemeengoed. Doordat er vele soorten aanbieders zijn van ondergrondse infrastructuur en door de relatief slappe bodemgesteldheid zien overzichtskaarten van deze netwerken er uit een ingewikkeld kantklos werkstuk.

In landen of steden (Parijs) met een rotsbodem is veel duidelijker sprake van kabeltracés, zoals gebruikelijk is in de woningbouw. Dit ingewikkelde breiwerk heeft ook te maken met het feit dat er relatief weinig veranderingen plaats vinden in de ondergrondse infrastructuur. Een riool bijvoorbeeld kan wel 50-100 jaar functioneren en is een van de oudste en ruimteverslindende onderdelen van het totale pakket. De glasvezeltechnologie is relatief jong en kan enorme hoeveelheden informatie verwerken in een relatief kleine doorsnede. Het telefoonnet is een relatief kwetsbaar en fragiel systeem en neemt op stedelijk niveau

flink wat ruimte in, waarbij een geïsoleerde ligging ten opzichte van bijvoorbeeld elektrische velden nodig is. Ook systemen in de lucht nemen ruimte in (onzichtbare snelwegen) op hoge gebouwen en leggen daarmee beperkingen of condities op aan een later gebruik. Bijzonder feit is dat juist de aanwezigheid of afwezigheid van energiesystemen positieve gevolgen kan hebben voor de stad. In de zestiger jaren is een belangrijk deel van de ringweg gerealiseerd.

Reserveringen voor tracés die later niet nodig bleken hebben een aantal fraaie groenstructuren in de stad tot gevolg gehad. Het Pioenpark en Molukkenplantsoen zijn daarvan een voorbeeld. Nu geven deze groene longen ruimte aan vele vormen van recreatie en natuurontwikkeling. Over natuurontwikkeling en ecologie is al eerder nagedacht. Bekend zijn de EHS (ecologische hoofdstructuur) op provinciaal niveau en de SES (stedelijke ecologische structuur) binnen de grenzen van de stad. Beide zijn gebaseerd op geologische kenmerken. De EHS heeft als basis de ligging van Groningen stad op het zand van de Hondsrug en de SES is gebaseerd op biodiversiteit en verbindingen, zoals spoorlijnen en waterlopen.

Op een bepaalde manier is het ook heel logisch om natuurontwikkeling te bezien in relatie tot de bodem (geologie) en water als bron van leven. Wat echter zelden bedacht wordt is om de koppeling te maken tussen ondergrondse infrastructuur en bovengrondse natuurontwikkeling of ecologie.

Actoren

Vrijwel alle ondergrondse infrastructuur is in handen van derden, uitgezonderd riolering. Grote belangen zijn gemoeid met het onderhouden en exploiteren van de energienetwerken. Lastig is dat van geen enkel netwerk kaartmateriaal beschikbaar is op stedelijk of regionaal niveau. De achterliggende reden is doorgaans veiligheid. Dit kaartmateriaal is wel samen te stellen, maar dat is arbeidsintensief. In eerste instantie zou de aandacht gericht kunnen zijn op het inventariseren van de hoofdsystemen en de (beperkende) zones daar omheen. Dit vraagt om het onderhouden van een vertrouwensrelatie met de systeembeheerder en verwerkingscapaciteit. Een andere bron van informatie zijn onze opzichters en geo-informatie die dagelijks werken met dit kaartmateriaal.

Waarom ecologie en (ondergrondse) infrastructuur samenvoegen?

De systemen onder de grond kennen een lange doorlooptijd (50 jaar) en ruime beperkingen ten aanzien van ontwikkelingen. Meestal wordt pas op een zeer laat moment ontdekt dat beperkingen van invloed zijn op actuele plannen (verkeersknoop Friesestraatweg) Handiger is om

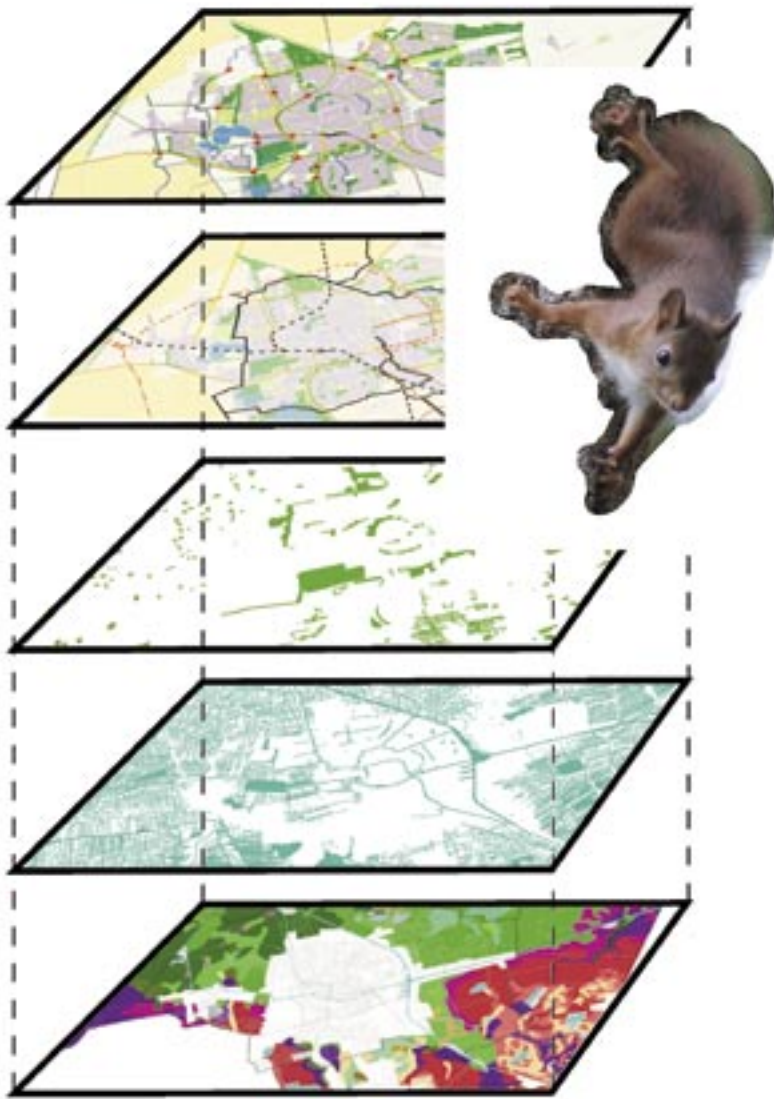

Dekhoorn in de hoogspanningsmast

In en vooral rondom de stad zijn netwerken van energie (gas, elektriciteit en water) aanwezig. De meeste systemen zijn onzichtbaar onder de grond verstoppt, met uitzondering van b.v. hoogspanningsmasten.

De invloed van energienetwerken op de ruimtelijke inrichting kan enorm zijn vanwege (wettelijk) vastgelegde zones. Meestal gaat het dan om beperkingen in het gebruik van de omgeving van een systeem uit oogpunt van veiligheid. In een aantal gevallen is om die beperkende reden gezocht naar het combineren van hoofdtracés met verkeersinfrastructuur, waar ook beperkende zones gelden uit oogpunt van milieu (meestal geluid). Wat echter zelden bedacht wordt is om de koppeling te maken tussen ondergrondse infrastructuur en bovengrondse ecologie. Over ecologie is al eerder nagedacht. Bekend zijn de EHS (ecologische hoofdstructuur) op Nationaal niveau en de SES (stedelijke ecologische structuur) binnen de grenzen van de stad.

In dit plan is onderzocht en getoetst in hoeverre het landelijke gasnet en hoogspanningstracé van invloed is op stad in ruimtelijke zin. Bekeken is wat de kansen zijn voor metwontwikkeling en waarin de ecologische structuren rand en in de stad analogische of ontbrekende verbindingen zijn. Het opsporen van ecologische kansen in combinatie met de aanwezigheid van het gasnet en hoogspanningstracé heeft geleid tot een nadere uitwerking van het gedeelte tussen de Eelderbaan en de Koningslaagte.

ENERGIE
GRAS
WATER
BODEM

Fragment uit de SES kaart (Stedelijke Ecologische Structuur)

Grootschalige industrie kan verdwijnen en energiesystemen kunnen in onbruik raken, maar wonderlijk genoeg geldt dat niet voor ecologie die dankbaar gebruik maakt van deze vrijwel onzichtbare systemen en waar iedereen wel zichtbaar van kan genieten, bijtanken en gratis energie kan opdoen voor een nieuwe start in het leven van alledag, zonder kennis te hebben van het onderliggende netwerk van de stad.

Een compacte stad met nieuwe vormen van dubbelgebruik (cyclisch met energie omgaan) op verborgen infrastructuur en met als voedingsbodem de specifieke hydrologie en bodemgesteldheid van de plek, die samen zorgen voor diversiteit.

De kracht zit in het kolossale van al het verbonden kleins, zoals wij mensen.

54

vooraf te weten waar ondergrondse infrastructuur van invloed is op de planvorming of procesgang. Zo was bij de bouw van het Damsterdiep al in zeer vroeg stadium bekend dat er ook een hoofdriool van de binnenstad lag. Dit feit heeft bij de bouw een allesbepalende invloed op het tempo van de sanering van kabels en leidingen.

Voorwaarde: beheerinformatie

Binnen het kader van het structuurplan is het wijs om in deze compacte stad goede beheerinformatie te hebben over de (ondergrondse) energiesystemen, met name de hoofdstructuur en bronpunten. Ooit was er in de stad Groningen sprake van grootschalige bronpunten zoals de gasfabriek met een eigen gasnetwerk, de elektriciteitscentrale Helpman en chemiegigant Agrunol met een eigen smeerpip. In Hoogkerk hadden de Suikerfabrieken ooit een eigen systeem waarmee rechtstreeks lozen op de Waddenzee mogelijk was. Grootschalige industrie kan verdwijnen en energiesystemen kunnen in onbruik raken, maar wonderlijk genoeg geldt dat niet voor de natuurontwikkeling en ecologie die dankbaar gebruik maakt van deze vrijwel onzichtbare systemen en waar iedereen wel zichtbaar van kan genieten, bijtanken en gratis energie kan opdoen voor een nieuwe start in het leven van alledag, zonder kennis te hebben van het onderliggende netwerk van de stad.

Ontwikkelingsperspectief tot 2015 en mogelijk tot 2025

Een compacte stad met nieuwe vormen van dubbelgebruik (cyclisch met energie omgaan) op verborgen infrastructuur en met als voedingsbodem de specifieke hydrologie en bodemgesteldheid van de plek, die samen zorgen voor diversiteit. De kracht zit in het kolossale van al het verbonden kleins, zoals wij mensen.

55 DE STAD IS DE UTOPIE

'De stad is de utopie die voortdurend mislukt, maar in die mislukking niets van haar kracht inboet'

Geert Bekaert

'Een stad is nooit alleen wat ze nu is; zij is meer dan haar huidige gedaante. Zij is ook wat zij in het verleden was. Dat verleden lost niet op in de geschiedenis. Het bestaat in de actualiteit, in een merkwaardige combinatie met het heden en in een geheimzinnige verwijzing naar de toekomst. Het is op de kruisingen van die drie dimensies van de tijd dat het debat over de stad en de cultuur van de stad gevoerd moet worden.'

Paul Kuypers

'Kan de stad Groningen zich nu werkelijk ontwikkelen tot een laboratorium van nieuwe stedenbouwkundige concepten, of zal zij toch uiteindelijk de zoveelste speeltuin voor architectonische en ruimtelijke theorieën blijken te zijn'

Harm Tilman

De Stad als Lab

Enkele reflectieve opmerkingen bij een aantal ideeën van het Atelier voor Stadsontwerp & Ruimtelijke Plannen voor het nieuwe structuurplan van de gemeente Groningen

In het januarinumnummer van Blauwe Kamer, vakblad voor landschapsontwikkeling en stedenbouw, zal via een uitsnede van de Nieuwe Kaart van Nederland, versie 3.0 (2005) getoond worden welke thema's spelen in de actuele stadsontwikkeling en landschapsbouw. Niet toevallig zal deze uitsnede een beeld geven van Groningen met een flink stuk 'Ommeland'. Tegelijkertijd zal onzichtbaar blijven wat de achter- en onderliggende structuurbepalende elementen zijn. In het meta-project De Stad als Lab worden via een aantal speculatieve en hopelijk spectaculaire door-denkingsen nieuwe denk beelden ontwikkeld én getest die de Nieuwe Kaartbeelden (en Legenda) van Groningen zullen gaan bepalen

De Groninger Stadsontwikkeling is in potentie een expressie van een stedelijke ambitie om een ambitieuze stedelijkheid te creëren die betekenis heeft voor veel meer mensen dan degenen die er permanent

55

domicilie hebben gevonden, ook voor mensen die er wonen, recreëren of er gewoon alleen maar tijdelijk zijn: een dagdeel een werkweek of een studie lang. De hedendaagse stadlers zoals de Groninger burgerij genoemd wordt, bestaat ook uit boeren en buitenlui.

De politiek gestuurde overheid is verantwoordelijk voor het dusdanig organiseren van collectieve arrangementen dat, over individuele beperkingen heen aan alle full-time of deeltijdstedelingen de gelegenheid wordt geboden te participeren in een sociaal en stedelijk samenleven. We streven naar een radicale participatie (dus emancipatie) van deze nieuwe stedeling: gericht op insluiten ipv uitsluiten en gebaseerd op differentiatie in plaats van nivellering. De stad is een plaats waar de meerderheden de minderheden koesteren omdat zij zorgen voor de rijkdom van het stedelijk palet.

De essentie van een vitaal functionerend organisme is het vermogen zichzelf te reproduceren. Voor de stad is dat het vermogen steeds (nieuwe) vormen van stedelijkheid te produceren. Wij zullen als stad moeten zorgen voor de juiste condities daarvoor: dat betekent werken aan het vergroten van verschillen in ruimte en tijd als verbreding van het stedelijk scala, met tegelijkertijd een versterking van de meest kwetsbare, genuanceerde, delicate zaken.

We willen in dit reproductieproces vooral inzetten op een vrije creatieve concurrentie van denkbeelden en oplossingsuggesties; wij zoeken naar de meer productieve en producerende kanten van de stad: de stad moet veel meer gezien worden als een soort Centrum voor Werk en Inkomen in plaats van een soort permanent Pretpark waar je alleen maar consumptief je geld uitgeeft.

We beschouwen de stad niet uitsluitend als een verzameling gebouwen en straten. Naast deze materiele hardware is de menselijke software van het gebruik, of beter gezegd de organisatie van dit gebruik (de org-ware) vele malen belangrijker. De werkelijk Creatieve Stad is daar een voorbeeld van.

We onderkennen dat in een steeds meer footloose wordende en globaliserende samenleving de belangrijkste verschillen tussen woon-, werk-, vrijetijds- en verkeersmilieus nog steeds in de locatie zitten: alles is overal maar het milieu selecteert. We koesteren daarom het relatieve isolement van Groningen (zowel van de traditionele stad als de nieuwe regio): dat biedt veel evolutionair interessante kansen op het ontstaan van nog onontdekte exotische ontwikkelingsvormen.

We weten dat een identiteit (van een stad bijvoorbeeld) niet iets is wat je gewoon aan kan trekken als een jas, maar veel meer bestaat uit de manier waarop je (ook als stedelijke samenleving) reageert op wat er bij je zelf en om je heen gebeurt – je kunt wel zeggen dat je slim bent maar het is veel slimmer om echt slim te zijn.

We zijn tegelijkertijd niet bang om fouten te maken: de beste plannen ontstaan op grond van halfbegrepen doelen, domme misverstanden en leveren vaak een oplossing voor iets wat nog niet eerder als probleem was gedefinieerd. Wij richten ons niet op het vanzelfsprekend, op het doortrekken van trends en (stads-)ontwikkelingen. We richten ons vooral op het ontdekken en uitnuttend van het nog ongedachte, het nog onbekende, het nog onwaarschijnlijke. Immers het reeds bedachte, het al bekende en het meest waarschijnlijke zijn er al – daar hoeft je geen creatieve energie meer in te steken, dat hoeft je niet opnieuw te ontwerpen!

Kortom: we willen het ondenkbare bedenken, het onplanbare plannen, een stad bouwen die niet te bouwen is. Daar zijn alle voorgestelde verbeeldingen op gericht.

In een recent essay rond het Groninger project De Intense Stad wordt de stad een vorm van beschaving genoemd. Daarop doordenkend kan een Creatieve Stad dan een creatieve vorm van beschaving zijn, of een vorm van creatieve beschaving of een vorm van beschaafde creativiteit zijn. In de Stad als Lab proberen we al deze drie vormen te onderzoeken – ten behoeve van de stad.

Deze Stad als Lab ideeën betreft de Ruimtelijke Plannen inzendingen nrs. 11, 12, 18, 33, 35, 45, 53, 54, 57.

GUGGENHEIM-NOORD

ARCHITECTUUR
ALS BASIS VOOR
STEDELIJKE
ONTWIKKELING.

56 GUGGENHEIM- NOORD

De stad zou vooral moeten voortbouwen op de sterke punten die ze heeft en vooral de beeldvorming, die wij bij anderen hebben opgebouwd. Architectuur is dat ontegenzeggelijk. In onze stad is een lange traditie van het geven van kansen aan jonge veelbelovende architecten, die aan het begin van hun loopbaan staan. Velen maakten in onze stad hun eerste grote werk, zoals Libeskind, Coöp Himmelblau, Zaha Hadid en vele anderen. Inmiddels is deze generatie wereldwijd doorgebroken, en kan de mogelijkheid bestaan om de contacten die we hebben gelegd, worden “uitgebuit”, om het imago van de stad als experimentenstad, en open voor vernieuwing bij voortdurende te promoten. Alles met het uiteindelijke doel om de open en vernieuwende atmosfeer van onze stad voor het voetlicht te blijven brengen en ook om daarmee op andere terreinen vernieuwing uit te lokken.

Concreet zou het de moeite waard zijn te onderzoeken of het mogelijk is om banden aan te halen met de Biënnale van Venetië, die wereldwijd het brandpunt is voor de architectuur, en waar iedereen die er stoe doet elkaar ontmoet. Wellicht is het mogelijk om iets als een dependance te organiseren.

Daarnaast is het zinvol om te onderzoeken of het mogelijk is een dependance van het NAI in Groningen te vestigen.

Stad als lab: Groningen Mondiaal

Groningen moet zijn identiteit maximaal profileren; alles richtten op **KENNIS & CULTUURSTAD**.

Cultuur, daar hebben we een naam in hoog te houden. Sterker: (inter-) nationaal moet het beter !

Vergrijzing. Door onze medische wetenschap worden we steeds ouder. Gezondheid en zorg leiden tot toenemende interesse in medische kennis en kunde. Manifest maken door een mix van cultuur en medische kennis + techniek, gericht op een zo breed mogelijk publiek. Specialisten en onderzoekers uit hun jargon en hun vertrouwde kader.

Kennis maken, debat, over zin en onzin op medisch gebied. **Groningen als Cultureel-Medisch centrum**.

Medisch manifest; kans en kunde van o.a. klonen met commentaar op misleunen. Foto's, schilderkunst, theater, maar ook via etalages, met (kunst-) ledematen op straat.

Het Forum nu al letterlijk en figuurlijk van start! In tijdelijke paviljoens ontworpen door beoogd binnen- en buitenlandse architecten voor de Oostwand.

Medische Architectuurpaviljoens/ Folly Sanatorium- / met nieuwste ontwikkelingen. MRI-scan, kathetrisatie, biomedisch lab, cholesterol meting á la carte

57

Groningen moet zijn identiteit maximaal profileren; alles richten op KENNIS & CULTUURSTAD.

Universiteit is kurk waar Groningen op drijft; naast identiteit is het vooral ook onze grootste werkgever.

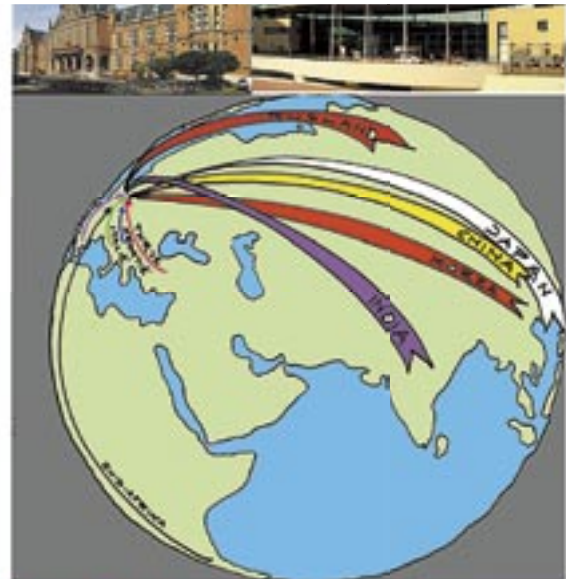
2001 students from 23 different countries

Trend: Studeren in het buitenland is een absolute pré op je C.V.; m.a.w. de groep Nederlandse studenten gaat slinken !!

Kans: Compenseren met buitenlandse studenten is een must en maakt de stad nog kleurrijker. Meer kennis én cultuur.

In Groningen voel je je snel 'thuis':

- Huisvesting? Geen probleem. Sterker: **specifieke huisvesting.** Asia-house, American-Mac, Chinees én Japans én Indiaas gesthouse
- Festivals, op buitenlandse studenten toegesneden film-, theater-, muziekfestivals enz.
- Internationale presentatie; straatnaamgeving, folders, web-site
- Zomer-KEI; festival voor geëmigreerde studenten. Alle 'vervloegen'-kennis bundelen. Forum óp de markt, vervloegen kennis voor iedereen, als opmaat naar het Forum in de Oostwand.

Stad als lab: Groningen Mondiaal

In Groningen voel je je 'thuis':

Festival, dat ook buitenlandse studenten stimuleert en 'gevloegen professoren' éénmalig (?) teruglokt

- De Zomer-KEI; het festival voor alle geëmigreerde studenten. Alle 'vervloegen'-kennis bundelen in de Stad met een knipoog naar Simmer 2000
- Een mondiaal zomerfestival, met debat, lezingen, uitwisseling en cultuur. Radicaal, recreatief, reünie.

Partijen: RUG / UMCG / Provincie / Gemeente / Gasunie / Johnson en Johnson / e.d.

de Volkskrant

GRONINGEN EXTREEM

58

BINNENLAND

Vrijdag 9 december 2015

Bewoners Helene Swarthlaan verhuizen massaal naar De Meester

Vrijwel alle bewoners van de Helene Swarthlaan in Groningen zijn verhuisd naar de naastgelegen hoogbouwflat De Meester. Dit is opvallend omdat bij de ontwikkeling, 10 jaar geleden, er massaal tegen de bouw werd geprotesteerd door dezelfde bewoners. Maar sinds het gemeentebestuur Groningen-Zuid heeft bestempeld als hoog en hoogwaardig woongebied is er veel veranderd. Vooral de nieuwe manier van OZB-berekening, die alleen in deze wijken geldt heeft voor ware volksverhuizingen gezorgd. OZB wordt hier sinds 2010 niet meer op basis van taxatiewaarde van de woning geheven, maar middels een progressief systeem op basis van m2 tuin. Terwijl het naastgelegen Coendersborg zich daardoor ontwikkelt tot een variant op Beverly Hills, wordt de n na de andere wolkenkrabber opgeleverd in Klein Manhattan, zoals de voormalige wijken Corpus, De Weijert en Helpman al zijn genoemd. Ook bijzonder aan Groningen-Zuid is de kwaliteit van de openbare ruimte. Geen auto

Door al het OZB-geld in het gebied zelf in te zetten betalen de mensen met grote tuinen daarmee feitelijk de openbare ruimte. Deze kwaliteitsinjectie maakt het gebied het snelst groeiende woonagglomeraat van Nederland.

KPN verkast naar Groningen

KPN verhuist zijn hoofdkantoor met al zijn personeel per 1 januari 2017 naar Groningen. Bestuursvoorzitter Dik lichtte zijn besluit toe met een toespeling op de ontwikkelingen die Groningen tot de populairste vestigingsplaats van Noord-West Europa heeft gemaakt. De concentratie van onderwijs, met de oprichting van de eerste IT-Universiteit van de wereld in 2010. Het aangename woon- en leefklimaat door de ver doorgevoerde specialisaties op woongebied met het volkse Groningen-Noord, het veilige middenklasgebied Groningen-West en Uptown Groningen-Zuid. En waar je ook bent, de natuur op een paar minuten afstand, prima bereikbaar met het optimale onenbaar vervoersysteem

En het tolerante binnenstedelijk —en industrieel gebied waar alles kan en alles mag, met een unieke uitbarsting van creativiteit als effect. KPN gaat hiermee feitelijk weer terug naar de vorige eeuw, toen het toenmalige staatsbedrijf PTT zich door het kabinet gedwongen zag naar het noorden te vertrekken. Dit als impuls om de achterstand van het noorden op de rest van Nederland te verkleinen. Toenmalig bestuursvoorzitter Dik, de vader van de huidige topman, zag zijn droom werkelijkheid worden toen hij dit foute besluit kon terugdraaien en KPN naar Den Haag terugverhuisde. Zijn zoon geeft met het net genomen besluit impliciet aan wat voor groei Groningen de voorbije jaren heeft doorgemaakt.

58

LEVEN

WETENSCHAP

Zaterdag 16 december 2015

Groningen-West ziet energiekosten dalen tot beneden woonlastniveau

In Groningen-West hebben ze iets voor elkaar gekregen wat de laatste vijf jaar nergens in Nederland is gelukt. De energiekosten liggen op gemiddeld 700 euro per maand, terwijl de woonlasten er gemiddeld 720,- per maand bedragen. Door een zeer ingenieus systeem toe te passen van warmtehergebruik is Groningen-West daarmee de energiezuinigste wijk van Nederland. Natuurkundigen van de RuG zien daarmee hun uitvinding uit 2008 uitgroeien tot een groot succes, waar men internationaal belangstellend naar kijkt. Nadat 7 jaar geleden twee voormalige suikerfabrieken hun deuren sloten, was het plan voor een woonwijk snel gemaakt. De wetenschappers zagen kansen het bestaande ondergrondse systeem van het suikerproces uit te bouwen tot een stelsel van warmtecirculatie. Daarnaast bleek de her en der gestorte grond met bietafval een energiebron die gebruikt bleek te kunnen worden voor de woonwijk. Groningen-West werd vijf jaar geleden het saaiste woongebied van Nederland genoemd;

weinig romantische namen als De Held, Westpoort, Buitenhof of Gravenburg. Met het positieve energienieuws hebben de bewoners eindelijk iets om trots op te zijn.

Harvard-studenten volgen verplicht afstudeervak op de RuG

De voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen zei het niet zonder trots. Hij en zijn collega van de meest gerenommeerde universiteit ter wereld, Harvard University, hadden zojuist het contract getekend waarbij het Groninger nanotechnologievak verplicht wordt gesteld voor alle Wis-, Natuur- en Scheikundestudenten van Harvard. Dat betekent dat jaarlijks nog eens duizenden internationale studenten

Groningen zullen aandoen om hun opleiding te kunnen afronden. En Groningen stond al bekend als de stad met de meeste internationale studenten van Europa. Sinds 2006 is alles op alles gezet deze status te bereiken. Met de ontwikkeling van de Maximum Tolerance freezone in het centrum en het doortrekken van deze mixed zone naar het zuidoosten is een klimaat ontstaan waar studenten door worden aangetrokken. Weinig regels, goedkope huisvesting, veel afleiding op gebied van horeca en cultuur. Ook de aanleg van een extra baan op Vliegveld Eelde/ Groningen heeft tot de nodige extra toestroom geleid. De gemeente Groningen heeft zichzelf gedwongen voorop te lopen in deze internationaliseringsgolf door Engels als voertaal te hanteren bij al haar beleidsstukken. Met de nieuwe IT-universiteit, de Hanzehogeschool, de RuG en het UMCG heeft Groningen zich in korte tijd weten te ontwikkelen tot het kenniscentrum van Europa.

58

AVRIL

REGIO

Zondag 8 januari 2016

Groninger corporatie verwerft ook laatste bouwblok in voormalige probleemwijk.

Met de verwerving van 50 woningen in de Groningse wijk Beijum hebben de gezamenlijke Groningse corporaties hun huzarenklus afgerond. Het meerjarenplan Volkswijk 2020 is hiermee 5 jaar eerder klaar dan de planning was. Alle woningen in Groningen-Noord, van Vinkhuizen tot de Indische Buurt en van Paddepoel tot Lewenborg zijn nu in corporatief bezit. Doelstelling is de huurprijzen op een blijvend laag niveau te houden. Om te voorkomen dat hiermee ook tegelijk de wijken in een negatieve kwaliteitsspiraal terecht zouden komen, zoals elders, zijn aanvullende maatregelen genomen. Alle voorzieningen in de wijken zijn gratis, zoals bibliotheken, scholen, kinderopvang, taallessen, openbaar vervoer, sportvoorzieningen op Kardingse, de ecologische dierentuin in Koningslaagte. Dat trekt veel gebruikers uit de middle class en upper class-wijken Groningen-West en Groningen-Noord, waardoor de integratie als vanzelf lijkt te ontstaan. De overheid investeert

daarnaast miljoenen per jaar om de openbare ruimte in de noordelijke wijken op orde te houden. Daarmee blijft het volgens insiders een bijzonder leefbaar woongebied. Bewoners kennen onderling een groot gevoel van solidariteit, ondanks de multiculturele afkomst van de inwoners. Men vergelijkt het saamhorigheidsgevoel met hoe het vroeger in dorpen toging, waar de zwakkeren werden opgevangen door de maatschappij. De Groningse burgemeester zal vooral hierop wijzen als hij begin volgend jaar Volkswijk 2020 feestelijk als volbrecht zal verklaren.

PATRIMONIUM
christelijke woningstichting

Ik woon hier naar mijn zin
Slopen? bezopen!

DE HUISMEESTERS

o.b.s. **De Beijumkorf**

ENERGIE = MULTICULTI KWADRAAT

Toch de theorie van alles? Dit is geen haarfijne analyse met pasklaar recept dat alles wel even oplost. Dat is niet mijn vak, geen tijd voor en waarschijnlijk nu ook niet de bedoeling. Het is wel globaal een schets van mijn idee waar het zwaartepunt ligt.

Er was een tijd dat alles allereerst functioneel en doelmatig moest zijn. Dat was de tijd van de technuten. Zij bepaalden wat er mogelijk was en brachten Spartaanse Oostblokachtige oplossingen. Dat was de tijd van de Keizers van het Zuiderdiep.

Daarna kwamen de luchtfietsers. Hoe maffer hoe mooier. De tijd van de happenings. Het ging om de ideeën. De ontwerpers bepaalden alles. Dat een dag na opening alles instortte of werd verwaarloosd was slechts materiële bijzaak want men was allang weer met nieuwe ideeën bezig. Vervolgens kwam Vonk. Alles ten dienste van een tevreden gevoel van bewoners en ondernemers.

Bovenstaande kwam korte tijd tesamen tot harmonische bloei in Binnenstad Beter en Ruimte voor Ruimte. Een soort Weimar-periode. Dit resulteerde in diverse nationale erkenningen.

Daarop volgde een uitverkoop van topfiguren waarna resterende ambitieuze managers de macht overnamen. Die bleken in staat een wig te drijven tussen denkers, doeners en donateurs. Mooie praatjes en averechtse resultaten. De resultaatgerichte autofabriek van Arie Wink werd omgebouwd tot theater. Voortaan stonden toneelvoorstellingen met procedures en regels op het programma. Het spel werd belangrijker dan de knikkers. Vakmanschap en toewijding werden een handicap. Sturing werd belangrijker dan de opbrengst. Elk risico moet koste wat kost worden vermeden. Vertrouwen en improvisatie zijn uit den boze. Standaard checklisten en telefoonteksten zijn het devies. We willen niet weten wat dat (cultureel) allemaal kost. In deze tijd zitten we nu. Dit management heeft centraal alle touwtjes in handen, houden zichzelf buiten schot en houden elkaar in stand als een perpetuum mobile. Zelfreinigend vermogen ontbreekt. Dit is een korte ad-hoc schets van wat volgens mij de komende decennia zal (moeten) veranderen. Volgens mij moeten we optimaal gebruik gaan maken van elkaars talenten en die waarderen. We moeten elkaars belangen (h)erkennen als eigen verantwoordelijkheid. Hier valt een stad te winnen. Even is een dynamische organische satelliet-organisatie in beeld geweest maar geruisloos ook weer verdwenen. Mijn gevoel zegt dat daarin mogelijkheden liggen.

Om aan te geven wat de bedoeling is zou iedereen de film Metropolis van Fritz Lang moeten zien. Daarin wordt duidelijk gemaakt hoe denkers en doeners elkaar tot algemeen genoegen kunnen aanvullen. Nodig zijn neutrale vakkundige mediators die een afgewogen optimum kunnen stimuleren. Net als een ouder die ruimte geeft voor ontwikkeling, experiment, ondervinding en mislukking, maar in grote lijn wel vorderingen eist. Dit alles zonder bureaucratische rompslomp. Maar meer een flexibel dynamisch proces op basis van gentleman-agreements. Via periodieke afstemmingen kan alles constant pragmatisch gericht blijven op een maximaal koersresultaat. Niet langer de zwakste schakel als maat der dingen. Nodig zijn zaken als durf, flair, offers en vertrouwen. We moeten weer zelf doelen kunnen gaan stellen. Zonodig tegen de waan van de dag van bevolking en bestuur in. Als het uiteindelijk maar wel in hun belang is.

Op het net staat dat Willem Smink pleit voor extreme specialisatie. Dit lijkt mij het paard achter de wagen. Of hij zou hiermee specialisten moeten bedoelen die juist overal verstand van hebben, met coachkwaliteiten.

Verder stelt hij meteen het hoofdthema (cultuur). Prima idee, als hij tenminste het culturele bestanddeel van alle vakdisciplines zelf bedoelt. Elkaars cultuur in elkaars werk verweven. Zoals in het ontwerp niet alleen de tijdgeest maar ook de (cultuur van) techniek, management, procescontrole en beheersysteem verwerken. Een soort eigentijds industrieel ontwerp. En creatief uitvoeren in de vorm van boetseren en beeldhouwen. Enz.

Verder spreekt hij over openstellen voor impulsen. Dat vind ik te passief. We moeten zelf die impulsen initiëren en trendsetzend zijn. Zoals deze prijsvraag.

Ter illustratie heb ik mijn samenvatting van het artikel uit de NRC van 18 juni 2005 bijgevoegd: "Het procesdenken van managers berooft de wereld van zijn bezieling",

Bijlage

Tallose vakmensen hebben het gevoel dat hun beroep van hen is afgenomen. In de organisatie modellen van managers zijn zij veranderd in anonieme processoren die extern worden aangestuurd. Zij ontlenu hun zelfrespect en voldoening in het werk mede aan het voldoen aan bepaalde standaarden voor het goed verrichten van dat werk.

Er is onvrede tussen wat werknemers zelf goed achten, en hoe hun werk wordt ingevuld en beoordeeld door het management. Het resultaat is dat beiden zich miskend voelen. Voor "erkenning" zijn zijn objectief gedeelde standaarden en vormen nodig waaraan iemand dient te voldoen. Die standaarden kunnen alleen binnen de beroepspraktijk worden vastgesteld en behoren tot de kunde en eer van dat beroep. Zodra werk vooral wordt gezien als iets dat op de eerste plaats leuk moet zijn en de subjectieve zelfontplooiing moet dienen raken dergelijke vormen vaak hun bezieling kwijt. Men gaat niet meer op in het eigen werk en indentificeert zich niet meer met de organisatie en het resultaat. Evenmin legt men eer in het eigen werk.

Het streven naar dat eigen subjectieve geluksgevoel leidt naar het vergaren van geld, macht en aanzien. Juist binnen de wereld van het management spelen deze uitwendige goederen een dominante rol. Dat kan betekenen dat werknemers gedwongen worden om dingen te doen die tegen hun beroepseer en moreel ingaan. Werknemers ontvangen van bovenaf instructies waarvan zij van te voren al weten dat die in de praktijk niet zullen werken. Dat de organisatie blijft draaien, is te danken aan het feit dat men ze niet of slechts ten dele uitvoert of men alleen nog maar de schijn wekt ze uit te voeren.

De hedendaagse managementcultuur tansformeert op ingrijpende wijze de context waarin werk wordt verricht. Door jarenlange ervaring gegroeide praktijken staan bloot aan een rationaliseringsproces dat de im-

MultiCultropoli2

$$e = mc^2$$

Het IDEe van alles
(Intelligent Designed Evolution)
door:
Klaas van der Laan

59

manente zin van het werk als een gemeenschappelijke praktijk uitholt. Daardoor kan op sociaal vlak veel stuk worden gemaakt. Mensen voelen zich niet serieus genomen, worden ondermijnd in hun beroepseer en er ontstaan spanningen op afdelingen. Er worden zogenaamd objectieve controlemechanismen in het leven geroepen die in feite te kennen geven dat de werknemer wordt gewantrouwd. Hij is in wezen een “processor” geworden die extern wordt aangestuurd.

Het gevolg is vervreemding. Iemand voelt zich niet meer lid van een organisatie die een gemeenschappelijk goed realiseert, waarin hij erkend wordt in zijn kundigheid. In het ergste geval komt hij te werken onder richtlijnen, procedures en willekeurige beslissingen waarvan hij de zin niet inziet. Hij moet zich verantwoorden aan de hand van meetbare output die wordt verwerkt in een rekenmodel waarmee hij het niet eens is. Of hij zijn werk goed of slecht doet, wordt aan de hand daarvan beoordeeld door mensen die weinig verstand hebben van zijn werk, maar wel bepalen wat zijn werkmogelijkheden zijn en wat hij moet doen. De beoordeling door de manager is ogenschijnlijk objectief, op basis van meetbare gegevens. Maar geven die werkelijk te kennen of het werk goed gebeurt? Bovendien, juist bij gebrek aan gemeenschappelijk erkende standaarden, gaat de subjectieve indruk van de werknemer, of zijn affiniteit met hem, de doorslag geven. Het wordt steeds belangrijker om “strategisch” te opereren, mensen te vriend te houden of juist te laten vallen. Het werken en handelen wordt op die manier in toenemende mate manipulatief van aard. Dat geldt ook voor de manager zelf. Het objectieve doel dat men anderen voorhoudt – het voortbestaan of groeien van de organisatie – wordt in wezen gebruikt voor de eigen subjectieve machtsuitoefening. Men spreekt over het verlies van familiegevoel bij de nieuwe generatie bestuurders. Door dit moreel failliet verliezen complete beroepsgroepen de zin in hun werk.

Een enkele manager kan niets wanneer de organisatie tegen hem is, hij heeft steun van anderen nodig; en die steun wordt onder meer verkregen door het management te vergroten en gelijkgezinden aan te trekken.

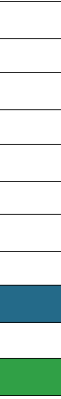
Ons kent ons. Het gebrek aan erkenning van de kant van de ondergeschikten wordt gecompenseerd door deze onderlinge verstandhouding van het bureaucratisch management. Aldus ontstaat een bestuurlijk front dat weinig voeling heeft met het werk dat gedaan wordt, een eigen taal spreekt en zo autonoom beslist over de inrichting en toekomst van de organisatie. Door deze vorm van ideologische rationaliteit, en doordat organisaties massaal op deze manier zijn ingericht, lijken er inmiddels geen alternatieven meer voorhanden. De vroegere praktijken zijn stukgeslagen, concrete tradities verloren gegaan.

Juist in die sectoren waar de tucht van de markt niet werkt, kan het bureaucratisch managerdom groteske vormen aannemen. De aansturing van het proces is hier in de meeste gevallen niet eens efficiënt. Eerder het tegendeel: een management-apparaat dat een steeds groter deel van het budget aan zichzelf toekent en plannen blijft verzinnen om de organisatie in beweging te houden. Niet langer is een goed product het hoogste goed dat moet worden gerealiseerd: het management is gericht op expansie, de markt veroveren, nieuwbouw, strategisch handelen, imago, aanboren van nieuwe doelgroepen. En dat is allemaal erg belangrijk

en moeilijk, zodat men zichzelf met een gerust geweten kan belonen met marktconforme salarissen en voorzieningen. En bij klachten over de organisatie blijft men volmondig de noodzaak van verandering onderstrepen: er moet inderdaad nog veel gebeuren, en daar zal het management wel eens even voor zorgen. Het laatste dat men zal erkennen dat dit management-apparaat zelf het grootste probleem is. Het zijn veeleer de vakmensen van de werkvloer die nog een “mentaliteitsslag” moeten maken.

Ondertussen lopen die vakmensen rond met diepe frustraties dat hun beroep hen is afgenomen. Het werken onder steeds nieuwe bureaucratistische richtlijnen, opgelegd door mensen die niet weten wat hun vak in de praktijk inhoudt, is een directe ontkenning van hun beroepseer. Het persoonlijk karakter van hun beroep, dat met aandacht voor individuele mensen te maken heeft, wordt procesmatig ontleed en reduceert hen tot processoren die abstracte richtlijnen en modellen ten uitvoer moeten brengen om output te genereren.

Uiteindelijk is dit een morele misdaad die de wereld van zijn bezieling berooft en de verhouding tussen mensen bederft. Deze vorm van economisch-gemotiveerde rationalisering (net als het communisme) ondermijnt de grondslag waarin zij zelf rust: cultuur als de wereld van praktijken waarin mensen gevormd worden om zelfstandig en eervol hun beroep uit te oefenen en waarin zij zich verantwoordelijk voelen voor een gemeenschappelijk goed. Het is een kwestie van eer een antwoord te geven op dit cultuurverlies.

TECHNISCHE ONTWIKKELING

Het onderhouden van de stad is per definitie een continue activiteit. Een activiteit waarin veranderingen zich vaak ook langzaam voltrekken. De methodes en technieken van gisteren bevallen goed en worden dan ook niet gauw losgelaten. Hoewel innovaties in het Groninger beheer zeker voorkomen, is het maar zeer de vraag of we wel optimaal gebruik maken van de mogelijkheden die ontwikkelingen in de techniek ons bieden. Het al dan niet oppakken van innovaties is vaak afhankelijk van die ene medewerker.

En dat terwijl het verleden keer op keer heeft laten zien dat productiviteit en efficiency in het beheer vele malen vergroot zijn door het toepassen van nieuwe technische mogelijkheden.

Geleidelijke ontwikkeling

In feite komt dit neer op het voortzetten van de huidige werkwijze. Diverse specialisten in het beheer maken – vaak op eigen initiatief – deel uit van landelijke netwerken. Daaruit komen natuurlijk zaken die in het Groninger beheer worden geïntegreerd. Het is echter een proces waar niet actief op gestuurd wordt, en dus met de kans dat we mogelijkheden op dit vlak laten liggen.

Versterking

Op diverse fronten is versterking van deze ontwikkeling mogelijk. Het actief sturen op het opsporen en uitproberen van nieuwe mogelijkheden, het optimaliseren van deelname aan technische netwerken, het instellen van technische denktanks, het toepassen van nieuwe (duurzame) materialen, gebruik van natuurlijke energiebronnen. Maar ook de draadloze mogelijkheden in de telecommunicatie, of het gebruik van riolering als kabelgoot, waardoor het graven in trottoirs (oorzaak van een groot deel van het verhardingsonderhoud) niet meer nodig is. Voor bepaalde vraagstukken kan samenwerking met de markt worden gezocht. Jaarlijks kunnen onderhoudsthema's worden geselecteerd waarvoor vernieuwende oplossingen worden opgespoord en uitgeprobeerd. Naast financieel en kwalitatief rendement, zal een dergelijk thema een bijdrage kunnen leveren om Groningen ook op dit vlak landelijk op de kaart te zetten.

Relaties andere beleidsvelden

Economie. Toepassing van innovatieve effecten kan een positief effect hebben op het imago van de stad. Zowel door publicitaire mogelijkheden (vakbladen, landelijke pers) als door het positieve effect op de onderhoudskwaliteit van Groningen.

Milieu. Zijn er mogelijkheden om meer gebruik te maken van alternatieve energiebronnen (bijv bij verlichting)? Welke mogelijkheden zijn er door de toepassing van duurzame materialen of materialen met een lagere milieubelasting.

Financieel. Het inzetten op dit thema vraagt om een gerichte inzet van capaciteit en middelen. En bereidheid om te willen investeren. Niet iedere innovatieve proef zal goed uitpakken. Productontwikkeling, ook in beheer, kost geld. Vraag is dan ook hoeveel we daarvoor willen inzetten.

Organisatorisch. Het structureren van dit thema vergt een gerichte sturing. Het proces daaromheen zal binnen de gemeentelijke diensten moeten worden georganiseerd.

Beïnvloedingsmogelijkheden

De gemeentelijke beïnvloeding op dit thema is vrijwel 100 %. De mate waarin nieuwe technieken in het beheer worden opgespoord en toegepast is afhankelijk van de prioriteit die we daaraan willen toekennen. Indien we bereid zijn een deel van de onderhoudscapaciteit hier structureel in te investeren, dan kan innovatief beheer een vast element in de Groninger werkwijze worden.

Partners

Partners bij dit thema zijn te vinden in het bedrijfsleven, verschillende brancheverenigingen en landelijke netwerken op het vlak van beheer.

61 TERUGTREDENDE OVERHEID > TOENAME INDIVIDUELE VERANTWOORDELIJKHEID

Veel van onze onderhoudsinspanningen zijn een gevolg van misbruik van de openbare ruimte. Zwerfvuil, hondenpoep, graffiti vandalisme, schade door bouwverkeer. Bij al dit soort verschijnselen wordt de overheid aangekeken als het gaat om het oplossen van deze zaken. De overheid verzamelt het zwerfvuil, vervangt de vernielde schommel, reinigt gevels en herstelt beschadigde verhardingen. Het een versterkt het ander. Immers de gemeente lost het wel op..... Al met al een heilloze weg die meer en meer van de overheidsmiddelen opslokt.

Omgekeerd kan een ander overheidsgedrag positief effect hebben op het gedrag van de gebruikers.

Bij een terugtredende overheid hoort in dit geval automatisch een toename van de individuele verantwoordelijkheid. Beschadigingen zullen meer verhaald moeten worden op veroorzakers. Vernielde objecten worden niet langer vervangen en daarmee een sterker gevoeld gemeenschappelijk probleem enz enz.

Geleidelijk scenario

Naast het doorzetten van lopende initiatieven (ontwikkeling hondenuitlaatplannen, buurtschoonmaakacties enz.) blijft de gemeente in behoorlijke mate actief in het herstellen en opruimen als gevolg van ongewenst gedrag. De mate van gemeentelijke inzet kan (financieel en capaciteits) geleidelijk aan worden omgebogen. Inzet op handhaving neemt niet of nauwelijks toe. Omdat de gedragsbeïnvloeding hierdoor minimaal is, bestaat de kans dat de kosten voor correctieve maatregelen in de komende tijd verder zullen stijgen.

Versterkte ontwikkeling

In deze versie wordt het accent in de overheidsrol versneld omgebogen van curatieve naar preventieve maatregelen. Door het sterk terugbrengen van de gemeentelijke herstelmaatregelen op dit vlak in combinatie met een strikte handhaving en beloning van goed gedrag kan deze ontwikkeling de komende jaren een positieve stimulans krijgen. Voorbeelden van beloning goed gedrag: korting op de hondenbelasting, korting fietsenstalling, koppelen van gemeente-inzet (geld en mankracht) aan schoonmaak door bewoners. Maar ook een versterkte handhaving op zwerfvuilveroorzakers en de illegale hondenpoep, consequent aangifte doen van vernielingen en een stevige inzet op de opsporing zijn nodig om de verandering te versterken.

Andere beleidsvelden

Juridisch. Mogelijkheden voor versnelde aangifte van beschadigingen en lik op stuk beleid nader onderzoeken.

Organisatorisch. Mogelijkheden voor het doorgeven van meldingen optimaliseren, gevolgd door directe politieactie.

Gemeentelijke beïnvloeding

Mits de veiligheid in de openbare ruimte niet in het geding is, kan de gemeente zelf haar beleid in deze bepalen. De mate waarin en de snelheid waarmee een andere inzet van de gemeente leidt tot daadwerkelijke gedragsverandering in het gebruik van de openbare ruimte is moeilijk te voorspellen.

Partners

Een veranderde inzet vergt een goede communicatie en uitleg naar bewoners, bewonerscomités kunnen hierin een belangrijke rol vervullen. Voor handhaving en opsporing is politie-inzet, zeker in de beginfase essentieel.

SAMENWERKING IN BEHEER

In de bestaande stad zijn steeds meer partijen van invloed op de onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

De afgelopen jaren zijn waterschappen verantwoordelijk geworden voor de kwaliteit van de gemeentelijke vijvers, ontwikkelingen in de telecommunicatie maken dat er meer en meer gegraven wordt in groen en trottoirs. Woningbouwcorporaties zien steeds meer het belang van een goed onderhouden openbare ruimte en hebben daar ook middelen voor (over). Landschappelijke en ecologisch waardevolle gebieden worden in erfpacht en beheer overgedaan aan Natuurmonumenten. Maar ook binnen de gemeentelijke organisatie zijn meerdere spelers van invloed op beheer en onderhoudstaken. Deels omdat deze taken bij meerdere diensten (ocsw, md, ro/ez, dsw) zijn ondergebracht, deels omdat de rol van stedenbouwers en ontwerpers steeds vaker invloed heeft op beheer. Omvormingen in de bestaande stad (wijkvernieuwing), met in veel gevallen een hogere ambitie t.a.v. het inrichtings- en onderhoudsniveau. Meer en meer wordt het belang van samenwerking tussen al die actoren zichtbaar.

Geleidelijk

Gemeente kiest voor een passieve rol. Beperkt zich tot verfijning in de afstemming en samenwerking tussen de eigen diensten. Daarnaast reageren op impulsen en vragen van andere partijen. Betekent dat partijen vooral naast elkaar werken in het beheer van de openbare ruimte, met gescheiden taken en verantwoordelijkheden.

Versterken

Alternatieve strategie kan zijn dat de gemeente de regierol in deze naar zich toetrekt en actief constructies voor vormen van samenwerking –zoewel met interne als externe partijen – uitwerkt en initieert. Te denken valt aan gezamenlijke ontwikkeling van visie, instelling van permanente denktanks met daarin alle actoren (ontwikkeling t/m onderhoud), resultaatverplichte eenheden (SHV: Scoon, Heel, Veilig) dwars door diensten heen. Of zelfs samenvoeging van beheertaken van verschillende diensten. Ontwikkeling oplossing voor graafproblemen ism telecomebedrijven in bijv Meerstad. Gezamenlijke onderhoudsprogrammering door gemeente en corporaties.

Andere beleidsterreinen

Juridisch. Welke mogelijkheden heeft de gemeente om een andere werkwijze bij nutsbedrijven af te dwingen?

Financieel. In welke mate kan van andere partijen worden verwacht dat zij zullen investeren in (het onderhoud van) de openbare ruimte?

Organisatorisch. Wat is er voor nodig om de regie in dit proces in handen te houden?

Beïnvloedingsmogelijkheden

Voor de interne samenwerking tussen diensten heeft de gemeente het stuur in handen en is het voor al zaak om te bepalen hoever we daarin willen gaan. Is afstemming voldoende? Of is samenvoeging van dienstonderdelen wenselijk voor een optimaal effect?

Voor de samenwerking met externe partners is natuurlijk de inzet van die partijen sterk van invloed op de mogelijkheden

Partners

Zoals hierboven aangegeven: alle in- en externe beheerders van de bestaande stad (corporaties, waterschappen, provincie en rijkswaterstaat, nutsbedrijven, waterschappen enz.).

63 ONDERHOUDSDOMEIN

Onderhoud van de openbare ruimte is steeds minder de exclusieve verantwoordelijkheid van de (gemeentelijke) overheid. Bedrijven slaan de handen ineen en claimen de verantwoordelijkheid voor gemeenschappelijke zaken op bedrijventerreinen. Verenigingen van huiseigenaren worden eigenaar en beheerder van (gemeenschappelijke) binnenterreinen. Bij de uitgifte van gronden in uitbreidingswijken bestaat steeds meer een trend om het openbare gebied te minimaliseren.

Maar ook vanuit de kerntakendiscussie zijn vraagtekens te plaatsen bij het onderhoudsdomein van de gemeentelijke overheid: Betekent de wettelijke begraafplicht ook dat het begraven en beheer en onderhoud van begraafplaatsen daadwerkelijk bij de gemeente moet zijn ondergebracht? Of kan dat net als cremieren prima worden geprivatiseerd?

Geleidelijke ontwikkeling

Als de teneur van de laatste jaren doorzet, zal zeker in nieuwe wijken het aandeel openbare ruimte zich meer en meer beperken tot het hoogst-noodzakelijke. Verbindings- en ontsluitingswegen aangekleed met straatbomen en een enkel speelplekje voor de jeugd. Daarmee ontstaat een groeiend onderscheid t.o.v. de oudere wijken in de stad die van oudsher een groter aandeel openbare ruimte kennen.

Met name in de nieuwe bedrijventerreinen zal een vorm van parkmanagement worden ingevoerd waarbij in ieder geval het kortcyclisch onderhoud van het openbare gebied door de bedrijven wordt geregeld. Bedrijven krijgen op deze manier zelf meer invloed op de kwaliteit van het bedrijfengebied.

Bij oudere bedrijventerreinen zal dit minder het geval zijn, omdat deelname van alle bedrijven daar moeilijker af te dwingen is.

De rol van bewoners in het beheer is met name terug te vinden in het schouwen, bij de zgn korte metten acties (het afstemmen van een onderhoudsproject op de wensen in de straat) en in het “gelijk oversteken in de SHV-acties.

Versnelde ontwikkeling

In een versterkte variant is het denkbaar dat de verhouding openbaar en privé ook in bestaande wijken wordt bijgesteld. Parkmanagement op bedrijventerreinen kan bij een succesvolle invoering op nieuwe terreinen gevolg krijgen op bestaande terreinen. Naast het kortcyclisch onderhoud kan ook het groot onderhoud worden overgedragen aan de bedrijven. Dit kan er toe leiden dat de gemeente daar uiteindelijk alleen nog een (financiële) basisbijdrage levert aan het beheer en onderhoud.

Maar ook andere specifieke doelgroepen kunnen een dergelijke constructie uitwerken: Het openbare gebied waarvan het gebruik duidelijk toe te wijzen is aan een beperkte groep: denk aan min of meer besloten hofjes, binnenterreinen, pleintjes e.d. De gemeente zal zich in die situatie meer en meer kunnen richten op het onderhoud en beheer van de hoofdstructuren en de grotere (gemeenschappelijke) voorzieningen en sociaal-economisch zwakkere buurten. In de andere delen zullen corporaties en verenigingen van eigenaren in toenemende mate het beheer regelen.

Relaties met andere beleidsvelden

Ecologie. Wat is de invloed op de ecologische kwaliteiten in de stad als de gemeente steeds minder invloed heeft op de openbare ruimte. Wat willen we absoluut niet kwijt?

Juridisch. Hoe ligt het met de aansprakelijkheid indien andere partijen

dan de gemeente zelf het onderhoud uitvoeren? Welke mogelijkheden heeft de gemeente om hierin te sturen?

Financieel. Wat levert dit op aan financiële ruimte voor beheer van bijv. hoofdstructuren?

Beïnvloedingsmogelijkheden

De overheidsrol in deze, als eigenaar van de grond, is in sterke mate bepalend. Daarnaast is natuurlijk van belang hoe groot het draagvlak bij de ontvangende partijen is. Hebben verenigingen van eigenaren wel behoefte aan deze verantwoordelijkheid? In nieuwe situaties kan de gemeente het uitgangspunt bepalen, in bestaande situaties zal draagvlak bij de gebruikers een belangrijke rol spelen.

64 DENK GOED NA!

Discussienotitie nieuwe Structuurplan

Dit idee gaat niet zo zeer over wat er in de stad moet gaan gebeuren. Het gaat vooral over hoe we het doen.

- 1) De hoofdlijnen van het ruimtelijke en economische beleid zijn voor de komende tien tot twintig jaar nu wel bekend. Te denken valt aan de ontwikkelingslocaties Eemskanaalzone, Oosterhamriktracé en natuurlijk het afmaken van CiBoGa, Europapark en Westpoort. De start van Meerstad is tevens de laatste echte weilandlocatie binnen de gemeentegrenzen.
Ook is eenvoudig te constateren dat de gemeente haar grenzen letterlijk heeft bereikt. Stadsuitbreiding is niet meer aan de orde. Tenzij de gemeentegrenzen worden aangepast.
Vervolgens is er nu dus tijd om goed na te denken over de positionering van de gemeente Groningen bij de uitvoering van deze en de andere plannen.
- 2) Afgelopen jaren stond het marktdenken bij de uitvoering van de ruimtelijke plannen centraal. PPS-constructies moesten het risico voor de overheid verkleinen en de markt zou de uitvoering van het ruimtelijke en economische beleid versterken.
- 3) Het nieuwe structuurplan gaat dus niet meer zozeer over **waar** we nieuwe ontwikkelingen mogelijk willen maken, maar veel meer over **welke** ontwikkelingen in Groningen aan de orde (moeten) komen. Geen ruimtelijke structuurvisie, maar veel meer een *programmatische structuurvisie*.
De vraag die dan gesteld wordt is waar zijn we als stad goed in en waar willen we ons versterken. Hierbij gaat het dus om een strategische afweging, waarbij we ook **ruim de tijd moeten nemen** over waar en hoe we deze (nieuwe) functies willen faciliteren.
Kortom geen nieuwe ontwikkelingszones aanwijzen als de huidige nog lang niet zijn gerealiseerd.
- 4) Vervolgens ga je met ruimtelijk uitvoeringsproces ook anders om. Strategische opties voor het structuurplan mogen niet naar buiten worden gebracht voordat gronden aangekocht zijn. Stadsvisies moeten mede gebaseerd zijn op strategische aangekochte gronden. Er ligt/komt een inventarisatie van alle eigendommen in de stadsrand. Hierbij valt ook te denken aan samenwerkingsverbanden met buurgemeenten.
- 5) In de afgelopen jaren is de verwervingsstrategie van de gemeente Groningen defensief gevoerd. Bij een nieuw structuurplan moeten we durven denken over aankopen gebaseerd op ontwikkelingen over 10 tot 15 jaar. Op dat perspectief aangekochte gronden moeten zichzelf kunnen bedruipen. Dat wil zeggen de economische waardevermeerdering van gronden binnen de strategische ontwikkelingslocaties is dermate groot, dat door slim exploiteren van het bestaande

vastgoed er over een periode van 10- 15 jaar de netto inbrengwaarde een minimaal budgettair neutrale ontwikkeling mogelijk wordt.

- 6) Belangrijk motto hier achter deze ontwikkelingsfilosofie is geldverdiene. Niet om het geldverdiene an sich maar om als gemeente een wezenlijke rol te kunnen blijven spelen in de hoofdkeuze van ruimtelijke ordening. Dit geldt voor de aanleg voor de bovenwijkse investeringen in de infrastructuur, groen en water ook in de toekomst mogelijk te maken.

Kortom

- Denk goed na over sociale, economische en culturele hoofdrichting van de stad.
- Neem ruim de tijd (vele jaren) om deze hoofdrichting uit te voeren.
- De primaire rol van de overheid bij de uitvoering van ruimtelijke plannen blijft de verantwoordelijkheid voor de aanleg van de bovenwijkse infrastructuur.
- Om deze aanleg mogelijk te maken zal de gemeente over (nieuwe) financiële middelen moeten beschikken.
- Dat kan door op commerciële basis een ontwikkelingsbedrijf op te zetten, dus de gemeente kan zo door middel van verwerving en zelfstand ontwikkelen van vastgoed, sturing blijven houden op het totale ruimtelijk proces. Voorbeeld hiervan is het aankopen van bestaande (oude) kantoorgebouwen in de binnenstad en vervolgens een nieuw bestemmingsplan opstellen en vervolgens (met winst) verkopen als studentenhuisvesting.
- Zo'n ontwikkelingsbedrijf heeft als doel geld te verdienen voor de overheid zodat deze nog steeds de aanleg van de noodzakelijke hoofdinfrastructuur kan financieren.

1

**IDEE
MAAKT
NOG
GEEN
STAD**

Groezje

INZENDERS:

Netwerkstad fysiek & sociaal

Wonen & Leisure

Economie

Verkeer

Anders

Organiserend vermogen

1. Beleidsontwikkeling / Marjan van der Weij
2. Beleidsontwikkeling / Annet Hoekstra, Marjan van der Weij
3. Beleidsontwikkeling / Laurens Huis in 't Veld
4. Beleidsontwikkeling / Annet Hoekstra
5. Beleidsontwikkeling / Laurens Huis in 't Veld
6. Beleidsontwikkeling / Gerard Tolner, Erwin Tollenaar
7. SDC / Bert Eillert
8. Beleidsontwikkeling / Idso Wiersema
9. Beleidsontwikkeling / Martin van Wijck
10. Beleidsontwikkeling / Marjan van der Weij
11. Het Atelier / Lynke Koopal
12. Het Atelier / Chris Emaar, Tim Adema
13. Beleidsontwikkeling / Martin van Wijck
14. Het Atelier / Jan van de Bospoort

15. SDC/ René Kuipers
16. Annet Jantien Smit
17. SDC / Pieter Westra
18. Het Atelier / Rob van Gemert
19. Wonen en Monumenten*
20. Wonen en Monumenten*
21. DB
22. SDC / Koert Dijkema
23. MD / Beleidsontwikkeling / Martin Klooster, Wout Veldstra

24. Beleidsontwikkeling / Martin van Wijck
25. Beleidsontwikkeling / Martin van Wijck
26. MD / Femke Adriaens, Martin Klooster
27. EZ / Alfred Peterson
28. Wonen en Monumenten*
29. DB
30. DB
31. DB
32. DB
33. Het Atelier / Harm Jan Stalman, Peter de Wilde
34. PRO / Judith Wilke
35. Het Atelier / Harm Jan Stalman, Peter de Wilde
36. DB
37. Verkeer / Jaap Valkema

38. IGG / Klaas van Nierop
39. FIA / Gerlof Woudstra
40. Verkeer / Marc Wijkstra
41. Nieuwe Garde / Jose van der Heide c.s.
42. BSD / Susan Top, Alfred Kazemier
43. KIP, de Zolder / Mathijs Dijkstra c.s.
44. Projecten / Elzo Dijkhuis, Jan Nijhoff
45. Het Atelier / Lynke Koopal
46. Wonen en Monumenten*
47. Wonen en Monumenten*
48. OCSW-Programma Kunsten, Cultuur en Media
49. DB
50. DB
51. DB
52. DB
53. Het Atelier / Hiltje van der Wal, Anneke Defesche, Wilfred IJedema
54. Het Atelier / Maaïke Baack, Leo Dijkstra, Han Vriens
55. RP / Tjerk Ruimschotel
56. Niek Verdonk
57. Het Atelier / Jan van de Bospoort
58. Jelle Dijkstra, Marjan van der Weij

59. IGG / Klaas van der Laan
60. SBH
61. SBH
62. SBH
63. SBH
64. VGO / Henk Zuidhof

* Namens de afdeling wonen en monumenten:
Jacqueline Loeffen, Jaap Haks, Joris van Haften, Leo van Gent,
Gert Kortekaas, Linda Stol, Bert van der Noord, Klaas van den Berg,
Michael Froentjes, Dick Buikema, Cor van der Veen en Erwin Tollenaar

